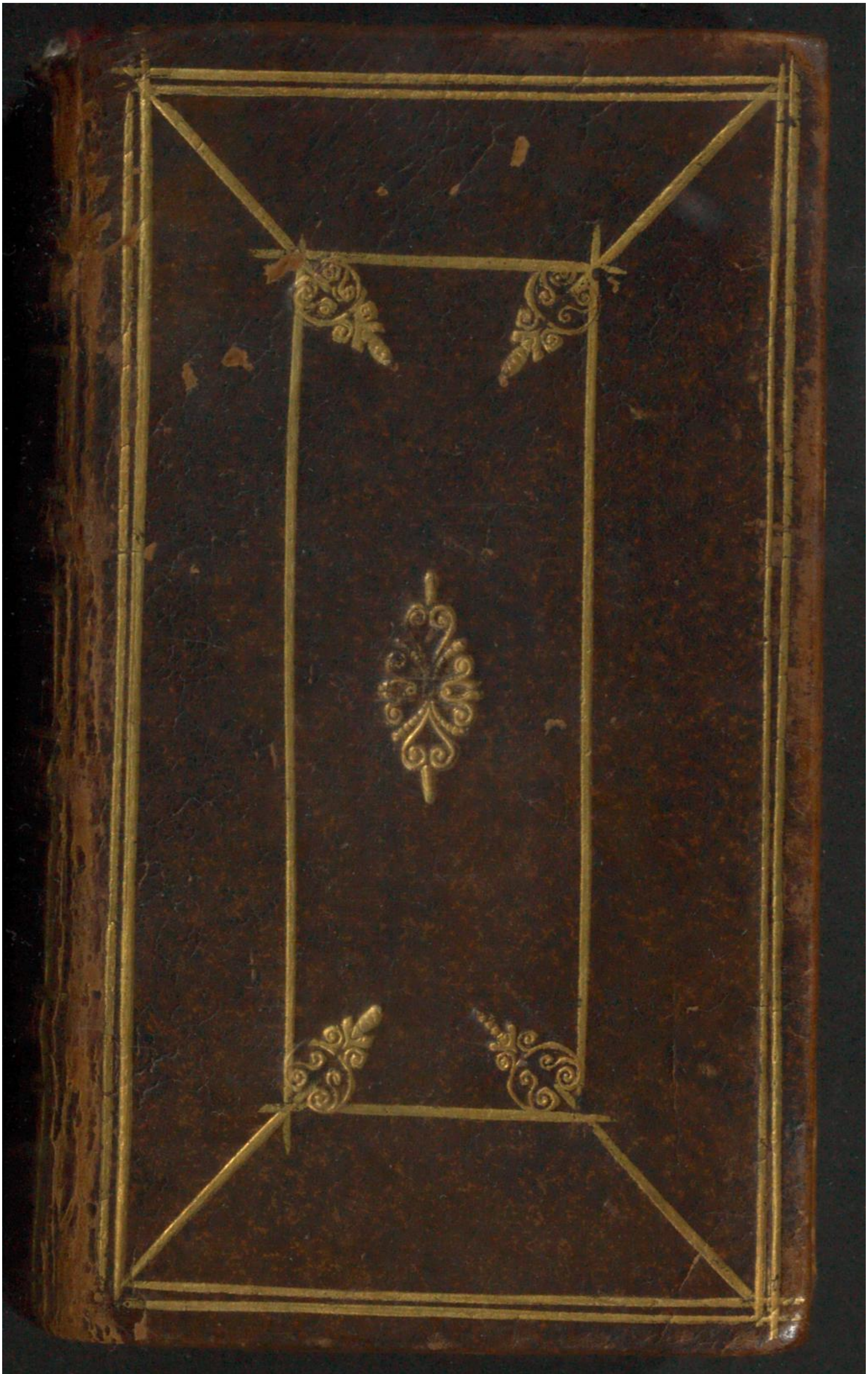

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

nietplakken
224
F 25
(boekband nr. 1756 D13)
2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

224
F 25

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

NOVISSIMUM GUSTAVI,

Svecorum Regis, per Germaniam

BELLUM,

UT ET

Occupatarum ibidem Provinciarum

DESCRIPTIO,

Concinnata & elaborata ſtudio atque operâ

RUTGERI HERMANNIDÆ.

PARS II.

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

AMSTELODAMI,

Apud PETRUM LE GRAND.

M. DC. LXXI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Illuſtribus, Generoſis, Nobiliſſimis atqve Ampliſſimis Viris ac Dominis,

D. GEORGIO RIPPERDA, *Domino in* Verwolde, *Curiæ Supremæ Ducatus Gelriæ & Comitatus* Zutphaniæ *Senatori, Vrbis & vicini Doesburgenſis Territorii Iudici.* &c.

D. GERHARDO NICASIO AB HELL, toe de Wildbaen, *Supremæ Ducatus Gelriæ & Comitatus* Zutphaniæ *Curiæ Senatori, & Vrbis Arnhemienſis Conſuli.* &c.

D. JOAN. à WYNBERGEN, *Supremæ Ducatus Gelriæ & Comitatus* Zutphaniæ *Curiæ Senatori, ejuſdemque Ordinum Præſidi, Feudorum Admini-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

miniſtratori, ac Vrbis Hardervicenæ Conſuli. &c.

D. WOLF. ab HAARSOLTE, *Domino de* Yrſt, *Supremæ Curiæ Ducatûs Gelriæ & Comitatûs Zutphaniæ Senatori, ad Illuſtrium Conſilii Statûs Fœderati Belgii Collegium Delegato, Hattumenſis Vrbis Conſuli.* &c.

Omnibus Ducatus Gelriæ & Comitatus Zutphaniæ Academiæ

CURATORIBUS.

Illuſtres atq; Generoſi Domini.

QUantum Hiſtoria reliqvas ſuperet litteras, aliaqve inter ſtudia decoro ſuo commendatior eniteat & fructu

fructu, non tantum multo jam
antè perſpectum fuit omnibus,
ſed ne hodie qvidem ignotum
habetur iis, qvi rem qvamcun-
qve vel ex ſua magnitudine me-
tiuntur, vel utilitate; niſi fortaſſe
qvis ſit, qvem penitiſſimè lateat
etiam τὸ Ἄριστον μὲν ὕδωρ. Quare cum
& ipſe apud animum, juvenis
adhuc, expenderem meum qvan-
ti & qvam multi, etiam Πολιτικώ-
τατοι Viri, qvin & Principes ipſi,
qvibus regendæ atqve tuendæ
cujuſcunqve Reipublicæ con-
ceſſa dataqve fuit poteſtas, cu-
rioſius huic incubuerint lectioni,
etiam mihi incurrit ſubinde, ne,
neglectis tantorum exemplis, &
me ipſum Hiſtoriæ deſtitue-
rem præceptis, & minus ali-
qvando ſimul prodeſſem aliis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Factum igitur, cum ex freqven-
ti illius cura, atqve interdum
lucubratione, hanc illius mihi
conciliarim gratiam, ut metue-
rem ne probri loco duceret ſibi
ſi, qvod aliorum freqventatum
fuit exercitationibus, non idem
pro virium mearum modulo
meo juxta aliqvid ſtudio repen-
derem. Igitur GUSTAVUM
ſummum hic mihi ad manus
Svecorum ſuſcepi REGEM, ut
qvem antea ſilentio tantum
colebam ſemper, nunc etiam
qvantulicunqve ſtyli mei atqve
manûs venerarer cultu. Vos
autem, ILLUSTRES at-
qve GENEROSI DO-
MINI, qvi Veſtram in pro-
movendis ſtudiis & artibus im-
penditis induſtriam, indefeſ-

ſamqve

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſamqve in illuſtrandis illis prorogatis conſtantiam, nec minus in omni ſplendore primas ubiqve tenetis partes, atqve non ſine omnium admiratione ipſum ubiqve extollitis caput, tum labori meo, qvi jam in lucem prorumpit, Fautores imploro, tum in Potentiſſimi Principis conſortium voco, ut beatam Fortiſſimi Regis mecum hic juxta excolatis memoriam, atqve, ubi in Veſtrum admiſeritis comſpectum, veriſſimum illud comprobetis, qvod divinus qvondam dixit Homerus

Ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει Θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον.

Sic ſemper ſimilem ducit Deus ad ſimilem.

qvòd animorum ſimilitudo,

benevolâ homines conciliet cha
ritate. Ego vero ipſe Veſtram
interim opem rogo, ut me ope
ramqve hanc meam, qvam pe
Veſtra habui beneficia, &
Vobis, cum Veſter ſim, qvid
qvid vel ingenio, vel calamo
aut vigiliis moliar, qvaſi è lo
cupleti penu proficiſci agnoſco
enixè ut defendatis & peropto
& poſtulo, ut qvibus

—ἐνὶ μὲν μορφὴ ἐπέων, ἐνὶ δὲ φρένες ἐσθλαί,

—*ineſt elegantia verborum, menteſqve bonæ.*

Quod autem nonullibi prolixior
videar, materiæ dabitis conti-
nuationi, in cujus dignitate ita
exercitum meum volui ingeni-
um, ut non prius ab ea diſcede-
rem, qvàm & illi ſatisfacerem &
mihi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

mihi. Et qvanqvam ubiqve ea agnoſco argumenta, qvibus à Nuncupatione Veſtrorum Nominum abſterreri potuiſſem, nihilo tamen minus Humanitas & perpetua Veſtra in omnes fecit Beneficentia, ut & hoc ipſum partis ſecundæ Volumen, qvatulumcunqve ſit, VESTRIS non minus nunc offerrem CELSITUDINIBUS, atqve partem nuper obtuli primam, cum ſub Nominis Veſtri Claritate primùm emergeret, lucemqve ſibi qværeret illam, ut repetito aliqvando prelo, iterum ſe ſiſteret Vobis. Qvod jam dum facit, iteratis ſimul poſtulat precibus, ut, ſi inter graviora ſudinde à Vobis legi ſibi contingat negotia, habeat qvo apertè teſtatum faciat, nec

Autho-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Authori ingratum fore, nec ſil
indecorum in CELSITUDI
NUM VESTRARUM pe
veniſſe manus: Vovetqve ut pe
rennes diu vivatis atqve felices
& qvos in bene proſperèqve ge
rendâ & adminiſtrandâ Repu
blicâ annos inſumitis, ἑκατονταπλα
σίωνας impendatis impleatiſqv
feliciſſimè. Dabam *Hardervic*
Gelrorum Cal. Martii. Anno
M. DC. LXXI.

Illuſtrium Celſitudinum Veſtrarum Studioſiſſimus Cliens

RUTG. HERMANNIDES.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Hiſtorico - Geographica DESCRIPTIO Provinciarum per Germaniam ad REGNUM SVECIÆ Pertinentium.

Origo Belli Svecici per Germaniam.

EX qvo tempore Domus Auſtriaca per *Albertum Juniorem*, Electorum in Germaniâ ſuffragiis, adminiſtrationem Romani conſeqvuta eſt Imperii, & ampliſſimarum inſuper inferioris Germaniæ provinciarum, mox Regnorum Hiſpaniæ cum eorundem ſub utroque ſole magni momenti domino-

Auſtriaca Domus in Imperium evehitur.

A

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

miniorum acceſſionibus, ac d
mùm Hungariæ atque Bohem
facili illuſtrium connubiorum t
tulo nacta eſt poſſeſſionem, in
moderata dominandi cupidit
intra hos felicitatis ſe haud cont
nuit terminos; ſed turgidiore a
blandientis fortunæ quò mag
ſpirabat aurâ, eò *plus ultrà* repu
lulaſcentium ſubinde cogitatio
num machinationumque ſuaru
intendit nervos. Unde ulteriu
ſemper progreſſa, finitimis qv
buſqve Rebuſpublicis, imò Prin
cipibus ac Regibus in ordinem re
dactis, totum terrarum Orbem
vel potiſſimam ſaltem illius par
tem, ſuo complecti dominatu, ſo
lidaque novæ & omnibus numeri
abſolutæ Monarchiæ recenti
qvæſivit fundamenta. In qven
finem accommodiſſima viſa fuit
parata jam Romani imperii poſſeſ
ſio, ut ſine quâ qvidqvid alibi mo
liretur adnitereturqve ſtudium &
operam in caſſum evaſuram arbi
trabatur. Hinc ne illam amittere
prima ſemper fuit cura, ne Ro
mani Imperatoris titulus ſuæ de
trahere

Quibus auſpiciis ſuccrevit.

Monarchiam affectat.

raheretur familiæ, *Caroluſque*, ejus
ominis *V*, ex Auſtriaca familia Im-
erator, fratrem *Ferdinandum* qvã-
is renitentibus nonnullis, etiam
x pontificia religione, Proceri-
us, Romanorum Regem, fu-
urumqve ſibi ſucceſſorem creari,
nagno, ſed & felici, allaboravit
iſu. Hujus veſtigia ſeqvuti poſte-
i ſolicitâ operâ continuam in im-
erio retinuerunt ſucceſſionem,
itulo quidem electionis, re verò
pſa penitiſſimo ſucceſſionis jure.
ed ne hic quidem poſitus ambi-
ioni obex. Senſit ſiqvidem Do-
nus Auſtriaca, nudum Romani
mperatoris nomen, occupatæ
najeſtatis umbram tantum fore,
vamdiu vis & poteſtas ſua arctiſ
imis Capitulationum, vel Legis
Regiæ, cancellis deſcriberetur;
ec conſiliis ſuis domi foriſque pa-
ulam unquam futuram viam, quo-
ies Electorum, Principum Ordi-
umqve authoritatem intentioni
us ſuis videret obviam. Remo-
am ergo hanc ut è medio tolle-
et, ſollicitam habuit curam, ut
quavis ſemper occaſione Electo-

Carolus V. fratrem Ferdinandum Regem Rom. creat.

Auſtriaca Domus non vult cohiberi legibus Aureæ Bullæ.

Studia & Conatus Auſtriacæ Domus de diminuenda Principum poteſtate.

rum infringeret vires, Principu
ſupprimeret libertatem, Rerum
publicarum item atqve Civitatu
juribus nonnihil detraheret
privilegiis, demumque Ordinu
omnium omnibus modis max
mam illam, qvâ pollebant, au
thoritatem opprimeret, & ſin
gulos, veluti enervos, ſub jugu
mitteret. Tanto autem conami
cum non expeditior viſa eſſet via
qvàm ut concordiæ inter Princip
diſſolveret vincula, inqve mutu
armaret odia, qvi ſuis utebantur li
bertatibus, primum fuit conſiliu
datis jam religionum inſiſtere diſſi
diis. Qvare, ut ut A. 1555 inter u
triuſqve religionis aſſeclas pax Re
ligionis, conclamante omnium a
ſenſu, firmata ſancitaqve eſſet; mo
tamen ſub doloſo latentia ciner
novorum diſſidiorum apparere ca
perunt ſemina, qvæ Auſtriaci Im
peratores, qvamvis facilè inter pr
ma fomenta extinguere poſſent
nihilo tamen minus non foveban
tantum, ſed, ſuffuſo qvaſi oleo
in luculentiſſimam augebant flam
mam. Diſſidentibus ſiquidem par
tium

Diſſidiorum ſemina ſpargit inter principes.

um ſtudiis, Pontificiorum ſe *Domus Auſtriaca Pontificiorum accedit partibus.*
enitus addixerunt partibus, con-
rvandæqve religionis prætextu,
& ſtudio ejus propagandæ,
urimarum partium conſenſu in
cta ſimul itum extirpandarum *Pacta de extirpanda hæreſi.*
æreſium; nec recentibus inde
arcitum factionibus; maximè
am per ſolam Domum Auſtria-
am ſteterit, ne, opimi duo hi boli,
lectoratus Colonienſis, & Epi-
opatus Argentoratenſis, in Pro-
ſtantium delaberentur manus: *Proteſtantes à maximis arcet officiis.*
ovis tempore & ubiqve paſſim
corum animi affectu ſe pronos
eclarantes in ſtudi Pontificiorum
proclives, graves contrà omni-
us qvicunqve eorum ſe oppone-
ét ſtudiis, per Conſilium ſuum Au-
cum, Proteſtantium petita nun-
uam non oppugnantes, juriſdi-
tionem ſolo religioſæ ac profanæ
acis prætextu, juriſqve dicundi &
ſtitiæ adminiſtrandæ titulo tan-
um vellicantes. Eoqve jam deve-
iebat, ut incommoda Proteſtan- *Incommoda Proteſtantium in uſum vertuntur Pontificiorum.*
um in communem Pontificiorum
ſum domûſqve Auſtriacæ utilita-
em verterentur: & ſi qvis datas

 aliquan-

qvando injurias apud animum au concoqvere non poſſet, au qvacunqve ratione vindicare in ſtitueret, proxima dabatur cauſ aut juſti, ut in rebellem, com menti, aut inauſpicati alicuju ſucceſſus. Sed hactenus molimi na hæc clam magis exercebantur qvàm palam, ne ingentes hi co natus atqve molimina prænaturi ſua ruerent mole. Non tamen po tuit diu latere validæ hujus flam mæ tam latè conceptum fomen tum; imo A. 1607 paulo mani feſtius ſeſe prodidit: & quò ſer pſit latius, eò clarius qvoqv renituit identidem, donec ultim in apertiſſimum proruperit in cendium. Hoc qvippe anno *Rudol phus* Imperator in aliquos diſtrictu & nonnullas civitates præcoci ni mium conſilio manifeſtæ proſcri ptionis fulmen, inverſo Imperia lium ſanctionum ordine, execu tioni repentè mandavit: atqv exinde biennio poſt, exort inter præcipuas per Germaniam Principum familias, de ſucceſſio ne in hæreditatem Juliacenſis Du

Hactenus clam tantum agebatur, & quare.

Rudolphus Civitates palam proſcribit.

Imperator inhiat Ducatui Juliacenſi

catu

atûs, controverſiâ, primus præ-
exendo locum dedit ſequeſtro,
ujus occaſione parum abfuit,
vin eadem hæc Domus Auſtria-
a, acceſſione ampliſſimarum pro-
inciarum, privatas ſuas immane
vantum! auxiſſet opes. Adhæc
um his inſuper multa talia, imò
nterdum occurrerent & majora,
uggillantibus pontificiis, moli-
nina. Proteſtantis religionis Ele-
ctores, Principes, aliiqve ut plu-
imi Superioris Germaniæ Ordi-
ies, neceſſitate quadam fuerunt
coacti, factâ ſocietatis unione,
nſtitutiſqve ad id legibus, arctius
e in commune devincire tutamen,
uò ſe, contra machinationes Pon-
ificiorum, & fortunas ſuas, quam
actenus, haberent tutiores; da-
umqve Confæderationi huic no-
nen *Liga*. Natæ hinc validius ſuc-
creſcentium diſſidiorum ſuſpicio-
nes, & penitiſſimæ animorum di-
cordiæ in dies magis magiſqve
uctæ, in publicis Comitiis A. 1613,
cum in contrarias iretur factiones,
magnoqve cum Imperii atqve
Ordinum omnium intertrimento

Proteſtantium Liga.

Diſcordia partium in Comitiis.

cuncta palam erumpere videre-
tur. Ferveſcentibus inde anim-
rum motibus, An. 1617 ena
Bohemicæ turbæ.
primum Bohemicæ turbæ, adeo
uberem invaluerunt flammam,
unà cum religione omnino & R-
gni peſſum iret libertas, & ipſu
Bohemia abit in Servitutem Auſtriacorum.
Bohemiæ dominium in ſolida
Auſtriacæ domûs abiret ſervit
tem. Cujus infelix Regni caſu
Electoralem Domum Palatinam i
præceps ſecum traxit exitium, ho
modo: *Ferdinandus* Imperato
datâ occaſione electi recens *Fred*
rici Palatini in Regem Bohemiæ
Palatinus Rheni eligitur Rex Bohemiæ.
ne, interpoſitâ aliqvâ temporis mo
râ, intervenientiumque amicoru
ſvaſu, res componeretur amicè, at
qve ita poſita ſemel, animoqve co
cepta ſpes penitus deollaretur, pro
Palatinatus diripitur.
ſcriptionem in Electorem Palati
num ita maturavit, ut nullus ulliu
Electoris aut conſilium interceſſe
rit, aut aſſenſus; ditionumqve eju
non contemnenda parte Archiduc
Alberto, agnato ſuo, conceſsâ, Hi-
ſpaniſqve, ex Belgio accerſitis, i
Electoratus traditur Duci Bavariæ,
prædam datâ, reliqvâ ejus partem
cũ Electorali dignitate, ex plenitu
dine

he ſuæ poteſtatis , in Bavariæ
ntulit Ducem , præteritis *Fride-*
i Palatini liberis, adhuc impube-
bus , & fratre necdum adulto ,
iiſqve proximioribus agnatis, ci-
ca controverſiam innoxiis; quam-
nonnulli ex iis eſſent , qui Ec-
eſiam ſeqverentur Romanam.
æc tranſlatio poſtea A. 1623
conventu Ratisbonenſi propo-
a quidem fuit Electoribus; ſed
n ut in conſilii deliberandi mo-
m , verùm ut ipſum decretum
inuàta ; ſuffraganteqve univer-
Clero , qvanqvam reluctanti-
s Saxone atqve Brandenburgi-
Electoribus , rationum momen-
neqvidqvam proficientibus , per
llatam tamen Bavaro inveſtitu-
m , publicè conſummata. Ita
omus Auſtriaca inſignem illam
ermanicæ libertatis ſuſtulit co
mnam , qvæ illius ſemper reni-
batur auſibus ; qvintiqve Electo
lis ſuffragii potita , longèqve de
nperatoria certior dignitate ,
avarum , qvem ipſe alioqvi me-
ebat, ne, Majorum æmulus, ſuis
videret incrementis, collato hoc

Liberi & proximi Electoris Palatini negliguntur.

Inveſtitura Bavari conſummatur in Comitiis.

Libertas Germaniæ ſublata.

Quare Bavaro conceſſus Electoratus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſibi devinxit beneficio. Reliqus
Ordines ac Principes fœdere a-
huc unitos, qvorum *Ferdinand*
junctas adhuc reverebatur vire
ſingulos facilius vinci poſſe ratu
qvàm univerſos. Civitates primu
Imperiales ab eorum ſocieta
ſplendidis divulſit promiſſis, da
ſanctiſſimè fide: *qvidqvid ab ip*
commiſſum eſſet, poſſetque imputar
perpetuâ ſe oblivione perinde ſepult
rum, ac ſi nulla ab illis extitiſſent tu
bæ, aut Bohemici motus ulli, aut ullu
ſocietatis cum Proteſtantibus initu
fœdus, cavitqve à nullo unqva
qvidqvam detrimenti paſſuras; in
ab ipſo militis tranſitu immunes fut
ras. Sed his neqvidqvam obſta
tibus, vix Imperiales quædam C
vitates *Ferdinandi* ſeſe dediſſent f
dei, validis mox oppreſſæ ſu
præſidiis, duroqve militaris licen
tiæ jugo hoſtiliter penè habitæ
ac variis prædandi commentis ex
hauſtæ & ad ipſas redactæ incita
Obtendentibus ipſius Ferdinand
privilegia, manuqve Imperator
ſignata, & in *Aſchaffenburgen*
Tranſactione confirmata, reſpon
ſum

Confœderatas Civitates à Proteſtantium Liga divellit.

Promiſſa Imperatoris.

Irrita.

um: *Imperatores pacta conventa*
empori accommodare & variare cum
empore, ne Cæſaris obſiſtant conati-
bus, aut opponi poſſint, inqve con-
ferendis immunitatibus ac privilegiis,
non ita ſibi conſtringere manus, qvin,
exigente neceſſitate, iiſdem liberè uti
poſſint. Seqvuta eadem Principum
fortuna. Ejecto ſiqvidem *Frideri-*
co Palatino, & hi veluti fulmine
qvodam afflati, omni abſtinue-
runt hoſtilitate; exutique armis,
contra data Imperatoris promiſſa,
eaſdem experti ſunt calamitates.
Ita per ſuperiorem Germaniam
cedentibus Imperarori ex voto ar-
mis, manus inde ſuas in Inferioris
uſqve Saxoniæ extendit Circu-
lum, illiqve ſubigendo omnes in-
tendit vires, ut cujus Proceres,
electo Duce *Chriſtiano IV*, Daniæ
Rege, ipſi aperuiſſent feneſtram
conſcribendi militis, & provincias
invadendi. Hæc dum fiunt, Saxo
& Brandenburgicus, habito Brun-
ſvigæ conventu, cum hoſtile hoc
negotium amicâ tutò via componi
poſſet, fruſtra tentarunt omnia,
renitente *Ferdinando*, qui tum

Imperatoris ad qværelas reſponſio.

Principum Confœderatorum calamitas.

Mota arma in Super. Saxoniam.

Saxonis & Brandenburgici inanes, pacis conatus.

per multas victor artes, paciſq; belliqve arbitrium penes ſe ſolum eſſe volebat. Re in deſperationem verſá, Inferioris Saxoniæ Proceres ultimum maluerunt belli experiri exitium, qvàm certiſſimam ſubire, quæ ex armorum imminebat depoſitione, ſervitutem. Utrinqve ergo novum certatur in bellum; ſed Cæſaris exercitus totius Imperii ſuffultus viribus, victor Daniæ Regem, cujus, ut dictum, ſupremum erat militiæ jus, non ex inferiori tantum pepulit Saxoniâ, ſed & magnâ per Danias Regni privavit parte, maximè quà ad Rugiam ſe protendit & quà imminenti cohæret continenti. Tot ac tantis non contentus ſucceſſibus Imperator *Ferdinandus*, in Superioris qvoqve Saxoniæ Circulum virus evomuit ſuum, ut qui ſolus adhuc ſupereſſe videbatur intactus; inqve maritimam Pomeraniæ, cujus tamen Dux nullius criminis inſimulari poterat, minus convinci, confluente undiqve, qvaſi ad proſperos fortunæ ſucceſſus, certatim milite,

Inferior Saxonia ad arma proclamat.

Christianus IV. Daniæ Rex à Cæſarianis pulſus

Cæſariani invadunt Superiorem Saxoniam & Pomeraniam.

non

on ſecus atqve rapidum aliqvod luvium, ſeſe effudit. Proxima de Imperatori cura, atqve o-nes in id unicum intentæ artes, ut roteſtantes Imperii Principes vibuſcunqve aut extirparet mo-s, aut ita ſaltem debilitaret, ne poſterum facile aſſurgerent, vel overent qvidqvam contra de-inatos Pontificiorum auſus. Ha-imus jam exemplum in *Frederico* alatino Rheni: recens inde ac ovum ſucceſſit in Badenſi Mar-ione exemplum, qvem *Ferdinan-us* Imperator, publico Curiæ ju-cio, ad traditionem ditionum amnavit, de qvibus ipſi contro-erſia fuit cum *Eduardi Fortunati* beris; & qvò ſententia gravior ſſet, etiam ad reſtitutionem per-ptorum, ac percipiendorum, uctuum, damnorumqve facto-m & expenſarum luitionem; uin & potiſſimâ priſtini patrimo-i parte privavit. Idem *Mauritii* aſſiæ Landgravii fatum: qui non mpliſſimæ tantum, qvæ à *Ludo-ico* ſeniore obvenerat, hæredi-tis, verum totius qvoqve ſuperio-

ris

Scopus Imperatoris

Marchio Badenſis damnatur.

Mauritius Haſſiæ Landgravius magnam ditionis ſuæ amittit partem.

ris Haſſiæ, ob fructuum & ex
penſarum reſtitutionem, poſſeſ
qve antè inſuper territorii, Imp
ratoris ſententiâ, non contemne
dam paſſus eſt jacturam. Quid

Megapolitani Duces ſuis dejiciuntur ditionibus.

Ducibus Megapolitanis? qvorum r
giones, omnes ad littus Maris Ba
thici ſitæ, Imperatoriis intention
bus omnibus accommodatiſſima
& promovendis Auſtriacæ Domi
niſibus qvàm maximè auſpicata
Hos *Ferdinandus* A. 1628, non c
tatos, non auditos, abſqve ull
litis contentione, vel ullâ judicia
ria cauſæ cognitione, decret
nudo, avitâ exuit hæreditate, qu

Fridlandiæ Dux creatur Dux Megapolitanus.

poſtea *Fridlandiæ Ducem*, Clien
tem ſuum, tanqvam hoſtis donavi
exuviis. Succeſſit non longo po
intervallo *Dux Brunſvicenſis* in cau

Dux Brunſvicenſis damnatur ad reſtitutionem uſurpatorum bonorum.

ſa *Hildeſienſi*, qui præcoci nimis Im
peratoris ſententia, juſſus fuit reſt
tuere Epiſcopo, & dicti Epiſcopa
tus Clero, cum Territorio & loc
Clero qvondam adempta, & fru
ctus tum perceptos, tum percip
endos, damnumqve emergens
atqve ceſſans lucrum; effectusqv
dictæ ſententiæ nulla hactenu
ſuſpend

ſpendi potuit ratione, qvemad-
odum juris aliàs atqve moris eſſe
olet, ut ultimum reviſionis con-
edatur beneficium; qvin è ve-
tigio exeqvutioni mandabatur,
antoqve cum rigore, ut Duci,
rꝫter ea qvæ Majores ipſius Hil-
leſienſi eripuerant Clero, non i-
gnobiles etiam Ducatûs aliqvot
partes, tum fructuum ratione,
um reliqvorum, detraherentur,
d qvæ reſtituenda condemnatus
uerat. Adhæc *Principatus Calen-* *Tillio donantur*
bergenſis & *Comitatus Hojenſis*, *aliqvot*
nec non aliæ quædam Brunſvicen *Territoria*
ſis agri præfecturæ *Tillio* Seniori, *Haſſis*
nomine qvadringenties mille Joa- *erepta.*
chimicorum, qvos Cæſari Daniæ
Rex, & ille tranſcripſerat *Tillio*,
aliaqve inſuper aliis à Cæſare col-
lata, in prædam ceſſerunt: ut
Duci demum ipſi ex ingenti, qvod *Landgra-*
antea poſſidebat, patrimonio, vix *vii tenui-*
ſeptem ſuperfuerint præfecturæ, *tas.*
illæqve modicæ, & minorum velut
gentium, & ultimæ priſtinæ ma-
gnitudinis qvaſi reliqviæ. His o- *Landgra-*
mnibus necdum ſatis Imperator *vium*
contentus, novam adhibuit artem, *perfide in*
gratiam
ſubque *recipit,*

ſubque amicitiæ ſpecie, ut qven
poſt illatum ſat grande, ut dix
mus, damnum, in gratiam rec
perat, munitiſſimam ejus urbe
arcemqve *Guelpherbyti*, Aulæq
Ducalis ſedem, in ipſo regionis ſ
tam meditullio, ſuo occupav
præſidio, veluti hoc freno effr
nem aliàs Brunſvicenſem domare
Principem, ne novis ſtudendo re
bus recentes daret turbas. Plur
in Pomerania, qvæ Imperato
molitus fuit, certò ſcribi non poſ
ſunt, quòd per *Guſtavum* Regem
Sveciæ ſopita ſint præmaturius
certus tamen fuit rumor, poſt o
bitum Ducis *Boguſlai*, in caſu vacan
tis ſucceſſionis, Ducem Bavariæ li
tem de hoc Ducatu moturum fuiſ
ſe Electori Brandenburgico, id
qve prætextu antiqvæ inveſtituræ,
qvam hic, quoties opus, ab Im
peratoribus renovaſſet. Unde mi-
litaria, qvibus *Ferdinandus* totam
obruerat provinciam, hoſpitia
Juliacenſe forſan parturire ſe-
queſtrum, non falſò ſuſpicari
qvibuſdam in mentem venerat.
Sed ne hic quidem ſtitit pedem. Si-
qvidem

Munitiſſimum ejus locum ſuo firmat præſidio.

Bavariæ Ducis Controverſia cum Brandenburgico de Pomeraniæ.

Cæſar meditatur ſequeſtrum Juliacenſis Ducatus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

videm veluti unico ictu omnium
rotestantium fracturus jugula,
qventi mox anno publico ſanci-
t edicto, ut, qvicunqve ex Cleri
oſſideret bonis aut Eccleſiaſticis, *Edictum de reſtituendis bonis Eccleſiaſticis.*
ico reſtitueret, certò futurum
tus, non alia ratione partes &
udia religionum in ſe cautius
oncitari poſſe, quàm ſi Pontificios
citaret ad reſtitutionem, & Pro-
eſtantes ad defenſionem exacer-
aret bonorum, per qvam ad ipſas
acitas redigi poſſent. Sub hoc re-
gionis prætextu, privatis Domûs
uſtriacæ haud defuit commodis.
Nam illectis per has artes ut pluri-
nis Pontificiorum Magnatibus,
rimùm Archiepiſcopatibus Ma-
deburgenſi & Bremenſi, nec non *Filium ſuum maximis obtrudit Archiepiſcopatibus,*
Epiſcopatui Halberſtadienſi, qvæ
otiſſima ſunt totius ferè Germa-
iæ membra, proprium obtrudere
onatus fuit filium; ac mox, quia
romovendo intentionum ſuarum
ini claſſes deerant, quibus publi-
a turbari poſſent commercia, vi-
ina littoribus munire cepit oppi- *Oppida ad mare Balthicum muniuntur.*
a, maximè ad mare Balthicum,
qvo Belgæ Confæderati, jurati
tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

tum Hiſpanis hoſtes, nullis mo
aut rationibus carere poſſunt,
hac via vel vinci ab Hiſpanis po
ſent facilius, vel ad priſtinum re

Stralſunda occupata

gi obſeqvium. Renitentem mu
tiones Stralſundam, per vim o
cupat Cæſar: alias civitates, q
navium pollebant copia, mult
rum privilegiorum ad ſe pellex
promiſſis, facta ſpe non alias U
bes fore Hiſpanicis beatiores me
cibus, qvàm qvæ in ſuam abjiiſſe
fidem, cum interim ſola Imper
rori mens fuerit, acceſſione h
rum navium vim obtinere ac pote
ſtatem in mare ipſum Balthicum

Miſſi paſſim exercitus ab Imperatore.

Miſſi inſuper paſſim exercitus, q
vel Gallorum per Italiam repelle
rent injurias, vel per Boruſſia
Sigiſmundo Poloniæ Regi auxili
ferrent contra Svecos, vel qui i
pſum Tranſylvaniæ fatigarent Du

Auſtriaca Domus multis ſuſpecta.

cem. Res jam tam ampla Auſtria
cæ Domûs non caruit ſuſpicioni
bus, & apud vicinos etiam Rege
atqve Reſpublicas invidia. In hi
autem potiſſimus fuit *Guſtavus A*

Guſtavus qvem habuerit metum.

dolphus Rex Sveciæ, cognomine
Magnus, qui accedentibus in die
majori

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

joribus Cæſarianis ad littus Bal-
lcum viribus, ſuis primum me-
ere cepit partibus, atque exin-
univerſo etiam vicinarum re-
onum non tantum commercio,
d & Regni ſui exitio, & Princi-
m amicorum in Germania liber-
ti. Nec vanus ille fuit metus.
enim *Ferdinandus* Imperator, Po- *Imperator qvare primum tentabat ſubigere Svecos.*
nis & Hiſpanis in confæderatio-
bus omnibus ſocius, cum nullum
etueret alium, qvàm Gallum at-
e Svecum, hunc, ut viribus
inorem, primum laceſſendum
tus, litteras *Guſtavi*, ad Prin-
pem Tranſylvaniæ miſſas inter- *Guſtavi litteræ intercipiuntur.*
epit, confictaqve, in Regis invi
iam, verborum interpretatione
didit, compacto in carcerem in-
rnuncio, & parùm non hoſtili-
r habito. Movit hæc injuria *Gu-* *Guſtavus offenſus.*
avum ut à Cæſare illata, qvem
ec facto offenderit, nec verbo,
um litteræ ad Tranſylvanum
iſſæ non aliam continuerint ſum-
am, qvàm quæ ad bellum faceret
ter Svecum & Polonum, & cui ſe
termiſcere haud erat Imperato-
s, niſi in præjudicium ſui Regni.

Hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Hæc dum fiunt, non inanis ſparſ
rumor, atque certiſſima inde adv
lavit fama, qvæ Regis *Guſtavi* p
nitiſſimè concuſſit animum, ſpe
qvæ affulgebat, pacis per deleg
tos utrinqve Commiſſarios ſubmi
Paci inter Svecos & Polonos obeſt Imperator.
ſos, à Polonorum & Svecorũ R
ge, ſubinde finem ſuum ſortiri n
potuiſſe, per injurias ſolius Imp
ratoris, ut qui fovendo bellum i
ter duo vicina hęc regna, vim ſua
in vicino hoc littore firmata
qværeret, donec ſubeuntibus plu
rimis in auxilium Polonorum vir
bus, tantò commodior naſcere
tur vincendi Svecos occaſio, qvan
Interdicuntur commercia cum Svecis.
tò tunc difficilior belli eſſet alea
Auxit fidem hanc recentiſſimum
poſtea Imperatoris interdictum
ne qviſqvam Germaniæ civis belli
carum materiarum, atqve ipſiu
commeatûs, commercium exer
ceret cum Svecis, cùm idem cum
illius hoſtibus permitteretur Po
lonis, &, qvod qvàm maximè omni
bus totius Regni Svecici incoli
atqve ſubditis non niſi indignan
tiſſimè occurrere potuit, palam
omnes viderent A. 1627 in ho
ſtem Svecorum ab Imperatore

Adolphus Holſatiæ Dux mittitur Polonis in ſubſidium.

omitti *Adolphum*, Holſatiæ Duem, cognatum Guſtavi, idqve in axilium *Sigiſmundi III*, Polonorm Regis, eo tempore, cum iſſipato ad Dirſchaviam Poloni- eqvitatu, reliqvus omnis peditatus in ultimam iturus eſſet con ernationem, nec aliunde ſalutem am qværere poſſet, qvàm à vi- rici Svecorum manu. Malè hoc

Polonicus peditatus fugatur à Svecis.

Guſtavus concipit in Cæſarem vindictam.

abuit regem *Guſtavum*, qvi datæ ujus injuriæ memoriam, in ſpem ponebat futuræ vindictæ, maxi è cum ſubmiſſum illud ſubſidium ullo excuſationis niti poſſet fun- amento. Nam neqve ſumptibus ontractum fuit Polonicis, neqve iſſionis titulo ab Imperatore e- auctoratum. Adhæc manifeſtè bſtilis animi acceſſerunt ſigna, um Romani Imperii Aqvilæ in ſa fulgerent acie, & Holſatiæ ux, ſtrenue navata Polonis ope- a, ne gravis eſſet genti, ex Boruſ- a in Pomeraniã redux, non ſecus tque aliæ Legiones Cæſareæ, ſine lla moleſtia, ſua habuit hyberna, ertiſſimo argumento omnem il- ius militem ab Imperatoriis pe- pendiſſe

Aqvilæ Romanæ in ſubſidiis Polonicis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

pendiſſe ſtipendiis. Additæ 8
Sveciæ Regis ſubditos injuriæ,
commerciorum gratia ſubinde
nerant in Germaniam : abl
nonnullis merces, qvorundam f
addictæ naves, & alii hoſtil
habiti : qvi omnes auxilium à
Rege petentes, ſupplicibus
patrocinium implorabant, eò p
tiſſimùm tempore, qvo Cæ
& Hiſpaniarum Rex, per ſ
ad id delegatos, Lubecam
liaſque Hanſeaticas civitates
ſuas pertrahere partes conaba
tur, novamque claſſem in m
Balthico illarum ope compar
ſtudebant, illo maximè prætext
qvòd illarum commodo ſingula
triuſqve, Cæſaris & Hiſpani, ceſſ
ra eſſent ſtudia. Abrogatis ſiqu
dem aliarum urbium monopolii
navigationem omnem & omni
commercia illis ſarta tectaque co
ſervatum, & inter alia Hiſpan
carum mercium vecturam ad ill
rum tantum portus adſtrictum i
Hæc cum paſſim per Septentrio
nem innotuiſſent omnibus, re a
tius introſpecta, judicioſis qu

Cæſareani injurii in Svecorum ſubditos.

Hanſeaticæ Civitates ſollicitantur à Cæſare & Hiſpano.

ſvis inſtituti hujus finem aliò
ectare viſum fuit, nec non poſ-
non aliqvid monſtri alere judi-
bant; ipſiqve Daniarum atqve
ecorum Reges non panico me-
ebant terrore id ipſum in inſigne
iturum præjudicium, ſi hac ratio-
Balthici maris tutelam amitte-
nt aut protectionem , atqve
inde demùm in ipſis regnorum
orum oppugnarentur viſceribus.
nullius tamen animo magis hæc
ſedit ſuſpicio , quam *Guſtavi*,
egis Sveciæ , qvod , finito bello
anico, à paranda claſſe & ar-
andis novis navibus neqvicqvam
ſtiterit, arbitratus, per compoſi-
m cum Danis bellum. Imperato-
m non alium magis qvam in ſe
nc cudere fabam : præſertim
m Cæſariani, dejecti ſpe Han-
aticarum civitatum , adſcitis
antiſcanorum ac Polonorum
aſſibus, cum qvibus juge ſibi e-
t bellum, in mari Balthico inſoli-
m exercerent piraticam; adeo ut
uſtavus hac coactus neceſſitate,
miſſa ſuorum claſſe, non ſine ma-
nis Polonici belli incommodis &
civium

Danus & Svecus metuunt, ne jus amittant in mare Balthicum.

Cæſariani exercent piraticam

civium ſuorum impendiis, cat
Svecorum Claſſis obſidet Cæſarianas naves Wiſmariæ. Wiſmarienſium portu, reliq
Cæſarianos omnes ab illa co
buerit piratica. A. inde 1628 cu
imperante *Fridlandio*, Cæſar
militiæ præfecto, Urbs *Stalſun*
Stralſunda negat præſidia Cæſaris miſſa ad ſe Cæſaris admittere
garet præſidia, gravemqve in
ſuſtineret obſidionem, quami
miſſum ſponte introduxiſſet Da
cum militem, ne tamen in odi
Regis cum Imperatoris hoſte c
ludere videretur, conſilium f
Se cõmittit fidei Guſtavi. ad Sveciæ confugere Regem,
neutri parti addictum, atqve
eo petere, ut ſe in ſuam ſuſcipe
tutelam, & ab hac tutos h
beret injuria, ſartamqve ac
ctam ſuam redderet libertate
Nec Rex juſtiſſimis inductu
Stralſundenſium precibus, illi
rum defuit petitioni; ſed Civita
communis ſecuritatis gratia, n
exiguum ſubmiſit militem, addi
mandatis, ut ſalva Cæſari & P
meraniæ Duci, tanqvam Sup
rioribus, obedientia ab omnib
ſibi caverent injuriis, militemq
non offenderent Cæſarianum

n

ſi qvando repellendæ neceſſitas
et obſidionis, & cum Danico
lite fidem colerent atqve amici-
m. Servata à Svecis ſingula,
qve ſe factionibus implicabant
Cæſarianorum cum ad oppidum
rt hoſtilia exercerent arma, ſo-
is Regis mandatum cauſati, ut
tra hos ſe continerent terminos.
feſtantibus ita Balthicas provin-
as Cæſarianis, Imperator Duces
egapolitanos avitis Majorum
jecit ditionibus, qvas per mul-
tm annorum ſeriem ab Imperio,
udi nomine, poſſederant, eaſ-
e Fridlandiæ Duci donavit, hoc
ulo ſummum mari terrâque mi-
iæ inveſtiturus Imperatorem.
ac injuria affecti Duces Mega-
litani, ſine ſpe omni opum, aut
xilio, ſe contulerunt ad Regem
ſtavum, veluti unicam fortuna-
m ſuarum anchoram.

Duces Megapolitani ſuis dejiciuntur ditionibus:

A. 1629 habitus Lubecæ con-
ntus componendis Danicis re-
s. Ad hunc Rex Sveciæ duos ex
is miſit delegatis, *Gabrielem Oxen-*
erna & *Johannem Sparrium*, ut
o Stralſundanis intercederent,

Legati deſtinati Lubecam.

 diſſi-

diſſidium Ducum Megapolitan[illegible] rum componerent, ac Regnum [illegible] timò Svecicum communibus [illegible] cis tractatibus includerent. Sum[illegible] omnium mandatorum hæc fui[illegible]

Data Legatis mandata

Legati darent operam, ut Princip[illegible] Comites, Urbes, portus ad m[illegible] Balthicum, & Germanicum Oce[illegible] num, ut & uterqve Superioris ac I[illegible] ferioris Saxoniæ Circulus, nec n[illegible] Oldenburgenſis ac Orientalis Fr[illegible] Comitatus, in ſtatum reponerent[illegible] qvo fuerant A. 1620, ante enat[illegible] hoc bellum. Urbi Stralſundanæ, [illegible] injuſtæ vis erat facta, non tant[illegible] avita reſtitueretur libertas, illiuſq[illegible] ſecuritas; ſed & percepti itidem, [illegible] recens bellum, damni nomine ſat[illegible] fieret. Quantum ad Megapolit[illegible] nos Duces, *ſi alicujus criminis* [illegible] *Cæſarem atqve Imperium convi[illegible] poſſent, Regiam ſuam interponere* [illegible] *dem, certâ pecuniæ ſummâ, in qva[illegible] tam Electores, Principes & Ordines i[illegible] perii illos condemnaſſent ſatisfactu[illegible] iri, etiamſi numerus excederet ad m[illegible] lies mille imperiales.* Legationi [illegible] viam præſterneret Rex, *Joanne[illegible] Salvium*, præſenti pacis negot[illegible]

Prodromus Legationis.

exp[illegible]

xpediendo deſtinatum Secreta-
um paucâ temporis intercape-
ne præmiſit: qvi poſito in Daniâ
ede, Subdelegatis primùm Cæ
ris, juſſu Regis, adventum ſuum
enunciat, ac mox per litteras de
omini ſui inſtruit propoſito, pe-
tqve, tranſmiſſis publicæ fidei
tteris, adventuris brevi Legatis
ocum in publico darent conſeſſu,
e communibus rebus tractaturis.

Salvius Subdelegatis Cæſarianis exponit per litteras adventum ſuum.

dhæc Cæſaris Subdelegati, nega-
à Salvi conducti fide, non tantum
ohannem Salvium territorio Ro-
nani Imperii atqve Urbe Lubecâ
rocul abeſſe jubent; ſed & in-
erminantia addunt verba, addito
ohanne Schauſio, qui ea ad illum
eferret. At *Johannes Salvius*,
egni & Regis Secretarius, ne
uidquam talibus offenſus minis,
uod ſciret nondum ipſos adve-
iſſe Regis Legatos, moram ali-
vam capturus Cæſarianis his
eſpondit verbis: *Nec Barbaros*
vondam rejeciſſe Oratores, pacis inter
uncios; qvin & Feciales ipſos, qvi
ellum denunciaturi veniſſent, huma-
iter dimiſiſſe: Sveciæ autem Legatos,

Salvius jubetur procul abeſſe Lubecâ.

Salvii ſecunda littera.

non Imperii hoſtes, aut qui bell
ferrent, ſed amice adventantes, & c
muni rerum paci ſtudentes, repelli;
terim ſeriò id à Cæſarianis fi
admittere non poſſe, cum nec veri
mile videatur, Germanam rev
gentem, eamqve maximè Chriſt
nam, Regi ſuo hanc velle injuria
quæ tot enixis coram univerſo C
palam profeſſa ſit conteſtationib
per ſe non ſtetiſſe, quòd ſperata
pius pax in Germanum non red
ſet Imperium: *præſertim cum da*
rũ ad ſe litterarum lator neqvidqv
tale expoſuerit ſcripto, qvo adven
ri Regis ſui Legati reddi poſſent cert
res de Subdelegatorum Cæſaris ſent
tiâ; atqve non poſſet, ex comm
Gentium jure, denuo non inſtare,
ſincerè & candidè ſignificarent, utr
Legati Regis ad promovendas p
conditiones locum in Conventu hab
poſſent (& ut ad id publicæ ad ſe m
terentur litteræ) vel non, & an
ſtarent in omnibus illis, qvæ duriuſc
ſibi ex ore tabellarii dicta fuiſſent. S
Salvii litteræ ſuppreſſæ. preſſæ ſilentio ſecundæ hæ *Sal*
litteræ, anſam Regi dederunt I
gatos Lubecam deſtinatos dom

rev

vocandi, ac non mediocrem
inde indignitatem concipiendi.
venêre tamen, quamvis ſerius,
poſt revocatos jam Legatos, à
ſarianis reſponſoriæ, his ferè
rbis: *Cruditatem verborum ſini-*
à Salvio accipi: ſe ad tractandum
n Daniarum tantum Rege miſſos,
ſine ſpeciali à Cæſare permiſſu cum
qvocunqve agere poſſe: patulam
Cæſaris aulam, & benignas Im-
atoris aures, quæ ſalutaria admit-
at conſilia: itaqve ſi qvid Rex in
mmune haberet commodum, id ad
ſum deferret Cæſarem. Atqve hinc
tu, ne, protractò diutius cum
nis tractatu, Svecorum inter-
ntu, aut Cæſaris ſtudium abiret
tum, aut ſaltem protrah retur
itius, facta Danorum Regi pro
ſſione omnes ereptas Regni
ovincias, ut *Jutiam*, *Sleſvicum*
Holſatiæ Ducatum reſtitutum
, ſi controverſiam de dominio
aris indeciſam vellet, qvàm
ctenus nomine Cæſaris uſur-
verat *Fridlandius*, & ut aliqvot ad
ad Maris Balthici littora por-
s ſibi concederet, locaque non-

Serius tandem reſpondetur.

Pax maturatur cum Danis.

Pacis conditiones.

nulla ad Germanicum Oceanu munitiora ; at de intermittend maritimis illius apparatibus nu lum verbum, qvorum tame causâ Rex potiſſimùm Legat ſuos deſtinaverat Lubecam. Tra quillo interim Svecorum Rege ſecuroqve nihil ſibi ſuiſqve ſin ſtri ſucceſſurum per ejuſmo tractatum, ut cum qvo Dani rum Rex has pactus fuit cond tiones: *Pacis ac belli mutua futu conſilia, deqve illis uterqve mutu foret particeps*, Lubecæ omnia a libitum Cæſaris, inconſulto G ſtavo, peraguntur, eaqve cont data à Dano promiſſa. Hoc f ctum qvia infectum fieri non p tuit, Svecorum Rex aliò ſuu convertit conſilium, miſſiſqv ad Collegium qvorundam Elect rum, cum qvibus per litteras ſu inde privata ſolebat habere co ſilia, qveritur de facto Daniaru Regis, ac porro qvam pericul ſum eſſet factum Cæſaris & D ni oſtendit, multiſqve probat ra tionibus & exemplis, auctar nimium Imperatoriæ domûs p teſtatem

Lubecæ omnia concluduntur in præjudicium Regis.

Regis ad Electores litteræ.

tatem , gravem tandem futu-
m libertati Principum, atqve
ſi denique Germaniæ , monet-
ce ut maturè rebus proſpiciant
communibus , neqve ſuas ne-
igant fortunas; adqve Sena-
m Regni Sveciæ itidem ſuas
carat litteras, per qvas natam
ſribit occaſionem , rebus ita in
ania & Germania ſtantibus ,
Fridlandiæ Duce adhuc cun-
ta moliente , ſcribendi aut de-
gandi ad eum aliqvem , qvi
re experiretur præſenti , *an,*
qua hactenus nata eſſet diſſidii
uſa , citra ulteriores utriuſqve
rtis motus, res amicâ componi poſ-
t viâ. Hæc dum fiunt non va-
is paſſim rumoribus ſpargitur ,
vod & ad Regis ipſius pervenit
ures , ſuſceptum *Stralſundæ* pa-
rocinium , ac à multis in Ger-
aniâ Regi vitio verti , qvòd ,
rvente Cæſarianorum cum
tralſundenſibus negotio , ab eo
lis miſſa fuerint ſubſidia : ad-
idit ergo & juſtiſſimas in litte-
is ad Electores cauſas , qvibus
eceſſario impulſus fuerit ad non

Litteræ ad ſenatum Svecicum.

Stralſundæ patrocinium Regi vitio vertitur.

negandas Stralſundæ ſuppetias: i
laſqve luculentiſſimâ extendit o
ratione.

Stralſundenſium apud Regem qverela.

Ipſos nimirum *Stralſundæ* c
*ves, conſenſu omnium & au
thoritate ipſius Magiſtratu
apud ſe, & modis qvidem m
ſerrimis conqveſtos; tametſi ne
in Imperatorem Romanum, ne
Imperium ipſum, nec ullum
Imperii Ordinem, qvidqvam
admiſerit Civitas, cujus cauſa
tantum abeſt, ut unqvam ci
tata, aut accuſata, vel con
victa aut condemnata, ut e
tiam imperiali decreto, & inno
cens declarata, & de obſidenti
exercitûs receſſu ſecura eſſe juſ
ſa ſit; tantam tamen Cæſaria-
norum armorum fuiſſe iniqvi-
tatem, ut, ſpretâ hac ejus inno-
centiâ, neglectis juribus ac con-
ſtitutionibus Imperii, contem-
pto contractu Arnhemiano cum
Pomeranis inito, poſthabitis*

pluribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

*pūribus aliis diverſorum tem-
prum pactis, nec conſideratâ
ntâ indebitò exactâ, ſolutâ-
ve pecuniâ, donis ac muneri-
us, ipſa etiam religioſæ pro-
inæqve pacis ſanctimoniâ te-
ieratâ, inprimis vicinos Ci-
itatis pagos vaſtaverint, ejus
erritorio varia munimenta im-
oſuerint, portui incumbentem
nſulam* Danholmiam, *ſine ulla
nimicitiarum denunciatione, ex
nſidiis captam, in illius præju-
licium munierint: omnes ex
Continenti in Rugiam, ex Ur-
e in Continentem, & vice ver-
ſâ tranſitus occuparint: Cives
vario tractatuum ludibrio ve-
xaverint; maximo tributo ex-
hauſtis etiam præſidia impera-
rint, portumqve adeo ipſum,
naves, tormenta ſibi tradi po-
poſcerint; ac tandem his, pri-
vilegiorum libertatiſqve obten-*

 tu,

tu, negatis, Vrbem, arct
ſimâ obſidione preſſam, ferro
flammâ, ad extremum uſq;
indigniſſimè fuerint perſequu
Cum igitur Imperatoris decre
nihil efficerent, & Pomeraniæ D
nec vellet eos juvare, nec poſſe
atqve à Societate Hanſeati
pro derelictis haberentur; j
re moreqve Gentium, permi
ſu privilegiorum, Majoru
ſuorum exemplis, coactos exter
næ potentiæ implorare admini
cula juvare, donec tam inopin
belli tempeſtas deſæviret, & tu
ta pax reſtauraretur. Reg
qvidem Daniæ ſubſidia, ut ma
ximè præſentanea, ad arcen
dum primum impetum acce
ptaſſe; ne tamen id vitio ipſi
olim verteretur, qvaſi hoſti-
bus Imperii ſe aſſociaſſent, nul-
lum tandem æqvius præſentius-
ve habuiſſe remedium, qvàm
ſub

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſb Svecorum, ceu neutrarum
ртtium ſocii & amici, Regis
enfugere tutelam. Igitur atten-
a inprimis, quòd hæ Stralſun-
enſium preces divino humano-
ve jure niterentur, tum ob-
rvantiæ vicinitatis, communis
eligionis, libertatis & commer-
iorum vinculo, quo tam Ante-
eſſoribus ſuis, Regibus, Regnoq;,
ueciæ, qvam ipſimet ſemper
ddicti fuerant, conſiderato;
nimadverſo deniqve, qvanto
um, non tantum ſuo, Re-
niqve ſui, ſed & omnium,
ui neceſſitudine qvâcunqve à
ari Balthico dependent, Gen-
ium præjudicio conjunctum fo-
et, ſi aliqvis in hoc portu pi-
aticæ excurſionis nidus à pri-
atâ cujuſcunqve ambitione fi-
eretur; Regem, in gratiam
vicinorum & amicorum, ip-
iuſqve adeo publicæ ſecuritatis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

nullo amplius jure recuſare p
tuiſſe, qvin oppreſſis, opem ſua
tam impensè implorantibu
ſubveniret. Atqve id tan
magis, qvantò plura ipſi à m
levolis Imperatoris Conſultor
bus, his annis, hoſtilitatis d
cumenta fuerint oſtenſa. E
enim nulla unqvam contra Im
peratorem, aut Imperium R
manum, vel auxilia tulerit, v
fœdera inierit, utcunqve ab a
liis ad id non ignaviter ſæpenu
mero incitatus; qvin potius
Germanico bello ſemper abſti
nuerit, religiosè ſervatâ amici
tia, neutriqve parti ſe applicans
nec dato, vel in minimis, ull
offenſionis prætextu. Non poſ
ſe tamen comprehendere, qv
merito ſuo, Regniqve ſui, in
feſta contra ſe ſigna Cæſaris in
Boruſſiam fuerint illata, Pax
cum Polonis ſtudiosè impedita,

omni

pani è Germania militis & ar-
morum auxilio hoſti conceſſo,
ſi interdicto : Litteræ ejus
d Principem Traſilvaniæ in-
rceptæ ac reſeratæ. Jam du-
am id unicè Lubecæ agitatum,
t unà cum Regno ſuo ab om-
ibus humani generis fœderibus
commerciis excluderetur.
Idhæc vicinos, amicos, con-
nguineos ſuos ad Mare Bal-
icum patrimonio avito exu-
s, tantumqve non penitus ex-
rpatos; ſubditos aliqvoties ex-
latos, atqve in captivitatem
bductos. Deniqve totâ fere
uropâ jam denuo diſſemina-
um; ingentem contra ſe exer-
itum in Boruſſiam expeditum
ri. Licet autem ſubſidiis, Stral-
undam à ſe miſſis, id effectum,
t Daniæ Rex, cum, tanquam
oſtis, Urbem opportunitate
itus Regno ſuo facile aſſerere
jure

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

*jure belli potuiſſet, in non e-
iguum Romani Imperii præ-
judicium, attamen, ipſius in-
terventu, amicitiæ ergo, ia
ceſſerit, & ſic libertas Civit-
ti, Civitas autem Imperio
Romano fuerit conſervata. Ea
nihilominus gratiam repoſitam,
ut Legati, qvos ad Lubecenſes
tractatum miſerat, & cauſam
Sundenſem, & cæteras ſimu-
tates enatas compoſituri, no
modo non admiſſi, ſed magn
etiam cum indignitate repulſ,
qvin imò totâ Germania abſt
nere ſint juſſi. Qvoniam ig
tur minimè dubitet, ut cæter
Imperii Ordinibus, ita Electo
ribus cum primis ingratam for
iſtam inſolèntiam, qua exter
nus Rex innoxius & innocens
imo amicitiæ jura offerens, tam
indignè tractetur: muneris e
tiam illorum ſit, providere, n*

qvi

*quid Reſpublica Chriſtiana de-
trimenti capiat. Idcirco inter-
mittere noluiſſe, qvin ab iis a-
micè reqvireret: retraherent
Cæſarem, interpoſita authorita-
te ſua, ab injurioſo hactenus
proceſſu, conſiderantes nihil a-
liud à Rege vel hactenus quæſi-
tum, vel adhuc qværi, qvàm
honeſtæ pacis ſecuritatem: &
hanc qvidem ſi æquis rationibus
obtinere poſſit, nihil à ſe deſi-
derari paſſurum, qvod ad ami-
citiæ vicinitatis neceſſitudinem co-
lendam reqviratur: ſin, præter
ſpem omnem, pacis mediis, qvæ
offerantur, rejectis, prior pro-
ceſſus continuaret, ac per hoc
alia via ſaluti ac ſecuritati ſuæ
proſpiciendi ipſi imponeretur ne-
ceſſitas, haud minus Electori-
bus, qvam Deo, & univer-
ſo terrarum Orbi excuſatum
fore; qvando non in ullum*

præju-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

prajudicium Romani Impr
(cum qvo nihil ipſi interc
inimicitiarum) ſed ad præſt
dum ſolius inculpatæ tu
moderamen, arma ſume

Prodromus Legationis à Senatu Svecico ad Fridlandia Ducem.

Interim, dum hæ litteræ i
tuntur ad Electores, ipſe e
gni Sveciæ Senatus prodrom
ſuæ Legationis *Stenonem Bielckium*
Regni Camerarium, præmi
ad Fridlandiæ Ducem,
mandatis, ut inſinuaret, ſi d
dentium partium animi ad c
ciliandam pacem parati dep
hendi poſſent, ſe eum in fir
miſſum, ut prima futuræ p
poneret fundamenta, donec
res, Regni ac Regis nomi
ſubmitterentur Commiſſarii,
rem benè inchoatam perfect
ad optatum deducerent fin
At *Bielckius* vixdum appulit *St*
ſundam, non ſine ſtupendo
cum audiviſſet mærore, tot
futuræ rei faciem præter
mnium mutatam expectatione
ipſumqve exercitum Cæſaria
rum omni bellico apparatu

Exercitus Cæſarianorum in Svecos mittitur.

ſtructu

ctum, non tantum contra
corum Regem parari; ſed &
procinctu jam eſſe cum omni-
s majoribus tormentis, ſub
ſpiciis & ductu Campiductoris
nhemii, metu majoris periculi,
dem ab ulteriori prudens re-
cavit itinere; Verùm ne totum
univerſum negotium non ex-
rtum relinqveret, etſi aliqvan-
um in loco, ubi erat, ſub-
ſtuturus eſſet; has tamen ad Frid-
diæ ducem, ſubſequenti te-
re, miſit litteras: *Etiamſi,*
bus jam ita ſtantibus, opta-
conciliationis ſpes admodum
ſupereſſet exigua; nihilo tamen
minus, qvia pauco ante tem-
re, ex Subdelegatorum Cæ-
ris reſponſo, ſpes nova optati
ſurgeret eventus, ſe ab in-
cto Regni Senatu & Rege miſ-
m, ut cum Fridlandiæ pri-
ùm Duce ageret, de futuræ
cis inſtituto, ac ubi ex ipſius
imo mentem qvoqve explo-
raſſet

Bielckii ad Fridlandum litteræ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

raſſet Cæſareæ Majeſtatis, ſi-mul ex mandatis ſuis illa pr-mitteret omnia, quæ in pl-poſtea Legatorum Regni conſ-facilius perfici poſſint: nec d-bitare, etſi hoſtilia jam in R-gem ſuum ducerentur arm-qvin ſe, ab amico miſſum S-natu ad amicum Principem benignè ſit admiſſurus, quam-vis, ſiniſtri non nihil declin-turus, aliqvantulum ſubſiſt-ret, donec tuto in illius occu-reret aſpectum. Et quia *Bielcki* ſuſceptæ Stralſundanæ Civita-patrocinium potiſſimum præte-di ſubolfaceret, quòd *Arheimi* in expeditionem fuerit miſſu-illius excuſationem paulo jux-prolixius expedivit, cujus hic ha-ſumma: *Vicinæ & amicæ C-vitatis precibus excitata com-miſeratio; ut & proprio St-tui proximè impendens grav-diſcrimen. Cæſaris ſiqvidem c-*

Bielckius Stralſundēſe præſidium excuſat.

p-

i. ante biennium in Boruſ-
æ expeditæ ſat cauſæ tribue-
at Regi ad Stralſundenſium
ces, qvod fecit, faciendum:
m nihil Rex quidquam ma-
contra Cæſarem commiſerit,
m Cæſar contra Regem, mit-
edo hoſti Polono auxilia:
in imo arbitrabatur ipſum
ſarem multo culpandum ma-
, qvòd primus Regi ſuo ad
fenſionem aperuerit viam, &
aſi provocarit. Ad hæc ſi
Rege qvocunqve jam pecca-
m fuiſſet modo, qvid cauſæ
beſſet qvod miſſi Lubecam nu-
r Legati admiſſi non fuerint,
m horum interventu, aut
tus rei tolli potuerit ſcrupulus,
ut ſaltem ſumptorum in Re-
um Regemqve armorum vis
ta mitigari, maximè cum
jurium ſit arma expedire in
um, cum qvo jure agere poſ-
ſis.

ſis. Subdiditqve litteris; *Etſi*
undè ſatis intellexiſſet,
actutum pedem referens ad
reditum maturaret, à Frid-
landiæ Duce Citerioris Pome-
raniæ Præfecto in mandatis
tum, ut ſe exciperet humaniter,
atqve benignè deduceret, juſ
tamen ob cauſas, ubi eſſet, ma
ſurum, donec intelligeret, q
à Duce reſponſi accepturus eſſ

Fridlandiæ Ducis reſponſum.

Ad hæc cum Fridlandiæ Dux
ſpondiſſet: *Cæſaream Ma-*
ſtatem, cum, poſt partam cu
Danis pacem, nimio abun
exercitu, magnam illius ja
exauctorare partem, Arnhemi-
numqve exercitum, jam ja
publicè à Cæſare dimiſſum,
eſſe juris, ut qvi auxiliatri-
ces ſuas manus præbere poſ
cui velit; nec mirum eſſe, nu
in Boruſſiam tendere, ut q
dato Polonorum Regi devinct

c

ſacramento. Qvibus Bielckius
allectis, ſtatim reſpondit:

Bielckii ad Fridlandum Reſp.

s atqve potentiam Regum
oniæ nunqvam in Regno fuiſ-
antam, ut, cum Gens uni-
eſa ad incitas ferè eſſet reda-
, ingruente, imo incubante,
 exitio, hoſte potentiſſimo
rca, tam validum habere
uerit exercitum, qvanto nunc
ſubmiſſas à Cæſare pollet
petias: ut non obſcure pa-
et Cæſaream Majeſtatem
 ita clam, qvàm palam ho-
es in Regnum ſuum Regem-
e parare manus; ac prætex-
m tantum eſſe, Cæſarea per Po-
iam arma nudo Arnheimia-
 exercitus titulo velari: nec
incipem ſuum à mero Arn-
imiano ſibi metuere nomine,
d à viris, armis ac hoſte fu-
ra prævidere damna, qvæ vim
ciant. Hæc itaqve tolli opor-
tere,

tere, ſi animum ab omni
munem habeat hoſtilit
cum certò ſibi conſtet, nullu
orbe tam eſſe ſuffenum, qvi
ſuboleat, *& apertè qvoqv*
dicet, ficto ignorantiæ voc
lo, apertam hoſtilis anim
xerceri praxin. Quod ſi a
citiam præ ſe ferre, & per
tus alienum offendere tutò l
ret, qvænam ſocietatis hum
aut eſſent vincula, aut fun
menta? qvare ſi juſtus
fas ipſum poſcere atqve æqv
tem, ut, ſi qvid erratum
reſarciatur ociſſimè, infeſta
hibendo arma, atqve in
ſtium caſtra pergentem re
cando exercitum. Ad iſta F
landiæ Dux reſponſum vix p
cis dignatus lineolis, *à priori n*
te ſe diſceſsurum negat. Leg
ergo oleum & operam ſe a
Fridlandiæ Ducem perditur
ratus, priuſqvam rediret unde
nerat, litteras qvoqve ad I

Iteratum Fridlandiæ Ducis reſponſum.

ca

ces dedit, additis & qvas ſcri-
ſiet ipſe, & qvas reſponſi no-
ie accepiſſet, ut de bona Sve-
um mente non Svecis tantum,
& aliis conſtaret amicis. In-
em immiſſum Boruſſiæ exerci-
n, ut ut alio à Cæſarianis ve-
etur colore, qvamdiu con-
a Svecorum Regem pugna-
aus eſſet, pro hoſte habitum iri
per, ut qvi, ſine ullâ belli
unciatione, apertum gereret
dum. Promovit tamen factum *In duciæ cum Polonis.*
dm haud parum ad ineundas
in Polonis inducias, parariis
lliæ atqve Britanniæ Regibus,
c non interventu Sereniſſimi
ctoris Brandenburgici, ma-
nè armorum pertœſo Polono,
Rege Sveciæ vindictæ per ar-
a in Cæſarem avido. At ne
merè Rex *Guſtavus* arma in Cæ-
em moveret, ut hoſtem, præ-
ſſâ Conſiliariis Svecicis, qvos
æſentes ad manus habebat in
ruſſiâ, hujus qvæſtionis deli-
ratione, *An bellum ſuſcipiendum*
ſt in Caſarem, nec ne? variis
inqve argumentis in diverſas
ſenten- *Deliberatio An bellum in Cæſarem eſſet ſuſcipiendum.*

ſententias euntium partium ad...
vit diſſertationes, ex qvibu...
pauca tantum referre haud di...
gnum putavi argumenta. Qvi...
lum detrectabant his nitebant...
Diſſuadentium rationes rationibus: *Cæſarem, ut ho...*
ſtilem habeat exercitum, ...
nullum tamen adhuc Fecia...
apertum ſe declaraſſe hoſte...
ad indignitates, qvas R...
Regiqve, qvamvis ſatis ...
gnas, qvocunqve modo fact...
tutius conniveri poſſe, illas ...
Duci imputando, aut q...
cunqve alio colore velan...
qvàm aperto vindicando be...
& exercitum in caſtra Polo...
rum miſſa ſpecioſo exauctora...
nis nomine palliando: at...
exinde, qvoniam Cæſarea M...
jeſtas nondum omnem penitus...
Regem depoſuerit reverentia...
ac palam ſe hoſtem profiteri ...
formidet, neqve apertè inſult...
auſit, poſſe, ſalvâ Regia ...
gnita...

itate, illatas hactenus inju-
is tranquillitati publicæ con-
eari, & aliqva tranſmitti
imulatione, niſi extrema
pellat neceſſitas, aut lu-
enta aliqva ſuadeat utilitas,
ipſe rerum ſtatus, & qvæ
ervenire ſolent circumſtantiæ,
ilem rei felicemqve pollicean-
exitum. Neceſſitatem au-
videri nullam, ſi Regni
ecici, parentiumqve illi di-
num contemplemur ſitum, ut
od, niſi per Daniam, Cæſa-
inacceſſum, claſſibus, &
ruptis montium rupiumqve
uſtris, tanqvam obicibus,
nitum, Cæſaremqve mari-
o apparatu, junctis etiam
nibus ſuis viribus, impa-
m, illac neqvaqvam per-
pturum. Nec Livoniam ha-
re qvod metuat, cinctam Bo-
ſſiæ jam occupatæ finibus, at-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

qve univerſo Poloniæ Reg-
qvod, vel invito Rege Si-
mundo, per omnia Cæſaria-
favente, nulli exercitui con-
ſurum eſt tranſitum; & ſi -
let, ſalvis tamen induciis e-
dem amico Cæſari concedere -
poſſe: adeo, ut qvidqvid -
mare moliretur Balthicum, -
machinaretur furibundus, -
gnum ac Regem in ſolio ſuo -
tum contemnere ac videre il-
poſſe minacias, non ultrà -
cituras. Nullam igitur bella-
ſubeſſe neceſſitatem, niſi qv-
Rex, tranſmiſſis in Germ-
niam armis, & laceſſ-
tranqvillâ hactenus Aqvi-
ſibimet ipſi imponeret. Vtili-
tem itidem atqve emolum-
tum, qvod ex hoc bello ſpe-
ri poſſit, veluti ex aliar-
Gentium, eſſe etiam nullu-
cum longè alia in illo qvam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

is ſit facies. In his qvippe ſmul atqve Svecus exercitus edem in hoſtico ponit ſolo, unĉta jure lucrifacit belli: in lo autem, qvo & qvantounqve veniat cum exercitu, on niſi Conſanguineorum, aicorumqve Principum, qvin religionis conſortium hoſpiumve terras invaſurum: & vamvis Cæſarianos ejiciat inde, rum tamen dominia non aſſerurum ſibi, ſed veris Dominis ſtituturum, ut qvi, violentis æſaris oppreſſi armis, miſeratioe potius, qvàm armis digni jucabuntur. Cæſaris autem, ut hoicum ſolum, Auſtriam, Hunariam, Bohemiam, & qvæ aliæ unt ditiones, ita longiſſimè eſſe iſſitas, ut à Rege aut occupari oſſe, aut ocupatas retineri ſpes dmodum ſit ambigua: & meum eſſe, ne ſuſcipiendo tanto,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ac tam remotiſſimo bello perſ
qvendoqve, tam immenſi per
defuturi ſint ſumptus: maxim
Svecia jam univerſâ per Pr
vincialium exhauſta delectum
ac tot collectarum tributorum
qve fatigatâ generibus, tan
nec viris ſufficiat exercitui, n
tam immenſæ conferendæ pec
niæ; ad hæc maritimis omn
bus, in littore Balthico, Civ
tatibus non ſufficere, unde qvi
qvam ad navium conferant ſ
ſtentationem, ut jam ſatis
bundè expilatis Cæſarianoru
rapinis: & ex maximo qv
qve qvæſitarum rerum incr
mento, non niſi maxima pr
vatarum ac propriarum reru
ſperanda diſpendia, compen
dia verò expectanda nulla.
Rex Polonorum contentus in
duciis, injurias à Cæſare facta
prudenti tranſmittat diſſimula

tion

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

*one, depoſitiſqve belli cogita-
onibus, Regno reſtituat pa-
cem, tranquillitatem civibus,
c tributorum remittat onera,
jem non deeſſe certiſſimam, &
egnum ipſum virium acceſſio-
e accreturum, & vires ſin-
glorum refocillatum, atqve
omnium ſimul animos recentio-
ibus auſpiciis in immenſum au-
um iri: & qvod ad Regiæ felici-
itis accedat culmen, egregia Re-
is facinora, enatum inde amo-
em & benevolum animi affe-
um maximis in dies ſucceſſibus
acrementa ſumpturum; quin
r Regnum ipſum à militiæ mu-
eribus vacatione, aliiſque one-
ibus, atqve incommodis, ſum-
is qvibuſvis opibus valde lo-
upletatum iri: adeo ut Rex
pſe non omnibus modo finitimis,
ed diſſitiſſimis qvibusvis etiam
gentibus, Regibus ac Populis*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

admirationi mox ſit futuru, & venerationi. Et ſi quæratur ultimò, Facilène confectu hoc bellum, qvod inſtat, nec n? qvis ambigit, bellum hoc futurum grave, atrox, diuturnum, cujus initium facile, at excitatum ſemel idem ſopire non ita; ſi in victoris eſt arbitrio, ſed qvo, qvis hic ſit futurus, incertum: cum hoſte non potentiſſimo tantum, ſed & arrogantia atqve pertinacia plen, Cæſare ſcilicèt, & Domo Auſtriaca; qvæ Proteſtantes Germaniæ Electores, Principes, ſub jugum redegit & Ordines; qvi prætextu religionis, Pontificiorum ſibi conciliavit animos: qvæ totius Germaniæ armis, opibus ſuffulta ac viribus, non in paucos tantum annos, ſed multa etiam luſtra bellum ſufficiet porrectura; nec bello

nic

ro, ſed perpetuis victoriis
ncendam, qui hanc penitus
ordinem redactam velit. Con-
re exinde qvantum ſit tanti
ſtis robur, qvòd miſſis in di-
rſas Europæ partes exerciti-
s, ut in Italiam, Hunga-
m, Belgium & Tranſilva-
am neqvicqvam tamen penu-
laboret militum, ſed omni-
s cæteris prævaleat abundan-
â; ita ut ſi, veluti Hydræ
cui unum præſcindatur mox,
locum unius, ſuccreſcant vel
ntena exercituum capita. Ma-
re tamen inclytam Regis ſui
rtutem, illumqve heroicum
imum, qui ad nullius un-
am hoſtis expaveſcat terro-
m: paremqve eſſe, qvi, ſupe-
atis his difficultatibus, omnes
eſarianas alias vincere poſſit in-
rias. Accedere ſimul Regem i-
ſum, ſuæ conditionis memorem

eſſe oportere, ut pote homin
à quâ non minus, atqve
firmiſſimus qviſqve, magis
munis eſt. Apud itaqve a
mum perpenderet ſuum, ſi q
humanitus ipſi contingat, (q
tamen avertat Deus) a
ante ipſius belli terminum, i-
matura eum abripiant fa
an non filiam unicam, in p-
mis adhuc incunabulis, C-
phanamqve ſine patre, Regnu-
qve ipſum ſine Rege infinitis
volveret difficultatibus?

Svadentium rationes.

At qvi contra cum Rege ſent
bant, in hanc iverunt ſententia
Præteritas Auſtriacæ Domi
ut & Cæſarianorum omniu
militum, luce ipsâ meridia
clarius exhibere, à multis ja
retro annis, ad irritamentum u-
qve, Regni ac Regis tentata
fuiſſe patientiam, ac multis un
qvaſi præludiis ipſas ultimò illat
injuria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſrias. *Interceptas Regis litte-*
ſ reſeratas, multiſqve calum-
ioneratas atq; publicatas, non
vehementi Regiæ exiſtima-
ois contumelia hoſtem Polonum
epromiſſis ac facto animatum
ontra Svecos adjutum: Sve-
smilitum & mercium inter-
ctum negocio: aperta hoſti miſ-
uxilia: certiſſimum ſeqvu-
belli præludium: ſubditos
s ſpoliatos, & hoſtiliter ha-
: jura violata & Regalia:
ànguineos, amicos, vicinos
exutos, oppreſſos, eje-
. Omnibus hic mitioribus
nentis cum mederi Rex
et, gravem mox inde mor-
, aſperioribus malis exa-
ratum: Oratores conden-
pacis miſſos cum ignomi-
a rejectos, & ipſius Se-
us Svecici delegatum tan-
non ludibrio habitum.

Iamqve re ipſa experiri di
nam Regis patientiam ir
mentum tantum futuri
furoris, qvi tandem miſſo
in Boruſſiam erupit exer
qvam verbis ſe hoſtem eſſet
feſſus: neqve hic hoſtis ſu
turam iniqvitatem, aut,
ruptis ſemel honeſti limit
ullum poſtea inventuram
dum; qvin potius extrema
qve in Regis molituram p
ciem. Culpam in ſolos co
re milites ſine injuriâ nov
cum Cæſar ipſe ad effræna
illorum conniveat libidin
perqve diſſimulationem,
miſſa eis impunitate, r
illorum habere improbitat
nec ſi alii qvi obtendi p
prætextus, relevare rei
indignitatem, cum nemo
qvam fuerit hoſtium aut
ſtolidus impudenſqve, aut

ſi

tæ frontis, qvi injuſtiſſimam
e cauſam, non alicujus juſti
ucaret colore: imo contem-
tm potius, qvam reſpectum
ciæ præ ſe ferre Majeſtatis
volos iſtos prætextus, & in-
a verborum ludibria. Si-
dem non ad famam tantum
etinere, ne tantas injurias
x diutius diſſimulatione præ-
iret, ſed & ad ſui, ſuo-
nqve Subditorum ſecurita-
er. Falli qvi vaſtum hoc in-
edium, ex immoderata Au-
acæ Domus ambitione coor-
m, in littore ſiſti, aut Bal-
ici maris fluctibus obrui poſſe
rent: proximas jam, qvæ
rmaniam alluunt, littori un-
depaſcere; breviqve futu-
m, ut, niſi maritimis Cæ-
is apparatibus, qvos in ma-
Balthici portubus ſtruat,
nturè obviam eatur, & illi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

cum prædatrice Hiſpanorum
claſſe è Dunckerka conju-
gantur, à Germanico litto-
re ad extremos uſqve Bodici
ſinus receſſus, longè latèqve iis
flammis arſura eſſe maria. Nec
parum metuendum, ne in-
valeſcens ignis per contagio-
nem, vel aſtu irrepat, ſive
irrumpat vi in ipſa tanqu
Sveciæ viſcera. Adeò, ut
ſuſcipiendi belli hujus neceſſit
non, qvod alii opinantur,
nulla; ſed ingens potius ſit. Præ-
ſtat ſiqvidem ſerpenti late in-
cendio procul occurrere à fini-
bus, quam in ipſo Regni limi-
te ipſum extinguere; foriſqve ho-
ſtem, qvam domi habere. Uti-
litatem ex hoc bello aut nulla
oſtentari, aut exiguam, ſi qu
ex prolatione finium illam ta-
tùm metiatur; at Regi n
ſine fructu, aut emolumen

vidi

vleri bellum ſuſcipi, qvò pro-
xna Germaniæ littora in an-
tivum ſtatum, qvaſi poſt-
minio, reponantur: naviga-
ni commerciiſqve priſtina
ddatur libertas: ſuſpectus
formidoloſus hoſtis, qvi
lthici maris dominatui ma-
eſtè inhiat, finitimis ſub-
nveatur portubus, ac de-
nim Regni Regiſqve, ut
annexarum ditionum tu-
c conſulatur ſecuritati. In
efeſſo qvidem eſſe, Sve-
incolis omnibus pacem &
qietem gratas futuras, Re-
umqve ipſum per illam viris,
ribus opibuſqve valida ſum-
rum incrementa; ſed huic
rumento tunc locum fore,
ui arripiendorum, vel o-
ttendorum armorum penes
cius Regis ſteterit arbitri-
um. Neminem pace ulterius
frui

frui poſſe, qvam ipſius vi
vicinus: adeo nec Regem, q
qvem Cæſar injurioſè prior i-
petiit. Imo, jam rem non
eo amplius eſſe ſtatu, i,
bellum ſuſcipiendum, nec i,
deliberare oporteat, ſed qa
ratione ac modo commodiſſi
gerendum, & illata à C-
ſare arma juſtioribus prop-
ſanda veniant armis. Ne
rò ſubditis moleſta accida
onera, qvæ bellum indi-
dua comitantur ſeqvelâ, R-
gem univerſalem Ordinum R-
gni indixiſſe Conventum,
illorum conſilio in bello ſuſ-
piendo, non minus, qvam
gerendo, viribus & opibus u-
tur. Nec dubitare; qvin O-
dines Regni, ſi, juſta a-
morum indignatione moti, b-
lum in Cæſarem decreverint, f-
ri animorum alacritate ſu-

di

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ca, ad id neceſſaria, ſint colla-
tri. Bellum qvidem immi-
nre grave, atrox, diutur-
num, magnasqve in illius
grendi ratione difficultates
vivis occurrere; verum eam
ragnorum negotiorum, qvale
hc qvoqve, naturam, ut ut
ragnas ſemper admixtas ha-
bant difficultates, nec glo-
ram, niſi magnis exantlatis
boribus parari. Palmam,
vo majus pondus jucumbit,
fortius ſurſum niti. Ge-
roſos animos, qvò plus di-
riminum inſtat, eò prom-
tius adverſum ire. Difficultates
amen has non adeo inexplica-
iles, ut vulgo ſibi perſuaſum
abent. Nec tantam Cæſaris po-
entiam, aut ita ſolidam & fir-
nam qvalis primâ appareat
onte; qvin potius magni-
udine ſuâ immodicâ hanc jam
labo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

laborare molem, & ſub on
qvaſi fatiſcere, ruinamq
minari. Armorum, qvæ Cæ
longè circumfert & latè, f
gorem, non Imperatoris tantu
ſed & conterminorum Regu
Principum, Rerumpublicaru
imò pontificiorum qvoqve R
mani Imperii Procerum ac O
dinum qvi ſe fidos Cæſaris a
clas hactenus præbuerunt, pe
ſtringere lumina. Nec inv
tos paſſuros, ſi tantum ab aliq
modus illis ponatur & met
Proteſtantium Electorum, Pri
cipum, Ordinum, alios patriâ b
niſqve expulſos, ad omnes r
rum novandarum occaſiones i
tentos: reliqvos ſub Auſtriaco j
go anhelantes, mutationis qv
qve, ſpe mediorum, avidos
qvin ipſum Saxoniæ Elect
rem, conſtantem ad hæc uſq
tempora Cæſareæ auctoritat
propu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

cugnatorem, tam vicinorum
rinum, ad patrocinium ejus
rugientium, vicem miſera-
ri, quam ſibi à promulgato nu-
rdicto Cæſaris, ob Eccleſiaſti-
bona detenta, timentem,
riſtino confidentiæ, quâ er-
Cæſarem præceps ſemper la-
sfuerat, ardore remiſiſſe ali-
ntulum. Hac igitur agita-
e diſcordantium animorum
cientiam, obſequiumque ad-
eius Cæſarem, adeoque Statûs
is fundamenta, non parum
feciſſe, ac certam, ſi
dius impellantur, præmon-
re ruinam. Quod ſi arma
is, Cæſariſve propius con-
lari, & inter ſe com-
re libeat, ut ut haud dif-
edum, inſigne horum robur;
nihilominus ad occur-
illorum non adeo Regem
idare, nec ſecundorum
ſucceſ-

ſucceſſuum ſpem deponere. T
præter aſpirantem Divini
minis auram , ad bellum
rendum acqvirere peritos
licorum diſcriminum Du
militem , pecuniam , c
meatum. Militem qvi
Cæſari adeſſe copioſiſſimum,
prædæ cupidine , ac lau
morum hoſpitiorum illec
in immenſum penè ſe mu
plicaverit ; nec , dum ho
copia ſit , defuturum.
verò deficientibus (prout
ceſſario eveniet , ſi adve
Regem in vaſtam & deſola
ferè maritimam Germani
ram deducatur) qvâ facili
coierit , diſſipatum iri.
vero imprimis ſuppetere m
tem domeſticum , qvi non
do , ut Dominum , metu
verum etiam , ut Patrem
met , ac vereatur : qvi
Pa

rî, pro decore, & tam-
Principem meritorum at-
virtutis ſuæ inſpectorem
et, ſpeqve gloriæ ac re-
rationis, aut caſtigatio-
etu, extremaqvæqve ſuffre-
catus exiſtat. Præter hunc
egi ad manum extranea-
nationum Legiones; non
omiſcuâ turba collectitias;
eteranorum flore conſtan-
; nec prædæ inſvetas, nec
iis fractas, ſed ad utriuſ-
fortunæ lydium lapidem
ctas. Inter iſtos eminere
anos, pleroſqve ex illo-
hominum ſorte, qvi à
is Civilium in Germania
eum cunabulis, adverſus
em in acie ſtantes, impla-
e ejuſdem odium, unà
ſuo pariter, hoſtiumque
gine hauſerint, & perpe-
inter proſpera, inter ad-
verſa,

verſa, Cæſaris hoſtes,
fragante eorum captis for
naufragium paſſi, atqve p
mulctati, in Sveciam ſe
perunt; nec qvidqvam,
armis contra Cæſarem fo
ac feliciter ſtringendis,
reliqvum habeant. Horu
dium, deſperatione pene co
ctum, qvò altius in anim
dices egerit, eò violenti
pertinacius in hoſtem pug
rum. Qvod ſi prædæ q
ſpes militi ad pugnandum
adverſa qvæqve tolerandu
car addat (ut certè adder
mo negaverit) à Cæſarian
partibus ferè nullam eſſe,
miles Regius ferro m
qvàm auro, oneratus in
Regiis verò ingentem
tari. Qvippe qvibus e
tus, totius Germaniæ ſpol
ves, & caſtra omnis g

opul

letiâ refertus, ut horta-
u victoriæ, objiciantur.
r rei pecuniariæ fundamen-
a Cæſarianos hucuſqve uni-
docaſſe in militaribus exa-
rbus & contributionibus:
utpote immodicæ, e-
res, & cum ſummâ Or-
m oppreſſione conjunctæ in
m duraturæ non ſint;
mè ſi, externo ingruen-
lo, interni qvoqve mo-
hac occaſione ſuborian-
Tunc enim ingens iſtud
nforme militiæ corpus,
ſanguine ſucciſis ve-
exhauſtum, exaritu-
ac viribus omnibus de-
um iri. Regi verò æ-
ſubſidia, ut modica, ita
eſſe, ipsâqve frugalita-
vâ adminiſtrentur, majo-
effici. Militem qvippe
em exiguis, ſi cum antiqvo
modo

modo conferas, ſtipendiis
tum; aliqvando etiam loco
ſtrui ſtipendii certis ad ſi
decendia penſionibus conte
vivere: imo ſæpius com
tu aliqvo tantummodo pr
modo aliàs paululum
at, unde vitam tolerare
Qvin bellum, qvod ext
nes geritur, bello ipſo ali. E
ut provinciæ, in quas t
ferendum, à Cæſarianis fe
pilatæ, aliqua forſan con
tis reliqviis, adhuc repe
iri media; per qvæ
non in totum, certè ex
ſuſtentetur. Commeatum
attinet, parem utriusqve
citûs penè futuram conditio
Cæſarianos etenim mari
in oris, nec ſibi, nec
qvidqvam feciſſe reliqui.
ſolum inter hos illoſqve
tercedere diſcriminis;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſrianis commeatus è longin-
locis, terra & curribus,
t certè exiguis naviculis,
r varios fluviorum anfractus
behendus veniat; id au-
qvam difficile ac laborioſum
, qvi periculum fecerunt.
e è contra ac Regiis, qvid-
ad vitam ſuſtentandam
cſarium videatur, mari lon-
xpeditius præſto fore. De-
qe, aut modicis & paribus
is occurſurum Cæſarem;
majoribus, & tanto mi-
m robore, cum qvo acie
ligere haud conſultum Rex
t. Si cum paribus. Re-
, cauſæ bonitati ac vir-
militum confiſum, intre-
in eum moturum, & cum
Deo, facile parem, aut
riorem futurum. Si cum
oribus; intra caſtra otio-
eſidendo, abſqve ſanguine
repor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

reportaturum lauream ; hoſtis in regione, grandi e citui alendo impare, ipſe commeatus pabulive ino vires ſuas conſumpturus, viam eidem ad victoriam turus ſit. Ultimò qvod ſpectet, perſonamqve ac lumitatem ſuam, inqvit *nunqvam ſanè reformidaſſe tem pro Patria, cui vitan beret. Ejus rei docume ſanguinem, qvem toties tim profuderit, & cicatr qvas corpore geſtet : Dei verò doctum ; ne p qvidem de capite ſuo, a ſummi Numinis provide in terram cadere ; multo nus adverſi ſibi qvidqvam cidere poſſe. Summum fat diſpenſatorem multis per propitiâ alarum umbra, ſe uſqve protexiſſe ; incolum*

*…s ſuam, ſiqvidem ipſius ho-
…o:, Religioni ac patriæ, con-
…ueret, in poſterum curæ fo-
…. Qvod ſi Deo ita viſum,
…qvam ſtrenuum militem,
…eratorem hunc ſuum vocan-
… eò confidentius & alacrius
…guturum; præſenteſqve &
…ntes Regni ſui Senatores,
…rum fideli conſilio & opera
…enus uſus ſit, poſt ſe, & ita nec
…m paterna cura, nec Re-
…m gubernatrice prudentia
…è viduata relicturum.* Se-
…ntibus hanc ſententiam omni-
…, idem ad Regem delatum
…atus ex Svecia judicium.
*…n omnia conſiliis prius, qvam
…is Regia majeſtas expedire
…uiſſet, nec Cæſarianorum
…is ceſſiſſet mediis, ob dictas
…ſas juſtum à ſe in Cæſarem
…erni bellum; rogatuſqve
…e, ut ociſſime terra mariqve*

 ſe ad

ſe ad gerendum accingeret
lum: tutiuſqve futurum ſi
in hoſticum inimica immit
arma, qvam ab hoſte præo
paretur, inqve finibus Reg
domi concertandum hab
Firmatus inde totiûs Senatû de-
creto, jam mentem totam in
meditatum compoſuit bell
deqve eodem univerſum
ctorum monuit Collegium, a
in hoc potiſſimum Electo
Brandenburgicum, apud qvm
non tam qverebatur de Pol
qvibus per jus belli qvid
machinari licebat; ſed de m
merita Cæſarianorum indign
te, qvi, ſpretis ſuis ac R
Legatis, univerſam gentem
brio haberent, perqve con
ptum ſuum univerſæ Germ
rum inhiare libertati; ac
culum juxta eſſe, viſi ma
Germaniæ proſpiciant Princ
ne totus Germaniæ Statu

præ

*..ndam Auſtriacæ cedat Do-
..mi. Hanc autem querelam
..ọd apud Electorem deponat,
..a modo ſummam illius in
..perio ſuaſiſſe authoritatem,
..dnitatemqve; ſed & affectus
..egioniſqve affinitatem: inde-
..e colligere, immanes hos Im-
..ratoris auſus illi qvoqve di-
..picituros, cui Reipublicæ ſa-
.. ſit curæ, ſtudioſèqve enixu-
..m, ut ut malis hiſce ma-
..rum adhibeatur remedium.*
..tis hinc in ſexennium cum Po-
..no induciis, ipſe in Sveciam
..anſmigravit, fini ſuo propoſito
..mnia apparaturus, relicto per
Bruſſiam in Proregem Cancel-
..io, datiſqve mandatis ne ve-
..ranus hactenus exauctoraretur
..iles, ſed recens etiam condu-
..o augeretur. Juvit conatum
..ium miles Poloniæ Regni,
..antiſcanorum, & Electoris Bran-
..enburgici, qvi omnis, acce-
..is ſtipendiis, ne porrò ſuis eſ-

Induciæ cum Polonis.

ſet oneri, dimiſſus ſacrament

devinxit Svecis, ut acceſſi

horum & veteranæ auctæ

Legiones, & novæ item co

tutæ, qvarum numero ipſa au

rentur caſtra. Stabant item

ratæ jam & tres in Belgio

Exercitus Svecorum auctus. ductæ Legiones; qvin &

ſim alibi admittebantur locor

Hamburgi, Lubecæ, Bremæ, Eb

dæ, in qvibus omnibus præ

ſpem confluxus major: fuit

hic Svecorum auſus, ut,

ne glebam qvidem terræ poſſ

rent in Germania, tamen &

pioſiſſimum qvoqve tentaren

qvitatum, neqvidqvam profic

tibus omnium contra id Cæſa

norum minis, ut qvas ve

bruta fulmina flocci habebat

les, jam ſpe magnorum in

ctus ſucceſſuum. Sed his ma

ra adhuc hoſtilitatis ſucceſſ

ſpecimina. Nam Rex, ubi in

diviſſet juſtam jam ſatis in G

mania bello paratam manu

publico ubiqve edixit decre

ne qvis qvicqvam commercior

in ea deferret loca, qvæ à Cæſan

is

…i eſſent occupata, vel naves
…oneraret ſuas alibi qvàm *Stral-*
…ula abſolutè, aut ſub certis
…cditionibus *Sedini*, maximè ſi
…*lgaſtum* non appuliſſent, nec
…de ſuis divendidiſſent merci-
…u, ejuſqve rei certum habe-
…t teſtimonium. Hinc offen- *Cæſariani Svecorum Cohortem cædunt.*
…rati Cæſariani, novam para-
…vindictam, & vim in Suecos
…rcere hoſtilem. Præfectus mi-
…m in Urbe *Stralſunda* ducentos
…e ex ſuis miſerat pabulatum:
…ntellectâ Cæſariani cohortem
…ac ex improviſo aggreſſi cæ-
…t, capiunt, diſſipant: cæſi
…draginta, octoginta capti,
…qvi veluti palantes acti. Ad-
…x Sveci, ſicubi fortè incautius
…icinia ſe gererent hoſtes,
… impunè laturos; ſed eandem
…ais aleam ſubinde experturos.
…ptâ inde de Götziano milite
…licta, cæſis triginta, multiſqve
…tis. Succeſsêre item aliæ pluſ-
…e velitationes, præludia velu-
…uturæ tempeſtatis in Cæſa-
…aos mox longè impetuoſius
…uræ. Prohibitis interim com-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

merciis annonæ gravis per
meraniam invaluit caritas, in
dies magis ac magis ipſa in
veſcebat fames, atqve inde
colæ ipſi ab hoſpitum ſuorum
ſolentiâ affligebantur adeo,
ipſe Pomeraniæ Dux apud F
landiæ Ducem operosè ſatage
ut Ducatus ſuus ab intolera
licentioſi militis liberaretur
re, obtenderetqve diſcrimen q
à Rege immineret Sveciæ.
ferente Fridlandiæ conventa
Stralſundenſibus pactionem
ſervatam, nec Svecicum
eductum præſidium; qvare
ſareis copiis qvoqve in Pom
nia remanendi, Regiſqve i
gilandi conatibus neceſſita
imponi: Pomeraniæ Dux à
lippo Hornio, Citerioris Pom
niæ Cancellario poſtulat, ut
Stralſunda à Regio liberetur p
ſidio. Sed Cancellarius ad h
Se non mediocriter affici D
Pomeraniæ & Pomeranor
miſeriis: nec Regis ſui ſcop
per auxilia Vrbi Stralſund

at, bello immiſceri Germa-
ni,. ſed propriæ tantum in
ari Balthico ejuſve portubus
oſulere ſecuritati, vicinamqve
talſundæ urbem, veteri neceſ-
tdine, & mutuo commercio-
m uſu, Regno Sveciæ conne-
m, in priſtino conſervare
au, ac libertate. Injunctum
b à Rege de tranſactione Stral-
ndenſi accuratius inqvirere, &
uere qvid certi; Verùm
eve Urbi, neqve contermi-
a Regnis, atqve Provinciis,
emare Balthicum ſitis, ſatis
r ſolidè cautum, ut qvæ
cæpluribus ſuſpectis referta eſſet
Inſulis. Adhæc tacitè innui,
aſi Rex injuſtæ patrocinare-
a cauſæ: Rege inſuper, cujus
v maxime hoc bello interſit,
nonſulto ac inſcio initam.
Rgem politicarum ſtropharum
aud adeo rudem, ut Status

ſui fundamentum in mor
cujuſqvam, qvantæcunqve di
gnationis, ſive authoritatis
dem ſit verbis aut verbo c
cet; ſed rei potius ipſi inſiſ
optimumqve arbitrari ſecur
tis vinculum, armari contr
mantem, aut utrimqve dep
arma. *Nam, ſicubi vicin*
ut ut ſummâ viciſſitudine
ctus, ad bellum accingat
ipſum ſtare inermem; aliqva
periculoſum fore, alteri n
littetas, arma relinqvi alteri
horum violentiæ opponere
fragile verbalis, aut ſcriptur
cautionis ſcutum. *Si obti*
poſſit omnimoda Cæſarai
tis, ex Pomerania deduct
nec Regis ſuppetias, vel
nento, Stralſundæ ma
ras; ſin minus, præſidium
bi non tantum non exempt
ſed & propriæ tutelæ causâ
ctum iri; dum aut univerſa

Imp

prio Romano pace, aut alia
ais ratione, res ex bono
qvo decideretur. Regem
laborare de Urbe Imperio
habenda; ſed conſervandâ
as, & portu in ſuo ſtatu,
merciorumqve priſtinâ li-
te adverſus turbatores aſ-
edo, qvò præconceptus jam
io adverſæ partis domina-
& plus ultrà graſſandi li-
e, inter antiqvos coërcere-
terminos, nec Civitatem
ia ipſius anxiè imploran-
a dejurare, aut voluiſſe,
potuiſſe, qvæ adverſus Cæ-
mandatum injuſtâ vi ma-
o oppugnata, ac coangu-
fuerit. Fœdus Regis cum
dundenſibus undam ſolum
eſionem præ ſe ferre, nec ut
as qvâqvâ ratione ab Im-
i abalienaretur, percuſſum;
t mari Balthico ſua ſibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

maneret ſarta, tectaqve ſe-
curitas.

Inter has tot ac tantas [illegible]
cationes ſpes qvædam pac[illegible]
Electoribus, ſed evanida, [illegible]
ſit; cum nimirum, collaudat[illegible]
tum Regis intentione, de in[illegible]
dâ pace, & ſuâ in eandem [illegible]
feſſionem teſtati nihil de [illegible]
randis agerent damnis, nec i[illegible]
enti averruncando qvidqvam [illegible]
licerentur malo. Momordi[illegible]
tem ut plurimum Regem, [illegible]
inſcriptio litterarum debitis [illegible]
reſponderet titulis, qvibus R[illegible]
aliàs Sveciæ ab ipſis Imperato[illegible]
gaudere ſolebant. Intervent[illegible]
Daniæ Regis in pacem ſtudia. men Danorum Regis, procu[illegible]
inde in communem hanc p[illegible]
Gedani conventus ad Me[illegible]
Majum A. 1630. adhibitis a[illegible]
ſtavum litteris, qvæ ſignific[illegible]
in tranſactionibus Lubecen[illegible]
ipſius qvoqve habitam cur[illegible]
rataqve omnia futura p[illegible]
ſi intra trimeſtre ſpatium i[illegible]
dem conſentiret. At *Arnh[illegible]*
interim Cæſarianorum Cam[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

o: cum ingenti exercitu in
oſſiam tendente, Daniæ Re-
in hac reſponſum forma.
rtias agi pro eo, qvod ſui *Reſponſum Daniæ Regis:*
ſta fuerit mentio: nec du-
tri ab univerſo Sveciæ Regno,
vi Regno Regiqve Daniæ
va cordi ſit libertas, & ma-
iè Balthici maris tutela;
tamqve poſtulari tranſacto-
Lubecæ, ut tutò credi poſ-
e aliqvam ſui habitam ra-
oem, cum à conventu contra
s& pacta rejectus, hoſtilia
ſper & expertus eſſet arma,
experiretur in dies; non
en ideo publicæ refragari
; imo ad eam procuran-
& promovendam, omni pro-
eſſe affectu; rogareqve ut
s ſuis accederet votis. Ad
cptas reſponſum à Danis.
non gravatim adeſſe petitis:
a traſmitti Lubecenſia, &
etem de mari Balthico ita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

aperiri. Urgente neceſſitate
perioris ſui belli, cum j
conditionibus amiſſas res ſ
ſine majori diſpendio, rec
rare poſſet, maris Balthici
lam factam mentionem, q
hoſtes ipſi nullam illius in
ſent mentionem, aut ullam
viſſent controverſiam; non
men exinde jure ceſſiſſe ſuo,
oblatâ ad id occaſione, tam
ſartis tectis conſervandis, q
Septentrionalium Regnoru
ſummâ & impenſâ & curâ,
no interim modo, ſe & Reg
ſolicitum futurum: additi
multis in Cæſarianorum excuſa
nem, adjunctum; *Danos*
qvidqvam operæ & labori d
turos, ut prima hæc diffide
ac diſſidiorum gliſcens flam
in ipſo reſtingueretur exo
Perducta res eò ut indictus Ge
ni non diſpliceret locus, ut ſu
in medio paratorum Svecis &
ſarinis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

...nnis locorum, & in Urbe neu-
...is juris ; ſed qvæ ipſa ſpera-
...a-inc pax Regis animum ſatis
...bdè belli jam antea certum,
...o parum ſuſpenſum reddebat
...lubium : impetuſne in Ger-
...aiam, ad qvem faciendum in
...rcinctu ſtabat, aliqvantiſper
...ibendus eſſet, donec de tra-
...aus conſtaret eventu. Diſpu-
...tm ergo utrinqve. Differendum
...aiebant bellum hæ rationes :
...ommuni qvidem decreto Sta- Differendi Belli rationes.
...u in Svecia decretum eſſe bel-
...: at qvia Cæſar, interven-
...Daniæ Regis non alienum ſe
...acis conditionibus declaret,
...to multorum ſangvine, ac
...ra exiſtimatione Regis, bel-
...a ſuſpendi poſſe ad Conventus
...d exitum, unicum ſpei,
...u in armis eſt, præſidium;
...nverò qvid præter expecta-
...cem eveniat, juſtiorem Re-
...ſfuturam coram DEO cau-
...; & ſubditos tanto para-

tiores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

tiores fore ad conferenda i... qva in uſum faciant be... multum ad id profecturum ... vel tantillum ad reficiendas ... vires nacti fuerint ſpatiu... Nec interim rerum gerendar... ullam omitti occaſionem, ... integrum maneat Regi, qv... docunqve viſum fuerit, a... transferre in Germania... bellumqve inferre Cæſari, qu... diu Stralſunda in Svecorum ... arbitrio & poteſtate, ut c... portus patulam habeat viam ... troitus in Germaniam, c... beneficio eadem & intercludi ... libitum, & aperiri pot...
At contraria vicit ſenten... cujus hæ fuerunt ration...
Dato belli ſpatio Cæſaris ar... invalitura, ut qvi plura t... rarum & ditiora occupet ſ... tia, Regis verò debilitat... iri, per exhauſtas ex parte j...

nPolonos vires, qvibus re-
icndis apertum oſtendi cam-
um ſi in opimas Regius miles
mittatur regiones. Qvis Ca-
ais in Regnum Sveciæ ac Re-
ea ſit animus abundè jam ſa-
i.patuit, nec operosâ indiget
obatione, qvis impoſterum
dit eſſe futurus, cum præte-
orum experimenta, certiſſi-
n ſint futurorum documenta:
Cm à Danicis jam liber tur-
bi atqve periculis non niſi gliſ-
etem tantum in bella circum-
eat animum, ambitioni Au-
ſtiacæ ſatisfacturum; Svecis-
qe hoſtilem, ut qvem ſciat
ſum conatibus ſuis renitentem.
Pæteritorum inſpiciantur actus.
e. qvibus luce ipsâ meridiana
clrius apparet, ut bello ſtu-
derit magis, qvàm paci, cum
nllis offenſus injuriis, aper-
tiſſimis Regem laceſſiverit ar-
mis,

mis, & Poloni hoſtis vires graviori armaret milite. Mora itaqve nulla Imperatori ineunda, immiſſiſqve Svecorum viribus ocius præoccupandos Cæſaris conatus, ne, per temporis alicujus beneficium, & hoſtium majora evaleſcant arma, & feſtinus jam Svecorum exfrigeſcat animus. Inſtitutum Gedani, in Boruſſiâ, tractatum ſpem tantum præ ſe ferre pacis aut induciarum, non vias Delegatorum operas; tempuſqve tuntum lucrari, non autem ſeriâ rem fide agitari, ut clam magis auctis ſuis viribus torrentis alicujus inſtar in vicinas ingruat partes, & Baltico ipſi irruat mari, ex quo difficilius ejici poſſit, quam admitti. Militiam Cæſaris non ſpeciem tantum validam, ſed qvæ enormi tantum Proteſtantium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

*...us Principum nititur oppreſ-
...n; fragili ſanè, & colla-
...in brevi fundamento. Nam
...aqvot in celſiſſimo ſunt Or-
...um, per Germaniam, cen-
..., immane hoc Imperatoris
...Etum, non ægerrimè tantum
...ent, ſed & graviſſimè de-
...ſtantur: nec ullum ſupereſſe
...lum, qvin ipſi etiam, qvam
...ium vel minima affulgeat
...e reparandæ, qvæ per vim
...pta eſt, libertatis, ſummis
...de qviſqve ſit allaboraturus
...ibus, ne indebitæ ſerviant
...tituti. Qvod ſi fiat, enor-
...hoc Cæſarianæ molis corpus,
...ciſis veluti nervis, robore
...ocorruiturum. Si prolixius
...tr ſpatium, qvi in ſpem
...ilii, in Germania, trahi
...ſint, per captas Imperato-
...artes, elangues futuros, &
...is interim Auſtriacæ Do-*

mus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

mus invalituras, ac Svecis
dem opes omnes in hoſtico
turas: bellumqve ipſum
difficilius fore, qvantò
conniventia futura ſit lon
Idemque judicium eſſe de n
li bello, in cujus uſum eò
res ab hoſte parari poſſunt
ves, qvò magnis iſtis con
bus magis differatur rem
argumentoqve in id eſſe C
rianam in portu Wiſmar
Claſſem, cujus maturandæ
noctibus parcitur, neqve
bus: eamqve, priuſqvam
leſcat, minoribus ſumptibus
turius ſuffocari poſſe, qvàn
tegras ſumat vires, mar
ipſum infeſtum reddat. Cur
tionem ergo noxiam, rem
totam in illo Imperatoris ſym
ſitam; Nihil procraſtinan
ſummam optati poſitam even
Non tamen hæc omnia ea

inte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

rione, ac ſi de tentanda pa-
p omnis rejicienda ſit, aut
ittiones abjiciendæ penitus;
n & maximè amplectendæ,
per authoritatem illorum,
as polliciti ſunt interpella-
n, ut offenſi partium
onerentur animi. Lubri-
nterim ſpe illâ hactenus
ſuſpendi arma, aut pla-
ermire otioſè, inconſultum
i, atqve omnino periculo-
hincqve exinde, aut pacem
rrandam, præ telo; aut ſub
o ipſo & caſſide tractandum
ello. De Regis verò ar-
s non ita pravum fuiſſe ju-
m. Svecos, pacis occa-
n, multâ prolis acceſſione
tiæ caſtra multùm auctu-
s prolemqve ipſorum exhau-
tandem iri, niſi aliqvo re-
tur interſtitio: & ſi qvis
rm jam in militia nu-
merus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

merus eſt omnem poſſe in
ſidiis haberi qvibuſcunqve
de extraneo milite additum
hil, qvi ultrà qvinqvies
lenarium aſſurgit numer
Hunc, ſuſpenſis armis,
exauctorari non licet, ne
tranſeant ad Cæſarem, Cæſ
qve exercitus, illo increſcat
mero, qvo Svecorum decr
miles; & ſub ſignis reti
itidem arduum, qvia ſolid
qvoqvo tempore ſolvenda
pendia, qvibus ferendis,
totum ſufficiat ærarium.
hæc, corrupto hoc ſæculo,
ad unguem militari proſpi
diſciplinæ, nihulo tamen mi
aſſuetum laxiori vitæ mili
haud ita facilè ab excurſio
bus coërceas, contra qvas c
tinuas exaudias qverelas; q
fiat, ſi qvidqvam deſit ærar
Hiſqve de rebus maximè

vide

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

dri ; dum Rex milite vete-
ni, extraneo domeſticoque
ve ac pedite, armatus ſtet
pocinctu, movenda eſſe illi-
ama, & hoſtem adhuc in-
poſitum, priuſqvam ad
tes redeat vires, bello ag-
ændum, ac pro tot datis
e illatis damnis & injuriis,
â armorum vi recentem
vre ſalutem. Hæc poſterior *Decernitur Bellum parandum.*
c ſententia, ut bellum pa-
etur, & de pace aut induciis
etur ſub armis. DelectusCon-
ti locus Dantiſci, ad qvem,
um intererat ſui deſtinaban-
gati. Cæſar ſuum *Carolum*
balem, *Baronem à Donha*,
ipato illuc præmiſerat tem-
Guſtavus Magnus, deſi-
as non nullis ex ſuo Ordine
o ituri eſſent, ubi inaudi-
e, ex Cæſarianis unum tan-
adeſſe, ne mora traheretur
ſa, Regni ſui Cancellario,
n Boruſſiâ hærenti, in man-
i dedit, ut de iis, qvæ in
nego-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

negotiorum veſtibulo pert
ri ſolent, prius cum advers
cuteret parte, qvàm ſuc
mine adeſſent alii. Dan
Rex ſuos item ſubmiſit,
nem Schelium, & *Martinum*
den. Deſtinatum conventui
pus menſis erat Aprilis, ſ
tra qvem ad Julium uſqve
ſem protractum fuit, exi
qvod ad tam grande rei
tium unicus adveniſſet Cæ
nus, qvaſi in contemptum
ri inſtituti: unde parum a
qvin & Rex, detentis don
ſignatis, rem qvoqve Regn
per unicum ſuum Cancell
expediviſſet. Verum à C
lario poſtea edoctus, Dan
Regis Mediatores impensè
derare, ne, tam boni ini
causâ, Rex, qvi expectab
Delegatos ſuos ad deſtinatu
tere locum procraſtinaret d
ſtatim ſuos, in honorem I
rum Regis, ſe ad iter acc
juſſit. In Boruſſiam cum
liſſent, communicatis cum
cellario conſiliis, nonnihil
ve

ni ſcrupuli de loco Conven-
eſtinato, qvaſi non ſatis ſi-
to, propter aliqvas, qvæ
re;eſſerant, ſimultates: qvibus
n ublatis, tutum non futu-
mivecis, ut ſe imminenti com-
trent periculo. Nec idem
nnte ipſum Regni Cancella-
r latuit, iſthoc unico obſta-
d univerſum pacis tractatum
iſo ſufflaminatum iri limine.
amen inutile tereretur tem-
litteras ad Danię Regis *Litteræ ad Daniæ Regis Legatos.*
ſi Legatos humaniter rogans,
d biduum ad ſe excurrerent
bigam, ubi de anteceda-
is cum illis conferri poſſit;
dlitqve litteris Secretarium
Johannem Nicodemi,
Legatis ex ſuo aperiret ore,
aliquas cum Gedanenſibus
itates, ac proinde forſan
termedio qvodam medita-
ır loco. Reſponſum à Danis; *Reſponſum Danorum.*
gi Cancellario morem geri
voſſe, metu ne, Sereniſſi-
æ Cæſareæ Majeſtatis Lega-
tus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

tus novam induat ſuſpicion
& multâ impletus indignat
Gedano profectus occaſionen
riat irrito omnium ſtudio
ſperatæ planè ſpei ipſum obv
tergum ; ut qvi ſæpiuſcul
Daniæ inſinuaſſet Legatis,
gam à Svecis trahi moram
non ſine contemptu qvidem
ſaris; qvam ob rem etiam à
mino ſuo domum revocari
porro ceſſare pergant. *De*
mutando nova inire conſilia
ſultum non putari, cum p
aliæ certò certius in id aſſ
ræ non eſſent, & jam o
bus allibuerit idem. Cert
terim facere, tutum ſati
turum omnibus. Accepti
humaniſſimis Cancellarius it
miter reſpondit: *Perceptar*
ſe ſolicitudinem non ſiniſtr
terpretarentur : Si qvid
aut in ſuis fuiſſet literis,
ex ore hauſiſſent Secretarii

commiſſum operâ, & com-
n hallucinatione excuſari de-
re. Multis ſe aliorum expe-
nis edoctum, exempla qvoq;
itum Mediatorum, qvi,
ā pararii ſuis ubi adveniſ-
t artibus, citra ullam ſuſpi-
nem, aut offenſionem partium,
citroqve conveniant priva-
utramqve viſitent partem,
prent animos, & ſeparatis
dum agant conſiliis, qvæ ad
ovendum faciant negotium.
ſiani ſe admiratione non
ri, cum eadem etiam ſibi
minor ſit, qvod tam præma-
o itinere præter omnium
ctationem, ad deſtinatum
olaverit locum; quodqve
rum moram in contem-
i trahat Cæſaris, nihil eſſe:
qid ex tardiore Svecorum
ntu hauriat tædii, ſibi, non
eis, imputari oportere. Se-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

cretarium ſuum de Gedanen
loco feciſſe mentionem, ut Da-
niæ Regis inſinuaret Legati. eſſe
nonnulla qvæ in ipſo negotiu
ſi præliminio boni futuri inſtu
abrumpere poſſent filum: a
qve eſſe Cæſarianis in loco ſecuri-
tatem, aliam Danis; ſed & ve
cis aliam, quam diu jactæ ſ
tatum radices non penitus e
Ultimum Svecorum decretum. *parentur.* Interim ex Svec
nit, qvi per nova Regni Re
mandata hæc ad Delegatos i
ruſſiâ detulit: Controverſiarum in-
ter Regem & Cæſarem, re
omni armorum rigore, pe
cam compoſitionis viam fin
cerent, neqve Regni tant
Coronæ Sveciæ, ſed vicinar
iam regionum ' maximè ve
toralis oræ, & maris tam Ba
qvam Oceani Germanici, pr
ſtinam reſtituerent tranq
tem: idqve firmum ac ſeriu
gni Regiſqve eſſe propoſitu
ſuper darent operam, ut,
cto Cæſareo milite & ſuperi

nferioris Saxoniæ circulis, item
Dleburgenſis & OrientalibusFri-
œComitatibus, immunitateqve
ſcm provinciis ab omni in poſte-
ui hoſpitiorum militarium onere
oceſſâ, munitiones etiam omnes,
vcunque ad mare Balthicum,
uGermanicum Oceanum, du-
ıre hoc bello excitatæ eſſent, de-
crentur, & navalis armatura o-
ıs penitiſſimè ceſſaret: Contro-
ria de bonis Eccleſiaſticis ad u-
unqve mare ſitis nata, Electo-
bs, Principibus atqve Ordinibus
nerii committeretur tota, ea-
ıex æqvo & bono decidenda;
qvis alterius præterea delicti
æſarem convictus foret aut
erium, eorundem Electorum,
ricipum atqve Ordinum arbi-
icertâ pecuniæ ſumma mulcta-
tr. Ac porro pro Ducibus Me-
olitanis, ut ante Lubecam
ectúris ſuis in mandato dede-
tLegatis, ita etiamnum adſcri-
r *Si mulcta digni judicati eſ-*
r, in quantamcunqve damna-
tur ſummam, pro eâ ſe Re-

giam ſuam interponere ſum
Hiſqve conditionibus ſi Cæſa
ſentiret, paratum ſe eſſe,
Stralſundâ ſaltem ſuum ſe mil
evocaturum; ſed etiam totius
maniæ finibus abſtenturum. E
totius rei moles promoveretu
cilius, admitterent qvoſcunq
qvi pacis tractatui intereſſe
lent, aut ſua ope rem perage
communi omnium uſu eſſe ju
rent: imo non tantum Dani
Regis Mediatorem, ſed &
cunqve aliorum Magnatum a
Principum admitterent Leg
quin & univerſum Septemv
Collegium, vel Saxoniæ El
rem & Brandenburgicum ſep
tim, ſi ita uſus ferat: Hanſea
item Civitates, & Reges Ga
Britanniæ, Poloniæ, ipſos
fæderatæ Belgicæ Ordines:
ipſum Infantem, tum temp
Hiſpanicarum per Belgium
vinciarum Gubernatorem, a
Ducem Bavariæ, ſi pararios
ferrent paci publicæ, qva
ſuſpecti ſatis abunde eſſent,
tis admitterent legibus. Sed

ſiadditâ clauſula; *Si Delegati* *Ipſius Cæſaris Delegati exoptantur.*
lverſæ partis ab ipſo Cæſare,
autem à Fridlandiæ tantum
ue, ut tum fama ruebat, *ſub-*
ti fuiſſent: ipſiſqve Svecorum
o miſſariis, ſalvâ Regiâ exiſti-
aone, licere per ſubdelegatos,
un pluresve, ſecundum nume-
n Cæſarianorum, ſuo defungi
nere, cum inferioris dignatio-
s andatariis, qvoties res ita po-
lret. Ad hæc ne à curioſis re-
næſtimatoribus aliqvid deſide-
rur, ipſi in mentem venit Re-
ddere, ne qvidqvam pacis ob-
e eventui, ut Regii Commiſ-
inon ad Regem tantum rem
nem referrent curriculò; ſed
cfectuum, ſecundum adverſæ
rs poſtulata, emendandorum
eiatoribus liberam facerent
tſtatem, ea tamen ſub cautio-
ne qvid in præjudicium inſe-
rtur, qvod aut Regiam labe-
ret Majeſtatem, aut publi-
e acis obeſſet promotioni, aut
aunqve ratione evinci poſſet,
lturum Regi cum toto Impe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

rio Romano, ejuſqve mem
negotium. Hac ratione, intel
Regis in pacem propenſione,
gii Commiſſarii ſui Principis ſe
turi animum, per Regni Cancel
os ad Daniæ Regis Delegatos
ſeqventi normâ miſerunt litt
quibus eos de Collegarum ſuo
adventu redderet certiores:
quidqvam aut Collegis ſuis,
ſibi oboriri gratius poſſe, q
ſi aliqua aperiretur via, quæ
omnibus, aut parti ſaltem eor
cum Daniæ Regis Mediat
bus, ad removenda omnia, q
tum pote, obſtacula, & fac
dum tractatus initium, pe
conferre liceret, atque ſermon
Sed Daniarum Legati in p
perſiſtentes ſententia liquido
ponderunt: *Mandata ſibi à*
ge data haudquaqvam per
tere, ut talia cum Svecis a
beantur ſoliloqvia. Regi ſu
mentem nunqvam veniſſe q
qvam ſuborituram difficul
de

Litteræ ad Regis Daniæ Delegatos.

*ſtinato tractatui loco ; in fi-
ciriis alioquin litteris hunc
ſua nodum ſoluturum, aut
pciturum fuiſſe latius: at-
e ſe ipſos interim non qvie-
ſſ, ex qvo de hac pacis in-
llciſſent remorâ, ſed ad Re-
n ſuum ſcripſiſſe, illiuſque de
rticulo mentem exqviſitum
iſ; non tamen aliud accepiſſe
ſponſum, quam qvod priora
rant mandata. Ac id ipſius
eue Cæſaris Legati tentaſſe
uum, ſed qui in dato ſibi
ſponſo perſtiterit immotus;
ximè quod trium Magnatum
nſenſu idem delectus fuerit ſe-
e à qvo nefas ſibi diſcedere ar-
itaretur, ſine læſâ Cæſareæ
Majeſtatis authoritate. Ultimô
tiusque partis Delegatos hinc
omeare & inde, eâqve ratio-
e arandæ paci dare operam,
e non tantum inſignes Me-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

diatoribus daturam moleſtias
Regibus ipſis injucundas, ſed ip-
ſum pacis negotium, cujus gratia
convenerant, in immane tempus
protracturam: compendioſius
tractari poſſe negotium, ſi ipſi
turius in loco adſint præſentes.
Delegati Svecorum his ita i...
lectis, ne qvid ſuo deeſſet mne...
ri, iterum *Johannem Nicoam* ...
Cancellarii Regni Secretarium ...
legant Dantiſcum, additis lit...
qvibus moram ſuã excuſarent no...
deſte, & adhibitis inſuper nonnul...
lis mandatis, ex qvorum præſcripto...
mentem exploraret Daniæ Regii...
Legatorum, de ratione ac viſu...
turi ineundi tractatus, ne, ob ...
moratos antè obices, prol...
traheretur mora, aut fortaſſe ...
conventus atqve tractatuum ex...
tingveretur expectatio. Int...
tamen non omne deſperatum e...
ſe negotium ſi ſereniſſimæ D...
Majeſtatis Legati ratum inv...
ſent conſilium, cujus interventu ...
ſi non omnes aliqvot tantum ex...

Secretarius delegatur Dantiſcum.

Svci-

ecis Commiſſariis tuto com-
re: poſſent Dantiſci. At Dano-
n Legatis nihil aliud reſpon-
ıbus, qvam qvod priores tu-
er reſponſoriæ, pauculoqve
temporis interſtitio, & Daniæ
gis Gedano diſcedentibus,
Cæſaris Legato domum revo-
o qvæ hactenus pacis ſpes af-
ſeat ſplendide, ad inſtar um-
e enitiſſimè evanuit. Licebit
o hic meminiſſe, qvod per-
ſemper habitum fuit apud
ſianum ſilentio, apertum-
oſtea *Johanni Nicodemi*, *Proditum à Daniarum Legatis ſecretum.*
llarii Secretario, ex ore Da
rum Legatorum, *in fiducia-*
Cæſarei Legati litteris Re-
Seciæ ne minimam injectam
mentionem, ſoliusq; Stral-
æ Urbis rationem habitam,
bitis Regi Svecorum ſuper-
etur titulis, & ne Cæſarea
a Majeſtas, tanquam vilioris
ationis Principi, inæqualibus
feretur honoribus. Ita con *Diſſiliunt Pacis Contractum.*
ts hic pacis tractatus, in ipſo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

impeditus diſſiliit limine, & Re-
Guſtavus, ubi intellexiſſet Cæ-
ſarianis, prætextu Gedanenſ tra-
ctatus, publico in conſilio firmiſ-
ſimè propoſitum habuiſſe, ni ate-
nus ſuſpendenda eſſe arma ex-
peditionemqve militarem, n pa-
cis interventu, bellici int tu
barentur motus, & pacem à Cæſa-
rianis non ſerio qværi; ſed lau-
ſibile tantum prætendere no
ut, detento per totam æſtem
Rege, effugeret occaſio tranſmit-
tendi in Germaniam exercitum:
præmiſſis ad Collegium Electo-
rum litteris, totis in Germaniam
Guſtavi litteræ ad Electores. irrupit viribus. Litterarum
fuit ſumma: *A ſolo Deo datum*
acceptum à majoribus titulum
per viginti jam annos forte
ſuſtinuiſſe, nec porro defore
mũ, qvamdiu victurus eſſet, un
dem tuendi atq; conſervand. In-
terim non involupe ſibi eſſe,
integritatem agnoſcant ſuam
& mutuam commendent a
offerant amicitiam; mirari ta

mi

er, & ad animum revocare
lurimum, quod ad litteras
a reſponſi accepiſſet nihil, in
eius nihilominus ſalutaria pa-
ræmiſſa fuerint fundamenta,
loum tantum invidentium e-
ri ſtudiis. Et qvamvis Daniæ
eis interventu, ſpes aliqua
c aperta fuiſſet, optantis æ-
a adhuc inveniri poſſe ratio-
s quibus pax ſtabiliretur ſecu-
; verſantibus tamen ob oculos
rum temporum ludibriis,
ac jam ultimùm accidente
niguitate, nequidquam porro
ndere: & quia in hoc tramite
t ſatis eſſe ſibi non liceret, Se-
rſſimos Electores haud ſiniſtrè
tros, ſi ſecuritati ſuæ alia
rovicere via cogitet, donec cer-
ucaveatur, ne, quæ præteri-
nno in ſuum advolaverat
erimentum Aqvila, noxiores
oro inferat ungues; alioquin

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſemper in eo manſurus
quid ab illa patiatur detr
ti; aut ſua culpa, vel Ele
ipſi, vel ex amicis ſuis cogna
quiſquam, aut ipſi Imperio
quam paretur diſcrimen
quis autem contagionis ſen
vicina aliqua parte ad ſ
tingat, non Regiis imputa
injuriis, ut qui præmatur
caverit prænunciis, nec à
râ colendâ amicitia unqua
erit alienus; modo honeſt
ſatisfieret, & proxima q
ſibi vicinia in eum repone
ſtatum, in quo, antè data
lo occaſiones, tota in unive
Germania pacatiſſimè ſteti
fuit feliciſſimè. Interim no
bitare, quin Sereniſſimi E
res, præcipua Imperii ca
quo prudentibus ſuis con
quam ociſſimè ſint invigila
ne univerſa Germania; i

le

ſcitibus odiis, periculoſiſſimo cadeſcat bello. Ex his litteris ude intelligi potuit, qvænam et mens Regis *Guſtavi*: neqve etorum aut Principum in Gerata qvemqve anſam habere poſonqverendi, ſi ſpe pacis falſa ecpti, authoritate ſuâ atqve nliis omnibus, apud Cæſaream æſtatem non intercederent, aimum ad pacem & ſtudia ſua ommunem Reip. tranqvillitanconverteret: ut qvi, abundè Cſare offenſus, haut è rei ſuæ gitate opus eſſe judicaret, ei r ſpecialem belli denunciationpectoris ſui offenſas inſinua;inqve naturali occuparetur fuſione injurias jam dudum ſis. Repetitæ inde apud Sveomnes futuri belli cauſæ, abepſo principio enumeratæ ſinil, & utroqve idiomate Lanc&Germanico, publicè exatæ, additâ hâc clauſulâ. *Regno gve in Imperium Romanum nulmoſtilem eſſe animum: rationem nem haberi publici commodi, & i ſuæ ſuorumqve libertatis, non*

Belli Cauſæ & Clauſula.

neglectis

neglectis amicis & conſanguin, *quorum ſua intereßet*. Sed cum lex neqve per Legationes ſuas ad E-lectores miſſas, neqve pubcæ pacis pollicitatione aut impetre qvidqvam, aut Regni ſui tum fidem promovere, aut pubcæ libertati proſpicere poſſet, ec ſpem ullam futuri ſucceſſus ex-pectare, maximè cum interi Cæſarianus exercitus jam move-retur in *Svecos*, ad ENSEM DEO convertit DUCE, qvus Principes omnes nullum ag cunt ſuperiorem, totumqve ex-ercitum, qvem contra Polonos ha-bebat, & multis jam partibus ctum, in Cæſaris, atqve illius miliæ, vertit odium.

Prodigia futuri belli.

Sed & hic, ut alibi, fu belli ſucceſſuum ſua non deſu prodigia. Ineunte A. 1630. cte Paulinum diem ſeqvutâ, in menſem venit Januarium, ria *Tubingæ* in nubibus pugn tium inter ſe copiarum appar re chaſmata, eqvitumqve at peditum diſtinctè conſpectæ cies, & minantia ſibi invicem

xi

tili; qvin & ſclopetorum tor-
atorumqve & exauditi ſtrepi-
u; & conſpecta ſubinde fulgu-
a ſariſſarum denſæ obſervatæ
getes, & qvidem erectarum
rnùm, mox verò dejectarum,
ronis ſeſe cuſpidibus peten-
m: Nec eqvorum defuit ſu-
mus, atqve ſonitus eqvorum
ratis ungulis campos qvatien-
m: exauditus adhæc immen-
clamantium boatus, tympa-
orum ſtrepitus, tubarum clan-
o, & vincentium cadentium-
murmur, &, veluti è longin-
o, gemitus. Simile itidem oc-
rit prodigium *Geiſmariæ*, qvod
aiæ oppidum eſt, dimidio Caſ-
lli diſtans milliari; ubi *Tillia-*
qvidam *miles*, noctu, de
e ſolito, in lecto tranqvillus,
tus ſodalis ſui, decumbens,
c conſueti ſudoris inſolitum
poros tantâ copiâ emiſit ſan-
iem, ut non tactu tantum
ur deprehendi poſſet, ſed ad
æ etiam ſplendorem conſpi-
admotâ inde candelâ, hoſpi-
e ſuo adhibito, totus depre-
henſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

henſus fuit languidulus, nec ſan
guis manare ceſſabat, ut vab
ſtergeretur, cruentis und
qve lodicibus; donec, e
ferè hora, ipſe experrectus ſe
Qvis hic mirabitur ſanguine
Germania, cruentum ibidem
ſagiſſe bellum?

BELLUM GER-
MANICUM.

HActenus cum mitio
remediis ſalus null
rari poſſet, Rex
cituum ſuorum prę
manus admovere jubet armi
qvęcunqve à Cęſarianis per ta
eludebantur artes aperta vi in
trare jubet. Primus omnium
leus, intrepidiſſimi vir animi,
varias excurſionum vellitatio
data acceptaqve damna, m
cum manu inſulam invadit
giam, munimentaqve Cæſari
rum, qvæ tum ad tutelam ex
xerant Rugiæ, tum in diſpe
um cujuſcunqve commercii S
ſu

Leſleus. invadit Rugiam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

dhorum magnanimà aggredi-
rtute; &, qvamvis nec mi-
dfuit hoſti, nec animus, o-
ibus invitis eripit. Prudens hoc
ictum fuit factum, qvod &
ſus ex mari redditus fuerit
, & Inſula ſuis veluti reſtitu-
dminis; tertia ſiqvidem ſui
ted Stralſundenſium pertine-
ives, qvi in illius prædiis,
ecus atqve in ſuis delicia-
tr Tuſculanis, & ex reli-
s jusdem agris; veluti ex Si-
qvadam, penum habebant
m, ita ut tanqvam certiſſi-
Urbis cenſeretur horreum.
ſſus inde Cæſaris in Pome- *Submiſſus à Cæſare in Pomeraniam miles.*
a miles; ſed cum qvo Urbi
æ natæ diſſidiæ: negata
oſtibus præſidia: inſtituta
n obſidio facili exhauſta
io, imo deſolata penitus,
ipſam redacta vaſtitiem; ut
le hoſtium per inſulam re-
i, qvæ raræ ſuperfuerunt ad-
m, & ob munimentorum
ſia, commeatuſqve ino-
niſerrimè palantes: Deſpe-
ratis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ratis ita in inſula rebus, te
tatum à Cæſarianis ut inſ
manus traderetur Regis D
accepta aliqva pecuniæ ſu
ſed fruſtra, Nam Regius
merania Legatus, & urbi
qve Præfectus, hiſce ſuis ir
modis prævenerunt matu
qvàm ut tranſactum ferè
tium in effectum deduceret
qve recuperata inſula *Hi*
am munierunt inſulam, a O
cidentalem Rugiæ oram,
fluente maris canali non ad
to ab eadem diſtinctam.
qvod reliqvum erat, vel ad
tantum conſpectum occu
Freqventes inde velitatio
ſed & Svecis æqvè difficiles
tenus, Eqvitum Magiſter,
fortius, qvam cautius hoſt
cem *Falckenburgium* ſeqvit
ſubmiſſo in ſubſidium milit
ptus. Inde unicus, qvi adhu
nitus ſupererat locus, pact
neſtis conditionibus in Svec
venit manus VII Id. Ap
poſtqvam Sveci ingreſſi fu
inſulam ſub ipſum Veris in

Platenus ſeqvitur Falckenburgium.

T

ta anno ſeqventi inſula à
, Cæſaris præfecto, cum co-
on exiguis, & miles in eam
epoſitus, vim ſuam ad oppu-
tinem parabat; ſed qvi ad
erritus animum, unicum
n extruxit munimentum, ne
uomni & ſpe invadendæ ex-
etur inſulæ, illudqve vali-
is firmavit præſidio. Ad-
de alia conſilia, cum ar-
iſula recipi non poſſet. In-
i Pomeraniæ Dux à Cæſa-
is, ut Rugia ab utroqve
eſſet immunis, Neutrali-
ure gaudens & titulo, ex-
nt Sveci, & Cæſariani
qam in eam ſuum inferrent
e. Non diſplicuit Svecis
nvam ſatis jam firmo eam
erent veſtigio, & certa jam
iducia brevi ejus in ſolidum
iudæ, ne, per rejectam o-
n legationem, exaſperatis
rs, deſperatione in furo-
erſa, qvidqvid ab eorum
cum ſupererat injuriis, flam-
enitus vaſtarent ac ferro.
eta ergo Legatio; ſed qvia
in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

in urbem certis admitti de
non poſſet, miſſitatæ invicem
teræ. Adventantes Ducis
ne, qvi deferrent litteras, à
rogati Legato, an ſufficie
tis inſtructi veniſſent mar
protractum temporis ind
tium, donec commoda ſe
tuliſſet occaſio Cæſariano
dejiciendi inſula. Siqvidem
ſub initium menſis Junii,
Urbis Stralſundenſis *Duva*
tela, tranſmiſſoqve, cu
mille eqvitum peditumqve
freto, in conſpectu caſt
ſuit munimenti, ac, diſt
ſtationibus, eadem adhuc
ra obſidionales promouit
ſus, adhibitis celocibus Str
da miſſis navibus, qvæ
undiqve fretum Cæſariani
derent intutum, & duct
acceſſuum foſſæ, ut Regi
luti medii intervenientes,
qva viam interciperent ob
Pugnatum in has à Cæſar
munimento ad *Brandeshagat*
ſed eventu omnino irrito:
hic nonnulli, pauci intere

ortunæ ſucceſſus ſeqventi
ut conatus Cæſarianorum
tnaximus: fuit etenim non-
ex aliqvo pyrio pulvere
qvi in ſolatium venturus
tobſeſſis. Vana item ſpes
iterum Cæſarianis fuit
um tranſmiſſa iterum non
manu & amiſſam repara-
ent jacturam, & obſeſſis
perata obſidione detentis
ere vellent. Quippe hi
e, qvamvis tranqvilla freti
nt facie, ingruente pro-
empeſtate, à ſuborienti-
ruti periêre procellis. Cre-
nus *Leſleo*, & obſidentem
militem, ut cæptam ur-
n expugnationem, donec
tatum conſeqverentur fi-
, aut deſpondentem animo
cerneret. Dictum, fa-
. Expugnatum vi munimen-
Trucidati in expugnatione
enuêre locum: ſuperſti-
ata venia, reliqva omnia
os ceſsêre prædæ, qvæ cen-
non exigua fuerunt, ut
tormenta qvinqve, pul-
veris

veris nitrati ſeſqviqvaterna dol
& glandium plumbearu
cula ſena , cum ſeſcipo
do navale funiculorum. Ha
jacturam ſeqvuta eſt demoli
qvoqve munimenti à Cæria
in oppoſito extructi littor,
ad arcendum in Rugiam ran
tum neqvidqvam profutur,
collaturi vel tantillum ad re
da cum urbanis commerci;
qvidem , metu adventû S
cicorum , deductis *Gripſuld*
machinis, deſertum à ſe
vallum ipſum cum omnibu
munitionibus ſolo æqvaru

Leſlæi Diploma. *Leſlæus* Regis ſui nomine
occupatæ inſulæ dominus,
bus & ſingulis publico di
te indixit incolis : *Ab om*
rarum & animorum cum
abeſſent commercio, ut & c
qvi qvacunque ratione vel ill
rent , vel colluderent ; Svecis vò,
illorum amicis , ope adeſſent
eoſqve ſuis juvarent conſiliis
ſpiciis : inqve contra facient
cam non defore indignationem
rùm tantum abeſt, ut ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſqam vel minimum edicti de-
ae:t verbis; qvin & incolæ,
æſarianis ante ejecti, per hu-
nitem Svecorum reduces au-
iſulam replerent totam, &
vecico imperio fide, publicâ
cnerent manu, nihil qvidqvam
diderat um iri. Rugianam hanc
ntatem majus totius Pomera-
icatus excepit infortunium.
uenim *Torqvatus Contius*, Cæ-
rum Campiductor, & tum
pris Megapoleos præfectus,
ſorum uſu futurum, ſi ſupra
um duos occupaſſet tranſi-
, Pomeraniæ Duci *Grypheha-*
xtorſit, & *Gartzium*, op-
ad eundem fluvium ſita,
firmiſſimo ſuo munivit præ-
o Ratio conventi pacti fuit,
ca ab omnibus incommodis im-
un futurum, & *ſubditos ab*
violentiâ ſecuros. Subſcripſe- *Pacta Conventa.*
hic pacto & imperator *Fer-*
ndus, & Dux ipſe *Fridlandius*;
lid viſum fuit *Contio.* Nam
tm Conventum objicienti
c, qvòd parum ſincera ſe-
n & cum ſuis ageret fide,
ipſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ipſis qvoqve non defuit m is
priuſqvam pedem in altertram
immiſiſſet civitatem. Miſſis e-
Hatsfeldius. tenim *Hatsfeldius* cum ter pectum
atqve eqvitum millibus, m tis
inſtructus tormentis, qvi ice-
ret Duci, ſi *Gryphenhagan* ſuo
ſponte non cederet arbitrio, ma-
num adeſſe paratam, qve vel
invito eriperet: erat tunc in præ-
ſidio Ducis præfectus *Croccovius*
Croccovius. qvi, per anguſtiam temporis nec
Ducis præſtolari reſponſum nec
vim experiri hoſtis, conſultum
judicabat, metu majoris damni,
nullum expertus periculum, op-
pidum in Cæſarianorum exp
manum. Occupata *Gryphenhagâ*,
arma illico *Gartzium* pronora
Miſſi interim ad *Contium* Legati,
qvi inſinuarent; *Præſidiarius*
in utroqve oppido in Cæſaris ra-
ret verba, ſe Cæſariano miti
qvoties ire vellet, vel redire
patulum prębiturum tranſitum
ſed & eadem in ſuam ſervaturum
fidem, qvoties externus em
Contzius. vellet hoſtis: at *Contius* a fi-
delem Cæſari Legationem pul
ipſo-

ſolentius reſpondit: *Opportuna*
transſitui loca abſoluta Cæſaris
untati, & arbitrio ſuo ſubeſſe
rtere, nec verò ex judicio Ducis.
evocatus igitur & *Gartzii* Præ-
ctus ad Ducem: & locus uter-
e nonnullis ſub conditionibus,
rito qvamvis Duce, Cæſaria-
traditus, qvi qvò longius,
validius eoſdem firmarunt.
pportuna hæc duo ad Viadrum
ca, animos illexêre Cæſaria-
rum ut, his neqvicqvam con-
ati, qvod toti non præeſſent
mini, animos ſimul in ipſum
njicerent *Stetinum*, principalis
læ ſedem, ut ſimul & totius
catûs proximè occuparent do-
nium, & ipſi Viadro qvaſi
cerent catenas. Miſſus ergo
allenſtenius titulo & nomine *VVallenſtenius.*
dlandii Ducis, qvi ſuas ad id
liderat litteras, Duci expo-
rus, *militem, qvi Stetinum im-*
ti cuperet, ſimul etiam polliceri,
on in Ducis minus fidem jura-
um, atqve in obſeqvium Cæ-
s. Sed *Gryphenhagianum* &
tzianum huic conſilio obſtitit

F nego-

negotium: & denegatâ hac Cæ[...]
rianis conditione, ipſi Pomera[...]
Proceres ad Civitatis ſuæ ſuoru[...]
qve promptius ſe accinxêre def[...]
ſionem. Idem qvoqve factum *C*[...]
tio, cum oppoſitum tantum ripæ[...]
burbium ſibi tradi poſtularet. In[...]
has turbas nata annonæ caritas[...]
meqve preſſi cives, & Cæſari[...]
non minus atqve Svecica caſt[...]
gemebant omnia ſub armis, & [...]
la agricolæ fides; nam oneratu[...]
tiam milite atqve exactionibu[...]
ger intutus. Si qvid in urbe eſſet[...]
nonæ, dinumeratis familiarum [...]
pitibus, in ſingula divendeban[...]
pretia, perqve ſingula tempo[...]
ne, ad inediam redacti omnes, [...]
guli qvoqve perirent cives.

Adoleſcente ita in Pomer[...]
bello, Rex *Guſtavus* ex Sveci[...]
Guſtavus Rex ſoluturus ex Svecia luturus, paratis parandis, mili[...]
omnem deſtinatæ imponit cl[...]
in collecta illius manu fue[...]
Eqvitum ſedecim alæ; Pedi[...]
vero Cohortes ad nonaginta[...]
qve aſſurgebant. Pedites [...]
cis tranſlati navibus. Eqvites [...]
rariis; Convecta ſimul omnis b[...]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

i pparatûs ingens copia , ut
gnum , rutrorum , marrarum ,
iplliorum , unirotorum ; item
iporum , ſive ſudium , ferra-
s armatorum pinnis , qvibus
xcitus continuò muniri poſſet
ipore parandis munitionibus
ſtitutus. In ſumma nihil defuit,
d terreſtri uſui eſſe poſſet : o-
a hæc marino itinere ex Sve-
allata, ut & curulia inſtrumen-
mnia , cum tormentis bellicis,
n campeſtribus qvam legio-
rs : nitratus adhæc pulvis,
nbi , funiculorum , globorum
nis generis , & artificialium
rum ingens numerus : appara-
ſſna item Claſſis, qvam varii
eris ſeqvebantur naves , ut
rthiones, celoces , lembi ali-
e ad militiam affabre factæ ,
ninifqve ornatæ , ac ad tran-
nda vada & ſubeundos flu-
o aptiſſimæ. Stante jam
nchoras Rege , ac jam jam
uro , ecce miſſos à Duce
neraniæ ad Regem Legatos , *Ducis Pomeraniæ ad Regem Legati.*
i Regia peterent Majeſtate,
c expeditione & militum tran-

 ſitu

ſitu ſuis parceret ditionibus : ac ,
per occurſum Cæſariani militis, el-
li ſedem ſtatueret in Pomerania. Ad
Regis re-ſponſum. hæc Rex illico Legatis ore ſi
reſpondit & calamo : *Nu*
aliam fuiſſe majorem ſibi datam ne-
ceſſitatem ponendi pedem in Pom
niâ, atqve nunc, urgentib
Cæſarianis, & ipſo Duce *Pom*
nia idem merente, ut qvi cum
dinibus ſuis aliqvot retro annis,
Balthici tantum maris prejudic
ſed in ſuum etiam opprobrium
ta commiſerit : videlicet, cum
biennium ſuis tranſitum nega
Pomerani; moxqve detinuiſſ
tam diu, donec, re cum P
nis communicata, hi ad Caſſ
ſibi occurriſſent confinia,
reſciſſis à tergo pontibus, ac
tremas redacti anguſtias tan
dilaberentur : Hoſte Baltic
mari inſultante, ſuum non e
tiiſſe conſilium, ut nec in
raſſe auxilium ; imo adver
tem in ipſa Ducatûs admiſiſſ
ſcera, & præterea ſubminiſt
omnia : *qvæ ſingula tantò ſ*
intollerabiliora, qvantò non

ja

*am ante cum Duce coluerit fidem
&amicitiam; verum etiam, du-
e bello Germanico, omni per
oeraniam expeditione abſtinuerit,
c tum ab ipſis Germanis, tum ab
ris qvoqve, ad illam invitare-
ne ſanguine atque religione con-
ti Principis vaſtarentur ditio
s*

Regis Velificatio in Pomeraniam.

miſſis cum hoc reſponſo Lega-
s Rex turgidis vento velis, inte-
dus cum claſſe altum, reſpon-
ipſe Duci Pomeraniæ allatu-
s Octavo Cal. Julii ad *Rudæ* delatus
ſiam, valido comitante to-
ti, ipſum ſubiit portum. Ex
inde profectus in Uſedomien-
ortu, haud longè à Rugia
ſtâ, militem ſuum expoſuit,
d & locus eſſet idoneus tranſ-
endi in Germaniam militem,
portus navium ſtationi ac-
modatiſſimus. Obſervatum
im hoc à nonnullis eodem
r die, qvo, ante ſeculum
cime elapſum, Proteſtantes
ctores, Principes atqve Or-
s Romani imperii doctrinæ
capita *Carolo V.* Imperato-

 ri in

ri in Comitiis exhibuerunt Au
ſtanis.

Adventus in Pomeraniam.

Rex *Guſtavus* ſimul ac pe
in terram poſuit ; ſtatim in
genua provolutus devotas
Deum effudit preces , non
comitibus Ducum exercitûs a
crymis , qvos etiam mox ad pr
hortabatur , additis , *Num*
feliciorum ſucceſſuum , ſeqvutu
ſemper multitudinem precum. R
qvum militem in terram ex
turus maximam adhibuit cur
ne tumultuarius à ſuperveni
bus confunderetur Cæſari
Nam primùm expoſitum mil
non ultra progredi paſſus
qvàm ut à Claſſicariis def
poſſet tormentis ; inde de
ctum biennio ante à Danis ,
dum planè ſolo æqvatum , o
pavit fortalitium , omniqve
datum præſidio : ſeqvuta
vallorum munitio , & prog
uſqve in Pagum *Panimun*
qvaſi *Panis* fluvii *os* dicas ,
juſtis toti exercitui caſtris l
dedit , ut qvi , excitato agg
tutam ſatis omnibus effecit

ſi

finem. Non contentus hoc loco Regius miles in oppoſitam fluminis partem tranſiit, ac munimentum in uvido & paluſtri loco, ante à Cæſarianis excitatum, ſed tunc derelictum, occupant, ſepiſqve & aliis muniunt ferramentis; breviqve temporis interſtitio ita partibus proſpiciunt ſuis, ut utrobiqve à valido etiam hoſtium exercitu tuti eſſe poſſent. Ad hæc caſtra *Leſlaus* ex Rugia à Rege revocatus, ut & eqvitatus e Stralſundenſium præſidio deductus. *Leſlaus à Rege revocatur.* Dum hæc omnia parantur, cibi omnibus ſupervenit parſimonia, tantum non inedia, quod per longam navigationem, ejuſqve moram pene totus cibarius conſumptus fuiſſet apparatus. Defectum autem hunc Rex ipſe & exemplo ſuo, & hac ſupplici ad militem oratione, brevi commendata patientia: *Bellum hoc non ad ſuum tendere commodum, ſed ad vicinorum Principum utilitatem, qvi ſub gravi hoſtium gementes jugo, & eadem ſecum profitentur ſacra, & communem anhelant li-* *Regis ad militem Oratio.*

bertatem cui ſi fortiter incumber-
de ſe Regnoqve ſuo, & omnibus p-
preſſis religionis conſortibus,
merituros; ac qvod agmen
gloriæ, æternam & immortalem a-
pud poſteros gloriam conſeqvuti
Ne vererentur, ut novum &
ſolitum, aggredi hoſtem; eum
eſſe cujus in Boruſſia ſuſtinuiſſ-
impetum, & qvi invictum ipſo
expertus fuiſſet robur. In hujus vi-
ria cuncta ſita; qvo fugato, in
ſtem illapſuros totius Germaniæ
liis divitem: cujus exuviæ, ſi q-
nunc paterentur tenuitatis, comp-
ſaturæ eſſent abunde. Interim du-
rent tantum, & ſe patientiæ firm-
rent ſcuto reliqvis omnibus in Re-
ſolum rejectis curis. Firmato
Rex pede, & univerſum milit-
ex ſuo tantum ore pendent
habens, primâ qvaqve occaſi-
ad Pomeraniæ Ducem ejuſd-
tenoris tranſmiſit litteras, cu-
à ſe illius in Svecia dimiſerat
gatos, prolixè cauſis omnibu-
numeratis, qvibus neceſſario
pulſus non potuit non in h-
Germaniæ partem tranſmigra-

N

tamen Regis arma in ullius
cipum veniſſe exitium; minus
etrimentum Ducis Pomera-
e ejuſqve ſubditorum, à mul-
tro annis peculiari amicitiæ
ctorum nomine & vinculo;
d proprium tantum, & qvæ
connexa eſt, publicam ſecu-
tm, veluti unicum collimare
pm, addiditqve: *Si tamen*
iamnùm ſpes melioris ſupereſſet
ii, ſummâ in afflictiſſimos reli-
& ſangvinis amicos commiſera-
euci, nec in votis qvidqvam
habere, qvàm ut Dux ipſe,
Ducatus tuto conſerventur,
iſqve priſtinæ libertati reſtitutis,
ulti Chriſtiani ſanguinis ante-
ur effuſio. Hinc Duci, ac om-
Pomeraniæ Ordinibus adhuc de-
adum concedere: placeatne co-
ſuos, qvi eos hoc caſu & velit,
r Dei gratiam, juvare poſſit,
oto proſeqvi, conſiliiſque ac au-
ſublevare, an verò ulterius eo-
dhærere partibus, qvi omni eos
anâ æternaqve ſpoliatum per-
qve eant felicitate? Hinc ſiqvi-
ſum qvoqve novum capturum
um, qvod è ſecuritate ſuâ & re

communi futurum eſſe arbitra
Interim Rex, ubi per miſſo à
exploratores didiciſſet, e
ſtium numero paucos in inſu
pereſſe, & non niſi pauci e
tantum conſpicerentur Cr
propius accedere non aude
miſſi qvi munimentum, *VV*
objectum, vi adorirentur
Præſidiarii loco diffiſi, priuſ
primi Regiorum Ordines in
tum veniſſent, tantâ trepida
diffugerunt, ut conſpecti
Croatæ, dum *Panem* fluvium
cipitanti fuga trajiciunt, pon
ob multitudinem fugientium
incuriam trajicientium, in
dum acto omnes perierint.
tum inde *Svevus* flumen: ad
ſucceſſus multo felicior: Cæſa
riani, audito Svecorum adv
in utroqve munimento, qv
utramqve extruxerant ripam
aſpectum adventantium ſuſ
tes, admodum oportunè,
ſaluti fuga conſuluerunt,
tulam Regi, *Julinum* uſqve
verunt viam. Nam is, cum
lum utrinqve deprehendiſſ

Cæſariani VVolgaſto diffugiunt.

pgulum , in ulteratam Julinæ in-
ſulæ ripam militem ſuum cymbis
tijicere gnaviter inſtitit. At Cæ- *Cæſariani Julinum relinqvunt.*
ſariani qvi, in cognomine inſulæ
ube, ad tredecim tam eqvitum,
qvam peditum , habebant cohor-
te undiqve ante contractas,
adito Svecorum trajectu, relictâ
Ube, caſtelliſqve ad *Divinoæ* o-
ſtium poſitis, & ponte, qvi *Juli-
num* jungit continenti, immiſſis
errupto ignibus, qvantum per
ſtinationem licebat, triduo an-
t qvàm qviſqvam Svecorum in-
conſpectum veniſſet, qvâ cui-
ce viâ licebat, in diverſa prola-
pus aufugit. Occupata à Svecis *Sveci tres occupant inſulas.*
ube, Rex tres inde objectas Po
meraniæ occupavit inſulas, &, ne
mora in prolixius traheretur, re-
ſtituto ponte, in ulteriora Pome-
raniæ viam ſtruxit, *Caminum*, à
Cæſarianis expilatum prius, ac
mox etiam derelictum in ſuam po-
teſtatem redegit. Deprehenſus
hic ſingularis Divini Numinis fa-
vor, in occupatione omnium ha-
rum inſularum, & tanti momen-
turbium, qvamvis vaſtatarum

F 6 ſatis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſatis, qvòd ex reliqviis ad ic
Svecicæ ſatisfaceret penuriæ. Nam
ſi Cæſariani, virium confidentia
tumidi valido ingruiſſent robore,
ferocientis Sveci tutò eluſiſſent
impetum; ſin verò laborum ce
re fracti receſſiſſent, laſſatis libre
inſiſtere licuiſſet: & qvacunque
tandem Pomeraniæ in parte Sve-
cus pedem ſuum poſuiſſet, ves
refecturus, continuis incurſioni-
bus interpellare illius qvietem po-
tuiſſet. Ita ut Rex ipſe pro fi-
cioris ſucceſsûs omine id ipſum
ſemper inde habuerit. Incolarum

Severa inter Svecos militia diſciplina.

qvò facilius ſibi pararet animos,
ſeveram adhibuit militiæ diſcipli-
nam, ne à primis ſtatim belli in-
nabulis inſoleſceret miles, Regi
qvamvis tunc facilis, at modeſtæ
adhuc inſuetus. Neminem ga
vari exactionibus, aut aliis a
patiebatur moleſtiis. Si qvid f
ferretur eduliorum, eo cont
tum eſſe jubebat militem, ſi qvid
poſcerent ultra, parata ſolvi
lebat pecuniâ. Argumento
edictum, qvod qvarto ſtatim d
ab adventu ſuo in Pomeraniam,

id

a tympanorum promulgari con-
cntum juſſerat; *Ne qvis incola-*
rm ædes dirueret, nudaret tecto, vel
aas qvaſcunqve injurias, ſub cu-
icunqve prætextûs titulo, aut detri-
mntum inferret. Hujus rigoris le-
gn pronus ſtatim incolarum
ecos comitatus eſt animus.
Nm, qvocunqve veniſſent, voti-
vi adventum gratulabatur preci-
b, preſſuraſqve atqve exactio-
Cæſarianorum, ex ipſo dete-
batur animo.

At *Contius*, Cæſarianæ militiæ
mpiductor, Regis has non fe-
es impreſſiones, duobus in locis
u poſuit caſtra; ad *Stolpam* ni-
um, qvâ labitur *Panis*, & *Gar-*
m, qvod *Viadrus* ſupra Sedi-
n lambit; qvin & *Landsbergam*
vqve munivit præſidio, ubi
Vrtæ fluvius ponte tranſitur, in
a Marchia: idqve ſpeciali Cæ-
 mandato, ne hâc viâ priva-
 ejus patrimonium aliqvod ex-
eretur detrimentum. Placuit
m Cæſarianis in penitioribus
meraniæ partibus hoſtem po-
uexpectare Svecum, qvàm in
ipſo

Contius ſe opponit Svecis.

ipſo illi occurrere littore, aut in-
ſulis; qvod in illas belli comme-
tus non niſi ſubvehi poſſet ægrè,
& exigente ita neceſſitate, re-
ptus etiam videretur difficultatum
plenus, nec ſe, exercitumqve
bi commiſſum, tam multis exp-
nere periculis cenſeretur conſ-
tum.

Sedinum ab utráqve parte tentatur.

Occupatis inſulis, *Rex* & *C*-
tius eodem animi conceptu in-
pſum feruntur *Sedinum*, neut-
gnarus, qvin, occupata D-
ſede, facile in victoris arbitri-
tota ceſſura eſſet Pomerania,
terqve alterum ditionis poſſeſſi-
excluſurus. *Rex* ſecundo ver-
adverſo qvamvis Viadri flumi-
eò cum claſſe progredi inſtitue-
inqve illum finem naves, qva-
aqvæ ferre poterant, in prom-
habebat; verum, ne hoſtili-
expectaretur manus, conſu-
viſum fuit præmittere, qvi D-
& Stetinenſium in id præpara-
animos. Miſſi ergo *David ab O*-
Nobilis Pomeranus, & penit-
admiſſionis miniſter, mox p-
poſt, priuſqvam ipſa movere-

navigia, à Secretis Regiis, Henricus *Svalenbergerus.* At *Contio* conſilium fuit, incensâ antiqvâ illâ turri, ad qvam portoria ſolvi ſolent, Stetinum ſeparare à Damino, ut Urbe ad majores redactâ anguſtias, proximam ſibi ſtrueret viam, occupatâ urbe vel Damino, leviori negotio vel ipſos cogendi Sedinenſes, vel, qvoſcunqve receptare vellent, intercludendi aditum in ulteriores Pomeraniæ partes. Qvod autem effectum ut daret conſilium fuit, ne qvis Sedinenſibus veniret in ſubſidium, utrumqve pontem, qvibus, per duos fluvios, *Parnitzam* & *Regelitzam* minorẽ, tranſitus datur ad turrim, objectis picatis doliis & ignibus, tollere; ſed hoc conſilium, ut temerarium, prudenti civium incurſu evanuit, Delapſus ſpe hac *Contius*, in validum incubuit exercitum, ac fatigatâ utraqve Pomerania omnibus ex partibus novum contrahebat militem, ut potiretur Sedino prius, qvam qviſqvam ei hoſtas ferre poſſet ſuppetias. At Regi novum inde calcar. Unde exer-

Contii conatus.

exercitu omni, ut & bellico ap
paratu, paratis ad id navibus im
poſito, in ipſum venit Sedinum
anticipata etiam famæ velocitat
Nam ne ipſi qvidem Sedinenſes
Regem vel adfore ſperabant, v
metuebant ante, qvàm duo Sve
corum exploſa inaudiviſſent to
menta, qvi freqventatus mos eſ
ſolet Svecis, ſalutandi urbes, a
locos, in qvorum aſpectum pr
mùm veniſſent. Fama eſt, dat
claſſi velis, anguſtias adverſi en
vigare fluminis impoſſibile fuiſſe
& Regem in extremis anguſtiis
qvod totius exercitûs periculu
magnam haud ferre poſſet mo
ram; nihilotamen minus, aura
mutatam ſtatim atqve Rex ip
ſuum navi impoſuiſſet pedem
duarumqve horarum ſpatio cla
ſem univerſam, citatiſſimo curſ
ſex emenſam miliaria, ut ad *Ode*
burgum uſqve, nón ita procul S
dino, appulerit. Numinis fav
rem qvis non patentibus palp
manibus? Non longa hic mo
Expoſitus in terram cum mino
bus tormentis miles, terramq

Guſtavi Regis felicitas.

ja

ai tenuit tutam. *Damitzius*, *Damitzii Tympanotriba.*
Dcis tribunus, audito Regis ad-
ventu, ſuum mittit Tympanotri-
ba expiſcatum, *qvid ſibi tam in-*
ectatus vellet adventus, aut qvid
bi, urbſqve ſua, exinde expectan-
dum haberet: monitumqve ne cum
hoſtili propius accederet manu, fun-
turus aliàs munere ſuo, ad qvod à
Duce vocatus eſſet. At Rex *ut idem*
ſibi expiſcatum veniret, reſpondit. *Pomeranæ Ducis ad Regem delegati.*
VenitDamitzius ad Regem cum a
idelegatis, ſed non injuſſu Du
cis: ubi in patenti campo has à
Rege adventûs audivit cauſas:
Poſtulari ut Sedinum intromittatur
Rege, cum ita belli expoſtulet neceſ-
ſitas; ſin contra fiat, paratum jam
exercitum, qvi violenta id procu-
ret manu; ſeqve vi tentaturum ipsâ,
qvod bonis impetrare non poſſet preci-
bus Regerenti *Damitzio* cum ſuis,
ſuis inviolatam hactenus Cæſari
ſervaturam fidem, ut Domino; pe-
riqve *ut non tantum ab inſtitutis*
deſiſteret petitis, ſed ut etiam mili-
tem ſuum ex tota educeret Pomerania,
tigatæ hactenus Ducis ſui re-
oes in extrema pereant calami-
tate:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

tate: Reſpondit Rex: *Non im*
ſibi fuiſſe mentem, ut debita in ſu
mum Magiſtratum obedientia,
qvaſitis Romano Imperio juris,
quidqvam detraheret. Suam tam
verſari ſecuritatem, divinæ gloria
motionem; item religionis conſort
maximè vicinorum, qvos inter
meranos non judicaret poſtremos,
atroci Tyranni jugo gementium,
Libertatem. Rem ſibi cum ipſo n
Principe, qvàm cum delegatis
qve nunciarent Duci. Abſentibu
legatis, Rex cum qvibuſdam
moribus civitatis, qvi cum
multis urbe exiverant, vi
Regem cupidi, familiariter co
qvutus, omni humanitate or
in ſuas invitabat partes, ma
Cæſarianæ pertæſos arrogan
atqve exinde in ſui favorem
clives. Venit interim Dux
met Pomeraniæ cum penit
admiſſionis qvibuſdam Con
riis, qvem Rex ſub dio hun
ter admiſſum compendioſâ
excepit oratione: *Ad propulſa*
Cæſarianorum ſe veniſſe injurias
ad tuendam vi atqve dolo erepta

Regis cum Sedinenſibus amicum colloqvium.

Dux Pomeraniæ venit ad Regem.

ſeritatem ; nec minus ad promoven-
dn Balthici maris tutelam, religio-
nqve reſtituendam libertatem, at-
q cum ea potiſſimum ipſi Pomeraniæ
Dci, ne, qvam ſervitutem per tri-
enium cum ſerviiſſet Cæſarianis, eâ-
da porro premeretur. Et qvamvis
a illud officium non fuerit invitatus;
di tamen ad illud commerciorum u-
ſu qvi Ducatui huic, & Regno Sve-
ci frequens ſemper fuit, à tempore
cus nulli hominum memoria. Super-
eſ, ut, occupatis illis Pomeraniæ
nalis, qvibus, veluti clauſtris, ma-
tima Ducatus ora clauderetur, i-
pſm velit Stetinum ne in Contii
bis deveniat manus, ut qvi illi ma-
ga inhiet cum damno. Adhæc recole-
re Princeps triennalium illarum mi-
ſearum memoriam: qvàm avarè,
cdeliter, qvin & ultra Chriſtiani
nminis modum Cæſariani in ipſius ſe
geerint ditionibus. In ſuâ jam pote-
ſte eſse Stralſundam citerioris Pome-
raiæ metropolim, Principatum Ru-
ge, & binas Uſedomiæ atqve Ju-
lii inſulas, non poſtrema Pomera-
n membra; nec tamen, ut ut ho-
ſtn inde expulerit, ſibi illa aſſerva-
tn ire, ſed Duci, ut vero & legiti-

mo

mo Duci bonâ fide reſtituturum: q-
propter cederet ſibi Sedinum, *pri-*
qvam in neceſſitatem prolabatur,
ſuoſqve ſubditos eximendi ex imm-
niſſima Cæſarianorum tyrannide,
unicam hanc ſibi reſiduam urbe,
propriis impenſis ac ſumptibus, con
eoſdem muniendi. Se non Duci,
civibus, nec cuiqvam Ducatus p
gravem futurum aut moleſtum. C
fidere itaqve à Duce neqvidqva
negatum iri qvod peteret; ſin min
qvia æqvo animo ferre non poſſit, u
hac potiri hoſtem, propter inco
moditates qvæ inde metuendæ
beat, aliâ via rem tentaturum,
cum hoc ipſo exercitu, qvi jam a
ſtabat paratus, hoſtilis aggreſſionis
leam ſubiturum. Ad hęc Du
habita in ſeceſſu cum Conſilia
ſuis deliberatione, Regis ex
pectationem non nihil morabat;
reſpondit tamen: *Sacrament*
fidei, qvo Cæſari atqve Imperio
vinctus eſſet, petitis obſtare Regi
ut & promiſſa Contii, *qvi Ur*
hanc ab omnium militarium hoſpi
rum onere immunem futuram ſa
ſanctè pollicitus erat, idqve hacte
uſqve fideliter ſervavit. Orare

vRegem, ut, ſi univerſo decedere
atu belli uſus non ferat, hanc
unicam Urbem, & domus ſuæ
n liberam relinqueret. At Rex
dd ex templo, *Sub reverentiâ,*
cit, *ſummi Magiſtratus multa*
platent facinora: ſe non imminu-
veniſſe Jura Romani imperii: de
rtate hic agi maritima ora. Vana
eſſe Contii *promiſſa, ut qvi com-*
rem habeat, illum ipſum adverſus
em hoſtilia machinari. Et mox,
oſitis urbis locis nonnullis ag-
dioni facilibus, addidit, *horum*
ficio ſine multa jactura in ſuas ve-
manus facile poſſe. Urgente ita
e, Dux, Deum rei invocans
em, Regem in Urbem admi-
exto Id. Julii; qvi, nullâ in-
oſita mora, non per portam
oivit; ſed per anguſtum pon-
lum, ſuperatis foſſis, vallum
cendit: diſpoſitiſqve ſtatio-
s, *Dammum* miſit *Joachimum*
eum, Wiſingsburgi Comitem,
llud occupavit, in qvo etiam,
d longè poſt, immatura æta-
breptus morte inter vivos eſſe
it. Dein ipſe qvoqve Ducis
Pome-

Ducis proteſtatio; & Regis in urbem introitus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Pomeraniæ miles nomen Sve-
rum dedit Regi, cujus *Albæ* p-
ſtea *Legionis* honos fuit, qvòd
albis militaret vexillis. Munit
inde ſtatim Sedinum: & ne fruſt
nea in eo militum eſſet opera,
ves, pro ſuis modulis, ultrone
illi contulêre ſtipem. Mox in
Regem & Ducem conventu
Urbs de tribus peditum Legion
qvater mille capita ſub ſignis in
mænia reciperet: Rex ipſe ſolveret
pendia, cives vero darent hoſpit
cum annexis, ut dicere ſolemus,
vitiis: ſummum militiæ regimen,
abſentiam Regis, penes Principem
ſet; eâ tamen lege, ne miles a
qvàm coram Præfecto Regio, ſorti
forum, cui etiam demandata
cura diſponendarum vigiliaru
& collocandorum tormentorum,
ut res poſtularet: portarum claves
cirelinqverentur & civitati; ſed
non aperirentur, niſi præſente P
cto: excubias foris miles, intus
agerent; teſſeræ dandæ facultas
Ducem *eſſet.* Proſpectis ita re
Sedinenſibus, Rex *Damitzi*
Ducalis militiæ præfectum,

Damitzius mittitur Stargardiam.

onilite., ut locorum maximè
aum, miſit *Stargardiam*, ur-
r qvinqve milliaribus Sedino
ntem, & ſecundum hanc, in-
rimas Ulterioris Pomeraniæ
numerandam. Ut ut
rca noctis, qvæ impreſſioni de-
ta fuerat, depulſis tenebris,
uſculè euntium præverterit
ntum, & excitati ad arma
s in eminus viſos tormento-
ſtringerent globos; miſſi ta-
milites, celeriori gradu præ-
cti, ſuperato ad *Inam* vallo,
rtam perrexêre fluviatilem,
nullis Cæſarianorum muni-
excubiis didicerant; leviqve
tio effractâ, in ipſam irru-
urbem. Ex obviis Cæſaria-
veci non paucos trucidarunt,
iemqve incluſerunt captos,
c reliqva expedirentur omnia.
qvus Cæſarianus miles, ſalvis
alibus evaſit armis & impedi-
is, *Garcium* dimiſſus. Copia
nultarum rerum non exigua
is relicta: nam urbem hanc,
horreum, in ulteriori Po-
nia ſtatuerat *Contius*, ubi an-
no-

Cæſariani cædun-tur.

nonam congereret, & alia
bellico futura. Inventi hic
mille nongenti viginti frum
modii, ſtipatæ farinæ mille
centa & ſeptendecim dolia, g
diores item aliqvot machinæ,
cætero apparatu bellico haud
diocri.

Ducis Litteræ ad Cæſarem.

Hæc dum aguntur, Pomer
Dux, datis ad Cęſarem litte
cuncta recenſet ordine: *qvo*
Cæſariani ad nudum Regis adven
deſertis locis, qvibus inſidebant,
nia deſeruerint, loca ipſa imma
me vaſtaverint expilaverint cives
qvæ arma in hoſtem ſtringere de
ſent, in proprios verterint cives:
occaſione data, Regem Sedinum
occupaſſe cito, ut Cæſarianis o
defenſionis præciſa fuerint m
Principem mali cauſam fu
Immiſſum contra Imperii Le
pacemqve publicam, & per
ſpitia diſtributum in Pomer
militem; non ferenda exa
num militarium onera, atqve
promanantem terrarum va
tem. *Ducem autem hoc jugum*
latenus promeritum; Rogare

nis adventum Svecorum ſibi im-
te, qvin imo paci adlaboret, cum
on ut hoſtis in Pomeraniam ve-
ſe, ſed ut vicina Imperii membra,
olim per fœderationes, & mu-
commerciorum uſum, cum Sve-
gno, reciproca neceſſitudine de-
a, in priſtinum reponantur ſta-
q; à maleferiato Cæſareo defen-
r milite, ac protegantur. Hæ *Cæſarianorum in Sedinenſes odia.*
c fuêre litteræ; ſed fruſtra
ereus ſiqvidem miles, com-
Sedini in manus Regis Sve-
m traditione, qvas non exer-
ras! qvæ non odia! in urbem
a, in cives, imo & in omnes
Pomeraniæ incolas. Imma-
hæ interceſsêre minæ, qvas
eqverentur ac mortes: nec
abfuit minacibus, ubi qvis
cundorum incidit manus.
ex qvo tempore in Ducis ve-
et odio, Pomeranos omnes,
militantes, qvoties in ipſo-
ilaberentur poteſtatem, ab
belli commercio & pactio-
æqvabiliqve captivorum ju-
ſive redimendis, ſive per-
ndis, non ſecus atqve ſum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

mo Magiſtratui rebelles, no
natim excluſos, Cæſariani
pientium permiſerunt arbi
Sed in id non defuit Sveco
etiam Regis cura, ut qvi par
relaturus, Croatas omnes, n
tanqvam prædones, ac regio
omnium devaſtatores, eo
humanitatis exemit officio.
cis interim Legati, miſſis
Pomerania litteris, cum *Rat*
nam appuliſſent, parùm hu
ter habiti, aſperioribuſqve
pellati verbis, re infectâ
miſſi.

Ducis Legati Ratisbonæ inhumaniter habentur.

Ad finem circiter menſis Ju
lutem vitamqve Regis S
multis modis cordi fuiſſe, vel
apparet. *Qvintius* qvidam *de*
te apud Suecos Subtribunus,
mo pontificię religionis, &
Regem, ob merita & virtute
iſtimationis ſatis magnæ;
prætextu religionis, ampl
conditionibus à Cæſarianis
ctus, aurigante item malo
dam genio, rem in ſe ſuſcep
vel Regem interficiendi, ve
dem vivum tradendi hoſtibu

Quintius de Ponte proditor Regis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

palam factâ, ſceleratus neqvam,
ſtuta ad Cæſarianos fuga, ſu-
i vitæ conſuluit ſuæ. Fugæ
ia fuit. Submiſſus à Cæſaria-
s explorator, cum Regiorum
edinum caſtrorum ſcrutaretur
heationes, qvi ſceleris conce-
irat conſcius, à Svecis captus
i ductus in vincula. Hinc fa-
m, qvòd *Qvintius*, metu ne
ex qvæſtionibus palam fieret,
arius fuga ſibi proſpexerit,
m eodem implicaretur carcere:
mpta ſiqvidem collectitia ca-
m manu, veluti ſpeculabundus
bſtium caſtra egreſſus, inqve
re à ſuis digreſſus, ad hoſtes
rtit. Fuit fama, eum, poſt
icè ex cruce in foro Sedini in
gine ſuſpenſum, meritam luiſſe
am. Ejuſdem captivi indicio
tctus fuit alter, natione Italus,
nes Baptiſta, qvi nefariæ hujus *Ioannes Baptiſta proditor.*
piratione ſe participem ultro
reſſus, ſimul aperuit, ſe Re-
ſæpius aggredi tentaſſe, ſed
eis conanti & manum juxta
guiſſe & animum: unde Ca-
aſi damnatus judicio in furcam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſublatus periit. Per idem
tempus, cum Ratisbonæ pub
haberentur comitia; qvidam ex
Rex clam monetur. addictis Regi Svecorum, c
eum monuit; caveret ſibi à qvo-
dam monacho ſartore, qvem
bergenſes Jeſuitæ in illius ſub
naverant perniciem, anteq
monaſticam induiſſet vitam.
nim oblaturus erat Regi ſuppli
libellum à Jeſuitis ita venen
fectum, ut ad ſolam chartæ a
turam, præſentiſſimum Reg
ret exitium: caveret etiam ſi
omnibus, qvi, veluti transfug
à Cæſare, ſub illius auſpiciis m
birent ſtipendia.

Non ita multum poſt arcti
intervenêre pacta inter Rege
Pomeraniæ Ducem, de omn
urbibus, ut & de ſingulis muni
tis, opportunis fluminum tra
bus, his legibus: *Licitum fo*
gi cum toto exercitu ſuo, vel parte
in Pomerania tota ad libitum
urbibus & oppidis proſpicere muni
bus, & nova erigere, ubicunq
ſus ferret, fortalitia; eaqve ſu
mare præſidiis, & illa iterum

car

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ure, qvandiu pacem publicam hoſti-
es a morarentur turbæ. Duci ſupre-
m ubiqve maneret juriſdictio, &
egmen principale. Ordinibus item
atus, & cuiqve privato, jura
, bonorumqve uſusfructus tutos
omnes. Datæ & militi leges:
iplina militaris obſervaretur ſtri-
ſſimè: Tutelaria diplomata domi-
s aut familiis, data neutiqvam
iorentur: ſi qvid damni fieret,
nores reſarcirent. Pabulum &
meatum militis Ducis conferrent
omiſſarii: his morantibus, mili-
i ſumere liceret; verùm non niſi
nſu Ductorum, & eo cum mode-
ne, ne ſegeti aliqva inferretur
ſitas.

erficiendis his rebus omnibus
e cum univerſo exercitu ha- *Rex ſubſiſtit Stetini.*
us ſubſtiterat Stetini. *Contius*
n, in majus Regis detrimen-
n, convaſatis ſuis ad *Stolpam*
tis, poſita illic *caſtra* ad Pa-
Anclamiam, & ad Viadrum
ſvaldiam, præcipuam hujus
torii urbem, ultimo Calen-
rm Auguſti ultrò deſeruit.
qvæ poſtea loca Rex ſuis fir-

 mavit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

mavit præſidiis, ut ſibi perqvm
oportuna, ſiqvidem alter S
propinqvus oſtio, alter vero p
tu tranſituqve *Panis* fluvii como
dus, qvin & objectu ſuo Inſu
Uſedomiam eminus ab hoſte pr
gens. Hæc dum fiunt, *Con*
Contii factum. ejecto Ducis præſidio, etiam c
tra inita ante cum Duce pa
Uckermundam oppidum occup
& arcem; ſed cujus facti
eum pænituit, ubi ſubmiſſo
diſſet Regios; ne tamen aliqv
Ducem deeſſet odii, cum poſt
retur, indignè ejectos nuper
cis milites, iterum intromitt
ut alibi, ita hic, expilatis civ
vacuam loci Regiis ceſſit
ſeſſionem. Inde qvinto Cal
guſti *Cniphuſius*, vigiliarum
fectus Generalis, vi aggr
Wolgaſtum, poſt factum p
impetum, admotis ſcalis, v
potitus eſt urbe; arcemqve,
duo *Panis* circumfluebant bra
obſidione cinxit, inqve mi
ſupplementum duas Sedino
cavit Legiones. Miſſo tubi
qvi de deditione aliqvid tent
col

…odatè reſponſum : *Cæſaris au-*
…ſpiis ſe nunc vivere, mox etiam mo-
…itros : periculum facerent Regii,
…o defore animos, atque virtutem.
…i primus re verâ Cæſariani e-
…ercitûs fuit miles, qvi fron-
…e Regiis obvertere auſus fuit &
…rta. Difficilis *Cniphuſio* ducen- *Cniphuſius.*
…acceſſibus fuit locus; ſed qvam
…fcultatem peculiari ſuperavit
…ertia. Nam cum per ſcrupo-
…agrorum grumos agrum non
…ægrè moliri poſſet, naturam
…ita vicit, ut, interjectis li-
…nrum ac viminum faſcibus, &
…prinjecto aliqvantulo terræ in-
…iti ratio ſuccederet facilius;
…ce ita feliciter, ut ad ipſam
…unti oram, qvod arcem inter-
…i & urbem, breviſſimo pro-
…rſus fuerit compendio. Venit
…trim, priuſqvam Arcem dediſ-
…n Cæſariani, in arbitrium *Cnip-*
… Arx alia *Clempenoa*, in pa-
…ſtri loco ſita; ſed per aſtum ma-
…iſqvam virtutem, ut qvæ non niſi
…otis vinci potuerit tormen-
…s. Magno tamen niſu laboraba-
…r ad *Wolgaſtum*. Nec virtuti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

qvidqvam deerat Cæſarianoru
Pugnatum utrinqve fortiter. C
ſariani, qvò vineas peſſundare
Svecorum & velamenta, tranſ-
tis ſubinde machinis, &, inciſo
terdum vallo, humilius demiſſ
qvidqvid Svecum occultaret m
tem, multoties peſſundaba
At *Cniphuſius* ſedulo inſtare,
terruptas operas omni diligen
reſarcire, & qvot qvantaqve
cuit tonitrua in obſeſſos fulmina
adeo ut octies circiter mille in ill
numerarentur obſidio. Præe
Arci *Stechterus.* Is tandem em
Stechterus. tympanotribâ, uni ſuorum fid
petiit, ut expiſcaretur à *Con*
qvid hoc rerum ſtatu faciend
cenſeret? Reſponſum: *Supe-*
derent obſeſſi militaribus officiis,
intra viginti qvatuor horas arce e
dere in animum non induxißent;
qvâ ratione facilius inventuri eſ
patulam cum Regiis paciſcendi vi
Reſumpta ad hoc reſponſum
Svecis arma, & illico ad vim
ditum. Anſam fecit ipſe tumul
tus tympanotriba, qvi in tran
rem Svecis aperuit totam, & q
mais

nais eſt, præſidiarium arcis mili-
et multimodis, ad ſeditionem
ſce, angi trahiqve anguſtiis.
de neceſſitati cedentes Cæſa-
ni, impetratis honeſtis condi-
nibus, ubi ad tranſactiones
deſcendiſſent, liberum pacti ſunt
um, &, militarem dimiſſi
modum, ducenti & ſexaginta
iêre.

Occupato *Wolgaſto* & *Arce*, cum
ci, authore *Cniphuſio*, utriqve *Savellius.*
niendo inhærerent loco, *Sa-*
llus Cæſarianæ militiæ per Me-
plim præfectus, res novas a-
tæ videbatur. Res erupit ad
nenoam. Nam qvinto Cal.
ptemb. omni ſuo cum exercitu,
paratu omni bellico, *Grypſ-*
wlâ egreſſus, præterito *Loitzio*,
pgnatam recens circumſedit
em, & tanta qvidem vi, ut,
it munitionis ruinâ, per vim
m in Cæſarianorum traxerit
rium, Centurione ac militi-
s qvi arcem propugnabant,
er ſex, in primo irruptionis
tu cæſos, reliqvis omnibus
ptivitatem redactis. Exi-

guam hanc jacturam, minori cō-
pendio ingentius lucrum fecſet
Cniphuſius, cum parum abe:t,
qvin, colludente Cæſariano:m
ſignifero, qvi, per abſen:m
Grypſwaldienſis præſidii, in e:
gnationem evocati, per famum
ſuum abundè loci polliceretur
ditionem, cum ad certum ac
ſtinatum tempus, ſua excubi:m
& clavium futura eſſet cura, m
litibus cremato vino profund ſo
pitis. Sed conatus hic irritu:
cidit. Qvippe Cæſariani, q
vis neqvidqvam ſuſpicati
diam, tamen, metu à Svecis
culi, locum, per qvem Svecus
ſiturus eſſet, per illud temp
ſtinantiſſimo muniebant ope
ut nullum ſupereſſet tempus p
cujus beneficium, utraqve e
te rem qviſqve aggredi p
Aliâ ergo via res tentata.
cerat *Cniphuſius* ex illis qvi C
rianis minus favebant partibu
ſtitutæ munitionis opus no
eſſe validum, majori reſiſt
potentiæ. Aditum urbis d
tantum ligneis, iiſqve cancel

r ic

eculatis, claudi foribus, & u-
nic valvæ muniri porta; indeqve
ceſſus operam haud difficilem,
ximè cum paucus admodem a-
erat miles, non octingentorum
uprans capita, iſqve Ducibus
iſatis malè morigerus. Inter
go noctis tenebras Sveci tentare
rinam. Excitato aliâ ex parte
multu, ut vano perterriti terro-
 hoſtes aliò concurrerent, qvàm
es fuit oppugnandi, totumqve
ilare præſidium in alium ſimul
verteretur locum, qvam ubi
ei erat oppugnandi, locum,
ib penſili ponte munitum ag-
ei, adhibitis crepitaculis, le-
 turbare negotio in ſe ſuſcepe-
t ilitum ductor *Sanctandreanus.*
nſe viæ commiſerat *Cniphuſius,*
uo tantum à loco aberat milia-
 um pontem, per qvem adi-
s atebat, à Croatis reſciſſum
udiviſſet; qvod tamen viæ
oſtratores non indicaverant;
fectâ ab inſtitutis diſceſſum
ntibus.

Sqvuti inde Magdeburgen- *Magdeburgenſium motus.*
inmotus, qvorum cauſa hæc

 fuit.

fuit. Vacante Archiepiſcop
Magdeburgenſi, Imperator
dinandus, tempore adhuc belli
nici, qvo filium ſuum facilius
truderet, arripuerat occaſio
deturbandi *Chriſtianum Guilel*
ab adminiſtratione; & qva
totum Canonicorum collegi
ſuffragiis ſuis iviſſet in Saxoni
lectoris filium, tanqvam Coa
torem, atqve inde indubita
ſucceſſorem; tamen, littera
Pontificis interventus. Pontificis Romani interven
totum rei hujus inſtitutum re
ſum fuit, ſolo prætextu,
electio, ut à non Pontificiis
legitime fuerit facta. Hoc
do, inducta Pontificiorum d
natione, ipſi qvoqve religio
facta, ex edito edicto A. 1
Idqve non in agro tantum M
burgenſi; ſed intra qvoqve
pomeria, Baſilicâ ipſa, & aliis
in templis, in qvibus tum Ar
piſcopi qvondam, tum & u
ſus Clerus ex antiqvâ ſibi co
tudine jus vendicabant patro
Hanc reformationem indig
rens civitas, Evangelici do

tipertinax, ita in diffidentiæ ve-
m ſuſpicionem, ut accepti nuper
e obſidione vulneris, qvæ non-
dm ſatis coierat, refricata iterum
reruduerit. Nam *Chriſtianus* *Chriſtia-*
Gilielmus, adminiſtratione deje- *nus Gui-*
ɑs, occaſionem hanc arripuit, *lielmus.*
frtu, Svecorum auxilio, &
faore civium, priuſqvam Rex
trnſmigraſſet in Germaniam,
a qvidqvam certi decretum fuiſ-
ſede bello in Cæſarem, indeqve
mſiculatis ſubinde litteris illius
penſabat auxilium. Tandem,
ja Rege in procinɑu ad trajicien-
dn ſtante, miſit ad eum *Joan-*
nm Stalmannum ingentes polli- *Joannes Stal-*
cetem montes. Summa fuit: *mannus.*
Ubem Magdeburgenſem, cives uni-
vſos & ſingulos, ſummates omnes
&nfimates ſuos ante diœceſium inco-
la, prono in Regem ferri aſſectu,
iave clam pollicitos; veniret ſaltem
cm exercitu: omnia, qvantumpo-
te ipſius cauſâ facturos, & qvid-
qd ab hoſtili ſupereſſet injuriâ, ala-
crer in bellum collaturos; & multa
peterea alia, qvæ ſi in factum
ajiſſent, Regis conatibus perac-

commo-

commoda ſane futura fuiſſen,
ſed cum in illis & ambigua mult,
& incerta valde atqve lubrica d.
prehenſa fuiſſent, & qvæ effectu
ſuum nunqvam fere ſortirentu,
Rex inſignia, qvæ petebantur,
multa pecuniarum ſubſidia ſu.
mittere, aut in dubiam rei pr
digere aleam, è re & uſu belli hau
conſultum judicavit. Ne tam
poſtulata ejus penitiſſimè rejic-
ret, ut qvæ aliqvantulum ſalte
uſum habere poſſent, per eunde
Stal-mannus. *Stalmannum* referre jubet: *ob*
cumbentis belli molem tantam ſibi
manus non eſſe pecuniam qva tam v
lida cogenda manui, ut ſignificav
rat Adminiſtrator, *ſufficeret; c*
cumſpiceret tamen, & conqvire
Ductores, qvi propriis impenſis pro-
ptum cogerent militem, policitus
reſtituturum illas, interpoſita ſua fi
etſi ſumma ad centies mille aſſurge
imperiales: Collata in eund
Stalmannum ſcripta hac de re
vendi creditoribus, & ad Reg
remittendi pleniſſima poteſt
Data item mandata, metu ne
lus Adminiſtrator tali ſuccumb-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

reconatui, alios qvoqve tentandi Principes, &, ſi ſua admiſiſſet poſtulata, illis promittendi: *primâ quaque occaſione, valido adfuturum cum exercitu, eandemq; cum illis fortunæ ſubiturum aleam, & nunqvam in datis ab hoſte calamitatibus deſerturum: Cum Cæſare, aut illius aſſeclis, pacem initurum nullam, priusqvam Germanicæ ſervitutis extirpata futura eſſet radix, & illi in ejus comprehenſi fuerint articulis.* Ne tamen interim Adminiſtrator Cæſaris incurreret odium, conſilium dedit: *per idoneum aliqvem hominem præteritorum ab Imperatore veniam peteret, & ad reliquum vitæ tempus alimenta; ita tamen ut res maneret in integro, nec ſe prius in mare projiceret, qvàm ut ex noceret redire tuto.* *Conſilium.*

Verum Adminiſtrator, tantæ impatiens moræ, neglecto Regis conſilio, pertentatis qvorundam Magdeburgi animis, comite *Stalmanno*, urbem clam ingreſſus in illi per aliqvot dies clam latuit. Tractatum inde cum Rege de Stalmanni ejus receptione, & fæde-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Fœdera-tio. fœderatione ipſius civitatis. Con-
ventum: ut *Adminiſtrator, un*
comitatu ſex Senatorum, Baſilam
ingrederetur, & pro adventu Regis
ſupplicationes publicè fierent. Idem
à Meridie cum civitate, in magna
civium freqventia tale initum æ-
dus. *Magdeburgenſibus jura &*
privilegia priſtina ſarta ac tecta ſtu-
ra; additum iri plura: renovatum
item in ſpecie etiam illa, quæ (...)
Imperator, aliiqve in Imperio ſucceſ-
ſores conceſſerant; item omnia illa
nuper extorſerat Clerus, & retracta-
tum qvidqvid nuper recens ab illi in-
ſtitutum eſſet. Civitatem ipſam fœ-
deris hujus indemnem manſuram;
indemnitatiſqve hujus interceſſores
ſponſores, Saxonem & Branden-
burgicum Electores, Præpoten-
tes Confœderatæ Belgicæ Ordi-
nes, *ut & ipſas* Hanſeaticas Civi-
tates.

Succeſſit inde tale Adminiſtra-
Edictum Adminiſtratoris. toris edictum: *Incolæ omnes ſuæ*
diœceſeos in memoriam ſibi revocent
injuſtam hoſtium vim: nefaria bo-
norum exactiones, preſſuras, & ſpo-
lia; immanem deniqve ipſam tyran-
nidem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ian, & omnes exantlatas per ho-
esnjurias : &, qvod maximum
t ipſamqve æternæ ſalutis atqve a-
irarum conditionem. Ope DEi T.
p Maximi, Svecorumqve Regis ſe
dvniſſe ope, cives ſuos præduræ ſervi-
et liberaturum jugo, & priſtinas
ceraturum ditiones. Mandavit-
ve ſub ſevera pænâ, *Patriæ atqve*
lignis veræ hoſtes omnes proſeqve-
nr, neqve admitterent, ut ubi.
s bſiſterent loco. Vocavit adhæc
nes, ut ſibi, in hoc propoſito,
nlio eſſent, qvicunqve vaſalli
ui jure tenerentur. Reliqvi in
ribus, oppidis & pagis ad nu-
nin procinctu ſtarent armati.
o Magdeburgenſes nonnullum *Magdenburgenſes parant exercitum*
rnt exercitum ; cujus felicia
atn initia. Occupati aliqvi lo-
, t & ipſa Saxonum *Hala* ; ſed
Mauritioburgum retraxit pe-
n Deſerta inde *Halâ*, tre-
n è Mauritioburgo Croatæ,
gatem *Calbam* ducentes præ-
n cæſi, fugati : multi cum
æa capti Magdeburgum de-
E. Cladem ſeqvuta vindi-
a. Croatæ Urbem circum, &
qvæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

qvæcunqve vicina eſſent loca, r-
ro vaſtant & flammis. *Wale-*
bum depopulatum oppidum: ed
ad arcem non idem ſucceſſus. Sb-
miſſus Magdeburgo miles ex
qvatuor Croatarum turmis paucos
fecit reliqvos. Seqvens fuit iſi-
gne ſtratagema *Nicolai Boci*,
Subtribuni. Repleti acere ſaci,
qvi allatum mentirentur frumen-
tum. Rogati ad *Mansfeldiſis*
caſtri portam, qvid ferrent, &
unde? Reſponſum: frumentum
eſſe ex proximo ſubmiſſum æ-
nobio. Intromiſſi cum gallio
aurigæ, remotis clauſtris, a ve
repagulis, cum nullæ adeſſent
ſuſpiciones, adhæc portiſmet ipſis
apertis, latens ſub ſaccis armatus
proſiliit miles, obtruncatiſqve
excubitoribus, dant ſclopet ſi-
gnum, ad qvod ex proximo la-
tentes advolant cohortes, ca-
ſtrumqve invadunt ipſum. Adi-
tis his ſucceſſibus, Rex ſuum ad
Adminiſtratorem mittit Legatum
Theodoricum Falckenbergium, qvi
ubi inaudiviſſet conſtitutum
Cæſarianis in caput ſuum ræ-

mim

Stratagema Bockii.

mim, mutato ſtatim habitu, primùm Hamburgum, atqve indeclam diſcedens pervenit Magdeurgum. Legationis mandata hę: *Cum Proceribus Imperii & Ordinibus ex Regis & publicæ authoritatæ utilitate tractaret, eorum ſubſidiiſ & ope plures cogeret exercitus, iiſqve tam diu dignos Regis nomine præficet duces, donec revocaretur.*

Manebat per id tempus Rex *Guſtavus* adhuc in Pomerania, ad qvm *Guſtavus Hornius*, Campiductor, cum Finnicis advolavit copiis, & eqvite Livono, atqve Orlando. Auxêre item exercitum aliæ nonnullæ adventantes ex Bruſſiâ copiæ. Hac occaſione ip Pomeraniæ Ordines Cæſarianos omnes pellere *Gryphenhagâ* tentaant, & *Gartzio*. Edoctus rem *Contius*, contractâ potiſſimâ *Gartzium* manu, ſatis ſe adverſus omnem hoſtium vim tutavit: nec Regi ipſi conſultum viſum, periculoſam hic ſubire aleam. In proximam igitur expectatum hyemem, cum per commeatum, hybernaſqve injurias inſolens miles ultro *Guſt. Hornius venit in Pomeraniam.*

ultro abiturus eſſet *Gartzio*, ac
paratis inde viribus, patentiorem
aperiret viam ad ſui expugna
nem: aut potius, factâ alium in
cum impreſſione, unitas hactenus
vires divertere. Itum ergo in *Le*
gapolim; ad *Sedinum*, militiæ
ra relicta *Hornio*. Percrebreſcente
Regis diſceſſu, *Contius* fortunam
tentavit ad Sedinum; ſed q
Hornius male excepit. Non e
fuit intus proditio: deprehenſi
ſubjecti paſſim ignes; & de
rienda Paſſavienſi porta inde
ſtitit. Sunt & qvi dicunt ex
matibus nonnullos in Regis
ſpiraſſe necem. Circumferente
latè arma Rege, Cæſarianus ad
Gartzium otioſus; niſi qvod vi
cina qvædam loca immani fatiga
verit barbarie. *Pencunum*, paulo
ante ab ipſis Cæſarianis munitum
hoſtiliter direptum. Inde à Cæ
tis in ædificia etiam ſacra, atq
ſepulcra ſævitum. Miſera
fæminei ſexus conditio. De
dentes uxorum pudicitiam
dati mariti, tanqvam præcedaneæ
pudicitiæ cadebant hoſtia;

va

qvi virgines inter eſſent paludes,
rudinibus tectæ, protrahebantur
nau. Non humani qvid tuti ju-
is aut Diviñi: neqve ætati par-
itum, vel ſexui. Exſuccis non
arebatur vetulis, & infra flo-
em adhuc puellis. Compita o-
m, fora, cæmeteria, qvin &
cta Deo ædificia omni, imma-
iae! complebantur ſcelere.
ec ad Paſwalcenſem tragædiam
e omnia ludus tantum. *Paſ-
aum* oppidum, à Cæſarianis
urno hoſpitiorum onere preſ-
m, poſt in *Joannis Gözii* ceſſit
tioſpitium, aut prædam. Hic
aer præbita jam alimenta, o-
ecim ſtatim imperialium im-
er millia, minitabundus nî
ciat. Negantibus propter in-
gatiam civibus, miſſus *Win-
*, Tribunus: qvi Conſulem
, aliqvot Senatores, & ex
vibus nonnullos, ut flagitatę
cniæ vades, ſecum deduxit
ontzium: apud qvem ſub dio
nibus aëris objecti injuriis,
ſſina qvæqve perpeſſi, tan-
non inedia, ſiti atqve fæ-
tore

tore obierunt : adhæc reliqus fuit *Paſwalci* à Winſio miles, ut reliqvam exeqveretur barbariem. Satiatâ *Götzii* avaritia & dilaſis extortoribus, ceſſit locus in manus duarum cohortium Regis Sveciæ. Qvibus ſuperinvolans Götzius cum trium millium agmine, e gios, adhuc imparatos, & ca defendendo impares, oppreſſit omnes. Exercitaqve hic laniena, qvalis poſtea nulla contigit in Germania. Patratis cædibus ra pinis, ſtupris atqve tormentis, ultimò ſubjecti domibus ignes ni hil intactum manſit. Rogantibus *Götzium* civibus, parceret tamen templis, reſpondit : ad hæc eam delenda juris jurandi devinctum ſacramento.

Rex venit ad lucum Hainium

Svecorum Rex interim, diu cum ventis luctatus, iterum in terram poſuit pedem, & col ad juſtum uſqve exercitum mi ad lucum venit *Hainium*, ſ dis inde caſtris *Bartam*, ac t *Damgardiam*, ubi fluvius *Re tza* Megapolim diſterminat Po merania. Hic in ipſo provi

m qvaſi divortio, citra tamen
en, priſca qvædam qvadran-
l extat turris, duodecim pe-
craſſitudinis, ut fama perhi-
t à decantatis qvondam extru-
iratis, *Nicolao Stortenbeckio*, &
dirido Michaëlide. Hanc occu-
avrant Cæſariani, ac pro re na-
mniverant, ut aptam inhi-
ris Svecorum conatibus. Fa-
tamen impetus, & expugnata.
vindictam Paſwalcenſium, præ-
dii omnes ad unum mactati:
in ſummitate turris vitæ ſuæ
luerant, iridem omnes præ-
pes acti. Incubuit inde Regio-
vis etiam in caſtellum, qvod
opoſita extructum erat ripa,
tandum per pontem tranſi-
m expugnatoqve loco, cum
ræfectus vitam exoraret ſup-
e, in Regiam admiſſus eſt mi-
ia, cæteri omnes captivi. Oc-
rt inde *Ribnitzia.* Expugna-
& hæc. Captus *Metarodius*, *Mæterodius captus.*
pimarii qvidam ductores, qvo-
primùm Legati, in ipſo fer-
r, cum nonnullis gregariis tru-
di. Patulis in Megapolim fo-
ribus,

ribus, primum Regis fuit edict[illegible]
Priſtino, cui Deus ſubjecit & N[illegible]
ra, ſe reſtituerent Domino, ſi ſ[illegible]
redderent Magiſtratui, & arma [illegible]
mnes in ſuo comparerent exercitu, [illegible]
cidatis qvi Walſtenio *dediſſent n*[illegible]
na, aut certè ejectis; nî facerent [illegible]
in rebelles ac perfidos, ipſo hoſte a[illegible]
animadverſurum. Roſtochieſes

Roſto-chienſes.

verò peculiari monuit ſcri[illegible]o,
qvòd negotiationis ratione, [illegible]
inde ſperaret favoris, *Ad ſuu*[illegible]
dirent Magiſtratum, maximè [illegible]
Wallenſteinio eſſent conſilia poti[illegible]
eorum ejiciendi & deſtinatas ja[illegible]
id ad Præfectos litteras: nec alia[illegible]
pereſſe excutiendæ ſervituti vi[illegible]
qvam pulſis Cæſarianis, & re[illegible]
in libertatem civitate. Id ſi fiere[illegible]
nus, pejore à Rege *loco, qvam* [illegible]
habitum, & cenſitum iri [illegible]
gnos antiqvis omnibus privi[illegible]
atqve juribus. At Roſtochi[illegible]
magno tum jam impares [illegible]
præſidio. Qvod inde ut a[illegible]
tur magis certa militem int[illegible]
xêre conditione, ſcilicet, u[illegible]
matim ſubmiſſis Cæſarianis [illegible]
ſitum tantum præberent, in[illegible]

ut conſenſiſſent, cives, immiſ-
pima cohorte, reliqvum omne
nerſit agmen, diffractiſqve per
rbm catenis, acceſſione Cæſa-
aorum numerum multum du-
it civeſqve omnes denudavit
ns. Enormis ſeqvuta licentia,
t miſeros cives inſatiabilis libi-
o nec locus fuit remedio, e-
aſi apud ipſum Præfectum
atzfeldium, Magiſtratus qvoqve *Hatzfeldius.*
rces interponeret ſuas. Me-
morabile additum fuit in pu-
lis apud præfectum qverelis:
mum illum cordium ſcrutato-
m, & humanarum actionum o-
um cenſorem, factam civibus ca-
matem imputaturum iis, qvoſ-
ve culpæ hujus, atqve criminis
oſſe noſſet. Seqvutum inde poſt,
d *Jacomus Warmejerus*, ob ſo-
uſuæ injurias, *Hatzfeldum* hunc,
r priatam familiaritatum ad-
ihs in cubiculum, impræſſa in
ricem ſecuri, de improviſo
pte truncavit. Repertæ apud
m, cum carcere manciparetur,
rces, qvas *Juditha* in ſimuli fu-
itictu, ſed immutata tantum

formula in ſuum & Roſtoc[ien-]
ſium uſum, & in ipſum *Haifol-*
dium adaptatæ; qvin etiam ne,
prius qvàm præconcepto ani[mi]
propoſito facinus aggrederetur,
veluti magni momenti negotium,
ad Dei gloriam, & totius pr[ovin-]
ciæ cerneret ſalutem, precibus
idipſum Spiritui Sancto com[m]en[-]
datum. *Contius* autem, a[d]itu
Regis adventu, *Savellio*, q[ui] per
Megapolim Cæſariana curabat lo-
ca, qvo melius obviam iret R[egiis,]
nonnullas ſubmiſit Legiones. [...]
& Brandenburgicus Elector tunc
ad Regem Sveciæ Legatum [...]
qvem impetraret haberi, [...]
qvi neutrarum partium ſtu[de]ret.
Reſponſum à Rege. *Petit[a] El[e-]*
ctori non negari, modò ſine [...]
maneret ipſe: idqve ut tutiu[s] p[...]
ficeretur, alterutrum elige[ndum]
propoſuit: *ut, aut loca, q[uæ]*
ſua intereſſet, in ſuas traderet ma[nus]
exercituiqve ſuo tantumqve [...]
rum ſuis, atqve concederet hoſt[...]
hoſtem occupatis deturbaret [...]
mentis. Rex verò, ob hu[j]u[s]
obſtacula exiguos ſperans pro[-]
g[...]

giſſus. demandata Megapolita-
norum finium cura *Johanni Bannie-*
ro Melchiori autem *Chnickbonio*
ſpeciali Ribnicenſium commen-
dato præſidio, ipſe rediit Stral-
ſundam.

Vix poſuerat Rex, in Megapo- *Regis adventus in Megapolim.*
lenium Ducatu pedem exortæ
nonnullæ ad Albim turbæ non
æquum hoſti à tergo incuſſerunt
metum. Duces Megapolitani,
hujus temporis exules, ſpem con-
ceperant, interventu Electorum,
rerum ſuarum turbas in Comitiis
Ratisbonenſibus conſopiri poſſe,
expoſita apud illos rerum ſuarum
calamitate, ſuum apud eos expo-
ſuerant conſilium; verum judiciis
Electorum diſvaſi, mox arma
[illegible]ndunt: facilius rati ita rebus
ſuis conſulturos, qvàm ſi amica-
bili via ſalutem ſibi qvererent.
Quidem ſpe reſtitutionis, qvæ
Ratisbonæ illuxerat, ſenſim eva-
neſcente, haud conſultum Duci-
bus viſum, fatuos hos diutius ſe-
ctari ignes, & à Rege ſegregari
omnino, eundem, prompe pol-
licentem ſingula repulſæ indigni-

 tate

tate offendere. Imò clande[stinò]
jam partes ejus amplexi, um
non pauci, nec infimæ notæ ili-
tares Duces ad conſcriber[und]um
militem, operam ſuam p[lurim]i
ultro offerrent, modo, [j]iſſis
diplomatibus, Rex novis hi de-
lectibus, veluti tegmen aliqod,
commodaret. Dictum fa[ct]um.
Tentatus *Hatzfeldius*, prior ſan-
guine junctus, qvi Lubece[nsi] um
præerat præſidio, ut ad R[e]gias
tranſiret partes; ſed, qvia d[e] con-
ditionibus non convenerat, fru-
ſtra. Ivit tamem Megapol[it]anis
in auxilium Dux inferioris [S]axo-
niæ: qvi comperto, ſex[a]ginta
Cæſarianos ſex imperialium milli-
lia, ad alterum milliare *Lubi-*
cam, præter deducturos *uſtro-*
viam, miſſo paris numeri e[q]vitum
totidemqve ſclopetariis, [h]ſte[s]
cum præda intercipere in animu[m]
induxerat; ſed hi cum in [l]ocum
veniſſent ſerius, qvam d[i]ceſſe-
rat hoſtis, nato in præſidiis tumul-
tu, res manſit infecta, mil[es]
Sverino, Eqvitum magiſtr[o],
paucis aliis. Mali ominis initium
fui[t]

fu. Pappenheimius hanc flam-
mm maturè reſtincturus, vim ei
un ſtatim oppoſuit. Ad cujus
aiam Saxoniæ Dux, deſertis a-
iisocis, ſolo contentus *Neohuyſio*,
tove, qvantum ſat videbatur, fir-
mo, cum reliqvis copiolis ſe
otulit *Ratzenburgum*, Auguſti,
rtis ſui natu majoris, ſedem.
)pidumqve, noctu de improvi-
o dortus, facili occupavit nego-
ic amiſſione qvatuor tantum ci-
im; at arce excluſus, unde ſe-
vatis infortunii origo. Primus
nferioris hujus Saxoniæ Du-
e, *Franciſcum Carolum*, movit
ounus *Reinackerus*, qvi, tranſ-
io ad *Leoburgum* Albi, *Neohu-*
n, metu Centurionis deſertum,
capavit. Seqvutus Reinacke-
i *Pappenheimius* tam feſtinanti
iere inopinatò ſupervenit Duci,
trius eum ſentiret adeſſe, qvam
uiviſſet venire Ratzenburgum,
pidum lacu penè cinctum: & in
vd acceſſus non datur, niſi per
otem trecentorum paſſuum, &
vnon patet tranſitui, niſi vo-
te ipſo Arcis domino, qvod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

hæc illius objiciatur acceſſui. At
Pappenheimius, præmiſſo *Re*[illegible]
kero in ripam, in qva ſitum ra[illegible]
Neohuſium, Arcemqve ipſam ob[illegible]
ſervaturus, *Auguſtum* Duc[illegible]
Franciſci Caroli fratrem, Ca[illegible]
nomine monuit, ut dedere ar-
cem, occupatâqve arce, cla[illegible]
utrinqve *Franciſcum* Ducem [illegible]
cum trecentis peditibus, & [illegible]
tibus centum & ſexaginta. [illegible]
tis tamen, aut perpetuæ capti-
tatis exemptus metu, per ma[illegible]
tum Cæſaris, & interceſſi[illegible]
Bavari. Atqve ita enata r[illegible]
hæc flamma, in brevem qv[illegible]
abiit fumum.

Regis mora Stralſunda. Rex hoc tempore commora-
tur Stralſundæ. Ubi *Herm*[illegible]
Wolffius apud Regem Haſſiæ [illegible]
nomine, & duorum ſuorum [illegible]
cipum, *Guilhelmi* & *Herman*[illegible]
tius Haſſiacæ domus, nec [illegible]
Landtgraviatus atqve incol[illegible]
omnes expoſuit calamitates [illegible]
ſpecie autem, *Caſſelenſi Lan*[illegible]
viorum ſtirpi integrum detractum eſſe
principatum, ut alias non exig[illegible]
minis partes: reſiduum in[illegible]

Haſſia,

aſſe, ita bellorum injuriis exhau-
ur, ut natu maximus filius Guiliel-
familiam ſuam ſuſtentare, atque
e confectum jam ſenio patrem,
nem item ac fratres alere non poſſit,
ive quod avitis ad id deſtitueretur
eis. Cæſarianos cum reliqua Pon-
ficum ſorte, omnes adhibere artes
dum, quibus rationibus, mu-
tia ditionis ſuæ oppida occupent,
rment ſaltem præſidio; jamque
trema veniſſe, quod annona jam,
ii congeſta ſpatio, conſumptâ,
luſiſque itineribus omnibus, e-
am porro aſportandæ ſpes decollata
mnis. Et quia aliunde miſeriis
ſpem inveniant nullam, omnes
Eo unico & Rege tantum eam col-
a, ut qui eſſet à cujus interven-
que auſpiciis ſalus dependeat o-
Miſertus ergo tantæ commu-
privatæ calamitatis, memorque
proximi ſanguinis meditationes
ſi dirigeret, ne hoſtis valida ca-
ut & urbes Caſſellæ atque
enhemum in ſuos pertraheret
is, atque Rex ipſe ocaſionem per-
rei ſibi benè gerendæ, neque item
e publicam cum Cæſarianis un-
iniret prius, quàm Haſſiaca

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Domus avitis reſtitueretur poſſeſſni-
bus, & damna, qvibus eſſet ffe-
cta, rependerentur. Dubius hicte-
gis aliqvandiu animus: retaem
ultimò benè penſitatâ, ita reſpn-
dit Legato: *Petita à Landgravinon*
defore auxilia, qvin & patrocium
ipſum, ſi collectis viribus ſuis, aſ-
dem jungerent cum Regiis, idqvini-
to prius ſecum in id fœdere: atqvin-
de ſine mora de articulis coren-
tum fœderis, qvi Regia manuub-
ſignati, traditi Legato, ut à in-
cipibus mox eorum expoſcer ra-
tificationem; ſed de his poea
prçſente Principe *Guilielmo* ſo,
actum, & tranſactum.

Vellitationes ad Sedinum.

Interim ad *Sedinum*, comrane
te in Pomerania & Megapol Re-
ge, qvamvis Leves, freqvites
tamen, neqve incruentæ ſulnde
utrinqve occurrebant velitio-
nes; ludente qvaſi cum paribu
fortuna, qvæ modo his, 1od
favebat illis. Actæ interdu &
prædæ. Triginta, aut qvdra-
ginta circiter Croatæ, prcim
vicinum Sedino pagum aggeſſi
in conſpectu Regiorum, orne
eind

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

xide abegerunt gregem. Id
orferens *Carbergius* , ſummus
igarum ſub Legione præfectus
ſumptis totidem ex ſuis, inſe-
uus abigæos , forte fortuna in
ſidias incidit, atqve, amiſſis pau-
s e ſuis, vix ipſe hoſtium effugit
aus. Exiguam hanc jacturam ,
a ri hoſtium cum damno ultus
ornius. Noverat is locum in
e pabulatum exibat hoſtis. In
n miſſis ex Curlandorum &
vnorum ſelectis, deprehen-
nibi hoſtes ad qvinqvaginta
ciit, totidem reduxit captivos.
rl tempus Rex obſidione cin-
jſerat *Colbergam* , ulterioris
meraniæ urbem, ut qvi ſciret,
oſitum Cæſarianorum fuiſſe,
on defendere tenaciſſimè,
o unicus locus eſſet, ſitus in
cullio totius Ducatûs, portum-
eabens, ex qvo, qvacunq; ver-
atebat planities, non intutas
ce poſſent excurſiones. Patuit
enteqvam Regius miles tumul-
o aſſultu *Treptoam* tentaret,
gam oppidum, cum nongen-
ſariani, pulſis nonnullis Re-

giis, ac, diſſipatis inde civ
deplorandam ad aliqvot mi
circumtulerint vaſtitatem,
dâ omni, armenti pecoriſqv
primis, qvocunqve irent,
Golbergam abducta. Hujus
lidus Cæſarianis retinendæ
nimus, ita ejus qvoqve Svec
cupandæ. Nam illâ in po
tem non redactâ, Rex nece
univerſo, qvà ſe extendi Po
merania, littore; neqve d
ſeſſione ulterioris Pomeran
curus eſſe poterat. Optab
dem Caminenſis ditionis Or
& præter ſubſidia non ſperen
dum pollicebantur auctariu
Rex vi Cæſarianos inibi
vellet, ac ſe ab eorum lib
moleſtiis, Sed alia mens
Locus erat fortiſſimè munit
preſidio ad id ita firmatus,
niſi longiſſimâ obſidione, & mul
ta hominum jactura in pote
redigi poſſet, annonę tame
citate laborare: atqve exin
tius futurum, ſi multitudo
diariorum victûs illuderetu
dia; qvam multa ſuorum j

pra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

opiti compos eſſet loci. Com-
nia ergo *Sperreutero* cum nonnul-
is opiis cura: qvibus eqvites du-
enti, & mille ex provincialibus
coſsêre delecti, ſub certa diſtri-
ut ſigna, omnes, non ſecus at-
vemiles, Regio merentes ære.
Iivagabundis primùm Cæſaria-
orum frena poſuit excurſionibus;
tce inde veluti clauſtris conten-
os cohibuit: mox & ipſa civitas,
e negligentiam cujuſdam eqvi-
os incendio correpta, centum
c octoginta amiſit domos. Nun-
iatur etiam *Hornio* Sedini: è
eione *Ferdinandi de Capua* du-
eos Croatas, & centum vigin-
i racones ex Garcenſibus caſtris
Boergam deſtinatos, qvi *Contii*
c deferrent impedimenta: peri-
umqve eſſe, ne qvid *Sperreuterus*
aiatur detrimenti. Miſſus ergo
Varius cum trecentis eqvitibus,
& non exigua draconum parte,
qvus ſe etiam aliqvi jungerent
Giphenbergâ & *Golnoâ*, ut Cæſa-
iorum obviam iret conatibus:
Vrùm cum inaudiviſſet hoſtem,
adventum ſuum, aliò inſtituiſſe

 iter,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

iter, & idem per Marchiam ſum-
ſiſſe, ne fruſtra exiviſſe videretr,
totum ad *Piritzam* & *Gryphen*-
gam tractum depopulatus, inte-
fectis non paucis hoſtibus, cm
præda, & qvadraginta ſex re
captivis. Iterata item ad S
num, ſed non incruenta, puga.
Hujus ſucceſſu illectus *Horn*,
mittit *Danhoffium*: Tribunum c
ſuis, qvi Pencuni interciperat
Cæſarianos, ibi pabulantes,
ſimul reſciſcerent an hoſtis è Gr
cenſibus caſtris tranſmiſerit in
catum Megapolitanum. Hi o
Croatis, eos in fugam vertut,
extortumqve pecus, qvod ae
gerant, Sedinum reducunt: e
liqvi fugientes dum perſeqvutur
hoſtem, ſuccurſu Cæſarianorm
male pugnant paucis Svecorm
cæſis, multi ex præſtanti orde
capti. Obſidione tenebatur C
berga, & Rex nova ex Borua
expectabat ſuplementa. Utrive
obviam ire Cæſariani. Miſſi a
qve ſub ſedecim ſignis Croatæ, &
alia ut plurima manus, cum e
ceſſario ad rem apparatu, D

Mn-

Morojo, qvi adventanti occurre-
ret militi; At *Hornius*, re intel-
lectâ, illico monet *Cniphuſium*,
qvem Boruſſicis obviam miſerat
Legionibus, ut vago itinere qvaſi
latentem contraheret militem,
ac conferret *Treptoam*, ipſeqve
cum eximia manu ei obviam ve-
nit accerſitis qvos *Cniphuſius* pe-
nes ſe habebat, peropportuno
modum loco, miliari à *Colbergâ*,
caſtra figit; ita ut qvàcunq; ſe con-
ferre vellent Cæſariani, vel ſe tuto
defendere, vel ſuis ferre poſſet *Cæſariani cæſi.*
ſuppetias. Interea ſpe auxilii erum-
punt Colbergenſes: cæſiſqvè duo-
bus aut tribus Cæſarianorum, pau-
ciſqve captis in ſuũ redeunt locum.
Est *Majus Goſtinum*, *Roſſentino*
miliari diſſitum. Hic imparibus
utraqve viribus: plures Cæ-
ſariani, Sveci pauciores. Tremu-
li Sveci hoſtem vix aggredi
audebant; arrepta tamen ſpe, &
animus, pugnatum. Ex Baudi-
ſsini Legione multi capti: qvi
tus fugientem ſeqvebantur
exercitum, partim cæſi, partim
poteſtatem redacti. Magna hic

Teuf-

Teuffelii virtus. *Teuffelii* virtus, & *Hebronii.* Co es
Turnius reliqvum ducebat ped a-
tum in machinis. Magnum Se-
cis deſiderium manus conſer e;
non tamen Cæſarianus induci po-
tuit, ut rediret in Svecos. Ad *Col-*
bergam, anguſto in colle corpi-
catus morari hoſtis, ſignifica m-
qve peditem parare moram, in
aciem formari. Submiſſus iles
hoſtem deturbat colle, decerqve
illius vexilla, totum agmen au
dentia, perſeqvitur. Subſt t
terum ad *Falckenbergam* hoſ in
acie, & qvaſi pugnaturus. ub
Hornii. ſtitit & *Hornius* reſpirium da
militi, & qvid molirentur Cæſa-
riani obſervans. Fugientibu Cæ-
ſarianis, inſtat *Hornius*. ac
ubi ingruunt nebulæ, in ult
irrumpit eqvitatum. *Bau*
non ferunt Cæſariani, cæſi pul-
ſi, fugati. Expurgato aë
Baudiſius qvens fortuna: tota *Baudi*
gio male habita, & glandi
bribus fugata. Idem malum Cu
Hallius. lando eqviti. Melius ſe geſſ
Hallius, qvi qvinqve Croat
Uſlarius. ſigna diſpulit, diſſipavit. *Uſlari*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

imotus utriuſqve partis obſerva-
b. ſucceſſus, ſuis opitulaturus,
ſi uſus ferret. Denſiſſimam hic
q s miretur nebulam, cujus cal-
li tanta ut ne ſui ſe internoſce-
ret, neqve hoſtes, etiam exi-
go diſtantes intervallo: adeo ut
ne in qvos impreſſionem faceret
mes, nec qvò repulſus ſe recipe-
re, ſatis poſſet proſpicere: hinc
pugna, receptus, metus, fuga,
cfuſio. Reſtitutis tamen pu-
gntum ordinibus, donec inſtans
vepera hoſtem, *Schiffelbenum* fu-
gintem, ſubduxit Svecis. Satis
ni victoriæ *Hornio*, qvi impedivit
obſeſſis novus adderetur miles.
Redeuntibus ſuis Rex ipſe obviam
eit *Stralſundâ*: rem totam ab
nio, *Cniphuſio* & *Brandiſio* e-
ctus; hactenus ſolicitus, tan-
ea acqvievit. Miles ex Boruſſia
ciens ad *Colbergam*, & proxi-
a vicina loca diſpoſitus. Obſide-
a Colbergam *Sperreuterus*; ſed
i expectationi non reſpon-
eat Regis, data hæc cura
orio Tribuno. *Cniphuſius* au-
e in citeriorem miſſus Pome-
raniam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

raniam, ubi ſummum haberet i-
perium.

Menſe mox Decembri, Na-
lis Svecorum claſſis, ſuis inco-
modis haud parum fatigata, cum
Wiſmarienſem portum obſict,
atqve Cæſarianorum ibidem a-
ves, forte fortuna *Gelam* receit,
ſe atqve defectus ſuos refectra.
Per hanc occaſionem Prætria
Cæſarianorum, qvadragintaæ-
reis onuſtra tormentis emerſi in
altum, cum aliis non paucis, in
Svecos alioſqve prædam actia;
Sed hæc ad inopinatum Svec-
rum adventum, dum petit *Ibe-*
cam, vix confugit *Traven-*
dam, ubi obſeſſa fuit à Ve-
cis. Petitum inde à Lubecen-
ſibus, profuga hæc navis aut
traderetur Svecis, aut permitte-
retur occupari. Reſponſum: *an*
dem hanc navem, eſſeqve quo am
magnum Lubecenſibus feciſſet
num; adqve illud reſarciendum
bus ſuis reſervari oportere: re
officia negatum non iri. Flagit
bus cautionem Svecis, in c
prolixioris moræ, de damn

imp

menſis, præter qvam primùm
eſponſum fuerat, impetratum
bil; qvin ipſos Regios dele-
tu, qvos Sveci in Lubecenſi
am habebant territorio, indi-
ns qvàm pro merito tracta-
ar. Qvibus Rex auditis, ad
ubecenſes in hunc fermè mo-
u ſcripſit: *Ab omni acerbitate*
ecos abſtinerent, ſi eadem huma-
ite haberi cives ſuos in Svecia vel-
m, qvâ habiti fuerint hactenus.
um ad hæc Lubecenſes paucis
aeſcripſerunt: *Sine Regis aut*
ui cujuſcunqve injuria, aut læſio-
el minima, innovatis nonnullis
ſuæ legibus, illos tantum ex urbe
xire juſſos, qvi per excurſiones iter
catibus, aut aliis paganis, graves
nt; inſtitutiqve hujus ipſos Sve-
m cauſam præbuiſſe ductores, qvòd
ſutiores iſti homines ad Svecorum
i militiam nomina ſua non de-
t, etiam cum ſolvendo in di-
rriis non fuiſſent ſymbolo.

Oldenburgicus Neutralitatem offert.

ondum latius per Germaniam
ſerpſerat malum; qvin pro-
e vicini principes futuri ſui in-
modi perſenſiſſent damnum.

Olden-

Oldenburgicus Comes utriuſqe
partis metuens arma, ab omni
hoſtilitate liberam petiit immuni-
tatem neutrius partis ſtudioſus.
Miſſus in hanc rem *Joannes Siſ-
mundus à Franckinck Tribunus.* la-
tum in hæc verba reſponſum:
*Non ingratam Regi Legationem: ut-
qve proximum omni malo per Ger-
niam remedium, ſi omnia tuta ſint
fide; fieriqve poſſe ſi omnium condio-
num arbitri abſint pontificii, qvorum
ſæpiuſculè jam detectæ eſſent fraudes.*
Datæ Neutralitati hæ condio-
nes. 1. *Comitatus Oldenburgicus
in univerſum ab hoſtili exoneratur
milite.* 2. *Reliqviæ Oldenburgicæ mi-
litia obſeqvio ſervarentur Regis* 3.
*Cautio fieret de non turbandis pri...
recens pactis.*

Schaum-burgius. Luctabatur per hæc tempora
Contius cum milite & inedia ad...
à Svecis unicè preſſus. Suffectus
ergo in ejus locum *Hannibal Scha-
umburgius*, qvi per hyemalis frigo-
ris injurias, diſpoſitis primum ul-
tra citraqve Viadrum fluviū ſtatio-
nibus, militem ſuum reficit. Hæc
dum fiunt, Svecicus miles acceſ-

fine

ior recens adventantis exerci-
us è Boruſſia auctus, auſpiciis &
uċi Regis, opportuna ad Via-
ru, tentavit loca. Prima fuit
tyſenhaga. Hinc cum hoſtis in
oatulum elici non poſſet, da-
oſidioni opera: erecti ſugge-
us & additi alii inſtituto appa-
tu, intermedia Natalitiis Chri-
octe; ac mox ſummo inde
at tanta valli ceſſit ruina, qvan-
nn obſcure videri poſſet ſuos
nttere oppugnatores. Præ-
t oco *Ferdinandus de Capua*, *Ferdinandus de Capua.*
tine Neapolitanus, Ordinis
coi Complutenſis Eqves,
n bis mille atqve qvingentis
oetariis; ſed qvi rebus ſuis
ſſis, amiſſis non paucis, *Gart-*
zi confugit. Qvadraginta hic
hſtibus cæſi. Præfectus binis
ıs vulneribus, cum Centu-
n Antonio, Comite item Tu-
iiſqve non infimæ notæ du-
ous, qvi in Regis venerant
s, captivi omnes dono à Re-
cti *Teuffelio* Prætoriæ Legio-
ud Svecos Tribuno. Inſti-
minde Marwitziano, Muni-
mento,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

mento,qvod à paucis Svecoru E
quitibus occupatum. Fuga inens
in oppidum *Gartzium*. Exstus
pons Viadro impoſitus. Auctu pa-
nicus apud Cæſarianos terror em
Svecis tradidit oppidum. Flamma
ingens multa ſub cineribus recon-
didit: injecta tormenta flumini,
qvæ avehi derepente non pote-
rant, & pyrius pulvis; inte ru
dera tamen multa inventa pedaa
Reparatum à Svecis oppidum,
& addita juſta defenſioni muni-
menta. Seqvuta inde & ali Cæ-
ſarianorum per Marchiam ga,
qvibus ſedes eſſet *Landtsberga* Gra
ve hic Svecis tentamen, ſe nec
ſine multi hoſtilis militis jactu-
ra. Impedimenta à Svecis occu-
pata: & cum ſine ordine fugerent
Croatæ, ita cæſi, ut integræ ſſiug
viæ fugientium ſternerent ca-
daveribus. Trecenti hic capti
currus, ſpoliis ut plurimum
opimi. Sola Sparriana Legio
impetrato tranſitu, incolumis o
vaſit. Omnibus victoriis obſe
tit *Cuſtrinum*, ne Francofurtum
uſqve Regius penetraret mile

Act

ctæ tamen ſolenniter Deo gra-
es

um hactenus Svecorum feli-
iri per Pomeraniam circumfe-
unt arma, Conventus Ratisbo-
æ. Cæſare cum Electoribus in-
uad ſuum finem decurrit, cu-
s ſumma hæc. In primo ſtatim
io Imperator in deliberationem
aerat: *Si Germaniam invaſiſſet,*
ues, qvibus mediis, & qva ra-
ne repelleretur tutiſſimè? Inva-
ſentibus autem jam Svecorum
uceſſibus, valentiſſimè urgebat
d, ut neglectam hactenus per
verſa conſilia curam, aperta
orum vi emendarent. Conſi-
u Cæſaris ſeqventibus Electo-
bus, decretum: *Conventus pro-*
iatim per Circulos inſtitutum iri,
x illis pro rato tributa exactum:
tim, qvi bello jam impliciti eſſent
ntus, eo uſqve non detrectarent.
citæ item promulgationes:
qvis Regiis ulla diribitoria, dele-
, tranſitum, aut qvidqvid in
m faceret uſum concederet, aut
unqve belli apparatu opitulare-
quin &, ſi qvi in eorum ſtudia
con-

Conventus Ratisbonenſis finitur.

*conventus inſtituiſſent, diſſipati on-
venticulis authores carcere man pa-
rent: qvi militia Svecica nomin de-
diſſent domum redirent, aut, vo-
cunqve vellent, abirent: qvi contra
facerent graviſſima qvæqve intermina-
bantur.* Scriptumqve paſſim ut *Mandati hujus diplomata omnius in
locis publica affigerentur authoritate
qvò penitius innoteſcerent omnibus.*
Nec Cæſarianus hic auſus ultiium
ſtitit pedem. Qvò favor Pontifi-
ciorum Principum atqve Ordium
conciliaretur facilius, gravitem
belli atqve impenſarum depreme-
tibus indultum liberaliter, & ux
Dux Fridlandiæ exauctoratus.
Fridlandiæ, qvem ægrius Ordines
Imperii ferebant, exauctoratus.
Anceps hic deliberatio qvi in
Fridlandii locum ſurrogandus eſ-
ſet? Maxima Electorum pars ro-
nis in Bavarum ivit calculis; ſed
qvi à ſecretioribus Cæſari erant
Conſiliis, in rem Regis Hiſpania-
rum id inconſultiſſimum judica-
bant: qvod qvi, ut potentiſſimus
Electorum, & ex ſuſpecta Auſtria-
cæ Domui familia ortus ſi totius
Imperii armis fulciret, non facile
rece-

reienandus , & non facile in ob-
ſecii terminos cohibendus eſſet.
Juus ergo præeſſe militiæ *Joan-*
ne Tſcherclaus , Comes Tillius , jam *Tillius*
an , Generalis Legati nomine , *Dux mi-*
Pctificii fæderis & Ligæ datus *litia.*
Exrcitui moderator. Addita in-
ſupr Electoribus pollicitatio: Re-
ſonatum iri militiam , ac Legio-
neatqve Cohortes in certum nu-
neum atqve ordinem reductum:
Niil actum geſtumque iri ſine
Eldtorum conſiliis, ut & com-
peitum licentiam militum : da-
ur in id iri prompta ſtipendia,
atce inde qvidqvid ad Ordinum
Imerii relevanda belli onera
facret curatum iri.

rat tum temporis Cæſari cum *Pax Cæ-*
Gais bellum , de ſucceſſione *ſaris cum*
Matuana , Hoc ut extricaretur *Gallo.*
Cær , cum Legato Gallico qvi-
aſunqve modis paciſcitur. Inter
oblata Cæſaris maximum fuit,
e Seco , Imperii Romani hoſti , qva-
nve ratione in auxilium iret , ne-
ve onſilio , auxilio , pecunia , ope
ut itularetur commeatu Id qvo-
qe egante Galliarum Rege , pa-
ctum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ctum tamen, ut qvibuſcuqve
modis repagulum poneretur ve
cis.

Decretiſſimum tamen erat Cæ-
ſari in cauſa Palatini fores gr
ut dici ſolet, penitiſſimè occ de-
re. Huic negotio obſtabat Rex
Angliæ, qvi ne, commiſeraone
affinis ductus, aliqva Sveci ferv
ret ſubſidia, datæ ad hunc in hon
ſenſu litteræ: *Palatinum Ben*

Cæſaris ad Angliæ Regem litteræ.

ubi impleſſet præſcriptas ſibi leges ac
uſurpato per Germaniam ritu, Im-
peratori geſſiſſet morem, revoca
ſcriptionis diplomate, in grati
diturum, omneſqve provincia
ab Hiſpaniarum tenerentur i
paratiſſimè reſtitutum iri.

Datæ à Cæſare ad Svec
litteræ, qvibus rogabatur
ſtituendam Germaniæ p
Senſus erat: *Regem Svecoru*

Ad Regem Sveciæ.

lis rebus offenſum hoſtilia in G
niam induxiſſe arma, adhac n
qvidem qvacunqve hoſtilitatis
Natam cum Stralſundenſibus
verſiam Imperii concernere
rium, cui ſe immiſcere non
ſit Svecorum, atqve Cæſaris,

vi abilitum vellet in Svecia, id ſuê
e Regniqve Juris ac privilegii
iſſias inde ortas interventu Dania-
m legis facile componi potuiſſe, ſi
x egatos ſuos Dantiſcum miſiſſet,
ſ ſficientibus inſtructos mandatis;
ge tamen, rebus utcunq; jam ſtan-
usnequaqvam decuiſſe hoſtilem in
ecum intuliſſe pedem, nulla præ-
nperio belli denunciatione; ma-
ecum Cæſari animus nunqvam
ri qvidqvam in diſcrimen moli-
Ris, aut Regni: nec eundem
num alienum eſſe à fide & cultu-
atuſqve Hortabaturqve inde,
Ri Sveciæ rebus ſe porro immiſceret
ei, aut illud apertis laceſſeret
ii. militem ſuum Germaniæ in-
ta in patriam reduceret, occupa-
eſtueret loca, commerciorum non
minaret negotia, atqve ultimò,
i. maritimis Juribus Imperio
am moliretur præjudicii. Sin
u, reſtitutionem occupatorum
ta, Imperii dignitatem, &
eſrum Ordinum liberationem
nſervationem ſibi cordi fu-
as

Ic dum fiunt, ab Electori- *Electorum ad Regem litteræ.*
coqve menſe Auguſto ſuper-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

venêre litteræ, qvę reſponſum
ferebant ad illas, qvas Rex am
menſe ante Aprili ad eos i ſe
rat. Apertis his, in primo ſtim
intuitu deprehenſum, qvod un
qvam ante ſolenne fuit, niſi
erga inferiores. Titulos ſci ceſ
in prima litterarum præmitti lon
te: Reliqvi corporis ſumma æ
fuit: *Nullam ſibi videri cauſam*
qvæ juſta ſit cur Regia Majeſtas m
moveat in Imperium. Si Str
denſes factis qvam verbis in Imp
ris promptiores fuiſſent obſeqvium pro
clivior qvoqve inventa fuiſſet
mentiam via, & contra m
injurias remedium. Nec opus
fuiſſe in Germanam civitatem a
nigena, aliqva ſubmitti pr
Regem luſum ab aliis fuiſſe ſe
nec probare factum cujuſcunqv
oſoris. Præmiſſos ſuos titulos, in
xemplum litterarum, qvæ a
Reges mitti ſoleant, neqvidqva
giam minuere exiſtimationem. In
miſſum Cæſaris exercitum in
niam inferiorem, atqve inde i
mam uſqve maris Baltici oram
latenus Regi, aut Regno, nocit
niſi offenſus fuiſſet. Cauſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

umMegapolitanorum ſe Cæſaris com-
enaturos clementiæ. Miſſa item
bſia Poloniæ, ne plane conſangui-
uinceps ſuo deſtitueretur favore;
vo poſt factas inducias ſe læſum
duret, offenſam tanti non eſſe, ut
& Regnum & Imperium novis
bret bellis, maximè cum minori-
ſpendiis res tota componi poſſit.
ge itaqve amanter, ne aliorum
ſis inductus bellum porro moveret
rmania, & qvæ arma jam indu-
Te eadem domum reduceret.

Fit hoc conſilium Principum Cdinum Pontificiæ religionis, oım factioni, ut potentiori, i ſe opponere non audebant; ilebat tamen inter Proteſtantes ove flamma, qvæ non exi- in imperio minitabatur incen- ıı, ſi acceſſione qvacunqve gi ſuccreviſſent conatus. Per- erat ad id Proteſtantes, qvod ir nec precibus induci pote- , nec monitis, ne Decretum ublicatis Eccleſiaſticis bonis ecutioni mandaretur; ac ne in aconia, Svecia & ad Rheni cam ſæviretur in eos, qvi

Clandeſtina Proteſtantium Conſilia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Manſveldium, Badenſem & Brunſ-
vicenſem ſeqvuti eſſent; poſſi-
mum autem qvod metuerent ne
proximè vicina hęc flamma ſuas
qvoqve ditiones obrueret ſcintillis.
Jacta ergo totius futuri inſtituti
Ratisbonæ fundamenta. Judica-
bant enim Proteſtantes tuendæ ſa-
lutis ſuæ atqve fortunarum nullum
aliud remedium, qvam ex armis.
Tentando huic molimini proxima
viſa eſt via, rem ordiri per Ele-
ctorem Saxoniæ, qvod aliorum
eſſet potentiſſimus, & Cæſari ipſi
amiciſſimus, atqve exinde qvos
in Imperio motus à Cæſare tna
tum non iri, ſed potius qvibſvis
modis compoſitum; vel, res
non ſuccederet, eum Svecis
ximum, acceſſione ſuorum
rum Regis auctum exercitum
Miſſi itaqve ad eum Legati, qui
vis ægre, impetrarunt tamen ab E-
lectore, ut Lipſiæ communem indi-
ceret Proteſtantibus conventum,

Elector Saxoniæ indicit Conventum Lipſiæ.

Rex interim ad litteras, qvas
ab Electore Brandenburgico
perat per tubicinem priores,
reſpondit. In fronte litterarum

icu

nciavit *præmiſſos contra ſtylum ti-*
ul. Electorum. Verum hoc in ſuum *Regis ad Electores reſponſum*
ontrahere præjudicium, ut qvi ſciret
er rectionem eorum factum, qvi pa-
n vidqvam ſtuderent; atqve hac ra-
onintermiſſa litterarum cum Electo-
bevellent commercia. Interim ta-
erapud animum ſuum nunqvam
nſurum qvidqvam qvod ſuæ de-
aret Majeſtati. Exemplo eſſe litte-
s Cæſaris, qvas non admiſſet,
o ſibi tanqvam ſubdito ſcripſiſſet
iupi, cum ne glebulam qvidem
rooſſideat, qvam alii debeat, qvam
eo & Enſi. Verùm his rem non mo-
ri qvod ſciat ex præmiſſis Electorum
mibus nec Electoribus acceſſurum
iivam, vel ſibi aliqvid detra-
ariri. Gratum ſibi atqve acce-
eſſe, qvòd injurias innoxio ſibi
as ægrius ferant; ſed gratius ad-
cibi futurum fuiſſe, ſi anteqvam
ſtæ fuiſſent, ſingulas improbaſ-
nt Qvæ ſe induxerint ad ferenda
aundenſibus auxilia jam antea
poiſſe; indeqve ſemper arbitratum
ſ, ſe gratiam potius apud Electo-
pmeriturum fuiſſe, qvàm offen-
m cum Principes univerſos, atqve
a hinc Germaniam à Monar-

chica liberare vellet tyrannide qu
procul dubio ſucceſſura fuiſset, , oc
cupato Baltici maris imperio, icini
omnibus imperaret dominiis. St lſun
dam ipſam non ſibi, ſed imperi erva
ri. Teſtes in id eſſe Sundenſes. Cæſa
rem vim ſibi nunquam paraſſe fac
le admitteret, niſi prolixa ſe m eran
documenta. Ipſos ſcire Electore uan
indignè ſæpius apud Cæſarianos sub
biti fuerint Legati, & quamnm
niter paſſim ſui tractati milites Hin
nihil ſupereſſe, quam ut Genum
mnium jure fretus ſola defenſi e
taretur. Nec minus ſui judic fui
latas Polono ſuppetias ægrè ferr
que Imperatori conſultum fuit
pud illum conſanguinitatis
Ultimò arma ſua atque exercit
Germania abducturum, ſtati at
de injuriis ſibi pluries illatis tisf
ctum foret.

Regis ad Cæſarem reſponſum. Ad Cæſarianas autem tter
ita Imperatori reſpondit: *H ſtil*
imperatoris in ſe animum abu e
Boruſſia deprehendiſſe; nec ſu ,
Regni unqvam eam deprecari
Legatos. Mirari inde ſatis non p e q
ratione de injuſto accuſetur bell
non minus juris ſit Natura lat

vi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

vi vi repellere, qvam Gentium eße
poſ, per Caduceatorem eandem de-
nuciare. Non tamen omnem à ſe ne-
gl:am Clarigationem. Teſtes eße Lega-
tos à Fridlandio & aliis eluſos, &
inrdum protervè habitos. Eße teſtes
&:lectores de interpellatione Cæſaris
m:itos: item & alios ſuos Ratisbonæ
noex ſuo honore habitos. Suſpectam
inrim ſemper Cæſaris ſibi fuiſſe in
Poerania potentiam, & non ſine
ſudetrimento vicina qvæqve dominia
pe Cæſarianorum injurias expilari.
L:as Stralſundenſibus ſuppetias tam
ąqo Cæſarem ferre oportere animo,
atte ipſe univerſo Cæſaris ſub Holſa-
to:ercitui obfirmato condonarit ani-
m Qvæ facili negotio primum com-
po: poterant, Cæſaris ipſius negle-
ām ſtudiis, cum Legatos ſuos Lube-
:a: admißos nollet, & hoſtili cum
:xcitu ſe in Pomerania laceſſeret,
t:m tum, cum Daniæ Regem ad pro-
m:enda pacis invitaret ſtudia: a-
le:ve Cæſarem ipſum prima ſemper
o: ultimo tentaſſe. Unde rem jam
:: eſſe in integro; neqve periculum,
ſi:ſuiſqve impendens imaginarium:
ne verbis, ſed armis, aliiſqve ho-
ſtibus actionibus, terrâ mariqve a-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

perte ſe læſum. Reale itaqve hoc ſcrimen, neqvaqvam Verbali ja penſandum ſatisfactione. Si tamen Cæſar ad pacem jam ſit pronior, qvàm ante, nec ſibi ad eam defuturum animum, ubi omnia ac ſingula in eum reſtituta fuerint locum, qvo in Germania ante inchoatum erant bellum. Sin minus, ad apertum provocari bellum, addita proteſtatione, ſe in ipſum Imperio nunqvam hoſtilem fuiſſe animum, qvo Cæſarem in odium trahere videretur.

Magdeburgenſia.

Urgebatur res jam & per Saxoniam. Præerat tum Magdeburgo *Chriſtianus Guilielmus*, cujus initiis multum videbatur favere Fortuna. Confluxus militi ingens, &, ſi non defuiſſet pecunia, etiam validus exercitus. Nova ergo conſilia. Commeatus & annona omnis, qvæ in circumjacentibus deprehenſa fuit locis, in urbem aſportata, & nova belli ſedes fixa. Laborantibus pecunia ex aliqvot Joachimicorum ſubmittit millia, Adminiſtratoremqve monet: *Magdeburgo tanqvam belli ſedi, atqve totius expeditionis baſi, ante omnia,*

Rex ſubmittit pecuniam.

ma, ſummâ proſpiceret curâ, nec
dus, qvam tueri poſſet amplexus ar-
nis diſtractis viribus, earum opri-
nearum hoſti praberet occaſionem.
c ic neglecta ſalutari Regis mo-
itine, diſtributis per diæceſes
ilibus; facilem hoſti aperuit
ia, qvi contractis undiqve co-
iragum Saxonum militem paſ-
oppreſſit, potiſſimùm autem
ae, ubi ſeptingenti trucidati.
catus igitur Magdeburgum
ocus, qvi in tranſitu expugna-
Halam, inqve hoſtem paſſim
ahtem cædibus graſſabatur, at-
vcaptivitatibus. Parata vindi-
ta Adventantibus Cæſarianis
nratus Bockius fugit. Diſſi-
ai pedites: nec eqvites mitiore
fortunâ. Occupatum *Querfur-*
ur, & *Arx Mansfeldenſis*: unde
gns Cæſarianis præda. Ejectus
administrator omni Saxoniæ à
ſarianis territorio, ſolis urbis
nclandebatur mœnibus. Ingens
almitas! Sperabant cives citiſ-
um Regis adventum, ſed fru-
tr. De prima ergo animorum
laritate ut plurimùm remiſſum:

& Adminiſtrator ipſe, ob kio-
rem militis diſciplinam, cibus
minus gratus. Deficientibu an-
nona & pecuniâ, res omnibu an-
guſta. Res ergo converſa in *Fal-
ckenbergium.* Regimen Urb da-
tum Urbis Magiſtratui, & vin-
qvaginta ex civibus, qvi, it luas
diviſi claſſes, urbis obſervant
tutelam. Et Eccleſiaſticus iter Or-
do ſuum & peculiare hic conſtue-
rat corpus; ſed qvi cum Magtra-
tu parum concors, in multis ræ-
ſenti ſe ſubtraxit neceſſitati nn ſi-
ne magno Reip. damno. Itu in-
de in partes. Magiſtratus & ima

Diſcordia Magdeburgenſium.

civium Claſſis pro Rege ſta in
pars altera, diviſis per dirib ori
militibus, Magiſtratum deſtue-
re moliebatur. Initum ergo nſi-
lium: *A ſolo Magiſtratu nihil a ern
poſse.* In hac calamitate Magtra-
tus Eccleſiaſticum implorat rdi-
nem, ab iiſqve diribitoria Seci
co rogati militi: qvibus omni ne-
gantibus, ut plurima urbi ſato-
ria in ſuſpenſo hærebant.

Alvenſleba accupata.

Miſſus tamen menſe Decebr
Sneidvinius Neo - Alvenſlban
cum

cu mille peditibus eqvitibuſqve,
qv occupato poſtero die loco,
obios qvoſcunqve Cæſarianos
trucidarunt: præda opima anno-
næ & rei tormentariæ uſus non
exiguus. At magno hæc conſtitit
victoria. Nam Cæſariani, com-
perta ſuorum clade, inſtitutâqve
...ſ tormentorum verberatione
...ar violenta, neqvidqvam ſuos
...dendentibus Magdeburgenſi-
bu, fœdiſſimis expugnarunt pa-
...cti *Captivis vitam gratis dari à*
...Cæſarianis: ſacramento ſe *obſtrin-*
...rent, ne contra Cæſarem militarent.
...Dies pariter ac milites in uſum Cæ-
...arianorum arma in urbe relinqverent,
...qvos; impedimenta tamen, qvæ
...nitiæ Ductores in urbem ſecum intu-
...iſſent, ex ſingulari Pappenheimii
...ria indultum.

Fœdiſſimæ conditiones.

...atæ hinc ab adminiſtratore ac
...be ad Regem litteræ, qvibus
...nnebatur, *cum expeditiſſimâ ad*
...endendam acceleraret urbem; Ne-
...eſſatis hortari gravitatem, ſi ſibi
...qve conſultum vellet. Res Regi
...icilis; ſed qvæ tamen invenit
...m. Cum proximum iter Re-

Magdeburgenſium ad Regem litteræ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

giis eſſet, ob fluminum tranſus, & occupata à Cæſarianis loca periculoſiſſimum, tentata per Megapolim via, ubi peractis nonnullis feliciter expeditionibus, adſcitiſqve aliqvibus delectibus ex pedem firmavit ad Albim, præcturus Magdeburgum, ubi expectatus ex Boruſſia adveniſſet eqves. Hæc molientem Cæſarianus miles ad Gartzium juſto obſervabat cum exercitu. Multa hic difficultas. Adventantem recens & fatigatum jam militem novo fatigare itinere, per paludoſa ac necdum ſatis congelata loca, ferendiqve tormentis inepta, peditem ducere, patulam hoſti ad inſeqvendum aperire viam, multis inconſultum videbatur argumentis. Vicit obſtinatus tamen animus Magdeburgum haudqvaqvam deſerere. Miſſæ ergo ad Adminiſtratorem litteræ, qvibus expiſcaretur omnem rei illius ſtatum: *qvot haberet milites, & qvot ſibi obviam venire poſſent? & ſi cum qvindecim millium exercitu adveniſſet, qvantum de commeatu ſibi polliceri poſſet.* Qvibus

exe-

expeditis, miles univerſus in pla-
niem vocatus ad *Paſwalkum* ad
ingrediendum iter. Nunciatum
Magdeburgo, rem ſeſe melius in
ure habere, qvam prima fronte
vi fuiſſet, nec ullum in promptu
eſt periculum. Mutatum itaqve
Regis conſilium, atqve animum
reexit in Pomeraniam. Ne ta-
men Magdeburgenſes turbaren-
tu, datis ad illos litteris, in hanc
fe hortatus eſt ſententiam: *Ne* *Regis ad Magdeburgenſes.*
nu vi aperta, qva nulla hactenus
tantopere metuenda eſſet; neqve pro-
mis, qvorum ſubleſta eſt fides atqve
ubica, vel dolis ſibi paterentur illudi,
ut generoſo diſcedant animo. Se cu-
ra omnem impenſurum, ne qvid urbs
apit detrimenti, proſpecturumqve,
ut urgente ita neceſſitate, mature
contra omnia hoſtium adſit conſilia.

nno poſt partum Virginis *Brandenburgici Legatio ad Regem*
161. Elector Brandenburgicus
ntellexiſſet Regem indignita-
e epulſæ, cum ad perſeqvendos
oes tranſitus ipſi negatus
uiet per Cuſtrinum, occaſione
ais Tractatus Cancellarium
um *Götzium* ad eum delegat,
primò

primò rogatorum Regem *qvous conditionibus ratam vellet pacem cum Cæſare*, qvòd Elector rogatu omnium Electorum tanqvam pra... rius pacis deſignatus eſſet aud Cæſarem & alia Imperii membra. Addidit & de tranſitu ad Curinum: *Negatum illum fuiſſe, ne hoſtes Electoris apud Cæſarem factum ſeqvius interpretrarentur, ſi Regis obſecundaſſet poſtulatis maxime autem hiſce temporibus cum Rex ... ſuum in Pomeraniam penitus extiſſet. Promittere tamen in poſterum qvemcunqve Regi Regiiſqve tranſitum per qvamcunqve ditionis ſuæ ... let partem, ſi à Rege impetraſſet reſtitutionem occupatorum locorum, & munimentorum.* Electoralis ... Spandoę, Cuſtrini, Poitzii, Drieng... *conſervationem, ſalvis omnibus regalibus, juribus atqve privilegiis ... &, ſi miniſtrorum & ſubditorum Electoralium bonis manus non eſſet ... cturus: ſed bello pacis interventu ... to, qvæ jure ad Electorem pertinent, provincias ab omni onere immunes eidem reſtitueret.*

Regis ad Legationem reſponſio.

Adhæc Rex *Nihil*, inqvit, *animo ſuo magis volupe eſſe, qvàm co...*

*copendioſâ pacis viâ fundendo ſan-
gni finem parari aut modum; nec ſe
qoqve huic ſtudio defuturum, ubi
pdidiciſſet adverſæ parti idem cordi eſ-
ſe De pacis condicionibus in præſens
dærere ſuperfluum eſſe atqve præ-
mturum, cum ſibi necdum conſtet
q: mens ſit Cæſari: tentandum igi-
ti primo illius animum, ac mox ad
pis media qvoqve diſponendum.
P oblatione tranſitus imprimis Ele-
cti gratias agere, qvod ſignum eſſet
inmeratæ amicitiæ & fidei, &
preo Regiam repenſurum humanita-
te; ſed cum occaſio profligandi nuper
a Cuſtrinum hoſtem manibus ſit ela-
pſ, benevolentiam hanc nunc ſibi
tati non videri; facturum ſe tamen,
ui qvoties Principis ditiones tranſi-
rei des ſervetur candida, nec ulli fraus
ſi munimento. Ubi Elector arma
co unxiſset armis & viribus vires,
po ceri nullis illius deſideriis defutu-
rm:*

Dum hæc ita apud Regem per- *Regis a-*
agntur in Pomerania, per idem *pud*
teapus Regis qvoqve Legatus *Branden-*
Jochimus Mitſlavius Berlini apud *burgicum*
Elctorem de conjunctione ar- *Legatus:*
mrum contra hoſtem, atqve
lauda-

laudabili Regis inſtituto hiſce e-
nè verbis diſſeruit. *Regem ſuum a-*
tas tantum & factas ab hoſtibus
injurias repellere. Hos ultum, quum
primum ſecuritati ſuæ proſpexiſſet, n-
ſanguineoſque ſuos pariter atque vi-
cinos in priſtinum repoſuiſſet ſtatum.
Proteſtantibus Germaniæ Electoribus,
Principibus, Ordinibuſque iniquo a-
ctenus atque crudeli jugo preſſis, ſtatim
præſto adfuturum, & ad tuenda Im-
rii fundamenta, Religioſæ juxta a ve
profanæ pacis ſanctiones, &, quod ti-
mum rei eſſet caput, ad abſolutum u-
ſtriaca Domûs dominatum excutien-
dum, viribus omnibus comparitum.
Indeque Electori non modo non
verſum iri, ſi preſſuris his tandem
aliquando ſubtraheret cervicem; ve-
rum, tanquam uni è primoribus
perii columnis & celeberrima atque
cipua Germaniæ familia oriundo In-
cipi incumbere potius, ut, revocata
ad animum Reipublicæ ſalute, vi-
nitus jam ſubmiſſam Libertatis,
Jurium, privilegiorum adverſus
batores tuendorum, occaſionem vi-
dis arriperet manibus. In quem e-
tum Electorem ſibi à Rege pollceri
ſe, Non modo ditiones ſuas ab hus-

odi

mà oppreſſionibus ac exactionibus
imunes futuras & liberas; ſed &
ipſn Pomeraniam maximam partem
ho, jam extortam, defunctâ Ducum
ſtir, Electori, ejuſqve hæredibus reſti-
tum iri.

r Elector Brandenburgicus, *Electoris ad Legatum Reſponſum.*
hâtis Regi gratiis, ita, reſpon-
dit: excuſatum ſe velle, qvod fides Im-
er atqve Cæſari data non patiatur
e utiuſqve aſſociare hoſti: qvod ſin-
ubi conſanguinitatis & confœdera-
ion jure Saxoniæ Duci juncto nefas
ibit qvidqvam ſine illius communi-
atione moliri; adhæc, ſi in Sveco-
um Regis partes tranſiret, aut illius
nſptiret poſtulatis, facile ſe ipſum
reqvo Proteſtantium Electorum cor-
ore avelleret, aut certè ad commu-
em auſam coram Cæſare communi
ber ſuſtinendam redderet inhabi-
m atqve indubitatâ inde fide ab
mperatore pro hoſte declararetur.
an ab aliis Electoribus à ſe im-
trum, ut Mediator, & pacis
a, pararius, Mediationem inſti-
er inter Cæſarem & Regem: id-
ve bſtare maximè cur in Regias
rt deſcendere non auſit, ne in
i ſimul ſententiam proclivior
videa-

videatur. Adhac nec, inita im
Rege communione, ſatis ſibi cautum
fore ob lubrica fortuna inconſtantiam,
cui humani ſubſunt caſus, ut &
ipſa mortalitas? qvare ſi arcti ſe
alligaſſet Regi, actum de fortuniis
fore; maxime hiſce temporibus, qvi-
bus Caſari bonorum confiſcatio-
nes abunde eßent freqventes: ipſam vero
ſui cum Rege unionem ipſi minimè
Regi profuturam, ob pauperiem ſua-
rum ditionum, & propriam ſtatus
miſeriam. Nihilo tamen minus tuto
ac ſalvis cum legibus tranſitum & re-
ditum omnem per ditiones ſuas ſive
dominia Regi negatum non iri. Sed
non obſtante hoc reſponſo, facile pax inter Regem coaluiſſet & Electorem, niſi injuria obfuiſſet *Comitis Swartzburgenſis*, qvi in Regis fraudem ſubinde cum hoſte colludebat. Patuit hoc ipſi poſtea Electori, ad qvem interceptas illius tranſmiſit litteras, his verbis:

Swartzburgenſis ad hoſtem littera intercepta:

Siqvidem clam Electore hac talia pa-
rentur: Exemplum eum habere, quo
à ſubdolis & noxiis miniſtris ſibi cave-
re diſceret; ſin conſcio fierent (minora
tamen de eo ſperare) Regem fore ex-
cuſatum, ſicubi majori in tractando

cautelâ in poſterum uſus, declaratione, qvam Elector ambierat, tanto [*ma*]*jus in ſuſpenſo teneret.*

[H]æc dum fiunt, Cæſariani Gryphnhagâ pulſi, animum penitiſſimè deſponderant. Si qvidem, amiſſâ ſpe recuperandi *Gartzii*, & Gryphnhagæ, per Croatas ſuos Svecoin prędam inſignem pellexêre, ut qvi argento onuſti illos in eam [fa]de invitarunt: Nam hi bulgis [au]ro argentoq; ſignato refertis circumcincti, ſaga argenteis fibulis ac [ag]dulis prætexta induti, phaleris, ephippiis, ſclopetulis, & acinacibus [a]rgento corruſcantibus ſuperbi, qvi & integris auri argentiqve in[f]ecti laminis pectora tecti reperiebatur: qvod gnaviter inſidiantium commodo cedebat & lucro. Strenuum hic Vexilliferi *Ulrici Braunii* factum, qvi cum qvindecim ſclopetariis, ſuperato amne Viadr, ducentorum Croatarum ſtationem ingreſſus ſigniferum eorum tranſverberavit globo, truciatiſqve aliis non paucis cum ex[im]ia præda & vexillo bicipitem Avilam, Imperii inſigne, præferente

Ulrici Braunii nobile factum.

ferente

ferente inde exceſſit. Obl..um Regi *Beroaldæ* præmium tulit..reum torqvem, & præfectum ejuſdem, ſub qva militabat, co.hortis. Expugnata inde per *Na..um* Arx *Lochenitza*, tribus Se..no milliaribus, verſus Ucker-M..r.chiam. Hanc tutabatur *Grabojus*, natione Gallus. Is prius ni..mum oſtentare & arma; ſed à vi..bus mox diſſiliit, à qvinqvagi..ta militibus loco cedere juſſus ..um ducentis ſuis præſidiariis. L..cus hic Svecis opportunus in cu..ſto..diam datus Præfecto *Marnſio*. Erat & in Nova Marchia *Landsberga*, ad Vartæ tranſitum ſita, hæc à Croatis inſeſſa magnis pa..im damnis vicinos omnes fatig..at agros. Ex hac miſſus Sveco..um miles cum ſuis deturbavit *Cat..zium*. In hujus expugnatio..ne in caſtello ad Landsbergam m..nti impoſito, dum intrepidum a..la..culus animi oſtentat robur, *..ic..kius* Tribunus, plumbeâ traje..us pilâ occubuit.

Lochenitza expugnata

Parta inde regioni ſecurit..e, Rex incolas ita publico mo..it edi..o.

Edictum Regis.

edio. *Qvi profugeſſent, ad ſuos edint lares; tuto fruerentur ſuis, urcolerent, reiqve incumberent familiri: Militiæ annonam communicent & pabulum: qvi emaneret, ro hoſte futurum.* Redeuntibus mulis, factum ut ordines inde in ubſidium Regii exercitûs nonullm pecuniæ ſummam conſenrit.

Cnvenerat jam & inter Reges Galæ atqve Sveciæ pactum de omuni ſocietate & tutela, ſed va Gallus Orator Baro *Charnaſus* aululum ſtiterat, qvòd ſcritæ fœderis formulæ, qvam mau propriâ ſigilloqve roboratam, t Regiæ fidei inviolatè ſervandæ igis fęderato Gallo erat tradiiri, uſitato eorum more, qvi primo Regiæ Majeſtatis tialo gaudent, nomen ſuum præſcriberet. Sed ubi inaudiviſet, Regem malle totum negotium bii in irritum, qvàm qvidqvam e Regia ſua dignatione detrahi, eſumptis mox operis conſummaunt fædus. *Ad communium morum tutelam, ſecuritatem Ma-*

Fœdus cum Gallo.

ris

*ris Baltici & magni Oceani: com-
merciorum libertatem, ſuppreſſorum
Ordinum per Germaniam reſtitutio-
nem, atque deniqve ad reparationem
priſtini ſtatus, qvalis ante Germani-
cum fuit bellum.* Factum id Be-
roaldæ ubi Rex tum divertebatur
in annos qvinqve. Fæderis condi-

Fæderis conditiones.

tiones fuêre hæ: *Rex Sveciæ in
Germania validum aleret exercitum,
in qvem Rex Galliæ impenſas faret
annuas. Milites & nautas conſcribe-
re; naves itidem & bello neceſſaria a-
vehere utriqve in alterius regno le-
rum, hoſtibus vero utrobiqve prohi-
tum fore. Militaris diſciplinæ tema-
tores militarem in modum puniendos.
Transfugas dominis ad pœnas tran-
dos. Succedente ex voto expeditione
Regis Sveciæ, omnibus in locis, quæ
victoria ſua complecteretur, Legum ac
Conſtitutionum imperialium con-
ſuram ad unguem obſervatum, nec
Pontificiæ religionis exercitium, ubi id
reperiretur, exterminatum, ſed to-
ratum iri. Aliis item Regibus, prin-
cipibus, Rebuſpublicis, tam intra
qvam extra Romanum Imperium
fœderi huic nomina dandi relinqvere-
tur facultas; ea tamen lege, ut, qvi-*

im

m ijuſqve intereßet, qviſqve pro
modo in uſum belli ſua ſubmitteret
bſia. Si Dux Bavariæ, aut qvi-
nqe alii Pontificii Imperii Ordines
gæomine in fædus venire vellent,
Rx Sveciæ aut amicos agnoſceret,
t inullius iret hoſtilitatem; modo
im pari reſponderent affectu. In
egoo inſtituendæ pacis, niſi com-
un conſilio ageretur atqve opera:
lter Regum, citra conſenſum al-
riu aut voluntatem, qvocunqve
odde bello transſigeret. Qvia au-
m poſitis ita legibus, Sveco-
mRex elapſi jam anni demenſo,
oiagnis Regis impenſis bellum
eroatur, ad hoc tempus vide-
at magno deſtitui commodo,
ddum: *Galliarum Regem ali-*
vaulam pecuniæ ſummam depen-
rus, ſi Svecus ſigillo ſuo fædus eſſet
tiubiturus.

Egebat interim intenſiſſima
yeis; nihilo tamen minus, ſpe-
ân hyberna milite, Rex reli-
to Neo-Marchia *Hornio*, Cam-
idſtore, & copiis, quę defenden-
æ ufficerent Pomeraniæ, ipſe
. Cl. Januarii iter inſtituit *Dam-*
nu, ubi habitâ exercitus ſui lu-
ſtratione

ſtratione, & miſſis in tutelam Cry
phenhagâ nonnullis, ut & ar io
rem obſidionem Colbergæ, un
reliqvo exercitu tandem diſſi
Sedinum. Hic, munitionibu ad
mentem ſuam nondum pfe
ctis, operarum præfectum in
aperta jubet duci vincula, nec
qvam frigoris accuſantem inju as,
qvę non admitterent ligones. ct
cauſa fuit: *qvod fruſtra excuſat ni-*
bus palliarentur, qvæ neceſſari fa-
cienda erant: qvò magis ardua
eò plus intendi oportere virium: m
probum laborem vincere omnia, ho-
minemqve perficere poſſe omnia,
qvæ nolit. Itum hinc in Uker ar-
chiam, ubi occupata *Prentza*
atqve inde ipſis Cal. Februarii
etiam ad *Neoburgum* ventum.
tabatur hanc *Franciſcus Mari-*
nus præſidio ſexcentorum tam e-
qvitum, qvam peditum. on
multa hic Regi mora. Ad aliot
tormentorum ictus data urb in
Regis venit poteſtatem, condi-
tionibus, qvibus ſubſcripſerat
Teuffelius Baro: Miles præſidiarius
cum armis exiret atqve impedime tis,

on

Sedini operarum incarceratur.

Neoburgum occupatum.

ntra trimeſtre ſpatium contra
ego militaturus: Exituri parcerent
vits, eorumqve fortunis; nec qvid-
na porro attentarent ſiniſtri. Trade-
nt transfugas ad amuſſim, nec oc-
ltent qvenqvam. Cautumqve
ri à Rege, ad decimum Berlino
llare tutum illis futurum iter, ſi
ſcpta inceſſiſsent via, &, ſine præ-
udicentiâ, nulli ex incolis graves.
Sqvuta inde Clempenoa, ex qva,
aventus Regii auditum tan.
m profugêre Cæſariani. Ad
itinſen Arcem, nam oppidum Loitzenſis Arx.
llis erat momenti, hæc geſta.
xpræmiſſo tibicine poſtulat
dionem. Negat Petrus Peralta
ſpnus, multoqve gentis ſuæ
padet tumore: Non ſe nauci
hninem; ſed Domino ſuo Impe-
onfidelem, dum ſuppeteret vita,
piritus duro militiæ operi devotos
uregeret, defenſioni inſtiturum.
ntqve arma induiſſe, & nobi-
vod in arce erat, Gynecæo,
tcus ferreus atqve armatus ſe
teraſſe ſcribitur. Sed qvam pri-
m propius ſuccedentem cum
ntis vidit Regem ab imbel-
K libus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

libus mox fæmellis exoratus, facile ad mitiora ſe flecti paſſus eſt, adeo ut non pactis verum paciſcendis conditionibus locum radiderit. *Ridiculum factum.* Refertur, cum inſigni aureo torqve redimitus ad Regem accederet, qvendam non obſcuri nominis Ducem, qvi Regia citra honorarius ſeqvebatur miles, Regi ſupplicaſſe, ut aureum huc ei torqvem detraheret; qvod & factum, Thraſone hoc Hiſpano, attonito qvidem, ſed neqvidquam repugnante, aut Regis implorante fidem.

Junxit ſe inde Regi *Cniphius*, Generalis vigiliarum Præfectus, cum ſuo exercitu, ex qvorundam oppidorum præſidiis contracto. Properatum totis viribus *Demminum*. *Demminum & Savelliis Ducis tyrannis.* Curabat illud ipſe Dux *Savellius*, duabus peditum Legionibus, ſuâ & Holckianâ, ſuffultus. De hoc Savellio narratur: cum incolarum fortunas hominibus eripuiſſet omnes, ipſa demum jumenta abſtuliſſe, & cum jam pro nihil ſui redemtioni ſupereſſet, cum ipſo carnifice pactum, ſub qvo

pre-

pitio cutim detraheret defunct. Fuit interim oppugnatio non eæquæ operæ. *Teuffelu* hic virtus. Occupata Semilunula hoſtium excurſus vi magna repreſſit. Ab altera parte *Cniphuſius*, beneficio frioris, tenentis omnes paludes ſolidas, neqvidqvam pontes proſtinentibus Cæſarianis, admotis tonentis, in arcem tetendit: atqvinde ſub obſcuro cæptæ lucis, per exiguos tormentorum ictus, juſſus qvidam Centurio, cum qvaternis ſclopetariorum Contuberniis periculum rei & aggreſſione facere. Cæſariani verò, non exſpectata aggreſſionis vi, ſubmiſſo rci igne ſe omnes in vetuſtam contulêre turrim, & circumjectum ibidem caſtellum. Erepto illi caſtello, ſola ſupererat turris, qvæ, niſi dederetur, tota cum præſidiariis pyrio, per cuniculos, evſa fuiſſet pulvere. Septem hic Holckianæ Legionis dedita ſigna: qvæ illico in tormentorum ingeſtu, ad ænei tympani ſonitur, & clangorem tubæ, ante artem, inter freqventia tormen-

Demminum expugnatum.

torum tonitrua, expoſita. Ut e obſeſſi nonnihil de primo rem:. tentes fervore, ſtatim de tradi). ne agere cæperunt. Decimo :. go Calendarum Martii, explit- tis ſignis, impedimentiſqve & r- mis, nec non honorifico cum l- ditamento duarum machinarm egredi permiſſum; præſcripto a- men peculiari mandato, ne a- vellius *intra trimeſtre ſpatium a a in Regem moveret*; interpoſita re in hoc præſcriptum fides cu ſ- cunqve ordinis Ductorum. Rm ubi ægerrime tuliſſet *Tillius*, vi in multum tempus obſidio m morari potuiſſe arbitraba r, qvod tridui ſpatio urbem in ma us Regias abire paſſus fuiſſet, e u- ctoratum Viennam remiſit, *Sa- vellium*. Ingens hic præda, & in hac triginta atqve ſex a- jora tormenta: nitrati pul ris copia multa, ut & qvæ ad n- nonam facere poterant. M na hic Regis clementia. Adver n- te in obſidionem Rege *Qvint s a Ponte*, Regiæ vitæ ante prodi r, maturâ ſibi conſuluerat ex be

Expugnatum Sedinum.

Savellius mittitur Viennam.

Regis in Quintium Clementia.

ſua, cum Protribunus militaret Saellio; pactis tamen conditionius, reſidua ejus impedimenta ut ut Regi agnita, inter alicum Ductorum ſarcinas intacta diiſſa.

Hæc dum peraguntur ad Sedinu, *Joannes Moltkius*, Eqvitum Mgiſter, origine & natione Megaolitanus, exploratum miſſus qvi paſſim agitaret hoſtis, trigintaex eqvitibus tantum ſtipatus, covocatis aliqvammultis undiqve ruicis, & non gravatè, ut ad Cuterraneum convolantibus tale iſtituit ſtratagema. Ad oppidu *Malchimon*, ſitum ad Panim fluium, & non malè muris munitm, excitatis freqventibus ignibs, maximè qvà inter paludes anaſti patebant aditus, & ardeibus funiculis ex arboribus ſuſenſis, priuſqvam tenebræ in iſam abiiſſent lucem; miſſo ulcine urbem poſtulavit deditioni, addita denunciatione, unieum Regis adfore exercitum: prcitum vellent ſuæ vitæ, ſine nca ſe dederent, aliàs gratiam

Stratagema Moltkii.

futurum nullam. Parent illi, c binæ Draconum Cohortes ſeſe ... mati dedunt inermibus: Obl... qve Regiæ Majeſtati in ejus ai... yêre militiam.

Captum inde *Demminum*, c Cæſarei omnes ex Citeriori ... merania exclusi, niſi qvi erat Grypſwaldiæ, qvibus præerat *Ludovicus Peruſius*. Ad hunc *Banerus* hoc perſcripſit ſenſu: *Res Cæſarianorum eò jam deveniſſe, ut nulla reliqva eſſet omnibus ſalus: ſubſendi commeatus media præcluſa omni, ut & ſubmittendis ſubſidiis omnes interceptos aditus. Si neceſſitati parere vellet, mature honeſtas ſe propoſiturum conditiones, qvibus tutò deditionem faceret, poſtmodum eaſdem juſtra ambiturus.* Additæ etiam in fine dehortationes, *ne immanibus, hactenus uſitatis, inſudaret populationibus, atqve incendiis.*

Litteræ Bannieri ad Peruſium.

Sed ad has inſolenter ſatis *Peruſius*: *Invictiſſimam Cæſaris potentiam ſibi clypeo: de ſubſidiis non dubitare. Confidere interim vel hac manu, qvam paratam haberet, hoſtium reniti poſſe virtutibus. De ...*

Peruſii Reſponſum.

tiæ ablegatum eſſe nuntium ad
Tium, *ſupremum militiæ Cæſareæ*
Imperatorem. Incendia & vaſtatio-
nem negari qvidem; ſed belli ne-
ceſſitate uſurpatas, atqve inde per Cæ-
ſaris clementiam compenſatum iri.
Fuit adhæc laus Peruſii, qvod di-
ctæ magnanimitati etiam novas
addiderit munitiones, eaſqve in
ſtuporem uſqve Regis, qvi, illis
conſpectis, aperte ediſſeruit, ſe
pares apud Cæſarianos in tota non
viſſe Pomerania. Urgente item
penuria aureæ atqve argenteæ pe-
cuniæ, defectum ſupplevit mo-
netæ, cujus inſcriptio fuit; *Neceſ-*
ſit. Gryphiswaldenſis: qvod ſali in
uſum communem defuit, inge-
nioſiſſime qvæſitum, per ſalariæ
aqvæ ſcaturiginem, ante vetuſta-
te dobtutam, ſed jam iterum a-
pertam: ac demum, ne inutilis
turba reliqvis eſſet oneri, ab ur-
be excluſit, penumqve ſobrie
diſpenſando ſingulari diligentia ſe
ad diuturnam obſidionem præ-
paravit, ut qvi eſſet ultimus in
Pomerania locus, qvi contra Regis
pro Cæſare arma defenderetur.

Nam Hardeckianæ Legionis In-
tribunus, *Franciſcus de Mörs*, m
Colberga expugnata. de traditione Colbergæ cum e-
giis agebat multa rerum penu-
preſſus, poſt qvinqve jam m-
ſium obſidionem. Inter pacta con-
venta fuit: *Eqveſtre vexillum, qvod*
Cæſariani Regiis ante eripuerant, i-
ſtino reſtitueretur domino: ab omni-
bus exactionibus ac violentia à die con-
ventionis immunes eſſent cives; ſi con-
tra factum fieret, erepta ſingula ſtatim
reſtituerentur: qvæ item ex Archivis
deperdita aut ſubtracta eſſent, à Mi-
litia Ducibus in uſum Provinciæ Ici
per cujuſcunqve manum reſtituere-
tur. Cum exiviſſent Cæſariani,
in occupatis hæc fuêre: qvinqva-
ginta qvatuor tormenta; qvadra-
genta centenaria nitrati pulveris;
granatenſes pilæ centum ſeptua-
ginta, & alia ingens copia tor-
mentariorum globorum, ut &
minorum glandium, cum multis a-
liis inſtrumentis bellicis. Exeun-
tium ad ſeſqvimille fuerunt capi-
ta: Alæ eqvitum tres, cum no-
vem peditum Cohortibus. Duorum
eorum fuit tribunus Sperreuterus

cu ducentis triginta eqvitibus. Dæ inde Colbergenſibus & mi:i leges, ut omnes tutius vivent, qvàm ſub Cæſarianis anteacebat.

Gravis erat per id tempus Cæſarinus miles Oldenburgico & Embdano Comitibus. Miſſis itaqve ad Cæſarem litteris impetraun, ut is dictorum Comitum exit ditionibus; illa tamen lege, ne cua poſtea loca in uſum concedentur Svecorum. Miſſi itaqve ad Regem nomine Oldenburgici *Frenckingius*; Embdani vero *Cniphuſius* petitum neutralitatem. Examinatis delegatorum mandatis, eadem non ſatis rata deprehenſa, ut qvæ præcipuum nodum qvem in prima ſtatim fronte negotiationis ſolutum oportebat, intactum relinqverent: ſcilicet, qva ratione Comites à Regiis armis exempti, Regi caverent, illos exercitum neqvidqvam damni ipſorum provinciis paſſurum: hic Cæſareum reſcriptum non *Arnoldini à Clarſtein*, bellici ſecretarii, manu firmatum, qvo,

Oldenburgicus & Embdanus Neutralitatem petunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ut fragili fundamento, neqve lex, neqve ipſi Comites tuto nitioſ- ſent: exemplo erant Stralſunen- ſes, qvos ſæpius antea tam lori- ca fefellerat reſcriptio: Caris denique declarationem non aſo- lutam eſſe, ſed ad Regis tamm cautionem reſtrictam: qvam hic ut læſus, & ad arma provocatus, ultro aut prior offerre, habi di- gnitatis ſuæ ratione, prohiba- tur. Qvare inſtitutum hoc ne ra- litatis negotium ad umbilicum de- duci non potuit, *donec tum â iſa- re, tum ab utroqve item Comite de ſarto ac tecto conſervando Neutrita- tis jure Regi caveretur ſufficienti me.* Ne tamen ſpes omnis Comibus detrahi videretur, additum ſi *præſcripta inſiſterent conditioni, Ce- ſariſqve militem, ſemel ex ſu ab- ductum ditionibus amplius non aditt- terent, nec tributis collectiſqve, aut qvocunqve tandem nomine, d a- te bello, juvarent, pecuniamqve ſubmitterent ſubſidia, cautiem qve de his omnibus Regi præſt ent; Regem qvoqve Comitatus, c neſ- qve ipſorum ditiones ab omnibus*

*ellis exempturum injuriis ; eo-
ve nomine publico cauturum re-
crip.*

Hæc dum fiunt, exauctoratus à Cæſare *Fridlandius*, in locum ſuum dedit *Tillium*, Ducem & Virum ...ubrum bellorum eventibus ...xercitâ experientia, nulliſqve ...actnus adverſæ fortunę ictibus ...omiſsâ felicitate. Ad hunc poſt ...artenſem ſtatim receptum *Hanbal Sckaumburg*, Generalis tor...mentariæ rei Præfectus, univerſi ...ilis ſui calamitoſam admodum ...xpuit miſeriam, bonumqve ...muedocuit ſenem, non ſine ad...tis uxta qverelis, Francofurto ...qv Landsbergæ non exiguum ...mere diſcrimen, ni recenti...s i pluribus auctus copiis, ut ...commeatu, nitratoqve pulve...it n aliis bello neceſſariis, utri...e ccurreret laboranti, idqve ...yſmè. Vocatus igitur omnis ...In riorem Saxoniam miles, qvi ...r Franconiam; Weſtphaliam, ...evim, aliaſqve Cæſaris ditio...s atè vagabatur: ipſeqve ...ator ſtipatus legionibus, ve-

Tillius ſuccedit Fridlandio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

nit Francofurtum circa fi[m]
menſis Jannuarii , atqve inde [r-]
bis, ut, & Landsbergæ, ſitu [ol-]
luſtrato, qværcunqve è re vide[n-]
tur ordinavit: ac mox, inſti[tu]tâ
exercitûs luſtratione, ſoluta [n]on-
nulla ſtipendiorum parte, ſati[s]e-
cit militi. Habebat interim [H]or-
Hornii Studium. *nius*, Regii exercitus Campi[d]u-
ctor, ſtativa ſua Soldini, u[t] &
proximè vicinis in locis. Hic, [n-]
audito Tillii adventu, cum [e]xi-
guâ militis manu, ductu Eqvi[tu]m
Magiſtri à Platen, ſuos jubet [ob-]
viam ire Cæſarianis, pridie [C]a-
lendarum Februarii: qvi ut pri-
mos ſtatim ex Cæſarianis ob[vi]os
obtruncavit. Cæſi qvinqvagi[nt]a,
triginta capti. Ex his edoctus, C[ol-]
næ atqve Glogoviæ ablectos [m]ag-
no numero ſclopetarios, fereta-
riiſqve impoſitos eqvis, Drac[on]es
factos. Significatum etiam Cu[-]
ſtrino magnum hoſtium nume[rum]
jam in itinere eſſe. Relic[to]
in Soldini præſidium Comite [-]
nio, ipſe, tranſmiſſo ad L[an]ds-
bergam Wartâ, in hoſtem ir[e] de-
crevit; ſed ne, inſcio Rege, [an-]
[ci]piti

cipti fortunæ aleæ rei committe-
reideretur ſummam, primùm pe-
ditum cum nonnullis tormentis,
&liqvanto bellico inſtrumento
m.urè præmittit Piritzam, inde
cu eqvitatu Stargardiam verſum
pgreſſus in pagis inter Plonam
&nam ſitis, in hoſtium intentus
ſtuia, omnes ipſorum obſervabat
acones; ſed fruſtra. Nam, in-
auitis proſperioribus Regis per
citriorem Pomeraniam ſucceſſi-
bu, primum hoc mutavit conſi-
lia: ſiqvidem ex ulteriore evo-
cais Pomerania, tranſmiſſo Via-
dr, ad Regem ſe contulit in Ci-
riem. Moranti in hoc itinere di-
utis Tillio nunciatum, Regem
Domino inuſitatâ potitum fe-
licate. Nuncii igitur, hujus tæ-
di incitatus, ne ipſe torpere vi-
detur, rectâ in Regem ducens,
Nobrandeburgum, qvòd pri-
mu in itinere erat, aggreditur.
Prerat loco Cniphuſius, ad qvem
Re ante adventum Tilli miſerat
literas, ne hoſti reſiſteret ſuper-
bi, ut militari manu potiori,
adoqve deſertâ urbis tutelâ, in
tutiorem

tutiorem ſe reciperet locum. I
terceptæ hæ litteræ. Seqvitur T
lius cum univerſo eqvitatu. Occ
pata in tranſitu Arx Feldſber
cum qvinqvaginta Regiorun
qvi omnes trucidati. Sed nec Cni
huſio ſuus defuit animus. Sta
intrepidus, & fortiter ſe gerer
multoſqve hoſtium ſuſtinere inſ
tus. Urgere Tillius, & ad deditı
nem hortari; qvin imo qvadra
tem ante horæ, qvam ultima fi
ret vis, vitam offerre, atqve i
columitatem. Contra Cniph
ſius, ſpe regiorum ſubſidiorui
aures ad hæc occludere, renue
deditionem, & extrema præſt
lari. Parata ergo vis ſeptimo
duum Martii, ſuperata propug
natorum virtus, & ipſum captu
oppidum: qvidqvid in armis r
pertum ad internecionem cæſur
Trucidati & *Dienhemius* atqve *Li*
ſius, Subtribuni. Cniphuſius cu
omni familia, atqve nonnullis m
litiæ ductoribus, vivus in hoſtiu
venit manus. Ex gregariis, qv
bus parcitum erat, ultra ſexagi
ta non fuere. Sed nec Tillio i
cruei

Cniphuſii virtus.

Neoburgum occupatum.

crentum hoc fuit obſidium. Mul-
ti priere Duces, plures milites,
& ad qvingentos tormentorum
imenſi ictus. Dum hæc fiunt
Regravius ad Plaviam Wingerſ-
cium felici velitatione diſſipat, ip-
ſumqve Tribunum, Tillio ſe jun-
ctum, Roſtochium, unde ve-
neit, repellit: & *Bannierus* cum
Crmbergio non impari pugnavit
founâ. Rex ipſe relicto in Ci-
teori Pomerania ad defenſionem
Pais Hornio, Fridlandiam &
Triptoam urbes deſerit, Ancla-
min ſe confert, & locum variis
muitionibus firmat. Clempe-
nom, Landskronam & Spente-
non arces valido præſidio munit,
ut oſtis in illis occupandis diſtine-
retr. Ad arcendum porro ho-
ſtei à tranſitu Panis multæ addu-
ctæ Stralſundâ naves, qvæ caſtel-
lorm in flumine fungerentur of-
fici, monente in id commodita-
te uvii, qvi profundus paſſim,
& aluſtri obſitus ripâ, totum il-
larm docebat uſum. Additæ &
ali munitiones ad Stolpam &
Gızcoam in interiori ripâ, cum
ſufficien-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſufficienti militum præſidio. Inde ad Tribſæam, qvâ labitur Trebela, omnia ad excipiendum impetum proviſa: & ſi Tillius Anclamiæ obſidionem obfirmato geret animo, poſitis ad Cabum caſtris, Rex ipſe cum univerſo exercitu circumvenire hoſtem paratus expectabat, ut à tergo curſum, ſubvectione commeatus & pabulandi intercluderet facultate, ferociamqve novi hoſtis fatigando potius frangeret, qvam pugnando. At Tillius hæc eadem metuens incommoda, & Regis odoratus conſilia, direpto Neoburgo & munitionibus humum dejectis, primis caſtris Zechlinum, inde retro Rupinum ſe contulit, ubi in tranſitu pridie Iduum Martii, poſt aliqvot tormentorum ictus, in deditionem accepit arcem Miremn, qvam inſidebat Centurio Legionis Cniphuſianæ. Subiit inde animo ipſa Svecorum tentandi caſtra, navaliaqve illa ad Svetm propugnacula, ut interſcindi Rex, & ſtativis ſuis pelli poſſet. Milus itaqve Comes *Coleredus* cum i-

Tillius diripit Neoburgum.

g ti

gini qvinqve militum alis, qvi ca-
ſtrSvecorum ad Viadrum metata
ex.oraret, ut, re cognitâ, ipſe
cu toto ſubſeqvuturus exercitu,
aptam vim intentaret Regi. Ve-
rùn ubi intellexiſſet, conſum-
nais caſtrorum munitionibus,
adentum ſuum intrepide expe-
ſta, mutato conſilio, revoca-
oce Coloredo, Cæſarianos
arum nonnullos ad tutandas
Viari ripas remiſit, ipſeqve cum
etrano ſuo milite ad Albim refle-
kit certiſſimo propoſito Magde-
urum oppugnaturus, vel ſal-
enSveciæ Regem ex ſuis ſtativis
licurus, niſi Magdeburgo ma-
e ſe vellet, atqve ita impa-
ennumero ſibi hoſtem in a-
erm prælii aciem pellecturus.

Tendit Magdeburgum.

Iit per hæc tempora etiam
ansberga in poteſtate Cæſaria
orm, qvæ percommodo War-
e anſitu in Novam Marchiam
eg ad Svetam caſtra furtivis à
rg infeſtare excurſibus ſolebat,
hſpitantes in Marchia milites,
qv nonnunqvam etiam ſecurio-
es oprimere: qvod Arenſwaldæ
contigit

Rex ſua deſeri caſtra.

contigit Mitslavio Tribuno, cui
hoc à Rege aſſignatum fuit ini-
bitorium; qvod tamen non illi
Tribuno imputant, aliiſqve illi
tiæ præfectis, qvòd communire
neglexerint convulſiones crepta-
culi, ſive petardæ. At breve oo
gaudium. Siqvidem Rex, cui
Tillius diſceſſu ſuo patentiſſimum
rerum gerendarum aperuit cam-
pum, evocato ex citeriore Pome-
rania Hornio Campiductore, eò
qvod huic provinciæ parti nullum
eſſet diſcrimen, deſertis ad ve-
tam caſtris, junctiſqve cum illi vi-
ribus, bibartito cis & ultra ia-
drum exercitu, rectâ Francofur-
tum perrexit. Datum inde in
mandatis *Hallio* Tribuno, ut lo-
tribunum ſuum cum dimidia le-
gionis parte præmitteret Mon-
chenbergam, additiſqve centum
Baudiſii draconibus, degentes ibi
Croatas derepente opprimere; at
qvi, ſubolfacientes Svecorum
adventum, dum una ex parte
Svecorum irruit miles, ex adver-
ſa ſe ſimul in fugam proripuerunt.
Cæſi tamen in fuga ut plurimi &
on

onauci capti. In præda etiam
uerunt impedimenta omnia cum
Triuni pampillo, qvod ſejuges
anore inſignes trahebant. Se-
vui mox Furſtenwalda & Ze-
enum, qvorum alterum non ſi-
e genti Croatarum ſtrage in
egam ceſſit poteſtatem. Siqvi-
em ex qvinqve illorum turmis
ntm & qvinqvaginta capite
ierunt: reliqvis per fugam elapſis,
mpdimenta omnia in Svecorum
eſſ unt prædam. Relictus per id
mus à Cæſarianis fuit Cratzius
ribnus, qvi Regis obſervaret
tiones; ſed hic clade hac terri-
s, deſerta ſua ſtatione in aver-
m nox profugit partem. Ipſi
arofurto præfuit Hannibal à
chamburgh, rei tormentariæ
æ ctus Generalis, qvi intrepido
im hoſtilem arcebat impetum.
en eòdem & Baro Tiffenba-
iu, Cæſaris Campiductor, qvi
ru omnium ſummam in ſe ſuſ-
pies, caſas & qvæ in ſubur-
is rant torcularia omnia, unà
m acris extramuranis ædibus
ſtiimis conſumpſit flammis.
Factum

Factum id Calendis Aprilis. Po-
ſtero mox die Rex ipſe urbis pe-
culatus eſt munitiones, ſed hoſtis,
eadem adhuc veſpera facta eru-
ptione, cum Regiis aliqvandi ve-
litatus, non ſine jactura iterum
in urbem repulſus, ac Sveci in-
ſeſſis ſuburbanis ruderibus e lem
ſimul nocte ſe ita communivi ne-
qvidqvam Cæſarianis operas tera
turbantibus, ita ut, illuceſcente
die, jam humo ſatis ſuperqve te-
ctus ſecurè impetentium ſpernerent
ictus. Erecti mox ſuggeſtus &
impoſita adhæc tormenta. In hoc
militari opere Rex ipſe vultu vo-
ce & manu præſens, nullos iſus
ſubterfugere labores, nec a ullo
abſterreri diſcrimine. Defectio-
ni urbis additum in Svecos ldi-
brium: ſuſpenſus è vallo anſer &
ſuperinjecta ſcommata; verùm
Regii, verborum penſaturi opro-
bria, humo magis magiſqve ver-
ſus hoſtem emoliendæ acriter in-
ſtitêre, admotiſqve duodecim
tormentis majoribus, vehementiſſimo impetu Gubenenſem pe-
ruerunt portam. Parantibus e-
ruptio-

uponem Cæſarianis, Centurio
Anaas Aner, Miſnia oriundus, *Andreæ*
dmta ſcala præiit. Præmium *Aneri fa-*
uit mille Joachimici, & pede *ctum.*
risohortis præfectura. Occu-
atovallo Rex ipſe ſuis in ſubſi-
iur venit. Dejecti vallo Cæſaria-
i iiintimam urbis ſe recipiunt
artm. Pugnatum acriter. Ho- *Ex pu-*
ilimilitiæ Duces animare ſuos, *gnatio*
ſiſtre Sveci. Mox Cæſariani im *Franco-*
iſſ nonnullis eqvitum alis, Re- *furti.*
osrbe iterum exturbare conni-
. Vana hortamenta: vani irri-
qv conatus. *Baudiſſius* cum ſua
egone per patentem jam Gube-
enim portam, in eqvitem eqves
vetus attonitum ſucceſſu victo-
æ trox facile impulit. Ex qvo
æſriani, hoſti ab omni parte
runti jam manifeſtò impares,
jetis animis & armis, nil niſi
ga meditari; Regii autem à
ga ad cædem converti. Dum
o qviſqve pontem verſus, qvo
iacus ſternitur, accelerat gra-
am & impedimentorum adhæc
rrs magno illuc tendit numero,
nts trepida & cæca confuſio; &
dum

dum alterum prævertere alteni-
titur, mutuum omnibus obſtu-
lum. Regii fugientium ferocter
inhærere veſtigiis, cædere terga,
&,qvoſcunqve offenderent, nullo
habito cenſu, in primo macare
fervore: adeo ut in vicis, ad pon-
tem ducentibus, cadavera,
qvorum alterum alteri incumbe-
rat, acervi & tumuli paſſim reperti
omnem penè inhibuerint tranſi-
tum. Nec Viadri defuit vehemen-
tia: qvi inter fugiendum de ponte
detruſos mortiferis ſuis hauſit un-
dis. Qvi ultra pontem deferen-
do à Cæſarianis ponti relicti ue-
rant, conſpecta communi ſuorum
calamitate, injectis in flumen tor-
mentis, ac ædificiis horreqve
flammis immiſſis, omnes extra
aufugêre.

Fertur in medio aggreſſionis
fervore pulſato tympano bis ſo-
num editum, biſqve deditionem
oblatam; ſed à Regiis, qvi obtu-
ratis auribus paratam urgebant
victoriam, non exauditam; ve-
niam item poſcentibus, atqve de-
precantibus vitam, ſubinde re-
ſpo ſum

ſpoſum eandem gratiam referri,
qva meriti eſſent in clade Neo-
bradenburgica : unde qvidqvid
obvium erat, ferociſſimè neci da-
tum. Caſi ex Cæſarianis mille
ſeptingenti, & in his præcipui
Duces: Capti octingenti, præter
prium, Mavallium & Butla-
rum juniorem. Ex Regiis trecen-
ti tantum deſiderati; ſed Teuffe-
lius ictus, & Dargitzius brachium
ulnerati. Tormenta viginti &
unum inventa, in qvibus duo gran-
dio Cæſaris Rudolphi nomini-
bus inſignita: adhæc nongenti
ulveris nitrati, mille ducenti
globi, ſeptingenti funiculorum
centenarii, ut & alia qvam pluri-
ma bellica inſtrumenta, inter qvæ
viginti qvatuor vexilla cum multa
ræa in Svecorum devenêre
manus.

Erat hoc tempore Lipſiæ con- *Regis ad Electores litteræ.*
ventus Electorum Principum &
chum Germaniæ, qvibus Rex
Sveciæ per litteras à ſe datas de
victoriæ hujus ſucceſſu ſignifica-
vit, addita hac adhortatione:
llam arriperent occaſionem, & ut

ſua

ſua ſibi accommodarent conſilia, me-
dios inter hoſtes de communi proteſtan-
tium bono ingenti animo deliberaſſe au-
ſi. Pergerent porro, & opportunita-
tem temporis ſeqvuti, de qvibus pru-
denter deliberaſſent, intrepide proce-
rent. Se, qvi ad eluctandum e[illegible]
tinis jam malis ſtraviſſet viam ne-
qvidqvam ipſorum neceſſitatibus fu-
turum; qvin imo, collatis omnibus
ſuis viribus, in eandem operam ſtre-
nuè allaboraturum. Sed ad Ele-

Ad Electorem Saxoniæ.

ctorem Saxoniæ, qvi dicto pe[illegible]
rat conventui, alias dedit pva-
tas, qvibus eum hoc modo a[illegible]no-
nebat officii. *Paratam eſſe oc[illegible]ſio-*
nem, cujus beneficio patriæ prodeſſe poſſet
atqve religioni: potentiſſimi [illegible]
proteſtantes principis, potentiſſi[illegible]am
implorare manum; hanc ergo
civium commodaret fortunis atq; vi-
tæ, & qvod maximum erat, pul-
cherrimum Religionis ac Libertatma-
turè titulum capeſſeret. De ſau-
tem ita Electorem ſecurum eſſe
juſſit, qvod *Nulla ambitione aut*
dilatandorum finium ambitio ſti-
mulatus; ſed ſolâ DEi gloriâ, ſecu-
ritate propria, & exigente to[illegible]mi-
lium Chriſtianorum ſalute, ar[illegible]

uiſſ. *Hocqve animi etiamnùm ha-*
enu ſibi in pectore inſidere : atqve
eosm , qvamdiu ſummo Numini
navus favere ſuis libitum foret, con-
ant perſeveraturum , adſpirante-
ve eiſdem Numinis benedictione , ad
eraum ſemel exitum cuncta feliciſ-
mè educturum. Adminiſtratori *Ad Magdeburgenſes.*
tae atqve Magiſtratui Urbis
ageburgenſis in hunc mo-
um. *Poſt expugnatum Francofurtum*
anbergam à ſe concipi , ut aut ho-
m è his oris omnino dejiciat, aut à
agburgenſi obſidione revocet. In-
ad exiguum tempus maſcule ſe
ant; qvòdqve tantillum temporis
ertium inſtitutum reqvirat con-
mon ſiniſtre interpretentur. Po- *Landſberga obſeſſa.*
is aqve ad Landsbergam ca-
is impenſa ſimul qvæcunqve
pugnationi judicabantur neceſ-
ia Rex ipſe de adventu Tillii
onus, metu ne Francofurtum
nu tentaret, aut tranſmiſſo
iaco, ſuorum incumberet ter-
, qvi ad Landsbergam hære-
nt trans Wartam, utrobivis
overat, & Francofurti muni-
on , qvantum per feſtinatio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

nem licuit, magna reparat[illegible] dili-
gentiâ: impoſita vallo tigna qv[illegible]
in ſubeuntem propius hoſte[illegible] de-
volvi ſolent: defoſſi ſolo oppi-
terrâqve altius aggeſtâ, ac pr[illegible]ſtra-
ctis ceſpitibus, in loricæ rad[illegible]
formam, protegendis qui bone
ſtarent, ſclopetariis. Qvia ver[illegible] Ba-
nierum Rex paulo ante ad Land[illegible]-
bergam evocaverat, & Tuffe-
lius ex vulnere adhuc tardi[illegible]
grandi urbis defenſioni ſu[illegible]
non poſſet, data res tutelæ Illæi[illegible]
nudatæ adhæc ripæ omne[illegible]
bis, qvà Viadrus Croſnâ Finco[illegible]
ſurtum defluit, ne parata ſlen[illegible]
hoſti ad tranſmittendum [illegible]
menta. Ita Tillius ſpe om[illegible] ſuc-
ceſſuum ſuorum deſtitutus, mut[illegible]-
to conſilio, ad Albim, un[illegible] ve-
nerat, pedem retulit, Magd[illegible]-
burgum vi omni aggreſſuru[illegible], R[illegible]-
gemqve ex Sileſia & al[illegible] he-
reditariis Cæſaris ditionib[illegible]
caturus.

Lansbergæ obſidium. Tentata igitur Landsber[illegible]
tranſitu inibi Vartæ hoſti [illegible]
Ulteriorem Pomeraniam, [illegible]
Marckiam ab hoſtilibus li[illegible]

XCI[illegible]

xcurſionibus, ac Regi magis
dcretur propitia. Obſeſſam
neant civitatem tres peditum
egines, & qvatuor ablectorum
qvitum turmæ, qvibus omni-
us præerat Cratzius junior, Tri-
un; ſed qvi cum improvide,
pæmaturè nimis imprudens e-
ptinem tentaret, interemptus,
on oſcurè maturandæ deditioni
cu fecit. Prima oppugnatio
pultra Wartam ad caſtellum,
à n Sternbergenſem itur a-
un indeqve promoveri acceſ-
cpti: & congeſto inde tumu-
luobus ſemimuralibus tor-
nt inchoata verberatio. Stra-
& ex altera parte impoſitus
mii pons, præeunte in hoc
ercive qvodam Landsbergen-
q per injurias Cæſarianorum
eulſus fuerat; per hunc miſ-
ucnti ſclopetarii cum totidem
ibus urbem totam interſci-
ur à caſtello, locumqve ad-
dum uvidum, & ob immen-
pades, Cæſarianis impervium
dium, occuparunt. Facta ex
eruptio. Cum Svecorum

eqvites, ob anguſtiam loci a vel-
litationem hanc inepti eſſen ſub-
miſſa à Rege pars altera ſcleta-
riorum, qvæ priorum inten-
virtuti hoſtem facile intra tenia
repulit: reliqvi, Duce Tuade-
lio Tribuno, à tergo ſe oſtentan-
tes, Vaccino Caſtello tantum in-
cuſsêre terrorem, ut omni præ-
ſidiarius miles, qvi trecentorum
habebat numerum, abjectis ar-
mis, regiorum ſe dederit arbitrio:
qvo ſtatim perculſi metu oppidani
cum milite ſuo præſidiario ope-
ranti deditionem ſe his conditioni-
bus dedidêrunt Regi: *Præſid.*
qvatuor campeſtres machinas ecum
aveherent: ad qvintum uſqve Glo-
goviam miliare à Svecis deducentur,
atqve inde à comitatu duorum ...
Ducum in ipſam qvoqve urbem ...
niſi datis binis obſidibus Regi ...
ritatem deducentium, & reſtitutio-
nem curruum ad avehenda impedi-
menta conceſſorum, damni itemqve
injuriarum reparationem, ſi quid ...
itinere commiſſum eſſet in incolas ...
hæc ne intra ſpatium octo m...
qviſqvam arma ferret in Rege.

H

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Hdum omnes Svecis peragun-
ır ſcceſſus, inauditum Ratiſbo-
æ i Conventu Electorum Anno
illſimo, ſexcenteſimo & trige-
mchabito, Cæſarem prioribus
is itentionibus qvam tenaciſſi-
e iſiſtere, nec à primo edicti vi-
or qvidqvam diſcedere, nec
ervam adverſum pontificio-
m.igam mutire audere. Natus
rgcProteſtantibus furor, & nova *Proteſtantes injuriarum pertæſi*
ortunas Regis ſpes fulgere cę-
t aqvantulum reſpirandi, atqve
i:umbentibus emergendi dif-
uhtibus: indictuſqve Lipſiæ ab
eorum, Principum, Ordi-
mProteſtantium Legatis Con *Lipſienſis Conventus.*
nis titulo *Amica Compoſitionis*
m'ontificiis. In hanc rem Ele-
oraxoniæ, durante adhuc Ra-
bcenſi Conſeſſu, ad Cæſarem,
lio præfractè inhærentem, nec
is :mediis locum relinqventem,
hec ſenſum ſcripſit: *Majorum* *Saxonis ad Cæſarem litteræ.*
mo ſe facturum, ſi inſtituto cum
roteſtantibus Electoribus, Prin-
ibi atqve Ordinibus Conventu,
qveret de via, in hoc ſalebroſo
nſtatu, ſuccurrendi patriæ, re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ligioni, conſcientiæ, famæ item iq; honori; nec non in cultum DEi Op. Max. & laborantis Eccleſiæ Orthodoxæ commodum; ſalvâ tamen authoritate Cæſareæ Majeſtatis: additumq; *ſubminiſtratam à ſe pecuniam, commeatum, & rem omnem tormentariam in uſum Cæſarianorum contra* Protest. *conceſſaque ipſis hoſpitia, à quibus tamen cives ſui malam referre gratiam: cui malo niſi paratum apud Cæſarem inveniret remedium* pro*priâ authoritate, non ſecus atque in* hostes, *animadverſurum.* In ipſo item

Conſultationes Lipſienſes.

Lipſienſi Conventu primò deliberatum de ſuppullulaſcentibus diſſidiorum, inter Proteſtantes & Pontificios, ſeminibus ſuffo[ndis], & variis ex Edicto Cæſaris [ſ]naſcentibus gravaminibus & incommodis; ſecundò, de inauditis antehac nec ferendis diutius pre[ſſuris], tributis, exactionibus, militibusque hoſpitiis, & vago ac inordinato militum tranſitu, aliiſve [b]elli militaris licentiæ calamitatibus plus qvàm ſatis acerbis; qva[m] contra Regiæ Legis, ſive Cæſareæ Capitulationis, Conſtitu[tionum]

es nperii, atqve Receſſus, Im-
urates Ordinum & privilegia,
itn Libertatem, ſvetumqve
inſervari ordinem, ſine ullâ
teniſſione à Cæſaribus conti-
atrant. Utrobiqve tamen vi-
mrmis amicam præferre viam, in-
erimo articulo, *ad tractatum,*
im Pontificiis inſtituendus erat,
ſſe, & de temporis ac loci deſig-
e eorundem præſtolari arbitrium:
evinterim Proteſtantium com-
haberentur inſuper, ſubla-
E cti exeqvutione in priſtinum
n ſtatum reducerentur, ut
ita tractatui eò commodior
ſternererur. Conventum item
r, tam ad Cæſarem ipſum,
a ad Pontificios Imperii Ele-
ores litteras exarandas, qvæ pe-
e, *abſtinerent à decernendis, vi*
Edicti, ulterioribus exeqvutio-
qvin & earum quoque qvæ
erant mandata revocarent, ut-
roteſtantibus Civitatibus priſti-
eligionis reſtituerent libertatem:
tem qverelas ſuas in ſinum depo-
æſaris, & ad ejuſdem protec-
iam confugere. Sed litteræ

Conventus Lipſi litteræ

Ad Conventum.

ad ipſum Cæſarem datæ, qvmvis prima fronte humanæ ſatis ide-rentur atqve reverentes; deprehenſæ tamen poſtea non nil a-cerbius in ſe continere; qvo Cæ-ſari oggererent *avitam Germaniæ Libertatem impenſe premi. ... ac religioſæ pacis impulſa jam ... facere fundamenta: Conſtitutiones Imperii, decreta, Circulorum C... tiones, Leges & placita obnulari, ſperni; qvin & à Receſſuum pr... ptis recedi.* Inter privata pacta fuit: *Legendum militem ſecundum t... Circularium Legum: Eqveſtri Ordinis Nobilitatem cum Eqveſtribus Vaſ-ſallorum ſervitiis cogendum: ... in poſterum belli ærumnas tolerandas. Si miles Cæſarius moleſtus eſſet, ... vis coërcendum, deniqve com... omnium futuras ſuppetias, ... tuas.* Magna hæc & ſalutari con-ſilia omnium; ſed in qvibus ... mus fuit Saxoniæ Electoris ... ut qvi, negantibus nonnullorum Civitatum Legatis ſe qvidqvam in mandatis habere de ſciſcendo mi-litum delectu, nec niſi ad re... dum in ſe recipere, qvod ... tur

Ad Cæſarem.

Electoris Saxoniæ zelus.

r, ertiſſimè in hęc prorupit ver-
: Vel ſe copias contracturum, & ad-
nè provincialium delectu, ſuis contra
uſ m vim, qvantum in ſe, ſumpti-
s denſurum; ac reliqva Superioris
occia membra in ſuam ſuſcepturum
teom, ut Summus Circuli Dux,
communis demandata eſſet tutela;
Omne vicinis qvoqve defuturum
ces, ſi mutua repromitterent au-
ia Delecti igitur qvi exerci-
n rarent, & in dies de eo con-
cænt, addita tamen proteſta-
n Conventum & armaturam
teantium nihil hoſtile machina-
in Cæſarem, ut ſupremum Ordi-
n nperii caput: hunc Proteſtantes
tos, Principes ac Ordines debitâ co-
at reverentia, & ab ejus obſeqvio
qum diſcederent. In hujus rei
mpſe Elector Saxoniæ, ut
ntûs Lipſienſis Moderator,
rea hæc omnia infucata fide
ſa tranſmiſit, additis preci-
, Ne juſtis Proteſtantium qvere-
ur obturaret, ſupplicum mede-
r pſsuris, & reſtitutâ avita li-
at, in illorum commodum ver-
cnſilia, authoritatiſqve ſua a-
tenderet. Fuit hic & Theo- *Theologorum de*

religione colloqvia.

logorum inter Reformatos & Lutheranos colloqvium de tol[le]ndis doctrinæ divortiis, & ſyncreſmo duarum religionum. Ex Reformatis fuerunt, *Johannes B[er]gius*, *Johannes Crocius*, & *Theophilu[s] Neu[]bergerus.* Ex Lutheranis *M[a]thias Hoe ab Honneck*, & ambo pr[im]arii in Academiâ Lipſienſi Theo[lo]giæ Profeſſores, *Polycarpus Leiſer*, & *Henricus Hoffnerus.* Sed cu[m] per omnia in unam conſpirare ſ[en]tentiam non poſſent, tandem, mo[]tis affectibus, chriſtiana t[o]tum ſe charitate ſe mutuo c[om]ple[]xuros ſanctè invicem rep[ro]mi[]ſerunt.

Regis apud Lipſienſes Delegati.

Hæc dum Lipſiæ palam [ge]run[]tur inter Electores, Princi[pe]s & Ordines, Rex qvoqve cla[m] ſu[os] ſubmiſerat, qvi conceptæ [con]tra Cæſarem indignationi ſua ſ[ub]mi[t]terent fomenta, maximè au[tem] E[]lectori Saxoniæ, ut qvi acc[e]ſſio[ne] ſuarum partium multum mo[m]en[ti] cuicunqve parti addere [po]ſſet, qvò in ſuum tranſiret fædus. [E]g[o] poſtulata hæc fuerunt: *Pr[o]ſta[n]tes tuendæ libertati exercitum*

uis ingerent armis, Regem pro com-
unus fortunis, fociſqve ipſorum
is ultimam vitæ ſubiturum a-
am Conventio pacti in ſcripta re-
rretur: ſtatus armorum Proteſtan-
m citra fucum Regi exponeretur;
diqve nihil niſi communibus a-
reti conſiliis. Datum qvoqve
leatis mandatum, ut cum E-
ctore agerent de *habendo militum*
lecti & commeatu, de ſubmittendo
agburgenſibus pulvere nitrato, &
is efenſioni neceſſariis introducen-
, vibus illis ſubveniretur.

Nec ingrata hæc Regis delega- fit apud Electorem Saxoniæ; cam adeo ſecretam eſſe vo- t, ut ne penitiſſimæ qvidem miſſionis Conſiliariis illi intereſ- voluerit, qvòd non dubitaret lti modis obnoxios Cæſari, ter ſolum *Theodoricum à Tauben.* rnum ſtabuli magiſtrum, cui tum confidebat, ut hunc ſo- na arcanorum horum admit- ret dyta. Sed & qvi à Rege rat delegati ſuo non defue- nt fficio. Nam vacillantem ncois animum, ſententiæqve

Secreta Electoris conſilia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

adhuc incertum validis rationum momentis impellebant, cum maximè exponerent. *Regem n[illegible] alio*

Delegatorum Regis propoſita.

fine induiſſe arma, quam ut [illegible] ſibi à Cæſare vindicaret injurias, [illegible] ſiſque nocendi nervis ſe regnumque ſuum in tuto collocaret; ut oppreſſis iniquiſſimè conſanguineis opitularetur, nec à priſca in amicos & fœdatores principes abeſſet fide. Littoralem *Germaniæ oram ſuis jam urgeri arm[is], & primarias quaſque urbes in ſua [po]teſtate, nec deſore Baltici Maris [im]perium, per quod ex Svecia & adjacentibus à tergo provinciis facilis [illegible] miles, commeatus, pecunia, & [illegible]quid ipſum requireret bellum: [illegible] armorum hanc telam multos in [annos] non difficulter continuari poſſe, [illegible] pars adverſa tædio belli quæſitæ p[illegible] res præberet.* Ad hæc El[e]ctor Sa[xo]n[iæ] in genere tantum, & qvaſi o[illegible] *Promptum ſuum in Regem eſſe [affe]ctum: pium ipſius laudare inſtitutum[,] nec ſuis ſe deſore auxiliis: ad [pa]cem & tranqvillitatem promovend[am] ſe quoque paratum.* Urgentibu[s] de[nuo]

Dubium Electoris reſponſum.

legatis, ut propius animum declararet ſuum, *non ſecus [quam] hallucinabundus reſpondebat: nec [illegible]*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

qvm certi elici poterat; qvan-
qvm ſubinde excandeſceret in
Cæſarem, vel ad leviuſculas ſibi
ſuiqve datas à Cæſarianis injurias,
m interdum extrema qvæqve
miitaretur. Summa fuit, ut ne-
qv Cæſarem offenderet, neqve
Reem. Nitratum pulverem Mag-
deurgum inferri non tantum non
penifit; ſed etiam ultroneam ad
id ollicitus fuit operam, ut &
qvn plurima frumenti de ſuo ad-
litnenta, qvò diutius hoſtis in
obdione fatigaretur. Permiſit
cin, ut delectus, qvi Regis
oine in uſum Magdeburgen-
iu habebantur, clanculum &
paſim in ditionibus ſuis hinc inde
oitarentur, adhibita etiam
diſnulatione, ut in Cæſarianos
ralam agerent, ſicubi in eos ali-
vdo excurriſſent; eâ tamen
gne id fieret intra ambitum
oim finium. Inter hæc parum
bfit qvin Sveci Electorem con-
tra concitaſſent. Nam *Chieſum* *Chieſæ perfide interfectus.*
ulribunum, ob expugnationem
rb Mantuæ, loco muralis coro-
æ eqveſtri à Cæſare decore do-
natum,

natum, in Electoris confiniis a-
ptum inde in Bohemia tr i-
darunt; ſed factum hoc poſtea a-
cile principis mitigarunt anim
litteræ apud eum deprehenſæ in
qvibus multæ in *Wolfgangum Ma ſ-
feldium*, Proteſtantes Proce s,
imò in ipſum Saxoniæ Electo m
à Cæſare deprehenſæ injuriæ. a-
ta ſiqvidem Regiis venia; ſed c m
hac conditione, ut poſt cau s
mercarentur. Ipſe tamen eo in u-
ci non potuit, ut palam aut cl n,
junctis ſuis copiis, invaleſcete
etiam extrema Magdeburgi-
ſium neceſſitate, licet ſeri à
Rege flagitatus, ad ſuos acce -
ret conatus.

Aliorum Principum pollicitationes caſſæ.

Hactenus Saxoniæ Elector. vi
præter eum alii Lipſiæ aderant E-
lectores, Principes & Ordin s,
privatim autem Guilielmus, H ſ-
ſiæ Landgravius, ſuas jam c m
Rege contraxerant neceſſitudi s;
maximam tamen partem, re -
riti Electoris authoritatem, & ne
à Regis partibus cum offensâ a -
ni viderentur, cum his diſceſſ re
promiſſis: *Poſtulante neceſſitate r-*

m ſe induturos: qvadragies mille ex mcenariis in campum producturos, nec paciores ex provincialibus. Verùm ſpndida hæc promiſſa facile vel unco Imperatoris nutu diſpuncta. Dſubſidiaria item pecuniâ à Regi fruſtra laboratum, vacuò plerumqve ærario, & qvod militiæ, qum agitabant, alendæ vix ſufficeret; collata tamen à privatis pcunia, qvam Slammerſtorffiana poſtea abſumsêre Legiones.

Finitus hic Lipſienſis conventus fu menſe Aprili, qvem mox ſeqvtus eſt menſe Majo alter Inferiois Saxoniæ inſtitutus. Hic, utıt allaborante in contrarium T.io, acta decretaqve Lipſienſia plbiſſimè approbavit, tanqvam coſona Imperii Receſſui facto A. 555. ſanciveruntqve, *ut, ſecundu Circularium Legum tenorem, exutioniſqve ordinationem, miles conribéretur ad qvinqvies mille capita.* Quibus inauditis, Pontificii qvqve, tutandis ſuis partibus, ſum itidem indixêre conventum Duckelſpulę, ad eundem menſem Mam. Decretum: *Ad tractatus*

cum

cum Proteſtantibus, de nova Religionis pace, neutiqvam deſcendendum: altum de Paſſavienſi tractatu futurum ſilentium, & duas adhuc exercitui Cęſariano parandas peditum Legiones, biſqve mille de novo electu adjiciendos eqvites.

Rex interim, expugnata Lanſberga, ut ut rediiſſet Francofurtum; nihil tamen minus mente agitabat ſua, qvam ut Magdeburgum Tillianis eriperet unguibus, jam omni virtute expugnationi inhærentibus. Datæ ergo ad Magdeburgenſes litteræ, *Impetratis à Saxoniæ Electore ſubſidiis, qvanqvam reqviem ſuus poſceret exercitus; ſe tamen, contractis undiqve viribus, in promptu illis adfuturum: obſidionis faſtidia in tres hebdomadas ſaltem ſuſtinerent: reliqva omnia ex voto ſucceſſura.* Actum interim cum Saxone & Brandenburgo Electoribus de munitionibus Cuſtrinii & Spandoæ, qvæ Viadrum ac Havelam veluti compedibus ligant, ut eæ ſibi traderentur, ne claudendi ſe à Cæſarianis apertus à tergo daretur campus. De Cu-

ſtrino

ſtrio difficultas nulla. Sola obfuit Spadoa. Munitis tamen Rex Pomeraniæ oris cum potiore exercitus robore in Magdeburgenſe ivit territorium, in ſpem melioris ſucceſſus, ubi Spream perveniſſet. Miſſi ergo *Hornius* & *Stenbergius* ad Electorem. Summa informationis hæc erat. *Animorum armorumve conjunctionem urgerent: initiis in Landgravio ratihabitionibus inſiſterent. Si mora interponeretur, dictum locorum traditionem maturaret, reſtitutionem polliciti poſito diſcrimini fine.* Sed reſponſum ab Electore: *qvæcunqve ad fluviorum tranſitum opportuna eſſent loca ſe ſponte Regi conceſſurum; Spandoam tamen ſuæ non poſſe non reſervare tutelæ quam ſuo firmaturus erat milite. Iterim ſi Regis in periculo eſſet militis, ſe eundem inibi recepturum, ne quid periculi eſſet Regi: inqve rei hujus fidem ſe conceptis verbis Sveco juraturum.* Nec dum placuit Regi reſponſum. Conventum igitur e mutuo duorum horum Magnatum colloqvio. Regis erat comitatus, qvinqve eqvitum alæ, ſclopetarii

petarii mille, & qvatuor Legiona-
riæ machinæ. Elector ad qva-
drantem Berolino miliaris Regi
obviam factus multis amiciſsimè
cum Rege in ſylvula ad viam col-
loqvutus primùm, mox ab eo
diſceſſit, conſilia cum ſuis initurus.
Rex interim in Gynecæum profe-
ctus, qvod eum ſalutaturum justa
advenerat, maximè cum viduâ
Palatina ſuum commiſcuit ſermo-
nem, qvod ætate cæteris erat
venerabilior. A reverſo Electore
cum impetrari poſſet nihil, a-
rante Rege abitum, ad pries
Gynecæi in ipſam perrexit urbem
ibidem in arce hoſpitaturus, non-
terrupta tractatus tela deinde er
diſceſſum ſuum difficilius coiit.
Reſumpta tractatione ad IV. No-
nas Maii, Elector non niſi ægre-
me in Spandoæ conſenſit traditio-
nem; data nihilominus Arx Regi
ad tempus, his tamen legibus,

Spandoa traditur Regi.

Ne traditio illius qvidqvam Electoris derogaret dignitati; qvicunqve Electori eſſent ab officiis omnes tuti in illa manerent, nec muneribus illorum ob- eundis qvidqvam fieret impedimenti,
libe...

libamque ipſi Electori ſemper futu-
rai voluntatem quando quotieſque
aum ſuam eò transferre vellet, ſi-
ne Regis regiorumque periculo aut
frade: omnibus & ſingulis patulum
ſemer fore aditum, quicunque ad ex-
peanda ſua negotia Electoris exhibe-
ēt iploma mature ante clauſas adhuc
por s. Licitum item fore Electori qua-
sur vellet inde efferre, excepto tantil-
lo comeatu, quantulum neceſſitas fer-
ret d ſuſtentandum militem, urgente
obſione; inque rei hujus neceſſitatem
Eleoris rei tormentariæ præfectus tan-
umbellici apparatus præſidiario militi
ſubiniſtraret uſum, quantum ipſa
poſtlaret neceſſitas; contra à Regiis
moveretur nihil præter conſenſum Ele-
ctor. Munitionum reparationem con-
ſilio & provinciæ ſumptibus ſuſceptum
iri, & militem à populationibus agro-
rum arcendum, atque ad id Electo-
rem ſingulis decendiis certam pecuniæ
ſummam illi traditurum. Si quæ diſ-
cordiæ naſcerentur inter civitatis inco-
las & regios milites Gubernator Regius
& ſummus Electoris præfectus nego-
tium componerent: ſi quis ob belli in-
juris res eò ſuas inferret, omnes tan-
quam in loco tuto ſalvas futuras; ra-
paces

paces qvi illis injeciſſet manus, arte luiturum: nec qviſqvam, exhibito Electoris diplomate, reculas ſuas inde exportare prohiberetur. Liberata ab obſidione Magdeburgo, Albiqve flumine hac ratione hoſti occluſo, locus Electori ſine ullo damno atqve onere reſtitueretur. Qvod ſi humanitus quid contingeret Regi, qvicunqve præficeretur loco à nutu penſuros Electoris, D eſ- qve omnes has in poſterum ſe leges ſervaturos jurarent. Data in has Leges Electori ſyngrapha manu *Regis, Guſtavi Hornii,* & *Joannis Banneri* ſigilloqve ſignata. His peractis, exercitus Regis ſe rectà convertit Spandoam, ibidemqve ad Spandam arcem ſua metatus eſt caſtra. Miſſus qvoqve fuit cum eodem ad Electore *Aexelius Lilius*, qvi conventa ſtatim conſummaret pacta. Itum inde Potzdamum: ubi comperto Regis adventu, Cæſariani omnes, quicunqve Vetus Brandenburgum, Ratenoam, aliave circa Albim ſuo præſidio tutabantur loca, deſertis ſtationibus in Tilliana ad Magdeburgum promovêre caſtra. Actum porro & cum

Acta Regis cum Electore Saxoniæ.

Electo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Electore Saxoniæ, ut junctis u-
triqve viribus Cæſarianos ab ob-
ſidione Magdeburgenſi depelle-
ret. Hinc belli qvoqve origo ad
adſtruendam cauſæ juſtitiam
paulo altius repetita. *Proteſtantium
Principum trepidationem, aut privati
ſolum commodi inſtitutum, tum &
diſſidia inter Magnates per Germa-
niam orta Cæſarianorum auxiſſe po-
tentiam*, qvæ eò jam uſqve adole-
verit, ut Regi impoſuerit neceſ-
ſitatem, ingenti licet terrarum
tractu diſſito, hoſtiles in commu-
nem hoſtem manus, extra Regni
limites, aliò inferre, claſſem-
qve haud mediocrem in illius ar-
matæ perniciem. Adeſſe jam occa-
ſionem, qvæ moneat, tam anci-
piti Magdeburgenſium periculo
medelam poſci, promptamqve ad
manus ſibi eſſe, ut qvi, ſuperatis
tot tantis itinerum difficultati-
bus eum jam premat locum, ex
qvo facilis ſit ad impetum deſcen-
ſus. Jungeret itaqve arma armis,
& communem religionis, patriæ,
honoris ac gloriæ defenſionem
ſuſciperet, potiſſimùm autem hoc
tempore

tempore qvo non minus ſua, q'm
Regis intereſſet Magdeburgm
in hoſtium non devenire maus.
Et qvo res ſerius urgeri crede-
tur, miſſæ poſtea pluries ſubide
ad Electorem litteræ per *Theori-
cum à Tauben*, Regiæ Aulæ nci-
lem, Tribunum *Bockium*, alſ-
qve: Adhæc cum res ita perti,
aut ad inſtitutum deduci haud pſ-
ſet, miſſi ultimi ipſe *Arnheus*
Campiductor, & ſupremus le-
ctoralis ſtabuli præfectus, & l-
ter *Theodoricus à Tauben*, qvi m
procurandam in ſe ſuſceperat,
qviq; gravitatem negotii, urgi-
tem rei neceſſitatem, & ipſius :-
riculi moram oretenus apud le-
ctorem exponerent: additumre
Conſilium Regis. Regis conſilium: Exercitum S-
cicum proximè progreſſurum e-
ctà verſus Deſſavienſe munim-
tum, ubi Electorem ad Mulm
in oppoſità Albis ripâ ſibi occr-
rentem expectaret; indeq;
junctis armis animiſqve hærenm
ad Magdeburgum hoſtem aggſ-
ſuros. Petitumqve ab Electore
qvidqvid Witembergæ, aut in

t:o

tot provinciæ tractu exercitus eſſe atqve pulveris nitrati, rei-qvetormentariæ in eum uſum ſe-cum conferret, additâ pollicita-tion, ne qvid oneri eſſet Electo-ri, pro omnibus paratam ſe ſolu-turm pecuniam Hamburgi & Amelodami. Sed hic ſurdo di-ctait fabula, nec qvidqvam ad Reſs votum ab Electore reſpon-ſumpſaqve armorum conjunctio peiſſimè negata. Cauſa fuit; *trium fidelitatis in Cæſarem vincu-lum Sine prævio Electoris Branden-burgi conſenſu à ſe neqvidqvam ten-tariſſe: adhæc feſtinantiſſimum I-ulirum Copiarum adventum ſe à ſtis abſterrere incommodo, ſi præſen-temmilitem aliò transferret, domeſticæ vite plus qvam neceſſarium.* Unde nontantum exercitus Regi fuit egtus, ſed & ipſe per ditiones nastranſitus, atqve magis alia qvæunqve belli adminicularia: id-qveam ob cauſam. Nam ſi tran-ſitu conceſſiſſet, hoſtem in ſuos elleret fines, belliqve ſedem in medis poneret viſceribus, non ne præſentiſſima ſubditorum perni-

Elector Saxoniæ negat Regi ſuum exercitum.

pernicie : Commeatum Cæſa-
ri qvoqve nuper negatum : in-
de à Rege ægrè ferri non poſ-
ſe, ſi in his gratificari non poſ-
ſet.

Magdeburgenſium res deſperatæ.

Conclamabantur res interim
Magdeburgenſium. Qvibus lex
motus iterum prolixiores haad
Electorem Saxoniæ per ſuum ai-
ſit *Taubinum* ut, deſperatiſſimis
jam rebus, qvacunqve ratione
Principis compelleret animum ad
id, ut in ſua tranſiret vota. In
rationibus hæc fuêre : *Poni à in
præſens omnem fidei reſpectum, cum
per hunc nihil hactenus impetrare poſ-
ſit, exinde qvod, ut inſignis Imperii
columna, ipſi obligatus eſſet Imperator.
Mirari ſe tamen non poſſe, qvi*
*qvod nunc demum in conſcientia re-
vocet juſtitiæ ſuæ cauſam, poſtqvam
jam grande ſatis vulnus ipſi inflixerit
Cæſari poſt toties repetitas apud Cæſa-
rem cum aliis Proteſtantibus Princi-
bus proteſtationes, maximè cum*
*cipum Germaniæ pars non exigua
eadem ſecum conſpirent ſtudia.*
*roſum animi ſui impetum, tum di-
gnitati ſuæ, tum communi in Repu-
blam*

cai officio conſentaneum pari
mpitudine & ſtrenuitate ſufful-
n eortere, ne nobiliſſima urbis
maurum adhuc, aut nimis præ-
emacceleraret interitum. Inqve
dio linqvere, qvod rem tantæ mo-
moentiqve in Brandenburgici ſuſ-
daaſſenſum. Habere ſatis argu-
ntiqvod afflictis per obſidionem ſuc-
rerboſſet civibus & omnibus Pro-
anbus gratificari Principibus, ſi
itudem ſui probaſſet animi in pro-
ma urbe, qvantum ardoris jam
awrit Brandenburgicus in reſeran-
fluminum clauſtris, per qva ad
curndum miſeris hactenus arce-
ar ſe. Nec qvidqvam in prætex-
fiere feſtinum Italici militis ad-
m, qvod incompoſitus omnis
excitus benè ordinatæ ſuæ militiæ
latius eſſet metuendus; qvin &
rinndus fàcile, ubi ipſa ad urbem
an dilacerata fuiſsent viſcera. Si
o nrari pergeret, diſſipatos Prote-
ntim exercitus, non ſecus atqve
oluts ſcopas, facillimo negotio à
armis oppreſſum iri. Si aliqvis ex
eſintibus Principibus aliqvod ex-
e dnnum pateretur, facile incom-
dushoc emolumento publicæ utili-

M *tatis*

tatis compenſatum iri: jacturaque paſſis magno ſanè fore ſolatio, qui omnes & ſinguli, qui in ſuo eſſent ſtere innoxii nulliuſque criminis co ertirem ſuſtinuiſſent optimam, pr Patria, Aris, Focis. Inſuper Deu Ter Opt. Max. invocare teſtem: qvad modum ante nulla bellandi in ctus libidine pedem in Germaniam iuliſſet, ſed ſolius vindicandæ lib tatis gratiâ; ita etiamnum ſine conſ ntiæ ſuæ ſcrupulo, non poſſe praterittere occaſionem ferendi auxilii tam eploratæ urbi. Nec dubitare quid am, qvin ſummus orbis totius Mode tor, qvi, in publico nuper Lipſienſ Conventu, tam generoſos Proteſtantibus inſtillaverat animos, de excutendo intollerabili ſervitutis jugo, & ucendis exitialibus hoſtium preſſuris proximè divinitus ſibi ſit adfutur, ut non Italicum tantum exercitu proſtolari, ſed & ultro illi obviam , totumqve profligare hoſtem, & optam Germaniæ pacem reſtituere poſſi hiſque rationibus inductum, ſe ma ſua hactenus promoviſſe, neq , ſperaret ipſi Electori ingrata, u vo ſtudiis tandem ſuis cooperaturu non diffideret. Qvod autem Ele r

…ct à ſe promiſſa durius ſuas obtura-
…t ares, armaqve ſua ſuis jungere
…m nollet, vel tranſitum ad Mag-
…buenſes non concederet, non tam
…gqri, qvàm miſeram obſeſſorum
…dionem deplorare, atqve inde u-
…verum Germaniæ fatum. Subſiſte-
…inrim, nec in altum provehi lon-
…ius. Nam vocata, qvæ expectet,
…ercûs ſupplementa, jamqve per to-
…m emem continuo laborum anfra-
…s figata, viribusqve ferè exhau-
… focienti in conflictum exponere
…ti eutiqvam ſibi conſultum videri;
…ltminus hanc belli admittere ra-
…ne, ut medium inter duos male
…os micos ſe interponat, aut, à
…mum recedendo opportunitate,
…ro in periculoſos conjiciat com-
…at, ut & ipſas rei tormentariæ
…guias, ob ſubvectionum difficul-
…em procul dubio imminentes. In-
…montestari, inſuper habito vitæ
…mericulo, decretiſſimum ſibi, de-
…ens Havelæ ſeqvi ductum, nihil-
… in tentare velle, ut ſcopum
…ſevatur ſuum, deſtinatumqve
…in conflictantes cum ultimis peri-
…is Magdeburgenſes ſuum conferat
…xium. Proteſtari tamen ſolemni-

 ter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

*ter coram DEo atqve cordatioribus om-
nibus hominibus, nullo alio ſe du ſtu-
dio, qvàm ut amoliatur à ſe omnem
fundendi ſanguinis occaſionem, atqve
gravem inde ſeqvuturam cujuſcunqve
infortunii culpam, qvam inſcriptu-
rus eſſet illis omnibus, qvi ſe ita m
juſta ac pia cauſa ſuis ſe deſtituſſent
ſuppetiis. Sperare interim Sereniſſi-
mum Saxoniæ Electorem neqvaqvam
apud animum ſuum admiſſurum fœ-
dam ut contrahat in hoc negotio po-
ſteritati ſuæ memoriam, filiumqve
ſuum, natu majorem, cujus plu-
rimum interſit Magdeburgenſis Archie-
piſcopatûs conſervatio, ad ſe iſſu-
rum, qvi de re omni penitius cum
conferat, ut qvem omni officiorum
ratione qvam optime ſibi demereri cu-
piat.*

Tillii ad Magdeburgenſes litteræ.

Hæc dum ita ultro citroqve in-
ter Regem atqve Electorem ripa
titantur, res Magdeburgenſis pe-
nitiſſimè peſſum ivit, cujus narra-
tio ita ſe habet. Tillius ſuſcepta
in ſe adminiſtrandi Cæſarinum
exercitum provincia, inter pri-
mas ſtatim curas habuit ut litteras
ſuæ ad Gubernatorem & Magi-
ſtratum Urbis Magdeburgenſis

nierentur monerenturqve, *ut* *Magdeburgenſium reſponſum.*
uſota in Cæſarem arma deponerent,
æſariſque ſe ſubmitterent obſeqvio,
i gravius qvid in ſe committi vellent.
ead hæc tale à Magdeburgen-
btulit reſponſum: *Apud ani-*
um ſuum nunqvam fuiſſe à Cæſaris
cere obſeqvio, tantum abeſſe ut
b ediſceſſerint. De factis ſibi atqve
rigionem injuriis ad Imperatorem
riſſe, ac jam ad ſexennium uſqve
elem ad id reſponſum præſtolari:
ga igitur Tillium ne qvid interim
iſi contra ſe moliatur, atqve ab
m hoſtilitate abſtineat. Terrebat
m omnes Tillius nec tuta, ſatis
i des. Datæ ergo ab Urbanis
ia ad Proteſtantes Principes
tee, cum additamento illarum,
asnte in caſu religionis miſe-
nt d Cæſarem. Summa erat:
ute perpenderent, qvanti omni-
tereſſet Proteſtantium, Ur *Ad Proteſtantes Principes.*
m ad Albim ſitum, ab hoſtibus oc-
pas: revocarent item ſibi in me-
riam habitam ſui qvoqve rationem
conventu Lipſienſi tanqvam mem-
coventus, & religionis conſor-
m itaqve in rebus ſuis deſperatiſſi-
ſe deſererent; ſed cogitationes

ſuas conſultationeſqve omnes in ii in-
tenderent defenſionem. Si fiat citra,
non urbis tantum imminere excium,
ſed & totius Archiepiſcopatus, qua
ſubſeqvens omnis late ſe diffunder
pernicies poſſit in proxime qvoqve vici-
nas civitates, Verùm Gube ato-
ris ad Tillium hæ fuêre literæ,
Collatos à Cæſare in Tillium ip gra-
tulari honores, nec inviſurum ſe,
ſi plures porro in eum conferat dignita-
tes: qvæcunqve Cæſareæ Majeſtatis
nomine ſibi ſignificarentur atqve tuto,
omnia reverentur excepturum
officiosè; induci tamen non p
credat Tillium in mandatis ha
Cæſare, ut qvidqvam tentet
fundamentales imperii leges, a
liatur aliqvid contra jura ſubd
& privilegia, religionem conc
tia aut conſcientias, vel T
dignitates, atqve eminentias
rum. Cujus jam evidens ſit
plum in inſtituta ſua expeditione
Circulum Saxonicum, Unde n
ſe nullius non penſi habere qva
minaretur; qvin monere ſimul ani-
mum ab omni avertat hoſtilitat
qve liberas Archiepiſcopatus
periculoſis vaſtaret populati

Guberna-
toris litte-
ræ ad
Tillium.

ker-

xercitum ſe in obſeqvium ita habe-
Cæſaris, ſi ſua ſibi non eriperentur,
ut recuperandis ereptis legitima nulla
acideretur via, cætera Imperatoris
e: qve ita Cæſaris teneri obſeqvio,
nnqvam patiatur Imperatori
qvæ imperio qvidqvam detrimenti
ri. Sed qvia Proteſtantes Principes
ni, ipſeqve inter illos, potiſſimum
is obtritus injuriis, atqve amiſ-
il, qvæ ad ſuam facerent digna-
ne, nullum juris refugium apud
aticios invenerit, urgente neceſſita-
thanc ſe contuliſſe urbem atqve
Rem Sveciæ, tanqvam unicum
tuarum ſuarum aſylum. Indeqve
rem ſibi eſſe primùm Deum, dein
torem qvoqve reverenter ha-
e, qvamdiu intra legitimos ſe Im-
hiberet cancellos. Interim ope-
atqe auxiliis Regis Sveciæ ut pro-
cirum conſcientiarumqve tutore
ai molitururum: ſe ſuoſqve, ut
als omnes deſperatæ ſalutis ſub-
os ingentibus, & nunqvam ha-
auditis defenſurum preßuris: à
a orporum & animarum ſervitute
ratrum; neqve defugiturum un-
amqvidqvid ea de cauſa incommo-
rum immineat, aut diſcriminum.

Pappenheimius ſolicitat Falckenburgium.

Inter has litterularum irritationes novum fuit commentum *Pappenheymii*, Cæſarei exercitus Campiductoris. Is miſſis ad *Falkenbergium*, qvi Regis Sveci nomine præerat Magdeburgo, litteris, eundem omni ſtudio in Cæſaris traducere partes tentabat, addita per tubicinem pollicitatione facilis apud Cæſarem veniæ, cum vir eſſet à multis commendatus virtutibus, adipiſcendæ Comitis dignitatis, majorum multo honorum, & militaris conditionis opimioris, aliarumqve multarum illecebrarum, qvæ ad aureos pene aſſurgebant montes; adhæc qvadringentorum etiam millium joachimicorum. At major fidei apud Falckenbergium obſtinatio: qvare ne Pappenheimius ipſe, aut tubicen, qvidqvam ex iis qvæ apud ſe dicta erant poſtea negarent, eundem ſtatim tubicinem, præſente ipſo tabellione, examinari juſſit, ut qvæ clam apud ſe expoſuiſſet, eadem aperte coram aliis qvoqve proferret, & palam: ac mox tali cum reſponſo

…enſit : *Si Pappenheimius ſubleſtæ* *Falckenburgii reſponſum.*
…de hominem qværeret in ſe rediret,
…ud ſpeculum, ubi ſe neqvam ho-
…inem deprehenderet, atqve contuere-
…r. Addiditqve hanc juxta com-
…itionem : *qvicunqve tali aut ſi-*
…ilad ſe venturus eſſet nundinatio-
…, qveum pro aureo torqve reporta-
…rus.

…s omnibus verſutiis nihil pro *Tillii molimen contra urbem.*
…ictibus, Tillius ad apertam
…tulit vim, oppugnandæqve
…totum adiecit animum. Sed
…lante Regii, qvi Magdebur-
…iidebant, ſub initium Menſis
…ar haud procul ab urbe, ad
…irciter miliaria, ad Albim
…xerant fortalitium, cujus be-
…ſubinde magnam annonæ
…rabant vim, & non exi-
…n ſuper Cæſarianos victoriam;
…nus tamen exſtructi forta-
…fit ſcopus, ut in Saxoniæ
…ctris ditiones aditum ſibi a-
…u, hoſti verò clauſum, ha-
…er. Hoc ſibi repagulum ſub-
…ri Cæſariani, non niſi maxi-
…Tilliana occuparunt tertio
…prilis. Loci præfectus *Bo-* *Boſius,*

 ſius,

ſius, qvod cum octoginta ta
militibus ingentem hoſtiu
moraretur numerum, facilen
veniam propter virtutem imp
re potuiſſe credebatur tan
ſed alius qvidam Magdebu
ſis Sub-Centurio, qvi haud p
inde cum qvatuor ſclopetari
Contuberniis Tillianos qvi
ingruentes, qvinqvies itiden
tiſſima repulit manu, cæſi
rum nonaginta, etiam ob
ubi multitudine hoſtium ob
brachium ductili ære com
globo amiſiſſet, etiam tum
reliqvi omnes illius commili
tanqvam hoſtilis iræ victima
fuiſſent. Ceſsêre inde Ti
etiam munimentum Preſten
Turris Cracoënſis, Muniti
Bucoviana; non tamen ſine
to diſcrimine. Verùm ad
galis propugnaculum alia
rianorum fortuna. Magn
fuit hoſtium; ſed major
propugnantium virtus: d
hic Cæſarianorum cecidêre
centi undarum fluctibus ab
ti. Ceſſatum igitur ab huj

Munimenta per Tillium erepta.

pugna-

ugatione, itumqve ad Muni-
orm, qvæ à rubro cornu no-
erhabet. Hęc continuam per
ier ac noctem termentorum
erbrationem non ferens, ingen-
mand em tulit hiatum, propter
e Magdeburgenſes, ulterio-
m mpetum neqvaqvam expe-
ates, ſeſe cum reculis ſuis,
qv tormentis, qvæ in ſui de-
nſnem ſecum attulerant, in
ben ſe recepêre: munitio in
illinorum venit manus. Novum
de onſilium redeundi ad Pro-
gnculum Vectigalis; ſed qvò
elis res ſuccederet, viſum in
im Tillio, ut ſuos inter urbem
art& propugnaculum, utriſqve
riclofos; nam ita & propu-
ac um à ſuccurſu, & urbem ab
nnannonæ excluderet ſubve-
on At rem odorati Magde-
gaſes, ne majus ſuis impen-
et periculum; illico ſuos ex
pugnaculo retraxerunt in ur-
m. Tillius autem, intellecta
mis loci deſertione; non ta-
n m occupari paſſus eſt niſi
mnte veſperam qvod inſidias

metueret, aut ſuppoſitos cuniculis ignes. Occupatum locum dejecto ponte omni diligentia munivit. Hæc dum fiunt Magdeburgenſes duo ſuburbia Sudeburgum & Neoſtadium, qvæ militibus ſtipaverant, omni defenſione privant, ne late diffuſa per munitiones miles minus inteme faceret ipſius urbis murorum ac mox, cum hoſtis molare munimentum flammis nocte præcedente abſumpſiſſet, ipſi Sudeburgum ignibus ſuccenderunt, ac poſtridie ipſas ultimò ruderum reliqvias penitus complanarunt. Idem inde factum qvoqve Neoſtadio, cum Pappenheimius, Campiductor, navalem illum pontem, qvem paulo antè Tilius haud procul à Schonbecca exſtruxerat, tranſmiſiſſet, ne qvis in ſuburbio locus eſſet protegendo hoſti idoneus. Ita Magdeburgenſibus ereptæ omnes munitiones, qvas viginti fuiſſe conſtans habet narratio: maximè vero ob militis penuriam. Gubernator ſiqvidem ex novo delectu, qvi

copiis

oſus ſatis confluxerat, dum
Archiepiſcopatum minutiora
apret loca atqve muniret, mili-
prodegerat ut plurimum; ita
b obſidii initium defendendæ
vix duo peditum ſuperfuerint
nia, & non ultra ducentos
tqe qvinqvaginta eqvites. Re-
uita ſe habentibus Pappenhei- *Papenheimius Magdeburgum obſidet.*
ni; VIII. Cal. Maji ad primam
ie auroram ab illa urbis parte,
ab Neoſtadium erat, inter rude-
a Magdeburgnm moliri cæpit,
pulſis in urbem ducentis,
per plateas diſperſos depre-
ederat inter ſuperſtites domo-
reliqvias. Hoc ſtatim die Ad-
niſtrator & Falckenbergius,
tis potioribus militiæ in Cu-
ducibus,de diſpartiendis egit
onibus. Adminiſtrator mu- *Adminiſtratoris Cura.*
nem tuebatur *Gebhardinam*:
alkenbergius *Heideccum*; Ge-
li vigiliarum Præfecto Amſte-
o ceſſit totus ad Neoſtadium
tus: reliqvum ripæ latus, un-
inus metuebatur periculi, piſ-
atribus datum & reliqvis imbel-
obus civibus; ſed Troſtius,
Sub-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Sub-Tribunus deſtinatus tranſ[illegible]-
ſario limiti, in oppoſita urbi i[illegible]-
lâ, nec non ponti, qvo Albis [illegible]-
nitur, ut & aqvaticæ portæ: Ci-
ves ipſi ſuperius tenebant vall[illegible].
In ſumma: univerſæ urbis de[illegible]-
dendæ regiones erant octodec[illegible],
in qvibus interdiu pars excub[illegible]
tantum dimidia; Verum miles
qvicunqve erant, per inferiorem,
ſive horizontalem diſpoſiti l[illegible]-
cam, atqve antemuralia pro[illegible]-
res hoſti periculoſius hoſpitab[illegible]-
tur. Urgentibus qvamvis ita [illegible]-
bus, non defuit tamen multis c[illegible]-
Excurſiones Magdeburgenſium. ſilium (ut ut diſſvaderent non[illegible]-
li, ne apertiſſimo cum peri[illegible]lo
paucitatem ſuorum magnæ [illegible]-
ſtium exponerent multitudi[illegible])
novas facere eruptiones, eaſd[illegible]-
qve interdum de uno die ter i[illegible]-
minatas. Primus fuit *Amſter[illegible]*
Amſterodii virtus qvi adultâ meridie inter und[illegible]-
mam & duodecimam cum qva[illegible]-
ginta militum effuſus manu o[illegible]-
patum ab hoſte intravit Ne[illegible]-
dium: ex occurrentibus ubi [illegible]-
tibus intrepidâ cum trucid[illegible]ſet
manu, vulneraſſetqve ut p[illegible]ri-

mis, vimineos aliqvot diſſipavit corbes, abreptiſqve duobus captivis multa ſecum rutra retulit atqve bipalia. Confeſſi ſunt captivi ſi tres tantum porro progreſſus fuiſſet paſſus, ipſum Pappenhemium, poſt maceriam deliteſcentem, deprehenſurum fuiſſe. Alter fuit *Troſtius*, qvi cum aliqvot ſuorum egreſſus centuriis, tranſqve pontem hoſtibus obviam factus in primo ſtatim impetu fortiſſimè depugnavit: dati internecioni multi, multi in fugam præcipites acti: periere centum & qvinqvaginta; ſed qvæ veniente in ſubſidium ſuorum integrâ Legione, feliciſſimo receſſu, ſine notabili clade, ad ſuos rediit. Tertium excurſum inde tentavit *Aſterodius* eodem, qvo antea loco: cæſi iterum qvadraginta ex hoſtibus, delataqve nonnulla ad Magdeburgenſes præda; in qva multi argentei fuêre enſes, bipennes item affabrè factæ, & id genus alia.

Troſtius.

Tillii literæ.

Memorabile eſt, qvod *Tillius* pridie qvàm excurſiones hæ ſint

factæ,

factæ, ternas per tubicinem ſum
in urbem miſerit litteras, u mi-
tiori viâ, compoſitis cum ur anis
diſſidiis, univerſum exerc um
ſuum non in unius loci obſid one
moraretur, ſed aliò ad inhibe dos
Regis converteret conatus. E his
primę fuerunt ad Adminiſtrat em

Ad Adminiſtratorem.

his verbis: *Tempus adhuc eſſe, ta*
inteſtinis deſiſteret refragationibu ab
hoſtilibus diſcederet armis: civitat ad
exuendam induceret pertinaciam ac
Cæſarem deniqve ipſum tutiſſim ob-
ſeqvii proſeqveretur gloriâ: ma me
qvòd extraneo tantum innixus xi-
lio, ſe tandem deprehenſurus eſſ de-
ceptum, ubi res abiiſſet in nova cum m

Ad Civitatem.

Alteræ ad Civitatem ita fuêre: *U-*
qve jam deventum eſſe, ut qvi
ſibi videretur agi poſſe cum rebus lo-
rum juxta atqve cum reliqvis o ni-
bus fortunis in ſuo ſolius eſſe arbit u.
Itaqve præſenti ſe eximerent peric o,
Cæſariſqve ſe ſubmitterent benev n-
tiæ: ac ſpem adhuc eſſe ſaluti, vel
exinde potiſſimùm, qvòd ipſius bis
tutores, non tam tutelam præ ſe fe nt
civium, qvam ultimum omnium x-
pectent excidium. Tertiæ ad F c-

Ad Falckenburgium.

kenbergium, qvæ deditio m

ita

itaerſuadebant: *Turpe atqve inderum eſſe tam generoſo animo certiſſim. laniena innocentiſſimas civium exnere animas, & tam egregium Res ſui militem in profundiſſimum miriarum præcipitare barathrum: ffiiſſe per obſidionem ſuam ſpem omne ſubſidii, qvam ne Rex ipſe, ot calamitatibus occupatus, ſublevia poſſit; aut ſaltem, ut factum ſiti urbe, fieri præcepiſſe.*

d has Adminiſtrator ita reſpadit: *Propoſitam DEi gloriam gentis libertatem, curamqve elionis ſibi cordi eſſe; non tamen eſiere authoritatem Electorum Saxon & Brandenburgici, ubi convetie ſibi ad id conceſſum eſſet tempus, negaretur commeatus tranſmittenis pro Legato, litteris. Orare itavut ſibi, intentioni ſuæ ſuffraan, in hoc gratificaretur officio.* *Reſponſoriæ Adminiſtratoris.*

Nedíſpari ſenſu ſcriptum à Maiſtatu: *Arbitrium ſuum ab Eleorm atqve Hanſeaticarum civitaamendere Judicio: poſtulare item ut nſper ab omnibus militaribus deſſet inſtitutis, donec, qvid factuent, ab illis edocerentur.* *Civitatis.*

Falcenergius verò ita pauciſſimis: *Falckenburgii;*

daturum

*daturum operam, ne qvid comitte-
ret quod conſcientiam ſuam læret,
aut famam.* At Tillius illas te-
rarum miſſitationes ſibi rebuſqve
ſuis noxias futuras ratus, tum
qvod & urbi ſe muniendæ pa-
tium concederet, tum Rex ipſe
Svecorum commodiorem ſubmit-
tendi auxilii occaſionem naciſ-
ceretur, pollicitus qvidem fuit
Legatis, qvo ire deſtinaretur,
tubicinem, ſed ab inſtituto de-
ſiſtere, neqve moram protra-
here voluit. Datæ nihilominus ad
Tillii ad Electores litteræ. utrumqve Electorem à Tillio lit-
teræ, qvibus inſtantiſſimè rogat,
*ne ad Regis conſentirent poſtulata in
armorum conjunctione, tranſitu
fluvii, & ſubminiſtrando commeatu,
aliiſqve neceſſariis, qvibus Regem a-
pud Electores inſtare inaudierat: ma-
xime cum avidus Regis animus, præ-
textu religionis, atqve neqvidqvam
ad ſe pertinentis Germaniæ libertatis
argumento, privatas tantum quære-
ret utilitates, & titulo exercitus ex-
tranei in exotico ſolo novum ſibi qvæ-
ret dominatum.* Additæqve mini-
tationes: *ſi Regi Sveciæ occaſ...*
Electores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Etores aperiretur inſidendæ Albis, Carem quoque non pauciorem extranemilitis in illius ditiones immiſſuru manum, quæ tuta hactenus per Genaniam omnia in confuſum rediger chaos.

Negante cuncta civibus Tillio, acſpe induciarum evaneſcente peitus, ac demum urgente jam uiverſo exercitu per acceſſus obſionem jamqve ferè approiante, factum iterum ab obes eruptionis periculum: cæſi dentum hoſtes, & Generalis vlam *Optio* cum qvibuſdam priniæ nobilitatis captus. Sed næ inſtitutum Tillii neqvidqvam rabantur. Nam per ſemiruomurorum umbones, & cæca uerranearum cellarum latibula cuiſqve ſuas promovebant opea, ut brevi temporis ſpatio jam venturi eſſent, ad oram foſſæ aqì deſtitutæ, & ab ictibus tormentorum ex vallis Magdeburgeſium liberi eſſent, atqve immunes. Erectus inde per noctis tebras ingens terræ ſuggeſtus in ſuburbano Neoſtadii loco, poſtero-

Magdeburgenſes iterum erumpunt.

ſteroqve die creberrimis detna-
tum ictibus. Sed mox ceſſit eo co
hoſtis. Nam obſeſſi, diminut or-
menti in ſuggeſtu vehiculo, an
illius ita reddiderunt conatm,
ut ante adhuc veſperam edem
die inde diſcedere coactus frit
læſum qvoqve fuit torme ari
brachium, & præter illum ulti
qvoqve ſauciati. Ceſſatum go
per aliqvot dies à tormentis; ſed
acceſſus tanto accuratius pro ti;
ita ut foſſæ oram ubivis libe ve-
rint, exſtructos alibi ſuſcitrint
ſuggeſtus, actiqve cuniculi. res
ſuggeſtus ſemimuralibus ho en-
tes tormentis Sudenburgi, oti-
demqve detonabant Neoſdii,
omnes in Heideccum collimates,
atqve ſuperſtructam altæ rtæ
turrim. Fuit tamen infracto ob-
ſeſſorum virtus, qvæ hactenu ho-
ſtem non ſine damno repulit. Au
ctus hoſti furor, qvem vicin in-
cendebant civitates, maxim ſub
finem ipſius obſidii. In his qvlam
Bertramus Pape inter Hambu gen-
ſes Negotiator haud vilis, eſi-
ciente re nitrariâ Tillio, per rbi
nliter

Vicinæ Civitates Magdeburgenſibus infeſtæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

niles non exiguam vim tormen-
ari pulveris in caſtra deducere
ep:henſus, poſtea, poſt urbis
xcidium, tum ab exule Magde-
urenſium turbâ, tum & ab
{aburgenſibus ipſis imminens
vit:urus periculum, qvæ merca-
riis conventui qvotidiano de-
in:a fuit, aream in aliqvod tem-
usugere neceſſum habuit, urbis
ita: plateas, & in ultimos ſece-
eragros. Parata ad violentiam
nn ſola Altæ portæ turris mo-
bar. Acti ergo à duabus co-
rpus in vallum cuniculi, ut
r ccultam cellæ irrumpentes
lla in ipſam ſe inſinuarent ur-
m ſed fruſtraneus hic fuit co-
tu Nam, deprehenſis his qvo-
e ſidiis, hoſtilis exinde ejectus
it iles, & duobus captis, u-
s, umbea trajectus glande, pro
liqis omnibus inconſultæ teme-
at pænam luit. Seqvutus
ncigens ad oppugnandum ar-
r ſed nec minor intus in urbe
ibs ad defendendum invaleſ-
baanimus. Nam ut in caſtris
cuandæ urbis omnes inceſſe-
rat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

rat gloria; ita cives ſingulo ip-
ſius metus mortis firmabat aqua
fortitudo. Sperabat tamen Til-
lius exituros aliqvos, qvi, ietu
tanti apparatûs ſui, exirende-
qve pace ſecum agerent: unde ex
ſuis Stativis cum exiviſſet tum
hunc diem in ſtatione rem præto-
labatur Papenheimiana; atru-
ſtra. Seqventem noctem Tlius
immiſſis ut plurimis artificiis in
urbem ignibus totam multùm ecit
illuſtrem; ſed & hic irritu fuit
conatus, ob indefeſſam omium
civium diligentiam, cui ne ipſæ
defuêre fæminæ. Ipſe intrini
Falckenbergius neqvidqvam ſui
omittere muneris, tentare omnia
nullis fatigari laboribus, acura-
tiſſimè intendere ſingulis, ulli
deterreri periculis. Facta ſta-
tionem ſuam eruptione, trcida-
re Cæſarianorum ſexaginta in
qve his ipſum Centurionem &
Subcenturionem. Verùm præ-
pollente hoſtium numero, ne
vi reliqvi illius conatus, u qvi
eruptione hâc inter nullius mo-
menti operas arbitrantes, xp
gatio

gnionem tanto urgebant fervo-
e it, pertuſo ad Heidecum mu-
o qvi exterius foſſæ præcinge-
atabrum, qvatuor in eum lo-
urmachinas demiſerint, qvibus
ſa conqvaſſarint antemuralia.
ilus ita arbitratus ſe obſeſſorum
s d deſperationem jam dedu-
iſſi, iterum tubicinem ſuum cum
is iſit literis, qvæ Adminiſtra-
ori Civitati atqve Falckenber-
o dicarent: redactis jam rebus
isd incitas, *ne ad ipſam pertina-
sent extremitatem, re brevi pen-
ta, compendio Cæſareæ ſe dederent
aſtati, ſin minus, paratam ſibi
de excuſationem apud DEum &
irſum mundum, tutamqve
ſur conſcientiam, nihil futurum,
odbi imputari poſſit, ubi propriâ
rtiaciâ extremam ſibi paraſſent
niem: omniumqve reliqvorum
alem rationem ſummo reddituros
di.* Detentus hic tubicen ad
rtim uſqve fuit diem, qvem
m am reſponſo remiſiſſent, ni-
itutum inopinata prævertiſ-
pugnatio. Tormentorum
viem boatu per aliqvot dies ex
Tillianis

Tillianis continuatum caſtris. Jul-
ta hic ictuum numerabantur mil-
lia, ſed qvæ omnia in caſſum
abiverunt. Nam tenacitas ru-
cturę & lentor, non majus ad in-
gulos ictus admittebat foramen,
qvam ipſe eſſet globus: unde ul-
la muri ſeqvuta ruina, aut hiatus,
niſi qvod Altæ portæ turris inu-
meris fatigata ictibus conciderit.
Antemuralia novi munimenti ce-
ra qvidem facta fuerunt; ſed pſa
valli moles denſior vix qvidquam
perſenſit damni: ſphæræ im-
aut mala artificialem deportatia
ignem, inqve urbem conjecta
qvoqve toto caruerunt effectu. Ex
militibus, per tridui hujus oppug-
nationem, non ultra octo aut no-
vem deſiderati. Torqvebat ven-
tus Tillium. Convocato itaq;
militari Senatu, diſqvirendum
propoſuit, an non violentus ag-
greſſionis modus irritus Cæſari,
in ſuum ſuorumqve exiturus eſſet
dedecus? Productum, exemplum
Trajecti ad Moſam, cujus ſuc-
ceſſit oppugnatio primulo duc-
lo, civibus domum reverti, &

ceteri

ætris excubiis jam ſomno qvaſi
epitis. Dictum, factum. In-
ſtita ergo poſtero mane oppug-
atinis alea vi omni, omniqve
obre: decretumqve, Papen-
einus cum ſuis diffuſam ad
eccadium aggrederetur muni-
onm: Holſatiæ Dux Adolphus
rntum invaderet opus ad
rocenſem portam: Wolffan-
us Mansfeldiæ Comes, Heidec-
m aliæ Legiones pontem ten-
et ipſum, datoqve ex gran-
orius tormentis ſigno, qviſqve
mandatum ſibi munus ſtrenuè
eqeretur. Ambigebat tamen
ſuceſſu Tillius, & oppugnatio-
nanc præmatutinam à primo
udo diſtulit in horam uſqve
tiam, invidente urbi fato.
mfatigatus in munitionibus
a nocte civis, dimidius ex pacto
nn digreſſus, reliqvæ parti
ridiem uſqve tantum con-
ſeit, ipſe inde rediturus; qvæ,
alentiam aliorum, cum majo-
tonenta è ſuggeſtibus pul-
o ratagemate à Cæſarianis
icivideret, arbitrata ob me-
N tum

tum ſuccurrentis id fieri Reis,
adeoqve Tillium meditari ice-
ptum, juſſa qvieta eſſe parte te-
ra, ipſa qvoqve ſocors eſſe cœpit;
Falckenbergius autem cum liis
urbis membris ſe interim in cuiam
recepit animo delegatum renit-
tendi tubicinem. Interim ap-
penheimius, ſecuris ita per ivi-
tatem omnibus, poſt ſeptimm
ut dictum, datâ militibus terrâ
Jeſus Mariæ, & ſigno alb
brachio faſciæ, qvo ab hoibus
dignoſcerentur, Neoſtadienſ mu-
nimentum omni vi aggreus,
propugnatorem militem ad valli
pedem excubantem, numer tum
ſatis exiguo, facile in ſuper rem
valli partem propulit, eoſdeiqve
citiſſimè ſeqvutus, ſuperioretqvo
qve valli atqve loricæ occuaſſet
partem, niſi ociſſime ſuis ſbve-
niſſet Falckenbergius, qvi col-
lectis illico ſuis, atqve inte rat
omnium animis viribuſqve hin
loci, neqve ſine clade, iſſet
rejectus. Verùm inter hæc
in aliam partem impetu, qvo
vigiliæ ſatis negligenter bitæ
fuſſent,

iſſent, turbatum facile dejece-
m militem. Neglectus fuit
xcubitoris, qvi privatum in ſinu
ſcrutando hoſtem pediculum,
prius animadvertit Cæſaria-
n, qvam in ſummo valli eſſet
rce: unde alii qvoqve ſtatio-
r facilè profligati, ad intimio-
muſqve portam, patulam ape-
ei viam. Tantis urbi ingruen-
umalis, mox ubiqve concla-
atm ad arma, & qvanqvam, ſigno
ove ex campanis dato, omnes
urrerent undiqve, nec inſtre-
è ugnaretur ab omnibus; ni-
amen minus, ipſo etiam Falc-
ergio intrepidum opponente
cis, fataliqve glande ad mor-
m roſtrato, ſubſeqvuta fuit con-
itanta, ut non ſolum ipſi cives
dlerentur terrore, ſed &
ti indoleſcerent ipſi, inter
etiam fuit *Qvintius* ille *de*
at, Savelliæ Legionis Protri-
ns, qvi Regis vitæ ante inſi-
at ad hoſtes profugerat, &
io in eodem poſtea obiit con-
Rejecti ergo intra urbis
neria cives. Gerebat per id

 tempus

tempus rem ſimul ſuam Holſtiæ Dux Adolphus; ſed rebus ita vacillantibus, ut, niſi victoriam ſuam perſeqvutus Pappenheimius ad Crockenſem uſqve portam vaſiſſet, rem ſuam fruſtra facturus fuiſſet, ob virtutem defendentium. At Mansfeldius tutior in armis non prius ſe ex ſua emiſit ſtatione, qvàm Pappenheimius in media graſſaretur urbe; ſe ita exceptus à propugnatoribus ut non niſi bis rejectus per apertam intromitteretur portam, cadentibus jam civium animis & victoribus veluti herbam porrigentibus. Qvi in inſula ante pontem obſervabant Cæſarinos, inaudito urbis alibi periculo, metu majoris mali, patulis hoſtem exceperunt portis. Nihilo tamen minus civium atqve militum nonnulli, vocantibus Amſterodio, Trotio, Wodrichio, aliiſqve militiæ ducibus, in urbe iterum ſe conglobarunt, animo hoſtem de vallo deturbandi; verùm his qvoqve flaceſcentibus, dum pars una p[illegible], altera in pedes ſe conjicit, ac

hoſtibus

hoibus magis magiſqve in muni-
tioes irruentibus, ac jam tormen-
ta e vallo in urbem fulminanti-
bu reliqvi omnes, deſertis ſuis
taonibus, in privatas ſe ædes
contulerunt, ac deſerta urbis
erus cura, rebus privatis tantum
ni um appoſuerunt.

Igens ſeqvuta clades, & de- *Miſera Magdeburgenſium laniena.*
lo nda urbis vaſtatio. Tres
nm ſuperſtites remanſêre
oiules: qvartus cum multis
er oribus neci datus. Ex Sub-
ibnis *Longius* periit & *Troſtius*:
ſts & *Woldrichius*, ſupremi
coiarum Præfecti, ut & *He-*
nus equitum Magiſter, cum
tis aliis militiæ ducibus, ne
de gregariis dicamus militi-
s, diræ victorum ceſſit rabiei.
a me *Falckenbergii* corpus, poſt
he receptum vulnus ex con-
ctin proximas ab amicis re-
ædes, invaleſcentibus flam-
s, cum potiſſimâ domuum par-
n neres redactum. *Adminiſtra-*
plumbeâ ſaucius glande, à
ibndo qvodam milite, ubi
ant in ipſum injeciſſet, bipen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

niqve caput vulneratus, ſclo‍ptiſ-
qve multùm verberatus, & eſti-
mentis ferè ſpoliatus, ſemindus
eqvo impoſitus, in Pappenheimia-
na primum caſtra abductus; nox
Wolmerſtadium, atqve einde
Guelphenbytum in cuſtodiã tranſ-
latus. *Amſterodius*, Generalis igi-
liarum Præfectus, lethali ita ffli-
ctus plagâ, ut ex eâ poſtridie nde
deceſſerit. *Uſtarius Bojuſqve* ſub-
tribuni, ut & *Schaffmannus* eqvſtri-
bus excubiis præfectus, cum mni-
bus ſuis ad Baſilicam eqvitibus vivi
in hoſtium devenêre poteſtatem.

Seqvuta inde ingens Urbi qvo-
qve calamitas. Nam, reſeratis por-
tis, vix eqvitatui, maximè ...
Croatis vi omni ingruentibu...
tula facta fuit via: ſtatim ...
cępta laniena. Rapinis, cædibu...
ſtupris nullus finis. Crudelitate...
barbariem, calamo exp...
nemo; qvin & meus ad illa ho...
ret animus. In æde Cat...
ſacra tres ſupra qvinqva...
imbecillioris ſexus, capite tru...
catæ; ut & ad altare Divi Jan...
unus ex verbi miniſtris cæſu...

reliqvas urbis partes, vicos atqve
plateas, ne gementibus qvidem &
invitæ veniam precantibus, nec
gravidis parcitum, nec parturien-
tibus. Ad id omni horrore majus!
Infans à matre fortè projectus à
duobus militibus in diverſa raptus
diſcerptuſqve. Maritatæ juxta at-
qve virgines, poſt illatam priva-
tim ædibus, & in plateis publicè
vim in ignem præcipites actæ, ex
qvibus virgo qvædam nobilis, ignis
vitatura flammas, ſe in puteum
projecit. Reliqvi impuberes li-
beri, qvibus ipſa rabies per mili-
tum miſeratione veniam dederat,
ad [illegible]actatorum parentum cadave-
ra conſidere conſpecti, patrum ma-
trumqve nomina neqvidqvam im-
plorantes, ut & alii miſerrimi
infantes cæſarum matrum ubera
tinnum ſugentes; qvos tamen
omnes ſubſeqvens mox ignis con-
ſumſit. Nam Pappenheimius, con-
ſpectâ omnium ad ſui defenſionem
[illegible]irite, qvò illam citius reprime-
ret, injici flammas juſſit, ut, correp-
tis civium domibus, cives omnes
retraherentur à pugna, qvod &

factum. Seqvutus inde turbo en-
tus ita latè patulas poſtea diſcit
flammas, ut ne hoſti qvideripſi
tutæ fuerint plateæ, neceſſuqve
habuerit, exceptis paucis coor-
tibus, qvæ in valli tutelam ſre-
traxerant urbe itidem in caſtra
redire, ablatis ſecum eqvis & ju-
mentis omnibus, cum magn fæ-
minarum numero, inter qvas puel-
lulæ etiam decem, aut duodecim
annorum, qvæ omnes immotuæ
libidini. Cæperat incendium hoc
horâ decimâ antemeridianâ, nec
ultra decimam duravit veſperti-
nam; at tam valido cum impetu, ut
ſpatio duodecim tantum horum
urbs univerſa cum ſex parœciibus
templis & multis ſuperbe emen-
tibus conflagrarit turribus: e qvi
bus centum ſolum & triinta
exigua admodum, qvaſi piſcato-
rum tuguriola, evaſerunt ad
piſcatoriam ripam ſita. Cives in-
terim qvidqvid pretioſi ſibi rat,
metu artificialium ignium, nne
in cellas conjecerat, qvæ poſtri-
die redux in urbem hoſtilis miles
inter fumantia adhuc rudera ruiſ
magn

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

mgna hic argenti facti aliarumqe rerum pretioſarum præda! Ine deprehenſâ ingens cibi potuqve copia, atqve in illa, multis cevifiæ cupis inventis, toto helluri triduo, ut ipſe perhibuit Tius, illibatæ Magdeburgenſis viginis celebravit nuptias. Qvot inac ſtrage perierint, certò affinare non licet; conſtanti tamen fic creditum, non pauciores ædin ruinis flammiſqve obrutos, qvm qvi ferri acie, periiſſent. Ex ecum cadaveribus, qvos Tillius ip in præterlabentem amnem prcipites dare juſſit, ſexies mille qidringenti & qvadraginta numrati. Ex tam immenſo civium nmero, certiſſima fama eſt, qvadngentos tantum circiter cives reqvos fuiſſe, qvorum reliqviæ inaſtra deductæ, qvamvis fortunaum omnium jacturam paſſæ furint, magnum tamen ab iis lytrm poſtulatum, ſi libertatem vdent; ſed qvarum pars inde bna fugâ incolumis evaſit, ſuborroforte fortuna Fermeſlebii, in Tlianis ſtativis, incendio; in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

qvibus etiam fuit *Joannes Stal-mannus*, qvi, ut ut injectis ſibi catenis, obſervantiſſimè cuſtodiretur, occupatis tamen per illam occaſionem alibi militibus, benigniſſimâ DEi evaſit manu, quo die Tillius, facto prædandi fine militem ſuum tuendæ urbi per ſtationes ſuas diſponebat. Reliqua adhuc erat Baſilica. In hanc vocati univerſi ſua primùm celebrarunt ſacra: diſploſa inde, idqve iteratis vicibus, tormenta in victoriæ ſignum atqve lætitiæ. Iſqve hic fuit Magdeburgi exitus, qvem multis ante annis, fatidico qvaſi inſtinctu, vir maximus deploravit *Petr. Lotichius*. Prædixiſſe videtur hoc malum ſuperioris anni horrenda tempeſtas, qvæ aliqvot ſacrarum ædium turres funditus ſubverſas iterum in faſtigium erexit, muri magnam dejecit partem, & in Paradyſo, Sacello Baſilicæ innexo, qvinqve virginum ſtatuis ſua excuſſit lampadas: qvin & ipſe *Alkenbregius* ſub dio, eqvo vectus, ter eqvo excuſſus deprehenſus: quod mortis genus præſagiverit factum,

Prodigia

ipſe

iſe docuit eventus. Obſervatum
acd etiam Hamburgi, cum Ad-
miſtrator Magdeburgum itita-
re, ſudiſſimo etiam cælo, nec ul-
lâ ubecula obfuſcato, aſcendenti
eum, bis ingens tonitru cælitus
mugiſſe. Paulo ante obſidio-
nem ipſam natum immane mon-
ſtrum: & Neoſtadii, in ipſo ſub-
urbio, decani cujuſdam militis
uxor ingentibus cum partus ne-
qvaqvam colluctata doloribus o-
bi; obſecrata tamen priùs mari-
tum, ut, diſſecto ventris utero, poſt
mortem necis expiſcaretur cau-
ſam. Repertus infans majoris ul-
tra modum magnitudinis, caput
tectus caſſide, corpus armis, pe-
des ocreis: pendebat item ex hu-
meris militaris illius inſtrumenti
genus, ex qvo pedites ſua onerare
ſolent ſclopeta, cum dependen-
tibus aliqvot tubulis ad glandium
formam compoſitis, ex carne
conſtans bulga, & introrſum pi-
loſa.

Rex interim, inaudita urbis
expugnatione, atqve ereptam ſi-
bi conſpicatus occaſionem depel-

lendi Tillium, digreſſus Pozda-
damo, exercitum ſuum Spndo-
am reduxit, ibidem ſub arci tute-
la, cui præſidebant Sveci, aſtr-
metatus omnia Tillii obſerabo
ſtudia, ut & qvid, poſt epug-
nationem Magdeburgi, in fote
ſtantes Ordines, maximè autm in
duos proximè ſibi vicinos Electo-
res, moliri vellet. Qvod dum fit,
tali ſimul culpam Magdebur à ſe
hoc amolitus eſt ſcripto; *Magde-*

Rex à ſe amolitur miſeriam Magdeburgenſium.

burgenſium factum injuriâ, quod
diuturnæ ſuæ obſidioni mature ne ſuc-
currerint. Nam ſi in primo ſtati mi-
ſeriarum ſuarum veſtibulo juſta pa-
randis delectibus ſubmiſiſſent ecu-
niam, omnem hanc calamitatem
effugiſſent. Nihilo tamen minus om-
nem à ſe motum lapidem ut mature
tantæ obicem poneret calamitati fa-
cturumqve fuiſſe, niſi maxima va-
qve obſtacula inſperatam ſibi impuliſ-
ſent moram: inter qvæ potiſſimum
erat, qvod non prius iter ſuum ad
eos accelerare potuerit, qvam ho-
ſtem ad Francofurtum Landsbgæ-
ve depuliſſet, qvò à tergo eſſet tutor.
Reliqvam Electorum fuiſſe culpam Et

qvem

ſdem Saxonis, *qvod petita ſibi ſub-*
miſtranda negaßet; Brandenburgi-
verò, qvod fidem ſuam interponere
noerit de ſecuritate, ſi porro progreſſus
ret. In ſumma: *Utrumqve ita in*
effectum fuiſſe, ut neſciret quo ani-
m ſe proni eſſent. Hic ad Span
cm interim nova cum Landgra-
confœderationis recaluit tractatio,
n & Gvilielmus Saxoniæ Dux ſe
nxit. Miſſi itaqve utriuſqve no-
ie ad Regem Legati, *Herman-*
u Volffius, & *Sigiſmundus Heuſ-*
er, qvi in conventa ſubſcrip-
nt præteriti anni; niſi qvod
cum fuerit, *Saxoniæ Ducem*
mum belli in illis oris Imperato-
riore: ad conſcribendum militem
ciariam conferret pecuniam, at-
e Legionum Ductoribus expenſam
ndo militi pecuniam cum modico
teſurio refunderet: Regem cætera
ibiturum, & indemnem præſti-
ro. Occaſione item hujus confœde-
tiis, ſi Principes ſuis pellerentur
ibus, aut in aliqvam ducerentur
itatem, Regem cauturum de tuto
R no receptu, & condigno digni-
tis ſuis munere atqve alimentis,
& de reſtituendo ſe in auctas ditio-
nes,

Regis Fœdus cum Landgravio & Saxoniæ Duce.

nes, atqve libertatem. At um
Brandenburgico, ne ſpes fœderis
abiret ſterilis, valde metuebtur.
Cauſa fuit, qvod Spandoæ tadi
tio Regi tantum ad liberationem
uſqve Magdeburgenſium coreſſa
eſſet; jam vero perditâ, de loci
reſtitutione agebatur: qva mu
controverſia Regem ad interum
uſqve menſem ad eundem titit
locum. Siqvidem Rex, n ru
tum ad Havelam haberet rcep

Tentatum fœdus cum Brandeburgico.

tum, porro Albim verſus prgre
di non audebat, multoqve ibuc
minus conſultum videbatur roli
xius recedere à Viadro prius vam
certus eſſet de futuro hoſtis nſti
tuto. Seqvutum ergo conlium
ſalutandi Electorem, ut aute ini
to cum duobus iſtis Principibu
immiſceret fœderi, aut Spdoa
atqve Cuſtrini monumenta Re
gis concederet poteſtatem, atqv
hoſti omnem negaret trantum
Sed in Electoris aula, ut u mul
eſſent, qvi Regiis favebant parti
bus, tamen expugnatione Mag
deburgenſium, metuqve majoris
mali, magis Principi ſuſcipienda

inſu-

inſurrabant neutralitatem, qvam
qv: communia eſſent in uſum Pro-
teſtantium Principum, ſolo tan-
tu fine, ut ditiones Electoris ab
omni belli immunes eſſent pericu-
lo. Ad hæc Rex, ſimulato ex Mar-
chia diſceſſu, qvaſi regionem ho-
ſtium exponeret injuriis atqve
prædæ, exploraturus an non vel
fluctuantem Electoris animum
in ſuas pelliceret partes, miſſis ad
Electorem, qvi dolorem ſuum te-
ſtarentur de expugnata Magde-
burgo, & tot millium interitu,
qvi ſanguine ſuo hoſtium litave-
rant ſævitiæ, ut & captivitate ip-
ſius Adminiſtratoris, ſimul Electori
in memoriam revocavit: *Magde-*
ur mature ſatis ſuccurri potuiſ-
ſe, ſi mora abfuiſſet qvam Electo
ts ſi injecerant: atqve inde ſe ex-
eri adventum ſuum in Germaniam
onereqve apud omnes gratum; pa-
ratqve à ſe abitum eò, ubi gra-
or ccipsretur, atqve ſibi ſuiſqve eſ-
t itior. Et nè promiſſorum oblitus
idetur, ipſam qvoqve Spandoam
leori è veſtigio reſtituere, ne apud
lumniatores maledicam de ſe augeret
lin-

Rex ſimulat abitum ex Marchia.

linguam, quæ ſæpius loci huju tute-
lam in ſuam potius rem, qum in
communem Proteſtantium uſu paſ-
ſim jam ſparſerat. Indicariq; juſ-
ſit: *pergratiſſimum ſemper ſibi futu-*
rum, qvoties inaudiret de p ſperi
Electoris ſucceſſibus, potiſſimu a
tem ſi dignitatem ſuam, concre tum-
qve à DEo ſibi populum, prop
ribus atqve authoritate, ſimul
tueri poſſet adminiculo. P culi
haud parum hæc Legatio ar
Electoris, qvi ad eam ſtati ſu
picari cæpit, per Regis ex
nibus ſuis diſceſſum, Mar
totam certiſſimam Cæſariais fu-
turam ſedem, adeoqve
nidum omnibus Cæſariaor
ſupplementis: ac mox cert
tius ſubſeqvuturum, ut
hoſte Cæſariano Regi
ma foret totius belli arena
ſit ergo ſtatim ad Regem d
ſuis penitiſſimæ admiſſioni Co
Brandenburgici ad Regem Legati. ſiliarios, *Levinum à Kneſeb*
Conradum Bertramum Phuli
rùm Rex, ubi permotum
ſiſſet Electoris animum, ni
men minus, qvò inſtiter

g

grſus, cum iiſdem Legatis *Comi-*
en uum *Ortenburgicum* miſit Be
ohum, qvi ſine multis circuitio-
nibs & armorum ſtrenuè urgeret
o unctionem, & ſocietatem
ura animorum. Res tamen
r er opinionem ſecus cecidit.
Na Brandenburgicus extremi-
at illas Regis averſatus, apud
r ium poſtulare Neutralitatem
ſtuit, ea lege, ut regiones ſuæ
blicis immunes eſſent injuriis:
aimè autem qvæ Spreæ & Ha-
el adjacent, Albiqve includun-
nc Viadro; aut ſaltem Aulæ
aeretur, & Electoris muni-
o bus. Nec difficulter ſe hæc
mia impetrare poſſe vel exin-
e ſpicabatur, qvòd de diſceſſu
es ipſe certiorem redderet
ilam. Hinc, exiguam poſt
om *Ortenburgicum* Comitem,
liemiſit cum reſponſo: *Sibi nun-*
va in animo fuiſſe nulla cum Rege
ir acta; à reliqvo tamen Proteſtan-
u Principum corpore divelli noluiſ-
eqve eo abunde ex præteritis con-
ar actis, qvòd propterea nullam
eg moverit controverſiam de ſummo
totius

Ortenburgicus miſſus ad Electorem

Electoris reſponſum.

*totius exercitûs moderamine, mò ſi-
bi relinqueretur imperium tantm in
eum militem, quem ſuis conſcrſiſſet
ſumptibus, eodem abſque præjudicio
Regis uſuro. Nihilo tamen inus
etiamnum orare, ut in his acquieſceret,
aut alias cogitationes ſuas in intil-
lum ſuſpenderet, donec cum Electore
Saxoniæ & aliis Proteſtantibus cofer-
ret Ordinibus proxime conventuris,
vel, ſi ne hoc quidem impetrare poſſet,
hoc ſaltem ageret, quod è re videtur
publicâ; interim Spandoa ſe arcm ſua
muniturum præſidio, & , utim
ſua fidei ſervaturum. Cætern in
Regis eſſe arbitrio, vel aliò qcun-
que divertere, vel ubi jam ſemeixiſ-
ſet pedem, ſuum præſtolari Item.
Per Regis abſentiam ſe cum ſuo ella-
ga Electore Saxoniæ, pro vir ſua
defenſurum, ut & , urgente eceſ-
ſitate, Regis ſimul auxilium nplo-
raturum. Interim utrobique d Neu-
tralitate acturum. Sin vero Regiæ
Majeſtati placeret in ſuis adhu ſub-
ſiſtere terris, commeatu ad ſuſtan-
dum exercitum pro virium opnque
copia haudquaquam defuturum.* Ex
hoc reſponſo conſpicatus Rex ſe
minitationibus ſuis de abitu nihil

profe-

proœ̃cturum, rejecta fæderis men-
tione in commodiorem occaſio-
nem, in præſens tantum apud E-
lectorem de ſecuritate egit loco-
rum quę à tergo ſibi eſſent, ſi pro-
ficiſceretur; certus jam ſatis futu-
rarum calamitatum, qvæ Prote-
ſtantibus imminerent à Pontificiis.
tare ita ſcripſit Electori, *Acta ha-* *Regis lit-*
bens cum Electore in ſuſpenſo futura, *teræ ad*
donec conferret cum Electore Saxoniæ: *Electores.*
ſe interim verſus Havelam moturum,
ut propior ſit hoſti; Spandoæ autem
arcem ſuo ſe ſervaturum præſidio tam
diu donec exercitus ſuus in tuto collo-
catus eſſet, aut hoſtis in eum redactus
ſtatum, ex qvo ſibi receptum interclu-
dere haud poſſet. Ad hæc pauciſſi- *Reſpon-*
mis Elector: *ſe Regis haud defore* *ſum Ele-*
ceptis, ſi illa ſine præjudicio fierent prio- *ctoris &*
ris Regis ſyngraphæ, ac denuo novo ſibi *novæ Con-*
reſcripto caveret de reſtituenda Span- *troverſiæ*
do. Dictum, factum. De Cu- *cum Re-*
ſtrino ita convenit, ut in cautionis *ge.*
inſtrumento mentio fieret, *præ-*
ſentium ac futurorum hoſtium. Cum
itres tranſactæ viderentur, no-
va nata controverſia. Movente
ad Albim Rege, Elector Spandoæ
traditio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

traditionem reſtringebat ad ema
pus accepti ab Electore Saxoniæ
reſponſi; & de Cuſtrini catione
uſqve ad ejuſdem Electoris ſtipen
debat ſententiam. At Rex con-
tra prætendebat, inſerta ab Ele-
ctore declarationi verba conti-
nere ipſum de fœdere ineundo tra-
ctatum; aliàs operam futuram
inutilem, neqve ſe ulla ratione pe
dem ex primis ſuis ſtationibus mo
turum fuiſſe, qvòd de retinendi
Spandoá ne in momentum tran-
qvillus eſſe poſſet. Arcem tradita
ad arbitrium Regis, non ad ſen-
tentiam aut voluntatem Electo-
ris; qvin, qvod magis facit ad em,
datam in poteſtatem Regis, ut u-
niverſus ſuus exercitus à tergo tu-
tus & undiqve eſſet ab hoſtibus,
nec ab ullo intercluderetur recep-
tu. Adhæc revocaret ſibi in me-
moriam Elector, non per delega-
tos tantum ſæpius antea egiſſe ſed
& præſenti oretenus pollicitum
fuiſſe: etſi Saxoniæ Elector
ro cunctaretur, ſe tamen, a
omni dignitatis reſpectu, fœdus
cum Rege contracturum, & om
mnem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

urum utriuſqve ſubiturum ale-
n adhæc, ſi hoſtilem in Re-
animum induiſſet, ſimul Pro-
ſtatium omnium Principum at-
e Ordinum apertiſſimum ho-
habitum iri; qvin imo nul-
m viſurum cauſam, cur, Sa-
n intuitu, ſcrupulus in hoc ne-
ti ſibi moveri poſſet, ſive ami-
me ſibi præberet, ſive neutri
raddictum, Nolle tamen in-
i curſum ſuum verbis tantum
minari, donec, poſt accep-
ab Electore Saxoniæ reſpon-
mperatus ipſe principalis tra-
it; felicem ſuum ſortiretur
itum.

Rs dum ita diſceptatur, nec
tor Brandenburgicus, neqve
it Conſiliarii, de prima cede-
dent ſententia, totum nego-
in offenſius abiit ſcriptum,

Offenſive Electoris ad Regem litteræ.

*uſqve Rex, ut expugnato jam
burgo, ſecundum pacta contra-
Spandoam ſibi ſine mora reſtitue-
cem: exercitum ſuum, non
ſed ſibi gravem, ex occupatis re-
cet ſtationibus, ne, evacuatis pe-
locis, ſibi neqvidqvam relinqve-
retur*

retur unde ſuos poſtea alere poſſet ab onere liberaretur ſuſtentandi Regis inibi præſidiarios, qvod eju mi-les univerſam expilaſſet oram: deni-qve, Cuſtrini ſe qvidem vle in illius dare fidem, ubi ſufficiens reſti-ta fuiſſet cautio de eodem reſtituendo ceſſante cauſa; totamqve Mar-chiam ab omnibus diribitoriis at-qve contributionibus immunem red-deret.

Rex hoc ſcribendi genere per-tè ſe perſtringi ratus, con iun hoc ut penitiſſimum ægerri: tu-lit; reſpondit tamen: *Recclare-tur Elector Cæſarianorum tyrannidi atqve crudelitatum: rediret in men-tem ſuam, recoleretqve qvanti il pollicitus fuiſſet de Pomerania, qvam victor jure ſibi retinere poſſet. iqu ergo Electorem facere, qvod ſi ran ſuam in ſe fidem in ſuſpicionem voca-ret, aut judicaret ſe hoſtilium ma-chinationum authorem. Spandam ſine morâ ſe traditurum; etſi libera cauſam cur tergiverſari poſſet. Ne locum à ſe deſeri, qvod deſertum vellet hoſtem; ſed qvod ratio belli a ſe injungeret: neqve armorum orum finem facturum, qvamvis ab*

Ultima Regis reſolutio ad Electorem

deſert

*ferar Electore, donec deſtinatum
g..t ſcopum: Vaſtationem ditio-
m lectoralium Electori ipſi imputa-
poere, quod ſe ſperatis deſtituiſſet
miculis, exercituſque ſuus uni-
ſuotioſe deſidens nullas in illis ter-
ali haberet operas; adhac promiſ-
u deeſſent alimenta, equitatum
ſſiò coactum fuiſſe, ut diſperge-
ur quamvis plura in id panarum
brit exempla, quam viginti
e nis neceſſum habuerit. Ul-
uipoſtulare, ut, poſt tot hactenus
uionum ambages, Elector mentem
mpertè explicaret, utrum pro ſe &
antibus ſtare vellet, an arma
n ſare contra ſe vertere? Neu-
litem in caſſum poſtulari, ut
a armis ſuis tueri non poßet, imo
mpſius loci poſtulare, ut in hoc
q hoſtem ſuum quarat; nihilo
eminus, oblata etiam ita occa-
e ſe amicum Electori geſturum,
d a à ſe ab Electore, de reſtituenda
nia, manu ſua reddidißet ſubſcrip-
Interim poſtulare ne ægrè ferat, ſi ab
cte per Pomeraniam occupata oc-
a laque poſtea inter ſua cenſeat,
d llis cum hoſte decertaverit, cum
s ſit eundem in ipſis quoque Ele-*

ctoris

ctoris ſcrutari viſceribus: adq; h
omnia triduum tantum co
ut habeat reſponſum. Miſ
fuêre litteræ per Comitem T
rium, & ſimul inſinuat
Joachimum Tranſche, in au
ctoris Reſidentem; cui ſim
dictum, ut, valedicta aula
denburgicâ, ſe in Regia c
ret caſtra. Miſſus ad hæc
gem *Arnheimius*, qvi exp
apud Regem *Munimentoru*
rum traditionem Electoris re
dignitati, tum & pactis conf
tatis, atqve Legibus Imperii.
extemplò Rex: *Liberam di*
Electoris adminiſtrationem ſibi
curæ fuiſſe, in qva ſola dignit
Electoris: hac amiſsâ inanem
rum titulum. Munimenta ſu
tum tutela depopoſciſſe, & ex
num militarium moderamen
voluiſſe, qvod diverſa eſſet bel
ab adminiſtratione Civili; m
eſſe qvæ præcipiti opus haberent c
re, neqve ullam admitterent
Si Cæſar Ordineſqve Imperii deb
Germaniam leges obſervaſſent,
hac munitionum opus futuru
fuiſſe. Pactum etiam frate

Arnheimius mittitur ad Regem.

n fringi, ſi qvis urbes ſuas alicui nſiat reſtituendas aliqvando, non te penitus alienandas. Abiit iq; Arnhemius, Regi benig- asb Electore reſponſum polli- us Et Elector offenſum à ſe gn ſentiens priorum mox lit- aim acerbitatem ita leniori- s nitigavit verbis: *Deprecari ncam conjunctionem contra Cæſa- re Pontificios, eam potiſſimum aſam, qvod metueret, ne à contra- ud Lipſienſes cum Proteſtantibus ravelleretur: adhæc qvod arma o ſuorum penuriam magis Regio- ſtura eſſent, qvàm uſui. Sperare rn à Regis humanitate impetrari , ne in hoſtilem aliqvando abire mm.* At Rex ex Arnhemii nſſo ita neqvidqvam ſibi ſatis- tu ratus, mox ita ſubjunxit: *ſto die certiſſimò Spandoâ cum cis, qvoqvò fata traherent, motu- ; ipſamqve arcem Spandoam, u fidei ſuæ deſit, omni præſidia- evcuaturum milite: Elector da- eo omine ſyngraphas reſtitueret; mus, nolle inpoſterum ullis ra- ibs illi devinci, ac ſimul omni micitiæ nuntium remittere.*

Regis cum Electore diſſidium.

Atqve inde ſtatim tetendit Beoli-
num, præmiſſoqve tubicine or-
tas ſibi aperiri mandavit; ſi rga-
rent, extrema qvæqve minit us.
Jamqve cum univerſo exerci
ipſius urbis conſtitit aſpectu. M
tus ingens & terror ad conſp
Regis in acie phalanges. M
Regi obviam totum Elect
domus Gynecæum, & in hc
dua Palatina, cujus interv
& conſenſu Electoris, in ha
ventionis itum leges: *Rex*
doam ad finem uſqve præſentis b
ad libitum teneret præſidio, coll
nibus ante tranſactis. Rex pr
ſervaturum pacta promiſit. D
ſtrino Elector ita jurisjuran
ſe obſtrinxit: *Exercitui Regi*
ſitum ſi vellet, ſive turmatim
cum univerſo exercitu, patulu
per futurum tranſitum; ho
denegatum iri, minus tra
qvin & ad ultimum ſanguinem
illius vim defenſurum. Urgen
neceſſitate, Regi licitum fore ur
urbia ſuo firmare milite, ut
nitiones omnes exteriores:
etiam in ipſam receptum iri urbe,

Pacta inter Regem & Electorem.

ubibus pelleretur, armaque ſua Regi junctum iri armis, ac totam elli adminiſtrationem ſoli Regi de-andatum. Conventum etiam rte de tributo Regi penſitan-o. Productis ita ad umbilicum bus, veſperi in Electoris con-vam viridario. Poſtridie ſum-o ane, vix adrubeſcente au-ra profectus eſt Freienwaldam, ora perrecturus Sedinum. Exer-ituSpandoam verſus in priſtina ceit caſtra.

Ille Elector Brandenburgicus *Brandenburgicus cauſam pacti cum Rege exponit Saxoni.* facti ſeriem per Arnhe-mium Electori Saxoniæ ita ape-it: *Factum non ſponte feciſſe: e-cum Regis univerſum ſuis incu-iſſe cervicibus: inermem ſe contra mos neqvidqvam potuiſſe, non-matis benè coalitis Proteſtantium rs. Rogare item, ſi amice tranſacta ege pacta ſiniſtre interpretaren-, non deſereret, ſed conſilio juvaret o, ac, poſtulante negotio officium, qve ſuccurreret atqve armis, ea-re ſcripto ſibi cautum velle. Si-litqve Imperii Ordines per ſuas met interceſſorias, ne rem commu-*

nem in derelicto haberent, ſed n tuis inter ſe animis Regi adjungerent Socios. Lipſienſibus autem decretis ſe firmiſſimè inſtiturum. Datæ in hancem etiam litterę ad Cæſarem, qbus ſubjunctum: *qvàm avarè a upem Imperii Romani graſſati fueri per Germaniam, qvantamqve va tiem intuliſſent terris, ac, præſcrip Legum conſtitutionumqve cancellis, qvantâ protervia avitam ipſam peſſum dediſſent Libertatem, Electoribus, Principibus, Ordinibuſqve inſtaſſent, ac qvot demùm nefandi Germaniam contaminaſſent flatiis, immani huic licentia ipſis indigentibus Pontificiis; in Proteſtantes omnem mali incubuiſse molem, quorum dignitatibus ita omnes nutabantur male feriati, ut emendlatis omnibus, nihil futurum eſs relqvum, præter humiliſſimam Co itum conditionem. Cæſarem ipſum d inſtitutas à ſe qverelas non niſi ingratum fuiſse: licentiam non coëitam militum, ſed auctam: patrocinium non additum, ſed negatum Electoribus Proteſtantibus. Unde vitio ſi non duceret, qvod deficientibus omnibus remediis, Jure naturæ, Legumqve* impe-

Litteræ ad Cæſarem.

mrii conſtitutione, in Regis abuſset raiactiones. Spandoam *qvoqve tq;* Cuſtrinum *Regi conceſſiſſe, vò ſecus majorem periculi metum vitre non poſſet.* Sed Cæſaris ad leorem hæ fuerunt litteræ. *Cæſaris Reſponſum.* *hitoriis Imperatoris pareret manttr. Svecis Spandoam redimeret: ad uſinum tranſitu prohiberet, ac ſe rmuis Cæſari jungeret.*

Venit Rex interim Sedinum ul- m Calendarum Julii, ubi Magni ſoviæ Ducis Legatum à Ca- ns jam Junii ſe expectantem dem *Andreſowitzium* magna r ſolemnitate in colloqvium mit, qvi poſtea ibidem ex ar- n obiit febre: qvem pauculo ſtempore etiam ſeqvuta fuit orii Campiductoris uxor Chri- na filia Axelii Oxenſtirna, qvæ marcophago in Sveciam re- ſſ, majorum condita eſt mo- mnto. Unica adhuc ſupere- i Ducatu Pomeraniæ Gry- iſ aldia, qvæ Peruſio credita eſ ianis adhærebat partibus. aioccupandæ Rex provinciam di *Achatio Tottio*, Generali mili-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

tiæ in his oris præfecto. Hujus
ſucceſſus ita ſe habuit. Miſerat
Tottius eqvites qvi ad Stenbeen-
ſem portam hoſtes conciren ad
pugnam. Conclamatum in urbe,
conſcenſum in eqvos, &, data tu-
bâ ſigno, aliqvot ſe turmæ effudêre
portis. Exiverat & Peruſius cum
excubiarum Præfecto, & neſcio
qvo altero Crucifero. Vix porta
exiverat, monitus ne cum paucis
procul à ſuis munimentis occurre-
ret pluribus: verba monitis
flocci habens, cum Crucifer ſuo
longius provectus, à Regiis, di-
tum in urbem intercludentibus
interceptus, Crucifero internE-
cioni dato. Peruſius, magicis ar-
tibus inſtructus, duobus globis tra-
jici non potuit, donec alio pari
arte per Svecum medicato, tran-
fixus periret. Commilitonum
ti Croatæ ad Roſendalam
tranſmiſêre fluentum, pars à Sve-
cis intercepta ac cæſa. Sequuta
poſt horam ipſa loci obſidio.
tius ſiqvidem, interemto Præ-
fecto, miſſis qvi deditionem po-
ſtularent, atqve eandem n
bus

ib: præſidiariis, aggerem duce-
re cœpit, ut, qvod verbis impe-
trare non poterat, vi atqve virtu-
te occuparet. Facta ex urbe eru-
ptione numeroſæ militum manus;
utrinqve certamine acri-
ter pugnatum: & ſane rem ſuam
Svecicus pedes male feciſſet, ni-
ſi irocientes plures Cęſarianos
repreſſiſſet eqves. Fuit ta-
men hic ultimus, qvaſi moribun-
dorum conatus. Qvippe miſſis i- *Gryphiſwal ita deditur. Tottis.*
poſtridie, qvi expiſcaren-
tur qvid ſibi eſſet in animo, nulla
interpoſitâ mora ſtatim de deditio-
ne actum: conceſſum in ſolitas
conditiones, eaſqve honeſtiſſimas.
Svecis locus. Miles duce
Herico Drachſtedio, Centurione,
zium deductus, unde ex pa-
cto diſcederet Roſtochium; ſed
contra fidem, mutato itine-
re contenderet Havelbergam,
ſupervenienſ *Hallus*, in Prignicen-
ſi Marchia Tribunus, perfidum
eqvitatum, captis trucida-
tiſqve nonnullis, palantem totum
in fugam conjecit: peditatumqve,
cujus numerus fuit mille qvingen-

 torum

torum arma prius deponere, mox
& in arma venire Regis juſſit. Pe-
riit in hoc conflictu ipſe etiam
Drachſtedius, qvi pauculis ante
diebus præfuerat Gryphiſwaldiæ.
Diſplicuit res Regi: itaqve his
verbis illico ad Tottium ſcripſit:
*Smidium, Eqvitum Magiſtrum Cæ-
ſarianorum deducendæ alæ præpoſitum,
qvod violentas in illam immiſiſ-
ſet manus, cum aliis inferioribus
præfectis, vel vivum ad ſe transmit-
teret, vel mortuum in ſua deduceret
caſtra.* Sed hi imminens ſublo-
rati periculum, qvæſitis primum
latibulis, mox ſe futuro exemerunt
malo: captus reliqvus miles, qvi
Svecis cohærere nolebant, hi le-
gibus dimiſſus: *Coram Rege in
eos agerent, à qvibus eſſent læſi, in
exercitum Svecorum nullam injuriam
verborum tentarent ignominiam.* Interea
duxerat Rex ipſe apud animum
ſuum in obſidione Gryphiſwal-
denſium adeſſe ſuis: jamqve tam
in itinere cum de deditione nuntia-
retur. Perrexit tamen porro,
tum loci viſendi gratia, tum ro…
curandi cætera, qvæ ex ſuo fu…

ter uſu. Conſpecta urbe, hæc
erii apud Regem fuit laus, *Peruſii laus.*
to in tota Pomerania, ubicun-
e Cæſariani ſuum habuiſſent
gum, nullum conſpexerit lo-
m cujus munitiones omnes
ſolidæ, egregiæ, atqve ad
inicem ita fuerint congruentes.
vcta hic frumenti copia tanta,
ſaviſſimum obſidium ad qva-
ortiam menſes ſuſtinere poſſet;
viem & bello neqvidqvam
ent neceſſarii, & ducenta ni-
ulveris inventa fuerunt vaſa:
u, vivo Peruſio, non potue-
ſi obſidium hoc non magno
tis. Occupata ſic ergo totâ
rania, cum annus Regii in-
bi adventus, lætis undiqve
ranis, publicæ DEo inſtitutæ
pcationes: qvod & Holmiæ
tm in Svecia, atqve in omni-
ſſim regionibus, qvæ Regis
tres agnoſcebant manus, ejuſ-
cipiebant dominium.
Se nec Regius interim, qvi ad *Regiorum ſucceſſus.*
roam erat exercitus, otioſus
t ut, qvi levibus qvamvis ſub-
excurſionibus, non tamen

niſi gravis hoſtibus inſulbat. Baudiſius, aſſumpto in factioſ ſocietatem Comite Ortenburgico & Hallio Tribuno, trajecto Albi, qvi tum per nimii caloris ferv... improfundo admodum fiebat alveo, Werbenæ ducente op... preſſit Cæſarianos, ex qvibus non paucis cæſis, reliqvos omnes cum ipſo Tribuno, & ſupremo excubiarum præfecto, ſecum ab... duxit captivos. Sed hunc ſucceſſum ſeqvens facile contaminavit calamitas. Nam Baudiſſi... Comes Ortenburgicus ſiti & fa... cto inflammati ac æſtu, cum ... Albis limpida præproperè hauſiſ... ſent, contracto lethali morbo de... ſperatiſſimè laborare cæperunt. Ortenburgicus, poſt mortem jam ... Regi extorſit gemitum; Bau... non niſi difficulter medica... manus. Occupata item Ja... bergæ Baſilica, ut & Burg... pidum, non ita procul M... burgo ſitum, ubi Cæſarian... litiæ Dux inter epulas cu... convivis captus. Hoſtes i... diripiunt *Cotbuſium*. Præter...

iclaus Beck, Regius Tribu-
us cum recens conſcripta legio-
e, necdum luſtratâ, & multa
dhu ex parte inermi. Hunc
ſi [H]ornius juvare vellet per ſub-
iſſ bello neceſſaria, Gotzius ta-
eromnia hæc intervertit ſtudia,
te peſtaqve nocte, effractis per
m ortis, introrupit, exqve novi-
is ilitibus nonnullos interfecit:
lici beneficio tenebrarum di-
pſ Bockius ſaltu è murorum
nis evaſit, ac opportunè qva-
rentis exinde ſuis, qvos cum
pmo ſuo excubiarum præfe-
o Chriſtiano à Maltitz Beſ-
a ablegaverat, cum reliqvis
de ſuperſtitibus ſe junxit:
aqve omnibus adimpleſſet Le-
em ſeptingentorum, aut
tigentorum capitum; à Cam-
dctore Hornio veteri præ-
ſus eſt Brandenburgo. Ul-
s de fuit hanc injuriam Hor-
Grunbergæ, ubi ſeptem inibi
rmorantes confecit alas, ex
ius pars cæſa, pars capta, o-
m Svevos ditavit prædâ.
latum interea ad Regem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

nuntium hoſtium moveri co
Unde Rex neqvicqvam mor
relictis ad cuſtodiam Pomeniæ
qvibuſdam, ac conceſſis no
lis Megapolitanis Ducibus,
rum operâ recuperarent ſua,
reſiduo milite, in ſupplemen
exercitus, in Marchiam feſti
tiſſimo perrexit itinere, prop
Tremmium, qva in vetus ite eſt
Brandenburgum, omnes ex
tus ſui contraxit copias 6. Cal.
Julii; ſed novam hanc expedi
nem multa excepêre præſ ia.
Ad Sunnewaldam Inferioris L
ſatiæ oppidum, multis in aëre to
mentorum ſclopetorumqve d
labatur ictibus, fragorqve ip ad
miraculum audientium exci
batur. Item Aſcherſlebæ du
cies ſudiſſimo cælo concur
viſæ, victoriaqve obſervata p
illos, qvi à Septentrione pugna
in Meridianos: repetitus
conflictus poſtridie 13. Cal.
guſti eadem hora, eademqve
cie. Obſervatum item poſt
gulum conflictum, Virum t
toga conſpicuum, ubi ab I

Præſagia in novam Regis expeditionem.

ſit-

gitam in Meridionalem miſiſſet
eritum, ejuſqve transfixiſſet
peratorem, penitiſſimè eva-
niſſipſum. Friburgi & Merſ-
urg aqva ſubito in ſanguinem
ta. Halæ Saxonum nova
nt derepente proſilire cæpit
tigo, cujus aqvæ in meditul-
dorehenſus ſanguis, qvæ po-
rdie tota defecit, ſtagnanti-
bore aqvis omnibus, qvæ
rant in foſſa, tum in ipſis cu-
, id reſtinguendum, ſi forte
reır incendium, paratis, in
erſſimum abierunt ſangui-
m. Luſtrato nihilominus exer-
u ex, relicta maxima parte
ditus Bannerio, qvo citius
tes Brandenburgii perfice-
t munitiones, aſſumpto ſe-
niverſo eqvitatu, cum bis
electis peditibus, ad Jeri-
enit Monaſtetium, unde di-
qvaqvaverſum audaciſſimis
ad Magdeburgenſem uſqve
n explorabat ſingula. Audi-
qvrum adventu Pappenhemi-
qvcum aliqvot ſe Burgi conti-
bacohortibus ac alis, illico ſe
recepit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

cepit Magdeburgum. Obſerato
ita nullo cis Albim hoſte, acem
occupat & urbem Tangerun
dam, oppreſſa primùm ſtat ne
qvæ ad Albim navium commiſſam
habebat tutelam. Munitu ſta
tim locus, & conqviſita undiqve
per Albim fluvium navigia. Rex
cum peditibus tuendo loco min
in urbe; Eqves diſtributu per
pagos. Data hic tamdiu omnibus
reqvies, donec reliqvus ſubmi
ſet peditatus, qvi excitandis ra
denburgicis relictus fuerat un
tionibus. Auctus inde viribus Al
bis tentabat tranſitum, & ſu
Magdeburgum. Sed cum Tillium
eum ſuis ad Mulhuſium adhu ſta
didiciſſet, neqve Electori Sa
ſatis adhuc confideret, ancipite
hanc in aliqvantulum temp
ſtulit expeditionem; maxim qvod
didiciſſet novas qvaſdam, inter
Tillium & Electorem Saxonia
gliſcere ſimultates, ut videre
qvònam totum exiret negotium.
Placuit ergo in hunc finem
qvo Albis intercipit Havela
Nam hic & à fronte & à

Madeburgenſis occurrebat Ar-
chiepiſcopatus cum Veteri Mar-
chia: ut & totus ille tractus, qvem
rrigat Havela, qvod ad facien-
dum pabulum atqve commeatum
proderat multum: accedebat &
commoditas civitatum ad Have-
amitarum, ex qvibus neceſſa-
ria cæqve devehi poterant, ne-
veoſtis ad ſe facile tranſire, ne-
veaſtris ſuis à tergo nocere va-
lba. Ut autem etiam ripam,
va pandoâ itur Havelam à Cæ-
riis haberet liberam, Banne-
ſcripſit, ut urbem Havelber-
am, qvam Cæſariani una cum
btbio, ac piſcatoriis nonnullis
oppoſita urbi ripa adhuc tene-
am, è Baſilica, locoqve ſupe-
prii aggrederetur. Qvod dum
, Cæſariani ſubjecto tuguriolis
neomnes refugerunt Havelam;
rùn Winckelius Tribunus cum *Winckelii virtus.*
is ita per flumen pedes fuit ſe-
uis, ut ad brachium uſqve
actus, detonantibus qvamvis
ngoribus tubis, ut unà cum ho-
tm in urbem irrumperet, tum,
otvot in armis repererat, tru-
cidaret,

cidaret, & caperet qvadrigen-
tos atqve qvadraginta, q[illegible] ab-
jectis ſtatim armis vitæ impetra-
runt gratiam. Triduo poſt, Rex re-
licta Tangermunda, cum exercitu
retro ſe contulit Werbenam ubi
medio inter Albim & urbem co[illegible]
ad opportunum ſubſtitit agge-
rem, non minus arcendo hoſti u-
tilem, atqve contra aqvarum
exundationes proficuum: pon-
temqve Tangermundæ reſciſſum
& per Albim devectum hic fluvio
excitato prius valido ad interflu-
via Havelæ & Albis propugnacu-
lo, qvo tutius utriqve imperaret
flumini: & ne hoſtile aliqvod ag-
men, qvod in proximè vicino a-
gitabat præſidio, ſuis obſtet a
tergo, ubiqve diſpoſuit eqvitem,
qvi lixis aliiſqve faciliorem ar[illegible]
ret ſecuritatem deferendæ [illegible]
juſcunqve annonariæ.

Cæſaris ad Proteſtantes litteræ.

De Lipſienſi Proteſtantium con-
ventu ante diximus. In hunc qvæ
tela miſerit Cæſar referemus. Pro-
teſtantes Principes, datis ad Cæſa-
rem litteris, cum armorum ſu[illegible]
ſuſpicionem ex animis Ponti[illegible]

rum

m timere non poſſent, has ab
peatore excepêre litteras:
od Cæſarei edicti exeqvutionem
rantur, & exercitui ſuo neceſ-
a garent, rei alicujus novæ mo-
en e ſe ferre, nec qvacunqve ra-
e cuſari poſſe. Arma qvæ coë-
nt on pacis habere ſcopum, ſed
s er Germaniam turbas, aut
n m Proteſtantium jus ex Paſ-
enbus pactionibus Pontificiis
vu extorqvere velle videri,
tum negotium amicè tranſigi
. Exemplo eſſe Conventum Ra-
neſem, in qvo nihil actum fuit,
m e modo mitiſſimè componendi
e damno atqve injuriis Cir-
ur Et qvia Proteſtantes a-
o xercitui Cæſariano tributa
einda negaverant, Cæſar
iuadſtruebat: haud decorum
ipes Imperii à latis ſemel Con-
io bus recedere, metu ne Impe-
G manicum ſine legibus eſſet at-
onſum, ſi ex uniuscujusqve
io res penderet agenda. Da-
qv Proteſtantibus crimini,
valeſcentibus hoſtis Sveci ſuc-
us cum maxime illorum opus
e ſubſidiis, eo tempore hæc om-
nia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

nia potiſſimum negarentur. Un
contractas juxta à Proteſtanbus
pias qvod inſcio & invito Cæſare con-
tracta eſſent, pro illegitimis inſ
ac prohibere ſeveriſſimè, ne qidqu
molirentur in Imperium, a
tanqvam ſummo Magiſtratu ſub
cerentur, nec qvidqvam uſu ſuo
trectarent, ne ad duriora a
cogeretur remedia. Mox at x h
reſponſum graviora ſubſeqv

Avocatoria Cæſaris mandata.

ſunt Mandata Avocatoria
nes & ſingulos Electores,
pes, Comites, Cives,
Univerſitates, maximè au
litum Tribunos, eqvitu
tumqve Ductores, ac omn
qve gregarios etiam cuju
generis milites, eqvites ped
ne Lipſienſibus ſervirent porr
ſuis in mandatis dari, ne P
tium militibus diribitoria co
ulla aut tranſitum; qvin e
locorum coëuntes turbarent
parent, ac profligarent.
hæc Avocatoria ad omne &
gulas civitates, poſtul
ut publicè affigerentur
prætextu ignorantiæ,

Prohibiti item Vaſalli qvo-
mnium Proteſtantium Prin-
um, *ne titulo cujuſcunqve Feudi*
minis ſuis parerent, & , ſi qvi in
militii loco jam comparuiſſent, ex-
inde digrederentur, atqve ad ſe,
ſupremum feudorum omnium domi-
redirent. Datæ etiam à
nticiis Electoribus ad omnem
dium Eccleſiaſticum litteræ, ut
na Eccleſiaſtica redipiſcerent:
titibus ſuis in arma neqvid-
conferrent; præcluſos re-
nt tranſitus: adverſus Cæ-
em Cæſarianoſqve hoſtilem de-
erent animum; ſed eum in
cum Svecoſqve induerent. Ve-
ſtraneæ hæ omnes papy-
eminæ. Milite opus fuit ad
ndandum hoc Lipſienſe de-
etu. Vocatus ergo ex Italia e-
rcitus: nam qvæſtio de Mantua-
ac Montis-ferratenſi Principatu
mpſita fuit. Ad cujus adven-
Proteſtantes novum pararunt
ectum in Miſnia, Franconia,
c., magno cum confluxu,
am contra mandata Cæſaris.
æerat Italico huic exercitui

Furſten-

Miles ex Italia venit in Germaniam.

Memminga.

Eurſtenbergius, cujus ſævitiam pri-
ma experta eſt *Memminga*, libe-
imperii civitas, ut qvæ L
renunciare decreto coact
mulctę ſimul pænam qvinqvagin-
ta florenorum ſtatim p ſol
millia, duas confeſtim int mæ-
nia alendas admiſit cohorte
nec aliud videretur Cæſari &
mul fidem interpoſuit ſu
perſolvendo in ſingulos enſ
tributo bis mille quingentorum

Campidunum.

florenorum. Itum inde *Campidu-
num*, qvod, miſſis obviam clavi-
bus, ſe itidem ſtatim dedit,
cepto qvadringentorum præſidi
deprædationis licentiam
gies mille redemit florenis.

Ulmenſium proditio detecta.

tunc haud procul Ulmâ Cæſari-
ni, cum proditoribus qvibuſdam
Teutonici Ordinis correſponde-
bant; pactumqve, ut die D
ca, qva cives occuparentur
turris, non procul à munitionibus
in qva bis mille erant nitra p
veris centenarii, ſuccendere
qve ita patulus Cæſarianis p
retur aditus. Sed factum h po-
ſtea, ſingulari DEi provi

ape-

ru pecuaria qvædam ancilla,
ipſ momento, qvo res effe-
n ſum ſortitura erat: capti er-
ex roditoribus octo, & in
cern conjecti. Venerant i-
&Cæſariani ad deſtinatum
pu; ſed detectam ſuſpicati
de, qvaſi nihil tale moli-
ire infectâ diſceſsêre. Mota
ctra: ac, ſuperato Danubio,
i Illio ſeſe junctura, fabam in
mDucem, Wirtembergenſem
intratorem, cudi deprehen-
uqvi, paratam jam qvidem,
ifiuctam Proteſtantium au-
, efenſioni ſufficientem ha-
, rimus opprimeretur: qvod
ci ſucceſſit. Siqvidem Min-
e pidum in ipſo ſtatim initio
tu: miles in Cæſaris ſigna
ib us: provinciales armis
i omum redire juſſi: poſt
hiſi calle in poteſtatem reda-
etim *Rutelinga* ſe dedidit. Per-
mmox qvoqve *Tubingam*, ut *Tubinga.*
en ibi Adminiſtratorem, ſi
â ermovere via non poſſent,
ngrederentur. Stabat jam
i a conflictum paratus in a-
cie

cie Cæſarianus, ſed fruſtra W
tembergenſis qvippe, viribu
ſus ſuis, mox in has ſe ded con-
ditiones: *à Lipſienſi diſceder*
dere: pupilli atqve miniſtri i Cæſa-
ris abirent tutelam: delect pro-
vinciales remitterentur do
milites conſcripti *in Cæſaris ran*
rent ſtipendia qvi vellent: jura
obſtingerent, in Cæſarem arma
qvam laturos. Impoſita etia
miniſtratori neceſſitas recipien Cæſa-
ris exercitum, eundemqv
qvamdiu Cæſari placeret, & ſubm
niſtrandi pariter commeatus q
ſat ſuperqve videretur. Creba
multi præmaturam hanc nimi
fuiſſe tranſactionem, & etia
metu majorem, ac primum Li-
pſienſi tractatui peſtem.
primam illico famam acc
Cæſarianorum Ulmâ mittean
aliqvot peditum ſigna; Sl
ſtolffius item Tribunus cu
gione trium millium atqve
qvitum alis, Regis ſumptib co
ſcriptis adproperabat ex
qvi omnes poſt factum ſe
nientes fruſtraneam hactenus

ſuppe

apſtant operam. Occupatâ
rte bergenſi ditione propera-
a Ulmam, qvæ, deſperatis *Ulma.*
tenbergenſium ſubſidiis,exau-
atidelectibus, à Lipſienſi re-
ns decreto, Cæſarianorum
ceſſit imperio: coacta prius
tuc peditum in Geislingenſi
nitu admittere cohortes,
intres integras ſuſtentaret
doadas. Seqvutę mox Sve- *Suevia deficit.*
æ civitates, qvæ terrore ar-
un atqve mox oſtentatione,
ipenſi ſe divulſerunt de-
o.

eqvta in Franconicum Circu-
imreſſio, cujus per id tem-
Ordines convenerant Norim- *Norimberga deditio.*
tæ. Sed, miſſis & ab his ad
tenbergium Legatis, avoca-
s ſCæſaris ſignificarunt pari-
s nndatis, addita pollicita-
e,ſſeptuaginta duorum men-
tributum, in Cæſarum Ro-
ionem intra ſpatium unius
ſolturos D. Poppio, Cæſaris
mſario: atqve mox inde
cts ex Lipſienſi decreto mi-
exactoratus, à ſuo dimiſſus
abiit

abiit ſacramento; datæ tam
in Proteſtantium emolum
qvinqve eqvitum alæ, & ia p
ditum ſigna, qvæ ſub Tibun
Stenhovio militabant, , d
ctore Sub-tribuno Schaumburgi
ad vicinum Electorem Saxon
tranſmiſſa ſunt, qvod ad
ramento obſtricta eſſent n
paulatim ſplendidus ille Lipſien
Conventus, ſuccedentib
regionibus atqve Civitatibus,
inanem paulatim abiit fumum,
Cęſar, Proteſtantium auctu
tutior jam in ipſis hoſtium
viſceribus.

Hæc dum per Furſtenbergi
fiunt, Tillius ab alterâ par
ſienſi Conventui gravis, Lan
graviatum Haſſiæ, Stirpem C
ſallenſem, Saxoniæ Duces
nes, qvin & ipſum Electore
ut caput fæderis, pari corit
diſſipare atqve atterere d
rat. Datum ergo ſufficien Ma
deburgo præſidium, ut Sa
telam Albis, vicinarumq
vinciarum, Duce Pappenhe
ipſe Tillius cum reliqvâ exerci

Tillius molitur in Thuringiam.

pa

rteabiit in Thuringiam. In c Tillii itinere duo Saxoniæ ga *Miltitzius* & *Wolckerſtorf-* m eo jam in certum con- nemt locum, acturi de pace er Cæſarem ac Svecos, ut & illis conditionibus: daturi ſi- d ceram, qvibus modis & Pro- anum cum Pontificiis compo- en animos, & ab immani hoc u hoc itinere cohiberent, ſed ſtr Tillius, nullis præbitis auri- ſiul atqve in Thuringiam ve- nuis parcitis, obvia qvęqve de- ultus, in ipſos Saxoniæ Du- ſtpem Vinarienſem, Swartz- geſem Comitatum, & alios, ipenſis Contractus membra, piſnè graſſari cæpit: urbem *Finckenhuſium*, ſubjectis ig us profundiſſimos redegit ci s. tum inde *Erfordiam*, qvod ti enus eſſet frumenti, vini, onis annonæ, toti exerci- n ultum ſuffecturæ tempus: ed locus eſſet, cujus bene- Sxoniæ Duces facile cogi en ad renunciandum Lipſienſi eri atqve Landgravius Haſ-

Franc-kenhuſium deletum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſiæ à Saxoniæ Electore pe
mè ſecludi : inde qvod
ſplendida Epiſcopatibus p
to eſſe poſſet atqve pro
adverſus omnia hoſtium m
na; nec credibile eſſet,
qvam relictâ infeſtâ à tergo
Herciniæ ſylvæ montana
greſſurum. Poſitis ergo ad be
caſtris, monuit Erfordian
ſaris ſe ſubmitterent voluntat
qve inde Cæſaris admitteren
dium, maximè qvod ad diu
dum imparibus ſibi eſſent
Surdis narrata fabula. M
lius *Mulhuſii* hoſpitatus, p
ſub dio, eqvitatum in cir
ctis habuit pagis. Miſſus in
Tillio ad Haſſiæ Landg
Legatus ad Landgravium. Haſſiæ.
Legatus, qvi minitaretur
ma paſſurum, nî à Lipſie
cederet fœderatione; cor
dimitteret copias, Cæſar
mitteret Legiones, eaſqv
nitiſſimis provinciæ aleret
bus, aulâ ipsâ, Caſſellian
& ipſo Zigenheimenſi mu
to, ac deniqve ſolitum
penderet tributum. Paſ

lſa Legatus vim paravit &
ma Motum ergo *Eſchwegam*,
i oſpitium ſibi delegerat Til-
s: eliqvæ Legiones propius ad
len Landgravii appropinqvare
læ. Sed accepto nuncio de
Regis Svecorum ad Albim
preione, mutato mox con-
o, capitalem potius Cæſaris
te perſeqvi maluit, qvàm
ad ſſeclam tantum illius te-
rè orari, Regemqve, qvod
ett viribus, aut ad pugnan-
neceſſitatem cogere, aut trans
mrejicere conatus. Cum ad
adium veniſſet, Magde-
geſis diæceſeos oppidum,
cm maximâ eqvitum parte,
ibiſqve non paucis draco.
is, qvi à militaribus jam ali. *Rex movet in Tillium.*
ntium interqvieverant labo-
s, in hoſtem, longo iti-
ſſum, ire decrevit. Vo-
ego ex Marchia ſuis, con-
enbuſqve circa nonam veſ-
inn, totâ tractum conti-
ps octe, relictâ à tergo *Tan-*
unâ, Beldingum uſqve per-
it, pagum inde uno milliari

 diſſitum.

diſſitum. Seqvens dies fui Do
minicus. Peractis itaqve ſcris
qvia hoſtis qvatuor tantum
milliaribus dicebatur, miſſu ſum
mus cum Legione excubitor
Præfectus, qvi rei totum eplo
raret negotium: is ad q ntam
veſpertinam reverſus qvince
cum attraxit captivos. A h
Rex edoctus Legiones Comit
de Monte Cuculi, ut & Tribu
ni Holckii, duobus tantu à
milliaribus diſtare in pagis *Igſt*
& *Angera*, continuato ſtatu it
nere, inſtante etiam nocte d
midio tantum ab hoſte illia
ſubſtitit, diſtributoqve i
partes eqvitatu, unam in Burg
ſtallum, alteram vero in ngu
Angern ire juſſit, reliqv te
parte ſibi ſervatâ. Erat Borg
ſtalli Legio Comitis de Mon
Cuculi: hæc inopinatò ſta
preſſa, diſſipata: qvidqvi fu
ſaluti non conſuluit ſuæ, tru
datum. Impedimenta om ia
prædam. Adventante inter cu
ſuis Rege, ob Borgſtal n
tumultum, *Reindorffii* om a

Cucullia na Legio oppreſſa.

tis deprehenſa in armis. Bern- *Bernſteniana Legio cæſa.*
enina fuit Legio, jam ante pa-
amn duas phalanges diſpoſita.
amſus in eas Regius, circum-
ntire ſe volentes, recta in
s irupit. Certatum ſtrenuè,
ine Bernſteniani, conſpectis
bſiiariis Svecorum turmis,
lares ſeſe proriperent in fu-
m dato in prædam hoſti pa-
. cæſus ipſe Tribunus, Baro
rnenius & junior qvidam Ba-
d Colobrat. Præda fuiſſet
n auca ſi non multa fuiſſent
nſumpta ignibus. Rex ſiqvi-
m ut nocturnam inhiberet
ſtionem, ignem tectis ſubji-
juſſerat. Ultimus Rheingra-
s Holckianam, in pago An-
en aggreſſurus Legionem,
ndem in acie jam ad prælium
inam offendit. Nec parti-
s is defuit Holckius, acer-
ue tiam ingruentibus hoſtibus.
tergerſatum diu; ſed Svecus
ic. Trucidati multi, nec pau-
re capti: præda multa cum
obs vexillis FORTUNA &
DICTER, cum ſymbolo:
 His

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

His Ducibus ſubjectus pago
ſed qvem Svecus reſtinxit
in qvo unus fuit cui mille
Hungarici: deducti etiam
plurimi generoſiſſimi eqvi.
tamen ex hoc certamine
Ludovicus, Comes Palatinus
tereck, magno Regis cu
lore, qvi ætate ipsá virtu
jor, dum vexillifero ſuum
ret ſignum, mortifero tra
globo, lethaliterqve ſauciu
obiit Werbenæ. Seqvutu
qvias Rex ipſe pedes,
verſus exercitus. His
ctis arbitrabantur Regii
multam hanc Cæſarianoru
dem, Tillium cum tota
tus ſui mole arma ſumſiſſe
ceſſum ergo pedetentim
liam, ubi Rex ſuas, neqv
laxatis ordinibus, in ac
tinuit turmas, ne for
pari relaturus ſuus ſe op
ret hoſtis. Nullis ſubſ
bus, ipſa pabuli penur
loci maturavit diſceſſum:
ſus itaqve in conſueta
miles. Rex ipſe citato

nam

am in ſua caſtra perrexit iti-
ere
Mè res hæc habuit Tillium.
aqꝫ univerſa ſua promovit ca-
ra cum qvibus ſe primum ad
anermundam poſuit, indeqve
Verbenam à Regiis haud pro-
ſtris. Datæ aliqvot per e-
iſſios velitatiunculæ, ſed ſine
ago utrimqve damno. Jamqve
onſtitit in acie Tillius, qvem
rimo die paratus tantum o-
ibatur; nec qvidqvam factum
terea. Poſtero autem die
nulla ex Regio eqvitatu pars
Coatarum irrupit excubias,
omnes in ipſa Tilliana fuga
jicit caſtra. Conclamatum in-
a arma, atqve univerſus Cæ-
ius eqvitatus in campum ef-
ubreviter qvidem, ſed acer-
idepugnavit. Centum qvin-
nta utrinqve deſiderati. Non
qvam hic major virtus atqve
ſii, Generalis eqvitum Le- *Baudiſſii*
i Hic enſem hoſtilis in latus *virtus.*
dam præfecti capulo tenus
dum, & ad longitudinem
er ſpithamæ confractum ex-

traxit ſecumqve ad ſuos rulit
rotam habuit calcari excuſam,
ephippium ſclopeto mutilum:
& eqvum tribus ſauciatum icti-
bus: Erat & ipſe à duobus jam
comprehenſus; ſed qvem Wden-
ſtenius, nobilis ex famulatillius
puer, prompte ſuccurrens alte-
rumqve ex his duobus trajiciens
facile fortiſſimo viro ex aerum
poteſtate ſe extricandi aperuit
viam. Fuit in hoc conflictu etiam
Bernhardus Saxoniæ Dux cujus
primus eqvus mortuus in terram
concidit, alter, niſi ſaucius,
ſed qvorum uterqve à Rege repre-
henſus qvod injuſſi temere ſe im-
miſcuiſſent prælio. Cæpit iterum
eſſe ſumma rerum omnium in ca-
ſtra Cæſaris penuria, impedienti-
bus omnes ſubvectiones ve
Itaque Tillius invadendi ve
Tillius recedit. rum caſtra animo, paulatim
ceſſit Arnsburgum, dato primis
riis Legionibus mandato, e qvi
Sveci à tergo facerent moleſtiam.
Stabat ſiqvidem toto hoc di
veſperam uſqve, paratus ad
Svecus, qvò itinerantibus a qve

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

porret obicem: cumqve univer-
umuto aggredi non poſſet exer-
itu, ex reliqviis ſaltem, &
iis impedimentis, non paucam
uli pædam, in qva, comiſſis
primis, magnus ſimul & eqvo-
m & captivorum fuit numerus.
oſis inde ad Tangermundam
ſtis, Tillius multis decertabat
ellationibus; ſed ſine magno
riqve partis ſucceſſu. Inanis
actnus uſqve judicata dejicien-
Secum de ſua ſtatione occaſio:
qu Tillius ſe ipſum tota ejecit
arhia, ut & oppido Gaderle-
, qvod ad ſexennium uſqve
defenderat præſidio. Itum
de Wolmerſtadium: ubi pedes
bio, eqvitatus per diæceſin
agdeburgenſem pagatim diſtri-
tu. Datæ ex hoc loco à Pappen- *Pappenhemii ad*
mo ad Electorem Brandenbur- *Electorem*
cum litteræ in hunc ſenſum: *litteræ.*
o Fectu ſuo in Marchiam, autho-
n iſſe Tillio, ut Stendaliâ mili-
n tum educeret atqve Garlebâ, ne
peunis forte Svecorum viribus, in
ta devenirent manus. Monere in-
irut Svecos de lococum ſuorum poſ-
 ſeſſioni-
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſeſſionibus deficeret, ne reliqua iam Brandenburgica ditiones, in be abi-rent ſedem. Oppoſita interi ca-ſtra caſtris, qvibus ſuperveni Re-gina Sveciæ cum tantis exercitu ſupplementis, qvanta locorū ip-ſæ non reqvirebant tutelæ. Par ergo illorum vocata in Reg ca-ſtra, pars data Ducibus Mega-litanis, qvâ avitam recuperen hereditatem. Nam Duces Mega-politani erepta ſibi cum hactenu reſtitui neqvidqvam allabora ſent, nec ſpei porro ſibi ſuerat ſet qvidqvam, preces verrun in arma, & qvod propriis n au-ſi fuiſſent viribus, Regiis ent runt auxiliis. Præerat hui mil-tiæ *Achatius Tottius*, qvi, priuſqva in Megapolitanam iret expeditio nem, Gryphiſwaldiam tentavi Duces interim Megapolitani qvid temere audere viderent cauſam ſuam cum publica prot ſtatione ita expoſuerunt ci to: *Publicam ſibi factam in riam, qvod ſine prævia citation, cognitione cauſa, primum ſu hy theca prætextu, ac mox Feudum*

Regina Sveciæ venit cum ſupplementis.

Achatius Tottius Megapolitanorum Dux.

Proteſtatio Ducum.

tia

amrivatione, omnibus ſuis ditio-
buexuti eſſent: preces atqve ſup-
catnes, interceſſiones etiam Re-
m, Electorum, ac Principum apud
ſam pro ſe nihil profuiſſe. Ponere
q; ſpem in DEum, violentas ejuſ-
adictiones abominantem, & in-
iaim omnium vindicem, & qvi
omnis ſemina ipſi inſevit natura
tromnes vim inferenics: ac poſt
Eu ſe ad Svecia Regem, veluti ul-
a ſalutis ſua anchoram confugiſ-
, qvi ſub immenſa miſeriarum
le borantibus non ſuccurrere tan-
m verum etiam amiſſas ditiones
tire in animum induxerat. Pro-
anterim ſe nihil in Imperii Impe-
orqve injuriam molituros, neq; Ele-
rum, Principum, Ordinumq; Imperii
nvam læſuros; ſed tantum princi-
uos, contra omnia divina huma-
q; jura ſibi ereptos, recuperaturos. *Tottius militia per Megapolim Dux.*
cipatâ Gryphiſwaldiâ Campi-
ctr *Tottius* per has oras à Rege
itmilitiæ conſtitutus Modera-
, cui Ducum junior *Joannes*
beus perpetuus à latere fuit ſti-
ator. Ad primum ſtatim in-
eſim, præmiſſo *Zacharia Pau-*
ribuno, loca nonnulla, op-

pidaqve, ab hoſtibus præſi[illegible]
bita, citra vim ullam, ult[illegible] ſeſ[illegible]
dediderunt, in qvibus, [illegible]
alia nonnulla fuerunt *Svaium*[illegible]
Guſtrovia, *Butzovia*: mox duæ ho-
ſtilium eqvitum alæ, qvarum al-
tera Croatarum, altera gravior[illegible]
armaturæ Germanorum ad [illegible]
chium oppreſſæ; cæſis [illegible]
mis, captis nonnullis, pars rel[illegible]
qva, non ſine trepidatione in [illegible]
ſa præſtructa portis repagul[illegible]
fugata. Vix alibi major [illegible]
argentoqve ſignato Regiis [illegible]
ut rerum aliarum hic taceamus [illegible]
piam. Solus Breitenbachiu[illegible]
Tribunus, ſcribitur qvate[illegible]
Joachimicos nactus. Refe[illegible]
tiam, neqve incerta fide, [illegible]
tas non paucas inter impedimen[illegible]
lagenas, loco vini alteriu[illegible]
tus, aureis torqvibus, cim[illegible]
id genus, cumulatiſſimè [illegible]
Seqvuta inde Urbs Plavia [illegible]
adhuc tenebant ducenti ſclopet[illegible]
rii. Miſſus ergo cum Legi[illegible]
Monrojus Tribunus, ut & [illegible]
qvi inſtitutum expedirent [illegible]
tium. Dedita Arx. Seq[illegible]

linro[illegible]

lina, conſimile Caſtrum. Terre-
antr & vicini omnes juxta cam-
, e qvid ex cibario commeatu
oſchium inferretur, aut Wiſ-
arim. Conſertæ interdum etiam
moſte non incruentæ manus;
d væ ut plurimum Regiis ſe-
ne. *Marcus Relingerus*, eqvi-
m Magiſter, dum prætervehitur
ontzam, fuſis ut plurimis, ab-
ton tranſitu centum pecorum
mito, hoſtium ſimul cuſtodes
eecit qvam plurimos, reliqvis
gta in captivitatem abductis.
ajr ad Roſtochium conflictus,
d qvo, perculſis Cæſarianis,
gntium inſtitum veſtigiis: cap-
ſtuaginta reliqvi occidione
le.

A altero Megapoleos latere
u ſenior *Adolphus Fridericus* cum
lſio Tribuno itidem invaſit
eipolim, & per nulla hoſtium
ſcula ad Sverini uſqve oppi-
an Arcemqve, priſtinam aulæ
merrupit ſedem. Deprehenſi
æe ex Wiſmarienſi præſidio
nim: ex his mactati qvadra-
in; reliqvi vitæ veniam depre-
cantes

cantes in Ducis tranſiêre ſpen
dia. Oppidum tenebant ...
ti; ſed & hoc vi oppugnatum
Ducis conceſſit poteſtatem ...
oppugnatoribus hic deſ...
duodecim, viginti ſaucii. De
fenſorum cæſi viginti. Victor ...
in ſubditos ſe geſſit cives: null...
corporibus injuria aut bonis. Miles
qvi ſe in arcem receperat, ...
fuit: erat enim locus, nō tam
tum ſatis munitus, ſed & com
meatu omni atqve tormenti par
ter inſtructus. Miſſi ergo a To...
tium qvi de auxiliario cum eo ...
gerent pedite, funiculis, plumbo
ut & grandioribus tormenti... Ad
hanc rogationem ſubmiſſus eo...
gius Joannis & Laurentius Ca...
gius, Tribuni. Paratis a...
pugnationem cunctis, ubi deran...
mittendo cymbis lacu ab hoſtibus
à ſuis verò nullum ad ſe tranſmitt...
poſſe militem, atqve ad id ...
lexiſſent, miſſas ad ſe Wi...
litteras à Duce interceptas ...
ſe tradiderunt leges: *E...*
ſignis, juſtis exſtructi armis, ...
qve omnibus impedimentis ...

miſſi

ſſi pars deducerentur Domitzam,
rs liqva Wiſmariam. Sed ex
egiis Duces ſuos vix viceni
qvi, reliqvi Regiis ſe ſubmiſe-
nt gnis.

ItaMegapolitanus Ducatus to- *Megapolis pars inDucum tranſit obſeqvium.*
m Ducum abiit obſeqvium,
ceto Roſtochio atqve Wiſma-
uribus, & arce unica Domit-
ocis omnibus ad Albim ſitis.
ibus ergo Senatus de futuro
nſio. *Lohuſius* Tribunus à pri-
ſtrim initio tentandam judi-
paDomitzam, qvod ex inter-
pt patefceret litteris, præſi-
trim omnem in extremis habe-
anguſtiis; Roſtochium atqve
iſmariam urbes, circumfuſa e-
tum draconumqve manu, ab
ancommeatus ſubvectione pro-
pe poſſe, atqve ita lenta fati-
ri oſſe obſidione. Et non in-
ſu qvidem hoc judicabatur
nſium. Sed *Tottius* in peni-
raMegapoleos tranſire confi-
hic Regis ad id detrectabat
nato qvod totius Pomeraniæ
iis, qvorum cura ſibi cum-
m commiſſa erat, ab omni de-
nuda-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

nudarentur præſidio : patum
hoſti aperire poſſent viam oc
patam recens cum exerci in
dendi Pomeraniam. Cōſili
tamen illius fuit ; Obſiend
Roſtochium , Domitzæ au m
cem , qvòd locus exiguis ne
tur clauſtris , circumjec cl
dendum eqvite. Placuit j lici
hoc etiam utriqve Duci. ro
ctum ergo Sverino , & t
omnes , Lubecam atqve Viſ
riam verſus , ne qva pon in
ſtari poſſet exercitus , mi e
niti , qvi ſimul Domitzam
Arcem arctaret. Luſtrat in
ad Burtzoviam caſtris , it
cta Roſtochium. Præter lo
poſt tragicum , ut di mu
Hatzfeldii obitum , Baro
dius : de cujus ſucceſſibu pau
poſt.

Hamiltonius propriis ſumptibus, conducit militem.

Militabat per id temp
Regiis vexillis *Alexander Hamil-*
nius, nomine ac titulo Tibu
Is ſe Regi ad habendos
ſumptu delectus ultro obtuler
ſi Rex ſaltem iis dignation
minis ſui atqve auctoritate co

nod

dat, expreſſis verbis ſtipu-
us ſi in eos imperium. Cum
veerat in Oreſundam *Jacobus*
minius, Marchio, ejus cog-
us. Erat corpus hoc ſex mil-
m. Invenerat idem *Alexander*
minius & novum exiguarum *Novum machinarum invenit genus*
charum genus, peculiaris
fic, & non rari in hoſtem u
d id conficiendum Rex qvo
n tantum certum ferri con-
fer pondus, ſed & ferrarias
q, in qvibus funderentur,
cias. Adventum novi hujus
itiorimus Regi nuntiavit *Leſ-*
, Generalis Vigiliarum Præ-
tus percontaturus qvò qvàve
nbus iſtis hoſpitibus curſum
ſcberet. Deſtinatæ ergo in
urim hæ Legiones, ut & ma-
m juxta oras, qvas tum Cæ-
ar minus valido tutabantur
ſio, ut ita Tillii animum,
cantum in ſe intentum ſco-
dtraheret: comparatumqve
rnæ, cujus Archiepiſcopus,
rtium clam erat Svecica-
n, & Hamburgi, affatim in
ctis pane atqve cerviſia penus
ad

ad eos deveheretur. Conſtabat cla
ſis univerſa numero qvadraginta
nerariarum navium, cum
duabus aliis tutelaribus.
jam Heiligelandiam, ſive iula
Terræ Sanctæ Holſatiæ vicina
unde per ventorum atq; tempe
tum injurias in Pomeraniam e
ipſa fecit neceſſitas: qvapropt
mutato Rex itidem conſilio pe
eorum ad Viadri tutelam adhib
re poſtea inſtituit. At n
exoticus hic miles, ut ut ve
armis ſatis inſtructus, multis ali
tentatus morbis, ſive per g
tem paſſim ibi contagionem
inconſueti Climatis inſolentia
mutationemque aëris vel
vitæ duritiem, aut inconſuetu
nem cibi potuſqve, nulla
morabili geſta paulatim de
cens, penitus evanuit omni
diit juxta id tempus, re
fecta etiam. *Benedictus Oxen*
Regis in Galliam Legatus
ſubſidiorum ſubmittendoru
ſa ad Regem Galliæ ablega
fuerat, invito etiam Cæſar
gato Barone Curtio, qui

Anglicus miles evaneſcit.

Oxenſtierna in Gallia ſucceſſus.

varo

ro ſubmiſſus omnia interverte-
torbatur. Sed non idem fuit
entis Regii ad Venetos Legati
iſthori *Ludovici Raſchii*, qvi
inu Galliarum Regis ad
mmiſſus, idem urgebat cum
cedus, conditioneſqve, in
s onſenſerant cum Gallis. Si-
dei *verſam omnes rerum obten-*
an faciem ; conſummato bello
lici conventam qvidem pacem,
eum compoſitam : atqve inde,
is ovis diffidentiæ ſeminibus, ne
cõſummationi poneretur remora,
is ſiderio aſſentiri non poſſe. Cau-
anir item, *qvod affl.cta per pe-*
ſvaleret Reſpublica, atqve in-
nepæ eſſet ad id, ut novo implica-
r ello. Idem fuit ſucceſſus
gaonis apud Helvetios, per
ſolicitabantur ut in domum
ſticam, tanqvam communem
rei arma inducrent.

Tlis interim Tillio animus.
mpoſita diſſimulationis per-
la m Lipſienſis confæderatio-
ſoios aggredi inſtituerat, at-
inprimis Electorem Saxoniæ,
ris caput & moderatorem :
hoc-

Legatio ad Venetos & Reſponſum.

Legatio item ad Helvetios inanis.

hocque conſilio, ut, aut Cæſa-
ris ſeſe ſubmitteret voluntati, aut
ſi contra fieret cautum ſatis acie-
nus Regem in apertam pr trahe-
ret aciem. Nec ſpes de at vi-
ctoriæ, cum ſuperbus jam mil
ex Italia redux, Sveviam ota
Franconiamqve in Cæſari red
xiſſet obſeqvium. Vocat ta
ad ſe cum exercitu Furſten rgi
Fuggerum ſtatim Comitem eju
qve dignationis Ducem, in laſſi
miſit Landgraviatum, q d o
ſcurum haud eſſet Landg viu
ipſum cum Rege conveniſ
pactis cum Rege hæc o ine
Landgravius. *Rex Landgravi*
ſe non minus ſuſciperet tutela,
qve qva in ſuam eſſet coronan
filiis ſuis haud deeſſet atqve
neqve intra vel extra Romanu im
rium cum qvoqvam aliqvo in
conſilium, qvod ſuo derogaret
Si ab hoſte erepta ſibi eſſent loc,
dem reſtitueret; arma junget
mis, & laborantibus ſuis viris
qve ſuccurreret. Cum Cæſa
Pontificiorum ſociis non prius
ret, aut deponeret arma, qva

Pacta inter Regem & Landgravium.

clu

deri, *ſibiqve per omnia ſatisfieret :*
ptum, in qvo Landgraviorum
aſſelliana familia ante Bohemi-
tuas fuerat & Palatinas, penitiſ-
eroneretur. Sicubi Rex, ejuſ-
mes, urgente neceſſitate, in ar-
eceretur aut urbes, nihil in præ-
cio tentaret Regalium, privile-
um utilitatum atqve juris Land-
vii imò, ceſſante receptionis ne-
ta, cuncta ſibi reſtituerentur,
cum munimentis atqve tormen-
ium belli conceſſis. Qvecun-
pro Landgravius egiſſet, ea
pſuis reputaret factis. Legatum
at. Regis individuum haberet co-
em. Per hanc occaſionem, *Tillii ad Ordines Haſſiæ litteræ.*
llius inaudiviſſet Landgra-
m Guilielmum in Werbenſia
giveniſſe caſtra, litteras ſuas
tiore ad Provinciales Haſ-
mit Ordines: *in abſentem in-*
erit Principem, & ſimul Fug-
us Comes cum ſuo milite de-
atm in Haſſiam inſtitit viam:
q; Haſſiæ aggreſſus confinia,
vinciales ipſos graviter adhor-
atr: *Submitterent ſe Cæſari: mi-*
m ciperent hoſpitio, & habitos
exau-

exauctorarent delectus. Sed cu
rem omnem à ſe agi vidret
caſſum, opponentibus ſe
diqve Provincialibus, re
vel ultro receſſit.

Cæſaris ad Saxonem Legatio.

Imperator interim, miſſo a
Electorem Saxoniæ *Ruper. He*
mullero, diſſimulataqve Lipſien
ſium confœderatione, unice ta
tum petebat, *Religionis ſu*
riſqve ſocios induceret, ne, omiſ
militum delectibus, aliiſqve
conſiliis, ſuo tantum exercitu nec
ſaria negarent alimenta. Roare

Electoris reſponſum.

tem *ſe inter Cæſarem & Rege*
poneret, ne, ante ſopitum hoc
alia urgere poſſet. Ad qvod i
ctor: *Ex Imperii Legibus conſcrip*
à ſe militem, ut effrenem C
militis cohiberet licentiam, q
Imperatoris refranare poſſent
ta, neqve Ducum authoritas
Cæſarem de fide ſua ſecurum eſ
Sveciæ Regem, & Collegium Pro
ſtantium ſe in bonum patriæ
moliturum. Necdum hic finis
indignationum, eandem a
erumpere palam neqvaqva
fultum fuit, tutiuſqve judicatum

Jecto

ctrem blandis potius demul-
dum verbis, qvam aperto Mar-
ondendum. Datæ itaqve
ad Electorem in hæc verba
er: Indignitatem omnem atqve *Repetitæ a Cæſare Litteræ.*
din haudqvaqvam in Electorem
turam, ſed in eos impe-
Omnes, qvi aut Confeſſioni
pane planè non addicti jam
ericuloſa cudiſſent conſilia,
in poſtrema diſſolutæ unionis
b, ultimò ſe junxiſſent Lipſia-
nterim tamen ſuaderi,
eſtantes omnes arma depone-

In hactenus Cæſaris tecta
in Electorem indignatio.
Sveviam & Franconiam in
medegiſſent arbitrium, mens
ctoris palam magis aperiri
it dato ad Tillium manda- *Tillii ad Saxonem Legatio.*
on minus Electore Saxoniæ
ffium cogendo, atqve alios
tantes Principes. Unde Til-
, cum jam Furſtenbergium
procul cum ſuis à ſe abeſſe
feſiſſet, miſſis Wolmerſta-
d Electorem delegatis, ad
illi revocabat cauſas, ob
qvas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

qvas Cæſar Lipſienſe impob
ſet decretum, & promainte
inde damnaſſet armaturam;
mulqve hortabatur, *ne Cæſa*
inde Majeſtatem prolixis porrectis
ret querelis, qvod ditionibus eis
qva facta ſit injuria, cum nil h
ctenus qvicqvam injuriæ ſibi Cæ
rianis eſſet illatum; verùm contra
lius Principis territoriis ma
parcitum, atqve ſuis, ne a ext
mam recurreret anſam: admo
qvia Saxoniæ atqve Brandenbu
gici Electorum exemplo eliq
etiam Proteſtantes Ordines ſua
velarent armaturam, juxta p
ſtulabat; *à conſcribendo pro m*
lite abſtineret, & qvi jam
eſſet Cæſari contra Svecum co
ret, adqve eundem ſuſtenta
imperata conferret tributa: tandem
qve *ut Conſortes ſuos Proteſtant*
rebellionis viâ retraheret, niſi in p
ceps ire mallent. Verùm Elector
innata ſibi generoſitate, miſ

Electoris Saxoniæ Tillio reſponſum.

ſe Delegatis Lipſienſium d
rum omnium juſtiſſimam p
expoſuit cauſam, ſimul atque
qvitatem jam à primo ſtatim

rips exaratam, ejuſqve exem-
ar um litteris in hunc ſenſum
Tlium per eoſdem tranſmiſit.
*alii ſpe duci, qvam ut ominetur,
ociis Cæſari abunde præſtitis,
rationis, toties datâ fide ſanctè
, ac debitæ protectionis, loco,
ſi illarum, ac, qvalis qvidem
atqve eminatio jam aures ſuas
ger, qvem non omnino vanum,
nes, prædationes, aliiqve ex-
us velut belli præludia arguant,
le ſe in modum oppugnatum
ecipue vero, qvia hoc ipſo tem-
aicabilis tractatus cum Ponti-fi-
, ccleſiaſticorum bonorum causâ,
nfurti inſtitutus, qvam maxi-
aat, & Elector, hujus negotii
undi Legatos, ad Cæſarem Vien-
ittere jam jam animo deſtina-
ctimæ ergo & ſaluberrimæ hæ in-
ions, ne, in jectâ remora, aut ſuffla-
antur, aut retro penitus cederent,
vi illium: Communi paci ac tran-
lliti providendæ avertendæ qvo
guis effuſioni, ne ſubditos ſuos
rapinibus, depredationibus, mili-
bus hoſpitiis, tranſitu, aliiſqve
incommodis inpoſterum gravaret;
abis ac talibus penitiſſimè abſtine-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ret. Alioqvin acribus his medi
morbum non lenitum, ſed, xul
ratis magis magiſqve animis eſ
ratum, auctumqve iri: prien
qve ſubducenti calculos, faci ju
catu venire, qvorſum res
ſit, ſi actiones ejuſmodi con

Tillius invadit. Saxoniam.

Sed Tillius, priuſqvam h ad
deveniſſent litteræ, Italis ju
ctus copiis, cum qvad gin
millium exercitu, recta in Sax
niæ iverat Electoratum, e
ſtatim atqve contigit fines pr
dando, diripiendoqve, ni nil
non hoſtile patrando, a
ſe profeſſus eſt hoſtem. Qva
Elector intellecta, ſuos
Albim miſit fluvium, qvi
hunc ſuum ejus arcerent t
Venerat jam Tillius Halam Sa
num, poſitiſqve ad Salam a
poſtremas has ad Electorem

Tillii ad Electorem litteræ.

Caſarē Electoris conteſtationib
contentum, neqvidqvam acqvieſc
itaq; Monitoriis & Avocatori
ris pareret, ac morem ſimul
ret poſtulato: tergiverſanti n
tem impoſitum iri parendi q
ad Caſaris faceret arbitriu

ulo

ulre Præfecto , in Mersbur-
eni diæceſi Præfecto in manda-
dum , ut exercitui de com-
eat proſpiceret. Dilatum pau-
ut reſponſum , ad ſententiam
eoris. Miſſus ergo Pappen-
inus cum ſex millibus atqve
to ormentis ; direptiſqve ſub-
bii, urbs ipſa poſtulata. Faci-
qvadringinti tot ceſſerunt mil-
us Tradita ergo Cæſarianis
s & ab iiſdem munita. Unde
ia poſt excurſiones , & vaſta-
ne juxta deplorandæ : præda
nis, ferrum: fune variis nodis
er circaqve caput contorto,&
mento pollici aptato atqve
tenſo barbarum in modum
orvebatur pecunia. Itum in-
iiam , eâdem qvâ Mersbur- *Lipſia circum- cingitur.*
tione. Imperatus & hic
natus ; ſed ad Electorem
t. Poſitæ ergo ad portas
e excubiæ , & ad tria inde
ia ager totus fœdiſſimè di-
tu Ultimo urbs ipſa poſtu-
Cum & id ad Electorem
ritur , vix illuceſcente die,
cus univerſus in acie conſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

tit. Nonnullis ex urbe ad ſ
catis bonis primum indixit v bi
qvæ imperaret , ac mox mi
bundus etiam inſinuavit, nî pr
te rem facerent , hoſtiles ſe
abſtenturum manus. Diſp
ergo tormenta , & parati
mortarii ignes. Sed & in ur
arma conclamatum : diſp
machinæ, & ex longioribus
tubis detonati qvoqve ign
proximè urbi accedentes :
Tillius ipſe in proximo vit
riculo. Deleta item à
ſuburbia , & qvæ ſupererat
liqviæ, ignibus ſuccenſæ
hoſti aliqva eſſent velamenta
greſſus inde oppugnationem
lius multa primum diſploſi
menta , inde & ſphæræ ar
li igne excitatæ in urbem
ſæ, additis diris, niſi dedit
maturarent , Magdeburgi
plo perituros , qvin nec
homini, aut fetui nondum in
edito , parcitum iri. Seqvut
conſternatio , & hanc ſim
bis ipſius deditio. Data
Pleiſſenburgum , ſatis m

Suburbia dejiciuntur.

neqe dum ulla neceſſitate co-
ct:

Mſſus ergo ad Regem ab Ele- tor Arnhemius Campiductor, vi rmorum cum Rege pereret niqem. Dictum, factum. Con- itiones Regiis fuerunt: *Regnorum dionum ſuarum nomine Electoris ſceret exercitum: hoſtem ab Ele- or parceret provinciis, nec qvidqvam ectoris tentaret præjudicium.* orra Elector, interpoſita fide, Criſtianæ conſcientiæ religio- e, epromiſit Regi, *ſe arma ſua at communem hoſtem juncturum, nmqve juxta ſubiturum aleam omibus, qvæ communi decerneren- r nſilio, ut & abſoluta directio- s avum Regi relicturum, neqve àRegis ſe juncturum exercitu, adiu ab hoſte immineret pericu- m datis Regi ad Albim locis, juxta cmmuni ſalute ſolicitum, ne- iavam ſine Regis voluntate moli- ru, &, qvo ad uſqve in ſuo eſſet ririo, alimenta qvæcunqve præ- tuim.*

Elector Saxoniæ ſe jungit Regi.

Rdacto in ſcripta hoc ſynal gtate, jam Rex Albim tranſ-

Saxonis litteræ ad Tillium.

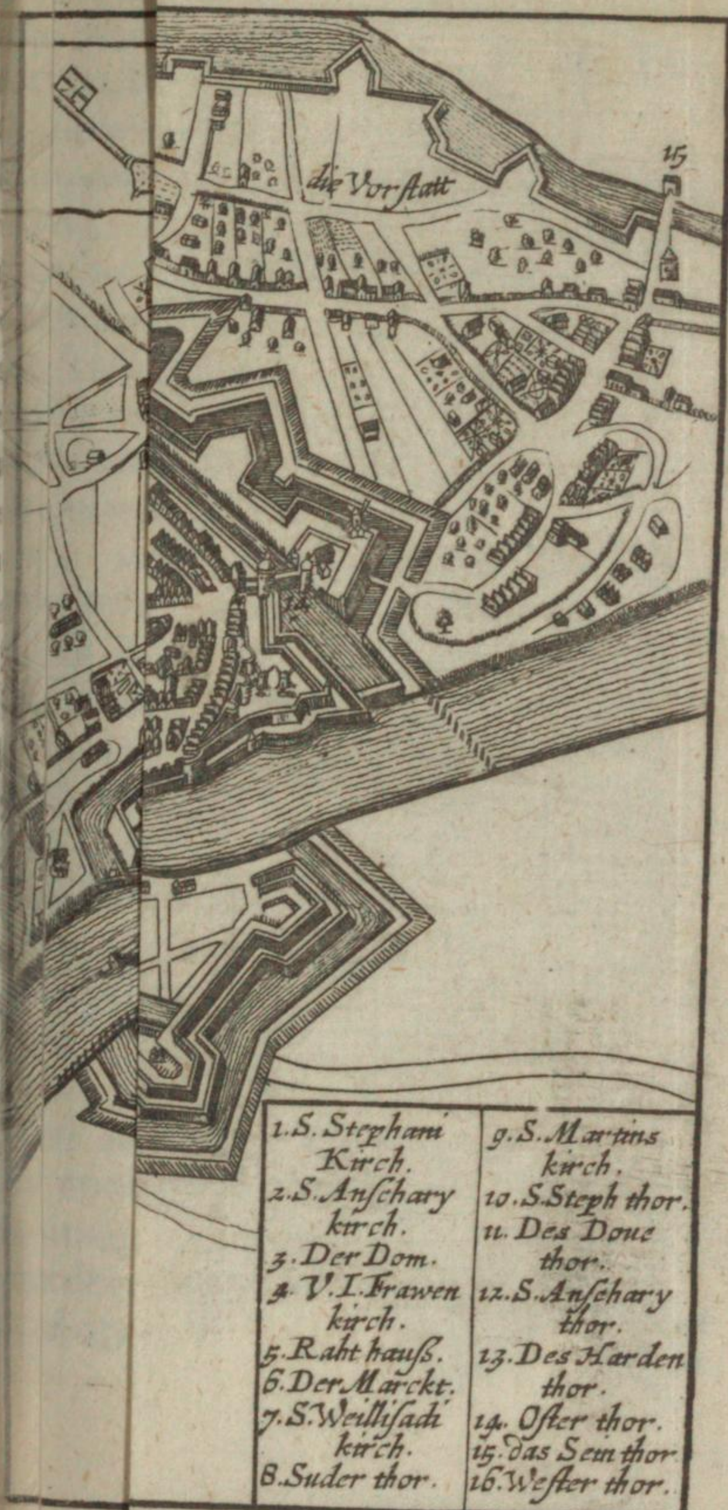
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

iverat Vittembergæ, cum Ele-
ctor ultimas has ad Tillium mitte-
ret literas: *Nihil hactenus ſi in*
Caſarem fidelitatis defuiſſe atque obe-
dientia: pro beneficiis item ſuis que
collatis in Caſarem conſiliis meli ſe
redhoſtimentum meruiſſe, quam i dies
jam ſentiret magis; committe ta-
men rem totam ut actionum om um
Judici, ita & Vindici quoque Eo.
Interim Natura duce, & exempl fu-
ris Gentium, arma repellere arm ne-
ceſſum habere, nulla data in iiſe
occaſione. Poſt has veluti Cri-
gationis litteras Elector Saxciæ,
ab Electore comitatus Bran-
burgico, motis Torgâ calis,
vires ſuas Regio junxit exer
Primum ſtatim ibi conſiliu de
tentanda, nec ne, cum Cæl a-
nis acie. Elector Saxoniæ pro
acie his certabat rationibus: *ve*
hoſtis ſecus ex ſuis deturbari haud c-
le poſſet ditionibus, metueretqu
belli forent ſedes, alimento utri ue
exercitus haud ſuperfuturas. A
Rex tutiora potius, qvam æ
rupta, ſeqvutus, *omnium Prot an-*
tium duobus his exercitibus ſubni m,
an

Saxo ſe jungit Svecis.

Conſilia de ineunda acie.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſciti adeo diſcrimini exponere for-
um inconſultum judicabat. Ejuſ-
xerat ſententiæ, *Halam verſus*
ſtendum, arcemqve Mauritiobur-
eminentem, & Mersburgum occu-
um, ut circumventus undiqve
uretur hoſtis: atqve inde fa-
um periculum, an hac ratione
i ſupplantari poſſet hoſtis, aut
d aliqva affici: vel ex opportuni-
e rtè loci in apertis campis occaſio-
vuarendam, an in apertam pla-
io, utriqve exercitui æqvam,
ibi poßet. Non enim ſibi per-
debat Rex, cautum ſatis Du-
nTillium ita fore temerarium,
, nulla urgente neceſſitate,
m prælii eſſet ſubiturus a-
n, qvod exercitum, qvem
ctiſſimum habebat, caſtris
m contineret, qvorum de-
ni intentus erat unicè: Re-
ve & Electorem operam
m atqve oleum perditu-
, ſi ad munitiſſima hoſtium
r continuis attererent vigi-
, andemqve, re infecta, aliò
cedere cogerentur. Unde
s d utrumqve Electorem Re- *Regis ad Electores Oratio.*

 gis

gis fuit oratio. *Si aciem* ...
lubet, ludum ludamus ambi...
in quo de Corona Regni mei, ...
uſque veſtrum mitris incertus ...
bitur certamen. Fortuna, ut ...
humanæ vitæ conditione, ita ...
in bello, lubrica eſt, atque v...
Et, ſi per divinam fortè ind...
nem, concidamus omnes, exerci...
que meus mei faciat jacturam ...
num meum concutietur q...
ſed non peſſum ibit; aut ...
vacillabit, non tamen concu...
tus, ob tantam locorum diſta...
ut & inſtructiſſimam jam ...
que muniendis ſufficiat clauſt...
de veſtro potiſſimum ludetur co...
vobis, quorum cervicibus ja...
inſtat proximè, quin & in i...
graſſatur viſceribus: ſi acie...
mur, actum erit, mitræque ...
Electorales, nunc tremebunda ...
pitibus planè excuſſæ veſtris, a...
ſilient, aliorumque tanto ha...
digna faſtigio cingent tempora ...

Elector Saxoniæ in ſententia pertinax.

rùm Elector, inconſulto p...
nimi impetu, *ratus Regem* ...
detrectare, vel ſolum ſe cum ...
hoſtem iturum, reſpondit. Qu...
Rex animadvertiſſet, q...

ncæ omnis impatientem, ſe-
vius tamen eſt animum: decre-
mqve, ut rectâ iretur in hoſtem,
iiqvam Tillii exercitus novis
gretur acceſſionibus, qvæ Al-
iteri ductu expectabantur.
aldixerat tum utriqve Bran-
durgicus, & diſceſſerat do-
nt: exercituſqve ita inſtructa
acie, ut Rex teneret dex-
n Elector autem ſiniſtram. Ad
prante inde veſperâ, Rex
cos ad ſe primores, ut diſ-
et qvid qviſqve in ſuo ſervatu-
et ordine, his alloqvutus ver-
: *Si*, inqvit, *vos hi mihi eſſe-
ntes, qvorum inexpertam ha-
virtutem, verbis animum vo-
cere neceſſum haberem; ſed qvia
entente jam veſtro ipſorum vultu
itatem pugnam cerno animum,
hic apud vos ſuperſedere poſſum
re. Nam vel ipſi non prolixa hic
a ſed impenſa jam depoſcitis fa-
Non vilipendo, qvem aggredior,
em; verum & injuriam facerem
s ſi arduitate diſcriminis qvem-
qve veſtrum abſterreri crederem.
a unqvam tam difficile aut*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

acre fuit certamen, aut perul...
ullum tam grande, qvod me uſq...
duceq́ʒ, non invicta animi non opp...
veritis magnitudine. Sit hoſtis ...
ut velit, validus, ſit potentiſſimus...
ſit exercitatus, & diutiſſimo l...
armorum uſu, ſine ullo unqvam...
riculo, induratus: ſit cruen...
qve hujus ludi neqvaqvam inſolen...
ſit talis, qvi inter remotiſſima...
nuſqvam interpellato rerum ſec...
darum curſu, non vinci, ſed vin...
didicerit. Sed qvo illuſtrior h...
gloria major. Laureas, qvas to...
portavit victoriis, unica hâc ...
tis pugna: decuſqve omne, ...
erit proprium. Tentati cum illo...
pius conflictus, abunde jam ...
cuerunt, haud ita eſſe inſuperab...
qvin adhuc de victoria cum i...
nere liceat. Numerum ubi om...
pares ſumus, ſi non ſuperiores...
virtuti veſtræ ita confido, ...
ſim univerſos imo ſingulos, ...
ad infimum uſqve, vos omnes...
habitâ etiam vitâ, alacres ...
inituros, qvod in bello gene...
primis decet animas. Adeſt ...
cauſa, DEi gloria, atqve c...
religioniſqve propugnatio. Qvid...

...bimus? *Aderit DEus dexteras*
...*tr roboraturus; quin & de infla-*
...*ooſte benignè qvoqve victoriam*
...*girus. Recordemini deſolatæ urbis*
...*gburgenſis, atqve à Deo vin-*
...*a efflagitantis. Recordemini tot*
...*lim innocentium animarum,*
...*udeli mactatæ ferro diræ ho-*
...*ucclamant cervicibus: nec du-*
...*tipſam divinam juſtitiam hor-*
...*lcem ſcelerum, qvibus ſe impia-*
...*condignas ab ipſis expetituram*
...*a. Memini militaribus inter vos*
...*dictum facetiis:* beatos qvi-
...os, me duce, ſed non di-
...sore. *Nec diffiteor, exhauſtæ*
...*t, qvas hactenus devicimus*
...*tias. At nunc eamus ſaltem*
...*er: Ecce abunda vos bonorum*
...*præmia! Caſtra opimis in*
...*exuberantia ſpoliis, & val-*
...*vibus raſæ cohortis ſedes tantæ*
...*dine hactenus ſervata unico re-*
...*us ictu. In qvas ubi irruperi-*
...*a vos remunerabo, ut impenſæ in*
...*eo operæ nunqvam vos pœniteat,*
...*mis luculenter aucti fortunis,*
...*um DEum, gratias mihi ſitis*
...*ri.* Re audita Tillius & ip *Tillii de*
...imi pendebat dubius, an *pugna delitera-*
Q 6 prælio *tio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

prælio decertaturus eſſet, cum
nulla ſubeſſet neceſſitas; nam &
tutum ſibi, & hoſti inopportunum
habebat locum: annonæ item ſi-
bi ſatis eſſet ad morandum o-
ſtem, & Saxonem alendis Svecis
& ſuis non ſuffecturum: adeo
arbitrabatur, tutius expectandum
cum non contemnendis copiis Al-
dringerum, ut, ſi confligendum
foret, auctior hoſti occurreret vi-
ribus. His motus Tillius, tres fr-
mentorum exſtruxit thoros, acc-
ſa ad Lipſiam vallo cinxit caſtra
qvæ poſtero ſtatim die ita per-
ſecta fuerunt, ut tuta jam ſuper ſe
poſſent defenſioni. At Pappn-
hemio, Campiductori, mens a.
Is ſiqvidem veteranorum ſuorum,
& hactenus paſſim victorum v-
tute confiſus, muſteos Electoris
contemnebat delectus, Regioſ ve
ſuſqve deqve habens exercitum in
apertam properabat pugnam. Qui
Tillius morem gerens, ita apud
ſuos diſſeruit: *Adeſt*, Commilito-
nes, *tanto ambitu totqve votis o-
ptata, atqve animorum veluti pri-
tu deſiderata dies, quâ hoſtis, ex to-*

Conſilium Pappenhemii.

Tillii ad militem oratio.

tu'is

turis ſuis prolapſus latibulis, in aper-
umbrodire auſus eſt campum. Alto
tan præcingitur flumine, nec vallo
rovitur ullo. Nec opinantes vos, ſi vir-
tus ſit, ut inopinantes opprimet. Agite
gitur, in apertum deſcendite campum,
ic, conſertis utrinq; dextris, fortiter pug-
nat Multos ex antlavi labores, multas
tru machinas, nec ulli unqvam pe-
ercaut induſtriæ, aut artificio, ut ip-
umn apertum prolicerem campum, &
axnem, primipilare hæreticorum ca-
ut armis agrederer. Ubi omnia
eci m, ſimul jam de altiuſculo vobis
roſciam monticulo, ex qvo in hoſtem
ctratis expeditus. Reliqva veſtra cō-
nit virtuti. Monet tempus, ut jam
tiſtæ virtutis veſtræ memores, atqve
ctiarum in Bohemos, Baden-
Manſfeldium, Brunſvicenſem,
timum ad ſeptentrionem Da-
iæ, veſtra exeratis arma. Nunc de
tolica ipſa agitur religione, qvam
fſminare hi contendunt hæretici: a-
tunde titulis, honore, gloria, atqve
aſtate Cæſaris. Præſtate vos pios,
ligioſos, ac devotos Cæſari viros.
Mau facite veſtra ut Cæſar Domi-
uscluat Germaniæ. Parate vos
ericarum ditionum dominos. Hic
militem

militem videbitis Saxonem, egregium
qvidem ſpecie, corruſcantem armis, &
unicolore veſtium ornatu ſuperbum;
ſed novitium adhuc, imbellem nec
ulli ferro conſuetum. Ingruite tan-
tum alacriter, nec victricibus p...
dextris, & deprehendetis qvam faci-
le ut leves paleæ à ponderoſis di...
granis. Videbitis exinde miſeros, ſe-
minudos, famelicoſqve Svecos qv...
ex prolixo ac properato itinere ...
lantes, vix ægram trahunt animam ...
qvorumqve eqves exiguis adeo ...
ſtrigoſis innititur eqvis, ut call...
tiam veſtri melioribus jumentis ipſo...
eorum ſuperent nobiles. Forti ...
incurrite animo: ipſos equites vel ſol...
veſtri proſternent obterentqve c...
Si veſtris diffiderem viribus, tuta mi-
hi ſatis ad Lipſiam ſuffeciſſet ...
nec, ante Aldringeri adventum ...
hoc tentaſſem prælium. Injuria vo-
bis facerem, ſi perſpectam ha...
virtutem vallorum cohiberem clauſtris,
aut in ligone plus eſſe virtutis, quàm
in veſtris armis, vel ſi alios in p...tem
veſtræ admitterem gloriæ. Vos p...
qvi Magdeburgo intuliſtis exitium,
hunc qvoqve Regulum, ac totum ...
timò Lutheraniſmum, peſſum ...

gi...

Ago ergo. Fortes Fortuna juvat! Nuqvam Catholicos penitus devicit Hæreticus, qvoties in aperta decertavit cie. Indubia unde ſpes, ipſam ...aniſſimam Genitricem hoſtium terga vis obverſuram. Erant in Tillii ...xercitu ſeptendecim eqvitum, ...otidem peditum Legiones. ...etro cornui præerat Comes ...urenburgius, Siniſtrum moderab.ur Pappenhemius, ipſi me...itilio aderat Tillius: peditatus, ...no: Hiſpanico, in qvatuor in...eres diſtributus fuit phalanges. ...enr à præcipuis Cæſarianis du...tobus, Tillium, adeo antea ...rcem, qvam primum in ho...iu veniſſet conſpectum, ex...alliſſe atqve obriguiſſe totum, ...a nec aurium eſſet compos, ...eqe linguæ: ipſumqve Pap...enemium, cum aliis Ducibus, ...i ugnæ ab eo expectabant ſig...m ne verbulum qvidem ab eo ...p.rare potuiſſe, nec qvidqvam ...iu qvod ad rem faceret præſen...mSiniſtrum ſatis futuræ cladis ...gium. Teſſera Cæſariano...nuit, *Jeſus Maria.*

Tillii acies & ſtupor.

Stante

Regis tranſitus per flumen.

Stante jam ita parato ad onſti-
ctum Tillio, adhuc Rei ne-
ceſſitas erat atqve Electori, præ-
terlabentem qvendam tricen-
fluvium, prius qvam juſta latitudi-
ne hoſti frontem exporrigere poſ-
ſet; nec ita qvidem ſubito qvi
exercitus uterqve non niſi lati
traduci poterat. Trajecerunt ta-
men Regii ad pagum ode-
vitzam, Electorales verò a Sc-
loham, qvamvis ſerius: nam to-
tum antemeridianum tempus
eo conſumptum. Et prim qvi-
dem exercitus ſtatio tam arcta
perta fuit, ut ob anguſtias lo-
peditatus Ordines conduplica-
neceſſum fuerit; tantum abſt
tormenta debito conſtitui
& eqvitum peditumqve phalan-
ges per certa diſtribui poſſe in-
tervalla, & juſta dilatari
Unde multorum fuit judicium
vitium fuiſſe in Tillio qvod ut
ſum utriuſqve Principis exer-
tum non una clade ad interneci-
nem deleviſſet. Nam, ſi Re
ta patuiſſet acies, plus hoſti
raturus fuiſſet damni, qvàm

ui commodi ex occupato ante
liv, ac poſt etiam ſtatim deſerto.
qvid ſit. Apparet ſane Tillium
ut oſtem ſuum plane contemp-
ſſe vel aperto & ingenuo Mar-
ncere, qvam doloſis ſtrata-
emtibus decertare, maluiſſe.
ujex hic in una fronte veluti
iccies. Regis à dextris, à ſi- *Regis acies.*
ſtis Electoralium. Teſſera Re-
oim & Electoralium fuit: DEUS
OISCUM.

Iſtructa utrinqve acie, Tillius *Pugna inter Tillium & Regios.*
ſtm ſub jactum tormenti ve
ſſeratus, tribus ſalutavit tor-
ens; ſed aërem tantum ferienti-
s cui Rex duabus tantum dimi-
t reſpondit machinis, ex qva-
m lterius primo ſtatim globo
ptus Tribunus Baumgart-
tu Siniſtri omnis augurium!
c Tillius tormentis ſuis poſt
eriari, continuis in Regios
mando ictibus; at Rex par-
r ſuis initio fulminibus; do-
c, cedente paulatim hoſte,
erior daretur locus tum dila-
diuos, tum & hoſtem ferien-
eius. Circa ſecundam jam po-
meri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

meridianam vi omni decertu
manuſqve manibus conſerta T
lius ventum habens propitium,
qvi ei flabat à tergo, tanqv
to cum aurâ fœdere, pulve
ſuper ac fumo in hoſtem
bat. At Rex venti hujus i
mox cum Cæſarianis parti
lens, ſiniſtram qvantum po
cum agebat. Qvod ſuboli
Tillius neqvidqvam admitte
luit; qvin & pagum adhu
cendit ipſum, qvi à dextro
ſitus erat latere, qvo majo
mi laborarent copiâ. Diviſ
hinc ſiniſtrum ejus cornu, & H
ſatica peditum Legio citiu
qvam alibi, in intenſius i
certamen. Jam & Cæſarei
eqvitatus in prima acie inte
tum conſpicatus agmina, qv
thiferos longiorum ſiphonu
formidaret ictus: qvo accidit
cto circuitu, ſubſidiaria Rhi
Legio cum ſecunda acie
tri cornu ad manus v
Cum his *Joannes Bannierus*
in hoſtem animi invectus a
atqve ſnbmiſſis inde à Rege
dii

ut ſiniſtrum hoſtium cornu
lſum in deſperatiſſimam
elleret fugam, prius qvàm ab
parte intenderetur pugna.
olſaticus pedes, qvem una
oc cornu impetus à reliqvo
iperat exercitu, rebus qvan-
trepidis, arma tamen ordi-
qꝫ retinebat, nec niſi æger-
dimoveri paſſus, ubi aliqvo-
ggredientes Regios repuliſ-
vites, donec à delectis ſclo-
ais, & confluente undiqve
itu circumveniretur, & mix-
pditibus eqves obſtinatæ tan-
Legionis agmen rupiſſent,
nqve ita ad internecionem
aiſſet, ut qvem qviſqve locum
ſtat vivus, eundem ultimò
it mortuus. Stetit ita hic
Sicis victoria ad partem
aanorum ſiniſtram. Qvi au-
dextram erant Tillio pe-
s & eqvites omnes, paulatim
egerant frontem, ut, præ-
tiRegis, in Electoris Saxoniæ *Saxones*
tota procumberent mole. *fugati.*
oes verò, bellicis his inſueti
s neqve tanto robori pares,
ubi

ubi disjecti fuiſſent ordines
abjectis ſtatim armis ma
partem ceſsêre campo. Ti
lius hoc ſucceſſu elatus ja
omnimodam ſibi perſuadbat v
ctoriam, perſeqvendiſqve Saxon
bus, laxatis etiam ordinibus
qve confuſis, immiſera, eliq
as ipſe peſſum daturus, cæc
qve adhuc ſupereſſent. In h
rerum turbine Elector tr
Eulenbergam recepit curſ
hemius verò attonitus, p
penè atqve conſilii inops, ecur
Reſtaurata à Rege pugna. ad Regem. Juſſu ergo Re
ſtrum ejus cornu, & duæ pe
phalanges è ſecunda acie, Cæ
rianorum ſtituri furorem,
entes debachantem Saxon
tem ad ſiniſtram vertere; &
ſtrum eqvitum cornu hoſtium
vadere latus, reliqvaſq; phala
frontem impingere fronti
cum reliqviis Saxonum occupat
& feſſos integri, atqve in
& cædem confuſos invader
compoſiti. Dictum, factum
lapſus Cæſaris eqvitatus; ſed
Cæſariani peditatus virtus. ditatus prælium ſuſtinui

regioſqve eqvites, ut ut fe-
cir ingruentes, pari tamen fe-
rejecit: ita ut in hoc unico
eb, qvotqvot penè alicujus
Duces perierunt, hic potiſſi-
occubuerint. In his hic fuit
Teufelius, qvi Generalis vi- *Teuffelii mors.*
am Præfecti vicem hic ge-
s duas peditum phalanges
Regis in hoſtem induxe-
ed his ſuperveniens Campi-
Hornius redintegratâ vi un- *Hornius fugientibus ſuccurrit Saxonibus.*
verſum incumbens, omnes
ctas peditum phalanges,
Legionariis ſuis machinis,
In hoc hoſtium laceravit
m, donec ordines fatiſcere
m, mox & diſſolvi, ac
in apertam proruere fu-
epiſſent. Qvę dum fiunt, Rex
ulam, in clivo ſitam, pro-
s, qvidqvid occurrebat in
m, victoriamqve morabatur,
t & diſpellit. Reliqva Re-
ditatus pars, tota ſcilicet
acies, qvatuor conſtans
ngibus, ut & tertia pha-
ecundæ aciei otioſæ in hoc
eterunt prælio, ſpectatri-
ces

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ces veluti, & eventus arbitr. Pa
tâ hâc poſt qvinqve hora victo
ria, laſcivus jam Regiu mile
fugientes perſeqvutus Cæſaria
nos, qvi non Saxones antur
depredaverant, ſed & ſus ſpo
liaverant Duces, projecti pro
ſtratis ac cæſis ut plurim, par
tam omnibus eripuerun præ
dam.

Rex Electorem de victoria certum facit.

Deducto inde ad finem præ
lio Rex Ducem Saxoniæ Iule
bergæ tunc morantem, ne qvid
qvam ſibi de Rege boni omina
tem, de hac ſtatim victoria ce
tum reddidit. Nox tota
ctore exercitu, in campo, qu
depulſus erat hoſtis, in ac co
ſumpta, & armis. Qvidqvid C
ſarianorum Lipſiam, Merſbu
gum & Halam Saxonum ugie
tium urbes ingredi non
interfectum. Ipſummet Tilliu

Tillius penè captus.

Fritzius, ſub Rhingravia a le
gione Eqvitum Magiſter, ag
tum aſſeqvutus, cum oblata
vitæ reſpueret gratiam, cap
ac dorſum breviori ſcloetu
probè commitigavit; ſeqv

iet Ducis aut captivitas certa, indubia mors, nî Rudolphi aimiliani, Saxoniæ inferioris us, prohibuiſſet interventus, ut præpropere à latere advolans, oto prope ſclopetulo Fritzii i- nſverberavit caput, ut globus immiſſus auriculæ per op- ſam erumperet partem: qva cione Tillius Halam evaſit Sa- rm. Fertur præter hæc ver- tres in corpore habuiſſe i- ſed qvi tantum cutim ejus iarint. Chyrurgus Halæ num eâdem ipſa nocte, qvâ rlio eò venerat profugus, ad s illas incidendas vocatus, o adverſus vulnera duratum avit. Tillius inde feſtina- rexit itinere Halberſtadium, ecim tantum peditum ſignis natus, qvæ ultra ſexcenta continebant capita: in qvo e ſe eidem junxit & Pappen- is cum qvadraginta eqvi- is, paſſim recollectis; ſed tra mille qvadringentos non abant viros. Cæſi hic Cæ- ſexies mille, ſexcenti, qvi

Reliqviæ Cæſarianorum.

omnes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

omnes victorum juſſu ſpoli
E Saxonis deſiderati aliqvar mu
ti. Ex Regiis pauciores. apti
vi ſponte in Regia tranſive ſti
pendia, ita ut peditum Regiorum
qvorum non ultra tredecim milli
Albim ad Vitenbergam traduxe
rant, Rex poſtea, factâ Hal lu
ſtratione, ad duo de viginti repe
rerit millia. Qvæ Tillio erant
tormenta, ad vinginti uſqve &

Præda qvanta.

ſeptem, omnia in Regis venerunt
manus: ſex item currus cum tor
mentariis globis, ut & cum nitra
to pulvere qvindecim, aliiqve cu
plumbeis glandibus, funiculis,
gonibus, & id genus inſtrumen
bellicis. Vexilla peditum,
eqvitum ſigna ultra centum a m
lite oblata, cui jam hoſtium inſ
per impedimenta, cum occiſorum
corporum ſpoliis ceſſerant. Ne
qve exiguum erat, qvod re
ne minimum qvidem in Tillian
fuiſſe exercitu, qvi non de
minimum Hungaricos in ære h
buerit ſolidos.

Omnia & Auguria hujus eventus.

Sed juvat hic nonnulla event
hujus ſicco non tranſire pede

omn

mna hujus eventus, tum au-
ua. Inter omina fuit tragicus
co ædiæ Hildeſii oſtentatæ exi-
us In hac productus Rex Sve-
iæ Tillius ſub fictis perſonis,
ertabundi, ut Rex ſuperare-
ur Tillio. Fabula talis fuit.
ductus perſonatus Tillius cum
ctio Svecorum Rege: qvorum *Tragica Comœdia*
tidum ut temerè, contempta
æris majeſtate, ejus ingreſſus
tines increpatur, alter manu
aptior, diſploſo in faciem
lceto accuſatorem dejecit. For-
its hic caſus ſtatim in præjudi-
u Cæſarianorum acceptus. In
priis fuit: qvod paulo ante
a concurreretur, candida co-
na in qvodam Saxonicorum
ederit vexillo, ac, inde pau-
ti evolans, remigio qvaſi aliqvo
tn Saxonum aciem circumve-
at placidè. Id qvia à fugato
eticuloſo juxta animalculo fa-
u, pro ſiniſtro acceptum au-
n. Nox item, qvæ conjun-
iem Regii atqve Saxonici e-
ertûs præceſſit, Regi Sveciæ *Regis Somnium*
ilnæ initio qvidem turbidam;

R ſed

ſed exitu lætam attulit qv tem
Videbatur Regi ſe cum Tilli co
luctari, neve in terram proſ gare
tur, Tilliano morſu in ſin trum
brachium vehementer dete tum
ſe verò, decapulo vehemen r re
ſtitiſſe, capillitioqve prehen m
humum proſtraviſſe, & conc ca
pedibus. Hoc Somnium ha po
ſe apud multos traxiſſe fert con
jecturam. Siqvidem morſ, de
pugnato jam prælio, clad S
xonici exercitus non obſcu ſi
nificare videbatur, ad ſin tra
Regi tendentis; præhenſio ut
capillitii ipſam penè captiv ate
præſagiiſſe. Tillius item, b
tum diei, qvo prælium era con
mittendum, in veſpillonis d mu
cula atqve cubiculo, fere is a
qve ſandapilis undiqve peri cto
militarem habuit ſenatum. Co
ſpecta hæc, veluti funera p
funeſto à ducibus judicata exit
Adhæc obſervatum à mult :
ipſo die, qvo alea hæc Cæſ ria
ceſſit infeliciter, Palſwac
nienæ anno datum fuiſſe rin
pium: divinamqve vind tam
ob

b rfanda facinora, tunc tem-
ori: maximè perpetrata nunc
emn redeunte anno, & in cir-
lu ſole, ſe evidenter exeruiſſe.
ot uſqve hic menſis Septem-
r, non ad Lipſiam modo, ſed
ib Domui Auſtriacæ fatalis, ut *Septem. ber hujus Anni menſis Auſtriacæ Domui fatalis.*
qv, non terrâ tantum decer-
bar; ſed paucos ante dies e
mnari à Confæderatis Belgii
diibus, ubi Hiſpanus, gra-
ſitè mulctatus, & bis mille
va amiſit prælio, & qvater
lle eliqvit captivos, cum du-
nt captivis, & infinitis aliis bel-
is nſtrumentis; præter ſpolia
æ nqve alia, qvorum ingens
pi

P t partam hanc victoriam E-
to Saxoniæ, cum recollectis
ibſdam ſuis Eulenbergâ ad Re-
mediit. Data Electori cura re-
ptandæ Lipſiæ, cui præerat
ar eberus cum mille præſidia-
ſ aliis, qvi ex fuga ſe eo re-
le nt. Rex ipſe Mersburgum *Occupatum Mersburgum.*
o geſſus, ubi valida hoſtium
ns iterum coierat, ex iis ſu-
a ille cecidit, & mille atqve

qvingentos captivos abdux , e
qvibus poſtea ut plurimi i ej
tranſiverunt ſtipendia. O upa-
ta Mersburgo, ivit Halam axo-
num, qvæ ſeſe cum Mauri bu
go arce poſtridie ſtatim p mi
Regi. Ex Cæſarianis Duc
Gratſchius, ſummus excu aru
præfectus, & Centurio W cke-
mannus, captivi ad Ele ore
tranſmiſſi, reliqvus miles i Re
abiit militiam: qvi id facere eu
ctabant, jurejurando ſun oli
ti, ſe arma nunqvam on
Regem laturos. Conce t
id tempus etiam Lipſia lect
eâ lege, ut ſi qvi ex Ponti ciis
ſua tranſire vellent arma d
non præpedirentur, Pr eſi
tes extemplo idem facere ,
Cæſarianos redituri jur me
adigerentur ſe contra El o
nunqvam militaturos. I li
ratus ab hoſte Electora is
xoniæ, & Miſnia pa o
dierum intervallo. H i
tem pro eo publicæ DEo ſ pli
tiones. Rex Halæ paucul s co
moratus dies ita cum illis a

Hala Saxonum.

t: Eiſi poſſet, nolle tamen ſummo *Pacta*
ſie; verùm jura illis omnia ſar- *cum Halà*
teaque velle, ubi ſecurus tan- *lenſibus,*
m iet de civium fidelitate. Ejuſ- *& Mag-*
m gumenti pactio qvoqve fuit *deburgen-ſibus.*
m Magdeburgenſibus, qvibus
Prex præpoſitus fuit Ludo-
us Princeps Anhaltinus, &
ares Stalmannus, loco Cancel-
ii. Præſidiariis præfuit Tribu-
s Seidewinus.

Sevuta inde totius Anhaldi-
ru Principum familiæ cum
gconfæderatio, his legibus.
rtn Principes penſionem in men-
lgi conferrent. Si qvod muni-
n m ad Albim Rex vellet ere-
min id Principes & ſumptus præ-
re, & ſubditorum operas. Ve-
ra & Elector ad Regem Ha-
m poſt occupatam à ſe Lip-
ir Conſultatum de belli ſuc-
ſſi, atqve decretum: *Elector*
tiSileſiam; Rex verò per Thurin-
s pretraret in Franconiam, raſam
i bortem in ſuo viſurus nido, aut
all obverſurus frontem, ſi viribus *Norim-*
ucs reniti vellet. Præmiſſi ergo *bergenſes*
lainus Chemnitius, & Marcus *ad pacta*
diffciles.

 Relin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Relingius, qvi Baireutum rin
profecti, Chriſtianum, Marchio-
nem Brandenburgenſem, itqu
inde Norimbergam viſente om-
nes ubivis in Regem prons de-
prehenderunt; ſed qvi no fac
le fæderi cum Rege ſubſcriber
volebant, propter data re
cens Tillio fidem, & hir
graphum in id datum Alding
ro, ſummo vigiliarum ræf
cto, Rex autem, conſpata

Regis ad Norimbergenſes Litteræ.

compelli ſe ad factum velle pl
nas has minis litteras ad il s m
ſit: *Niſi ſe ſuis darent partes,
reliqvos omnes Proteſtantes, i q
neutralitatem qværerent, pro oſt
habiturum, adqve extremum uſq
perſeqvuturum; qvin & univerſis
ſingulis urbis civibus, incolis, ſub
tis, horumqve bonis, ubicun v
ſuis, aut fœderatorum ditionibu
urbibuſve, nanciſci daretur, ma
injecturum, illaqve fiſco additurus
aut cuivis in prædam expoſiturus*
Lectæ hæ publicè in Senat lit
ræ: totaqve civium Univerſitas, v
ve metu, ſive ſpecioſo nororu
conſiliorum prætextu, ſi Re

edi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

...di qvam mox ſeqvuti ſunt &
...nn; Franconici Circuli Ordi-
...es. Relictus Norimbergæ Che-
...nitius, Relingius profectus Ul-
...am in itinere Cæſaris qvendam
...ommiſſarium, ex menſtruo ſti-
...ndo decies mille florenis gra-
...em cum viginti qvinqve comiti-
...us ccidit, reliqvis diſſipatis,
...cuniam Argentoratum attulit:
...i mul proclives omnium in
...egm animos deprehendit. Rex
...ſe bi Electori Halæ valedixiſſet
...er Querfurtum in Thuringiam,
...qv inibi promovit Erfordiam.
...iv non ſiniſtrè ſuſpicati præſi-
...ui ſibi impoſiturum Regem,
...egtorum ſtatim occupaverunt
...dvntum, atqve Leubingæ Regi
...mam hoſpitio digreſſuro, com-
...iſs ſibi fiduciæ litteras exhi-
...ēe. Summa fuit: *Sæpius alias*
...q; etiamnum ſummos qvoſve Du-
...s præſidiario milite abſtinuiſſe; Ro-
...rataqve ſimul & Regem, ſibi par-
...re, ſuaqve & Pontificiorum bona,
...m univerſo, qvi in urbe erat, Clero
...s ſam ſuſciperet tutelam. At Rex
...eſpondit: *Non ſe urbem præſidio*

Erfurdenſium apud Regem ſupplicatio.

Regis Reſponſum.

 fati-

fatigatum veniſſe, niſi ratio ſu…
poſtularet ſtatus: reſpicerent e…
Brandenburgici Electoris & Du…
Pomeraniæ, quam proficua ſu…
eſſent loca omnia quæ ſuo tenent…
præſidio, prædæ aliàs hoſti futu…
carerent. Judicarent itaque …
an quid à ſe in hoc impetrare oſſe…
negotio. Summa interim moderati…
ne uſurum, in quantum & …
urbis ſecuritati proficuum foret, & …
centiam militum facile diſciplin…
cohibiturum; quamvis alia ſat…
cauſa haberet urbe, vi expugna…,
arbitrium ſuum uti, vel ob eam …
me cauſam quod Elector Moguntinu…
Fœderatorum ſe hoſtem ultro pro…
urbis in ſe ſuſcepiſſet patrocinium…
teſtimonium tamen benevoli … affe…
ctus malle mitiorem ingredi via…,
ſe ſuaque committant Regi. …
interim de juribus ſuis ac privile…
curos eſſe, atq; in id manus ſuæ …
ſyngrapham: & quanquam …
cios pari cum Proteſtantibus …
multas ob cauſas tractare non …
daturum tamen, ad interce…
Urbis, operam, ne quid etiam …
quam fiat fraudis, ut univerſ…
ac ſinguli ſuo ſubjiciantur obſ…

Fiſtra…

ruſa tamen laborari, ſi beneficium
ac a Electoris ipſius bona, ejus mi-
ſtr, & addictum Papatui Clerum
telant, ut qvi omnes Regem ejuſ-
e aderatos vehementiſſimè oppug-
ari, ſibi fuerint inſidiati, & ni-
m hoſtile ſint auſi. Ad extrema
mene cum illis deſcenſurum; ve-
culiari inſtituto tranſacturum.
ſtatibus Erfurdenſibus, ac te-
item ſuam excuſantibus, Rex
dei regeſſit: *præſidium ſuum*
bis tantum tutelæ ceſſurum, ſed
to ſimul Thuringiæ: unde ſubſi-
ri operas atqve alimenta non ur-
tatum futura cura, ſed totius
os Ordinum. Redirent ergo in ur-
m, hæc nuntiarent ſuis atqve me-
s ſtructi ad ſe reverterentur: ſe in-
impramiſſurum qvi, occupatis
ſtationibus, exeuntium atqve
rediéntium proſpicerent ſecuritati.
eſpondentibus Legatis, *per ci-*
& Urbicorum militum excubias
uto proſpectum iri Regiis, Rex
ic aſſeruit: *in more ſibi poſitum*
n ſe, ad aliorum tantum cuſtode-
vigilare, nec modum ſibi in eo ab
is raſcribi poſſe. Reduces in ur-
m Legati, jam omnia à Senatu

R 5 impe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

impetravarant, qvæ ex Reg[illegible] eſ-
ſent voluntate; ſed reditum eo-
rum ad Regem antevertit Gulielmus, Saxoniæ Dux ſtirpis ina-
rienſis, qvi urbem Corvi[illegible]an-
cum Legione ingreſſus jam in ipſo
foro, veluti totius urbis umbilico
inſtructis conſtitit ordinibus vo-
catiſqve duobus ad ſe ex S[illegible]at
primoribus, ita apud eos diſſ[illegible]uit:
Additos hos ſibi comites eqvitesqve,
ſub veſperam alia ſubſeqvuturas
cohortes, excubias ad portas [illegible]
facturæ, & ipſius Regis adventui
viam paratura. Velle item Rem[illegible]
jubere, portarum claves ſuo tra[illegible]
tur Duci, qvòd id ſibi ſolenne eſſe
ubicunqve locum ſuo firmaturus eſſet
præſidio. Tergiverſatum hic [illegible]
nihil; ſed tamen etiam in a[illegible]
conſenſum, hac lege, *ne qvid ci[illegible]*
vium traditio juribus obeſſet [illegible]
immunitatibus. Remanſerunt[illegible]
hæ claves in poteſtate Svecorum
præfectorum uſqve ad obitu[illegible] R[illegible]
gis, annum ſcil. 1633. qvo Can-
cellarius Regni Sveciæ in [illegible]
tum rei ambiguitate illas c[illegible]
reſtituere juſſit, ut vacil[illegible]

Guilielmus, Dux Saxoniæ ingreditur urbem.

nag devinciret animos. Poſtri-
lie lex ipſe circa tertiam pome-
idiæam urbem ingreſſus eſt, Ad-
en m ejus qui exciperent præ-
aiſſimul *tenuitatem urbis ſuæ ex-*
uſant, ut qvæ agricultura non ne-
otiaonibus invigilans humili ſemper
ortúâ contenta qvondam, jam per
elloem turbas, ad ipſam redacta
ſſetauperiem. Ad hæc Rex, *De*
rottione Urbis, inqvit, *jam Lega-*
s pmiſſam, Leubingæ eandem ſe ma-
u çoqve firmaturum, ſi ipſi ad præ-
anam ſibi parati eſſent fidem. Ad
amæ eorum indoleſcere. Meminiſ-
en amen ſe cives non ruſticanos eſſe,
d bicos, qvos pro aris certare de-
aac focis, imo ſanguinem & vi-
anpro illorum incolumitate inſuper
abe. Majorum animos in turribus,
emlis, munitionibus, conſpici poſſe ac
al: ipſorum eſſe generoſa illorum
eq veſtigia, & nobiles æmulari ſpi-
itt. Reparandas tamen nonnullas in
rentem uſum munitiones, ne ex-
mo parcarum aliarum civitatum,
ab bſidionis urſerit neceſſitas, penitus
aiſuis corruant fortunis. Seqven-
i lie Rex circumeqvitavit ur-
bei, ac mox qvæ qvoqve modo

 ex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

exſtruendæ eſſent munitions in
peravit. Poſtridie vero circ te
tiam pomeridianam, vocatis qv
nos ad ſe Urbis Senatus, & egi
num urbanarum principes ves
præſentibus omnibus ducibus pro
lixè ad dimidium uſqve hor ſpa
tium alloqvutus, hoc hic com
pendio diſſeruit: *Ne mini*

Premeditata Regis ad Erfurdenſes oratio.

relicto meo in Svecia Regno, n diffi
cillimis in Germaniam tranſiiſſ itin
ribus. DEus mihi teſtis non illu
ambitionis pruritum aut aliqv
perandi vaſtitiem mihi in id
cauſam; ſed hoſtilem Cæſar a
mum, clam fortunis omnibu m
Regnoqve inſidiantem, adeoqve ind
clinabilem ipſam neceſſitatem, arm
in manus meas ſubminiſtraſſe, na
mè cum adverſariorum n
omnium ad inculpatam legiti d
fenſionis tutelam aures obſurd
Dato divino inde beneficio,
tantum meum defenderim Re
ſed & amicos confœderatoſqve
tis reſtituerim bonis, & libi
acceſſitqve, ut jam in propatul eſt,
penetratâ Pomeraniâ, Me
Marchia, Saxonia Electoratu
verſam penè Magdeburgenſem ditio
mem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

emliaqve ſimul loca à violento ho-
ius liberarim jugo, atqve libertati
ſtiterim. Reliqvum eſſe, ut im-
mti, qva adhuc ſupereſſet, averrun-
ni peſti totus cum Deo T.O. Maxi-
no cumberet. Deniqve compo-
iti omnibus cum civitate rebus,
ltiò à Pontificio Clero, Cano-
ic, Monachis, Jeſuitis, ut &
corum Abbate, interpoſito
acroſanctæ Trinitatis nomine,
arum Regi: *Contra Regem, &*
onam Sveciæ, eorum Fœderatos
iuem Religionis aſſeclas, nec ver-
s nec conſilio, nec operibus, clam
alnve, qvomodocunqve humana
atnis acumen adinvenire id poßet,
vqvam machinaturos, aut ullo
no ſe hoſtes præbituros; ſed Regi &
us nominatis, donec bellum præſens
inuaret, fidos fore atqve obedientes,
Pontificio alieve jure, & privilegiis
uſcunqve, neutiqvam obſtantibus.
Proteſtantes omnes in patroci-
nin ſtatim recepti, & omnibus
immunitatibus à Rege donati.
Pductum ibidem loci & fœdus
afinem, cum Guilielmo, Alber-
to Erneſto, Saxoniæ Ducibus,
ſtirpis

Clerus Erdfurdenſis jurat Regi;

Dux Vinarienſis præficitur exercitus.

ſtirpis Vinarienſis. In qvo Gui-
lielmus, natu fratrum major,
congregando in Thuringia exer-
citui præpoſitus, & cum ſumma
juxta imperio præeſſe, ac bellum
gerere juſſus. Et ut aliqvis belli
eſſet prætextus, additis non pau-
cis ex ſuis Legionibus, eum Er-
fordiæ, ac toti præfecit Thurin-
giæ. Ordinatis ita omnibus cum
Rex inde pararet abitum, forte mi-
les qvidam in pontificii cujusdam
civis bona rapaces injecit manus
qvem Rex prius confeſtim in cru-
cem tollere juſſit. Diviſo ergo tum
exercitu, donec tranſmiſſis qvæ
Thuringiam & Franconiam divi-
dunt, montanis, in ipſa Pontifi-
ciorum Electorum veniretur viſ-
cera, qvi ante ſponte Regi la-
ceſſiverant arma. Per id tempus
Leſlæus cum Hamiltonio & An-
glo Scoticis Legionibus ad tuen-
da Pomeraniæ confinia relictus,
ubi intellexiſſet Cæſarianos inſi-
diari Croſnæ, juſſu Hamiltonis
cum non exigua manu obiam
iverat; ſed Cæſariani pridem
qvamvis retrahentes, nihilo ta-

men

enninus, ubi in Luſatiæ ſe-
ſſiſent Hexapolim, relictis
in re pontonibus, occupata
ebana, magnam perpeſſi ſunt
agm: Capti Centuriones qva-
or ducenti qvinqvaginta mili-
s totidem interfecti.

Vienna gaudium mutatur in luctum

Viennæ interim mira cataſtro-
he. Ubi nuper tanta fuit vi-
tore ſpes, ut Svecus jam pro
ict haberetur, nunc dolor in-
en & luctus: imo nova jam
onſia non de perſeqvendo ho-
te, qvem ante animo contem-
lantur fugientem, ſed de re-
ne is ſeſe ſuoſqve tutandi. Sed

Aldringerus & Fuggerus fugiunt.

rror ille ad Aldringerum uſ-
pervenit, & Fuggerum, u-
ruqve Cæſareæ militiæ Ducem;
qvum ille ſuperatis Thuringia-
ſylvæ aſperis ſex militum mil-
ia oſtea junxit Tillio; hic una
cum Comite Merodio, atqve ex-
rcu novem millium adverſus
Ladgravium Haſſiæ occupaba-
tur: ſiqvidem uterqve metu ap-
prperantis jam in tutiora ſuum
rerebant pedem; ubivis tamen
ado crudeliter graſſati, ut præ-
ter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ter atroces populationes, niſi
incendiorum veſtigia nihil in
deprehendere licuerit. Sub ha
Fuggeri fugam, Landgravius
bem expugnat *Vaccham*. Hic h
pedeſtris cohors ter centum ca
tum, ut eqveſtris Fuggeriana;
omnes trucidati præter cen
qvatuordecim: utrumqve ex
lum Caſellas reportatum.

Ipſe Tillius plagis, ut utnem
entis, probè maceratus pe
rat Halberſtadium, ubi diſ
congregari cæpit exercitus.
rùm qvia locus non ſatis ſibi v
batur tutus, traditis urbis
tui clavibus, & ad fidem Cæſa
ris admonito, cum copiis ſ
varias ambages Alefeldam
nit duobus tantum milliaribus H
deſio diſtantem. Inde pro
in Weſtphaliam, ubi Padbor
nenſis Diæceſeos urbem a
xus integrum impendit triuum
diſtribuendis per Monaſteri mo
nachis & Monialibus, ex Halber
ſtadienſi ſecum ditione pro
Cum vero intellexiſſet R
Thuringiaca ſuperaſſe aſp

prre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

rreit in Haſſiam, ubi ſe, ad
itzariam cum Aldringerianis &
ggrianis junxit copiis: unde
Eldenſis Abbatiæ contendit
rririum. Rex verò Sveciæ
tonico die ad radices mon-
mqvieti, tridui mox ſpatio,
fii qvamvis itinere, unà cum
pdimentis omnia ſuperavit ju-
bi *Coſta*, Cæſareus inferioris
afeldiæ, & Caſtri Henneber-
nſ Comitatus Præſes, in ve-
tine captus, locum ſimul, qvem
xion niſi poſt multam obſi-
om expugnaturus fuiſſet, in
gs tradidit manus; inde &
eebergenſis Comitatus, ab
dngero miſerum in modum
lius, Regi ſeſe dedidit: per-
ctn inde *Konigshoffium*, Her-
penſis diæceſeos propugna-
ulm, & totius Franconiæ velu-
clem. Præmiſſi *Nicolaus Haſ-*
rtus Tribunus, & *VVolmarus*
ſtlinus, ſummus vigiliarum
bratoria eqvitum Legione
ræctus, cum valida eqvitum
edumqve manu. Hi primum
ntam agricolarum vi reſiſten-
tium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

tium profligarunt turbam : und
& Konigshoffianorum flac ſce
animi cæperunt, ac mox co
ſpecto ipſo Regis exercitu pe
aliqvot machinarum ictus, oca
in Colloqvium oppidani ulo p
ruerunt, locumqve in Regi co
ſignarunt manus. Variæ ca
nonariarum rerum ſpecies ut
armorum, tormentorum, &
milium; nec non mundi ccle
ſiaſtici multum repertum Se
inde ad Lauringam vicun fir
gularis monoculi cujuſdam Cen
turionis fuit auſus. Hic ſeſſ
lateritiâ qvadam domo, ſtru
ctiſqve ejus aditibus, per cocit
tos ad arma ruricolas crebr ict
bus in appropinqvantes d cons
bat Svecos. Hi Eqvites in ede
deſcendere juſſi omnes trucid
runt ruſticos: Centurio ctu
Cui Rex ita indignabatur,
ad manus fuiſſet carnifex, atio
ſuſpenſus fuiſſet; verùm pe illin
abſentiam ad genua prov ute
Regis, & laqveum à collo mol
tus, ubi Regem edocuiſſet cum
& modum arcis Herbip enſ

Centurio Monoculus.

epug

punandæ , vitæ impetravit
niam. Scripſerat Rex per id
mps in Franconia ad omnes Im
rii ivitates, *ut excutiendo Pon-
cio ego ſuos ſibi jungerent conatus*,
*ad extrema ſe convertere neceſſum
ber, atqve ſingulas, ut hoſtiles,
cta.* Dedit ſe ergo Regi *Svin-
rtu* certis conditionibus. Se-
utm, ſed non ſine multa
ficltate, *Caſtrum* etiam *Herbi-
len*: in qvo qvidqvid facti in-
ctiuit auri, nam eo, ut in tutiſ-
nm receptaculum, qvidqvid
tota ferè eſſet regione cumula-
ſſime congeſtum erat, omne mi-
liæ præda fuit. Occupato ad Ca-
rui Rege, moliebatur Tillius
rtnas cum Svecis redintegrare
las unde, collectis undiqve vi-
bu ſubſidium tentabat obſeſſis,
t qvd conſervari omnium Pon-
fic fæderis ſociorum intererat.
ccndebant ambitioſum ſenem
ctdecim millia peditum, &
enim atqve octoginta eqvitum
læqvas habito Fuldæ armiluſtrio
ecns cenſuerat, nec non pro
im vicinæ Lotharingiorum co-
piæ

Regis Litteræ ad Liberas Imperii per Franconiam Civitates.

Lotharingiæ Dux ſe jungit Tillio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

piæ qvas jam dudum accerſ
Dux enim Lotharingiæ cer s
cauſas à Regis Galliarun ex
cluſus amicitiâ, qvò tut s a-
pud Cæſarem ſibi pararet præ-
ſidium, conſcripto propri im-
penſis milite, caſtris C
ſuum ſubmiſit exercitum
rant qvi ſuſpicarentur, hi
tum fuiſſe Electoralibus on
ribus Saxonis atqve Brandebu
gici. Juncti duo hi exercitus
jam viginti ſex habebant milli
Verùm Rex rapidâ Caſtri
gnatione magnos hos Til
facile eluſit conatus.

Franco-furtenſis Conventus irritus.

Dum hæc omnia fiunt,
ſtituto Francofurti Conven in-
ter Pontificios & Proteſt tes
utrinqve agebatur acerrimè h
omnimodam urgentibus r ltu-
tionem, ut & libertatem Au ſta-
næ Confeſſionis, qvalis era
A. 1620, illis omnia negan bus
& ſingula: adhæc qvam ax
mè urgentibus, ut Edict Cæ-
ſareo A. 1629 promulgato no
dicus inſiſteretur, neqve v di
gitum latum ab eo diſcede tu

læc

ecre verborum vellitatio ad
pſiſem uſqve pugnam pro-
ct. Qvo toto temporis tra-
Fanconia, mirum in modum
ærianis fatigata, in eam ul-
nù venit extremitatem, ut i
um Rege fædere, his ſe
cnditionibus dederent: *Rex*
anniam totam omneſqve ejus
col. ut ſe ſuoſqve defende-
; illi ſumptus in ſuum Regiſ-
e mmodum ſubminiſtrarent. In-
item per id tempus in has
ia Leges fædus cum Mar-
ice Culmbacenſi, qvi Haſſiæ
ngravii ſeqvutus exemplum,
i Regis dedit fidem. Miſ-
ide à Rege ad Ducem Wir-
ergenſem litteræ, Duca-
s dminiſtratorem, *ut, com-*
Proteſtantium cauſa, nu-
ra:um Tillianis acta reſcinderet,
d novos Regios ſucceſſus novum
reſumeret impetum, jam om-
lli mole, ex amicorum provin-
n hoſticum devolutâ: nec qvic-
porro reſtare, qvàm ut ac-
ne Svevici Circuli, reliqvi om-
Proteſtantes ab intolerabili Pon-
ficio-

Franconia ſe dedit Regi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

tificiorum jugo liberentur. Iete
hinc Pontificiis, & Optimatibus
jam cura aliò, ubi tutius eſſe poſ-
ſent, tranſmigrandi; Infimate
verò, qvibus vel parum erat in
fortunis vel nihil, qvod conſcien-
tias à Rege non urgeri viderent
Regi ſeſe ſubmittere. Nam re-
Res Herbipolenſes ſtitutis Herbipolenſis diœceſeos
rebus, inaudiverant *Regem pvin-*
ciæ tantum in ſe ſuſcipere tutam
nec ultra petitam ſibi qvidqvam urge-
ret fidem, relictâ cuivis conſcientiæ ſu-
libertate, & libero Religionis u-
& jurium omnium atqve privilegio-
rum conſuetudine. Proximus huic
Bambergenſis Epiſcopus. incendio fuit Epiſcopus *Bamber-*
genſis, qvi, metu majoris exem-
pli, ſimulatiſqve cum Rege pa-
ctis, tam diu facti differebat fi-
dem, donec Rex ſpe melioris ſuc-
ceſſus, caſtra ſua moviſſet alio
ubi plus expectare poſſet progreſ-
ſuum, qvam ad *Bambergam* ſed
appropinqvante interim ſibi Til-
lio, mox promiſſam Regi ruit
fidem, dato ſe in tutelam Cæſa-
rianis. Fruſtra hic poſtulat i-
Cæſaris fidem *Hanoviæ*. Nam

Cmes

meCæſarianorum in Urbe tu-
amnimium ſibi gravem fu-
amratus, nullo induci modo
tuit ut Tillianum admitte-
prſidium; intercepta tamen
n Ax Bobenhuſæ, atqve Op-
iun: ubi nova Tillianorum
de: Nam Sveci binos ingreſ-
gos morantes ibi Cæſarianos
gn primùm profligant parte,
x in fugam conjiciunt. Pro-
ſſi inde *Tillius* occupavit *Ro-
burum.* Juſſus in urbem diverte-
Priceps Phaltzburgi, Ducis
thingiæ Campiductor, per-
ernoctem ſtupris graſſatus ac
ed. Cujus deprædationis me-
inducti *Winshemium* ſe qvoqve
ert dedidit portis. Natum er-
egi conſilium ut *Hanoviam*
bea, munitionum firmitudine
igem, in ſuam redigeret po-
tatm. Miſſus ergo *Chriſtopho-* *Hanovia*
Hualdus, Subtribunus, cum *occupata.*
gn copiarum parte, qvi feſti-
ntſimo itinere, unius diei no-
ſqe ſpatio Herbipoli & Carl-
di continuo emenſus tractu,
m tra qvintam & ſextam ma-
tuti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

tutinam, ſuperata pone rce
foſsâ, vallum inſcendit, o
preſſos poſt excubitores, e ract
urbis portâ, toto in urbem rup
impetu. Rex interim ad Mnu
Rhenumqve deſcendit, ub cu
Haſſiæ Landgravio ſe junxit q
jam in tranſitu *Mundæ* occuav
rat urbem, & magnam Pad bo
nenſis Diæceſeos partem, t
alia Weſtphaliæ contermi fu
tenebat milite, imperatis tu
& novis diribitoriis dele ib
inſtitutis. Junctis ita duorum rin
cipum exercitibus, qvi Tilan
Aſchaffenburgi fuit miles, co
ſultum Regis operiri adv tu
ratus, ſaluti ſuæ, direpto priu oc
maturo conſuluit diſceſſu: oc
relictus Regi. Dedidit ſe
Stenhemum, ſed non ad viol ta
niſi manum, cui præſidiar is
tiam miles ſeſe ſubjecit. Pra
miſſus inde *Philippus Reinhrd*
Comes Solmenſis, *Francofu m*
tentaturus an juſtis conditio bu
Proteſtantium omnium bon urb
ſibi aperire vellet portas, ac u
admittere præſidium? no ob

Rex ſeſe jungit Landgravio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

rè jſſus ſubinnuere, qvòd, ſi
gitis impetrare non poſſet,
ge aliam qvæſiturum viam,
iem extorqveret. Obten.
ntibus Francofurtenſibus neu- *Rex Francofurti trajicit.*
litæm reſponſum: Neceſſita-
n agitare, ne pergenti ſibi
rourbem tanti momenti ſine
æſio ſuo ſibi non ſecuram à
gorelinqveret. Conceſſit Se-
ustranſitum eqvitatui impe-
me iſqve per urbem turmatim
nſuris, peditatui autem ſubmi-
trae naves qvibus infra urbem
jiciet; ſed præſidium depre-
us. Poſtulatum tamen à de-
atiut ſexcenti ex Regiis exci-
terur *Saxenhuſæ.* Ad hoc priuſ-
amlegati attuliſſent reſpon-
m, Rex ipſe certas ob cauſas,
atimo progreſſus itinere in-
uct ad Saxenhuſam conſtitit
ie, atqve exinde miſſis in Ur-
m qvi dicerent tranſeundum
r Urbem Regi, amputatiſqve
bdioſæ moræ diverticulis,
auſs ſibi è veſtigio recluderent
res Factum. Munitâ Saxen-
ſâ errexit *Hockſtam*, Electoris *Hochſta ſe dedit Regi.*

Moguntini oppidum, qvo in-
greſſus cives aperto ſalutan
te, ita demeruit ſingulos, ut om-
nes ſeſe Regi dediderint. Tra-
actum hic cum Haſſiæ Landgra-
Moguntini ad bellum præparatio. vio de tradendo Regi *Ruſſhe*
Caſtro, iis conditionibus q
bus ſciret conceſſam ſibi à Bra
denburgico *Spandoam*; a q
tamen Landgravius impetra
Neutralitatem fidei & obedientiæ
vandæ in Cæſarem. Suſpicat
Moguntinus totam jam à Svecis
ſe cudi fabam, qvæcunqve
niſci poſſent ſtudia in ſui præ
defenſionem: atqve inde imedi
rus ne in ultratam Rheni
evaderet Svecus, impactis
palis, atqve immiſsâ creb
dum mole, commodam i
bat navigationem, Mœni ve
ſtium, qvo ſe in Rhenum
rare ſolet, obſtruebat:
qve bis mille Hiſpanorum
ſidium militibus, ipſe
tienſi comitatus Epiſcopo,
Moguntinus fugit Coloniam. do Rheni flumine, majori
tatis gratia, ſe recepit Col
Hiſpani interim, pro inn

ſtu omnia qvæ ad ſuperbam
tent oſtentationem ampul-
is iam jactabant verbis: addi-
mqe, qvamdiu vel ultima ca-
nguinis ſupereſſet gutta,
eſt in Regem manſuros ani-
is; qvin & urbem ipſam in ci-
reſotius redactum iri, qvàm ut
ex otiturus eſſet urbis. Qvibus
onibus neqvidqvam offenſus
rimùm *Rhingoam*, Hiſpa-
ſeſſam præſidio, aggreſſus,
id Hiſpanici in armis erat
eſii in Walloſſii oppido neci
mox Provinciales etiam
præſides ſuas ſenſêre pæ-
& tandem reliqvi regionis
indictam ſibi pecuniariam
mulctam; hac tamen
ut ſingulis menſibus tan-
ſibi penderent tributi,
nim ſoliti erant ſolvere ipſi
ri, ſi tutos ſe ſibi eſſe vel-
t. Qvi Regius miles Caſſellis è
Moguntiæ, & circumja-
tius locis tendebat, fruſtra
norũ impediebatur ictibus.
bat Arx ſatis munita *Erenfel-*
t & *Murina* Rheno circum-

ſlua turris. Has *Bernhardo* Sax-
niæ, ex Vinarienſi familia, Du-
ci occupandas reliqvit. Nam ubi
Rex intellexiſſet, Tillium pu-
lentiſſimæ Norimbergenſiu in-
hiare civitati, miſſis de trajicien-
do Rheno, qvæ inſtituerat, con-
ſiliis, petentibus opem civibus
additis adeſſe precibus noluit Pe
id tempus *Tillius*, dimiſſ à ſ
in Weſtphaliam *Pappenhemi*

Pappenhemius abit in Weſtphaliam.

laborantem ad Francofurtu Re-
gem, à tranſitu arceret Reni
Svabacchum iter retro legens po
ſtride univerſum ad Norimbgam

Tillius ad Norimbergam.

ſtitit exercitum. Poſtula in-
gens pecuniæ ſumma, & om
meatus. Negatum utrumqv D
viſus ergo pagatim exercitu,
ad obſidionem parata omnia N
Norimbergenſes inſegnes. P
rata defenſio, & qvidqvid e
munitionibus reſtauratum. Ad
rant forte ſub auſpiciis *Henri* Gu
lielmi, Comitis Solmenſis, No
rimbergæ, atqve vicinis in locis
Regii tum eqvites peditesqv, e
recens inſtitutis delectibus. De
tantum erant Legiones, qv

m ſuperbum Tillianum diu
tigbant exercitum. Attamen
illi Norimbergæ meditante
bſidionem, tormentarius qvi-
am qvi in deditione Ulmæ in id
per à Tillio coactus erat invi-
s, concreditam ſibi vim pulve-
hbens pyrii, certò ad Prote-
ants ſuos futurus transfuga,
hilo ardente funiculo, ex
ro poſtea moles univerſa, qvæ
uſum belli atqve obſidionis pa-
ta erat, in fumum abiit, con-
râbi in urbem proſpexit fugâ.
ui infortunio aliud ſucceſſit.
ile Lotharingius, novo in-
etu aëri recentem contraxit
orbum, ac per eundem diutur-
obſidioni impar judicatus. Hinc
Tillius, languidas ſuas vires majori-
bus terere laboribus inconſul-
m judicans, à ſuo deſtitit pro-
oſit; diviſoqve in duo ag-
ina exercitu, alterum per ſu-
riorem Palatinatum in Bohe-
iam contra Electorem Saxo-
niæ miſit, cum altero ipſe conten-
Nordlingam; inqve tranſitu
othringici exercitus ſecum tra-

xit reliqvias, qvarum Dux, Paltz-
burgi Princeps, Monachii Bava-
riæ Ducem inviſens, extremum
vitæ clauſerat diem. Contra-
ҫta inde & alia qvæcunqve ndi-
qve manus. Parabat per idem tem-
pus & Rex defenſionem Norim-
bergæ; unde ex Moguntia s re-
dux limitibus ad deſtinatum per-
gebat locum; verùm ubi audi-

Tillius à ſuo deſiſtit Conſilio.

viſſet Tillium in nova abiiſſe con-
ſilia, revocato iterum pede unde
venerat rediit, Moguntiæ ipſi
manus imponere certus, ma-
ximè cum nihil eſſet, qvod
ſibi metueret à Francofurtenſibus
cum qvibus jam in hæc tranſege-

Pacta cum Francofurtenſibus.

rat pacta. *Francofurtenſes Prote-
ſtantium bono in ſecuritatem Regis
Regiorumqve urbem ſuam defenſuros
& omnibus Regis Regiorumq; hoſtibus
ſemper reſtituros : exercitui Regis tr
& reditum ubiqve conceſſuros, ſeq
ac fortunas in ſalutem Regis expoſitu-
ros : præſidiarium militem recepturos,
atqve eundem amice ac fideliter habi-
turos.* Unde ſtatim multarum ci-
vitatum ſeqvutæ deditiones, *Germ-
hemum, Landeburgum, Bensheim*

Winhemum, *Heppenhemum*, & *Arx*
Stackeburgi, nulla expectata vi
atī patuerunt: ita ut nihil ſu-
pereſt, qvam ut commodo ali-
quo loco Rhenus tranſmitti poſſet.
Procludii ergo, ad qvadrantem
milliaris, à ſtellato, qvod Hi-
ſpani regione Oppenhemii ex-
ſtruxerant, propugnaculo, aliqvot
acti ſcaphas, cum illis atqve
quatuor tantum comitibus trajecit
Rhenum, ipſe loci ſpectaturus
commoditatem; ſed qvi, ubi ho-
ſtium aliqvot eqvites, excubias
agentes deprehendiſſet, illi-
co ſinde cum iiſdem proripuit
ſcaphis. Conatus tamen tranſi-
tus, ac trecenti ſelectiores præ-
miſſi *Duce Nicolao*, *Comite Bra-*
heo à Viſingsburg; qvi, ſtatim at-
qve pedem in ſiccum poſuiſſent, in
quatordecim Hiſpanorum Eqvi
tum las inciderunt. Metus ergo
Regi ne exigua ſuorum manus,
eqvpeditum, à tam valido ex-
ercitu, eoqve eqveſtri, proſter-
neretur prius, qvam reliqvi ſuis
adeſſe poſſent commilitonibus.
Sed major *Brahei* virtus. Ter va-

Regis per Rhenum cum paucis tranſitus.

Comitis Brahei virtus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

lido impetu irruentes Hiſpani,
ter cum clade repulſi ; don pe
adventantes novas cohort pe
nitiſſimè fugarentur, ac Re
tranſitus aperiretur patulus. Se
qvuta ſtellatæ iſtius munitio is de
ditio, ut & ipſum deind Op
penhemum vi occupatum, qv
adjutantibus ipſiſmet civibu, j
gum Hiſpanorum pertæſis, qvin
genti trucidati. Qvi paſſi ali
morabantur Hiſpani atqve Loth
ringi minutioribus non cor de
tes locis, in majora ſe tide
contulerunt. *Stenium*, prpu
naculum ſatis firmum ignei fu
deletum: pars ſe Mogu ia
pars contulit Franckendala
his *Offenlandius* Tribunus fui
qvi cedens *VVormatiâ*, ibe
imperii urbe, ubi eam prol ſa
emunxiſſet, & immodici ex
ctionibus vexaſſet, conjecti qvi
qvaginta pulveris tormentrii
cavum doliis, atqve incenſ,
vium graviter afflixit ædific. R
interim exercitum ſuum i
Moguntia ſe dedit Regi. movit Moguntiæ. In hu p
mus Hiſpanorum impetus ſ di

ouſuit virtute: non tormentis
neoyrio parcitum pulveri. Ve-
ùn appropinqvantibus propius
iveis multum mox de virtutis il-
iusletractum robore. Nam ubi
le ditione tranſactum eſſet cum
Re,Hiſpanus cum armis & im-
ecnentis ſuis dimiſſus, in Lutz-
nbrgenſem abiit agrum. Jactu-
am militum, major penſavit
rala: ſolus *Axelius Lillius* hic de-
londus, qvi grandiore tormenti
ilàbedem amiſit. Octoginta in
rb tormenta: nitrati pulveris
ol centum & viginti, & inſig-
is mnis generis annonariarum
rtn, cum primis vini penus.
eipſe in Electoralem divertit
rcn, & ſacris in Aulico opera-
is mplo ſolennem DEo habuit
picationem. Hinc *Rhingra-* *Rhingravis virtus ad Moſellam.*
wad *Trarbachum*, cum unica
ta egione in novem Hiſpano
incidit alas, qvas omnes pro-
rat paſſim, atqve diſſipavit,
ribs ereptis vexillis: inde *Sim-*
ern urbem cum præfectura,
t ox etiam *Baccharachum* ad-
os occupavit ſcalis. Expertæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

eandem ſortem etiam *Badobri* &
VVaſalia ſuperior.

Landgravii geſta. Per hæc ipſa tempora *Gilielmus* etiam, *Haſſiæ Landgravius*, in oppoſita Rheni à Rege ipſo relictus, paulo ante occupatam *Moguntiam*, *Falckenſteno* & *Rhenberga* montanis potitus erat arcibus, & *Konigſtenum* munitiſſimum obſidione Caſtrum cinxerat, quod poſtea occupatum Rex, cui Moguntinus Elector eripuerat, *Comiti Sterbergio*, cum annexo Comitatu reſtituit. Miſſus item *Conradus*

Conradus Uffelius. *Uffelius*, Tribunus, *Caubam Gudenfelſium*, & Palatinam in Rheno Arcem expugnavit, cæſis omnibus per noctem præſidiariis. Ad hos ſucceſſus attonitus Hiſpanus per totam *Wetteraviam* admodum rareſcere incipiebat. Deſerta etiam *laria* & *Geylhuſium*. Imperata etiam *Ludovico Verreikenio* præfecto *Fridberga* deditio, qvam, inhibente *Philippo* de *Silva*, ſupremo armorum Hiſpanicorum ad Rhenum tractum Moderatore, extorſit *Christophorus Hubaldus*, capto ipſo *Verreikenio*, & in captivitate detento.

His

His iiſdem temporibus venit & pir. *Nemetum*, Libera Imperii civi- as, i manus Regis : unde ſeqvuta iſpanorum qvoqve fuga, qvi- unde *Germerſhemi* nidulabantur, & Neoſtadii, in qvorum mox lo- um Rex ſuum ſubmiſit militem. eſſ item in poteſtatem Regis *anvia*, *Weiſſenburgum* & *Phi- ppoburgum*, validiſſima Spirenſis œceſeos propugnacula. *Bern- ardus* Saxoniæ Dux, occupavit ratagemate *Manhemum*, munitiſſi um ad confluentes *Nicri* & *Rheni* uvios, oppidum. Germanis hic par- itis militibus, reliqvi ad ducen- os qvinqvaginta mactati. *Mara- elis* Centurio, & ejus Signifer ap, ſoluto pro ſe lytro, Heidel- ergam dimiſſi: qvos Urbis ſta- im præfectus, qvod amiſſi *Man- hemi* illis adſcriberetur culpa, ca- ite plecti juſſit. In his bellorum umultibus, cum nulli viarum ractus tuti ſatis ubiqve eſſent ac rancofurtenſium inde penitiſſi- mè ceſſarent commercia, roga- us d id Rex Edicti ſui tale pro- mulgavit diploma: *Ne qvis mi-*

Bernhardus Saxoniæ Dux.

Mercatus Franco-furtenſis reſtitutus.

litum commeantibus Francofurtum aut remeantibus inde Negotiatoribus, ſine diſcrimine cujuſcunqve religionis, ubiqve locorum moleſtus eſſet, aut vid... qvam exigeret, minus vim aliquam aut fraudem inferret, ſive intra ſive extra Mercatus tempora; qvin & Venditoribus pariter atqve Emptoribus commeatum praberent & conductum. Additumqve in iterato poſtea di-plomate, *ut Duces militiaqꝫ Præfecti, in locorum, ubi hoſpitantur, territoriis, publicam viarum ſecuritatem ita ſibi demandatam haberent, ut, ſi qviſqvam mercatorum inter vias per vim latronum aut injuria expilaretur ſcirent, ipſos Duces Præfectoſqve, qvorum intra termin... facinus perpetratum foret ad id conventum, & ad reſtitutionem erepturum compulſum iri.*

Interim *Guſtavus Hornius*, Campiductor, Franconiæ præfectus juſſus, ad deditionem coëgit *Mergethemum.* Milites cum Ducibus exire juſſi, pars media in Horniana tranſiit caſtra. In prædam ue... runt duodecim tormenta, & ni... trati pulveris Centenarii ...

fint, ut & aliorum armorum re-
um militarium copia non exigua,
a hæc inſignis frumenti, atqve
inienus. Unde ipſe poſtea locus,
orobore ſuo ſatis eſſet firmus,
eſtato ceſſit horreo. Occu-
patm inde & *VVinſhemium* per
ſcrotinium, Subtribunum. *Heil-
rona*, non ſine præſidiariorum
neceſſitate, ipſi data *Hornio*, priuſ-
vam Regii intromitterentur, vo-
uit *ſuas ſibi ſervari immunitates,
atqve privilegia, qvæ ſola acce-
rret Imperio*: ut & paciſci, *Ci-
ios eorumqve familias, cujuſcun-
religionis, aut ordinis, ſive Po-
tic, ſive Eccleſiaſtici, clientes inſu-
er. ut & omnes qvicunqve in urbe
ſen, liberos fore; nec aſperius, at-
ve aliis Liberis Imperii Civitati-
us tractatum iri.* At *Hornius*,
Clauſula *Liberarum Imperii Civita-
um* in Regis demandatâ arbi-
rio, tantum promiſit, ſe in
impoſitione præſidii ita geſtu-
rum, *ut ne cuiqvam oneri, aut gra-
vis oret*, dato in id militibus præ-
cepto; ne qvid turpius commit-
erent. Data item Magiſtratui
facul-

Heilbrona ſe dedit Hornio.

facultas portarum & clavium, ut & vigiliarum cum civibus ſtationes. Heilbronnam ſecuta mox eſt *VVimpina*, & ad Nicrum *Ulma*.

Tillius extorqvet Caſtrum Wirtzburgum.

Tillius per id tempus *Noringæ* cum ſuo hærebat exercitu: ubi audita *Heilbronnæ* deditione, *Wirtzburgum*, Caſtrum Marchicum Brandenburgenſium, qvi Onolſbaci ſedem habent, Marchioniſſæ viduæ minacibus extorſit verbis, niſi dederetur Caſtrum, provinciam totam ferro ac flammâ devaſtaturus. Exitiabilis ſane poſtea locus, tum & in Franconia omnibus, tum & ipſi Marchionatui Onolsbacenſi. Seorſim qvi

Res Pomeranicæ per id tempus.

à Rege tuendo Maris Baltici litori, & in eo provinciis relicti erant, *Roſtochii* urgebant obſidionem, & Warnemundæ jam extorſerant deditionem, ubi refractarius Duci miles militaria detrectans munia in Regia tranſiit ſtipendia. *Piazzus* propugnaculi præfectus, cum Centurione ac Teſſerario captivi retenti. Occupata *Warnemunda*, ubi *V...* in

mæ evolvitur. Portus etiam
oſtchienſium in Svecorum ve-
oteſtatem. Unde Regius
ubi Campiductor *Achatius Tot-* *Obſidium Roſtochii.*
us, Regis ſui & Ducum Mega-
olimorum nomine Urbi pariter
biendæ omnes intendit nervos;
vallo, promotiſque ad Ur-
nimenta acceſſibus, & actis
ullis jam cuniculis, à qvibus
e incendendis temperatum,
rein civium abiret capita. Fa-
æ ebræ eruptiones, & utrin-
riter pugnatum: nec quid-
ar intermiſſum qvod parti utri-
ocere poſſet. Præerat urbi
Virmondius, Generalis vigi-
arum præfectus, qvi, exarmatis
vibus, omnia interdixerat con-
entula, ita ut ne ternis biniſve
publico ſecum conferre liceret,
ert; ad extremum uſqve pro
e urbem aſſerere, indubiá-
pe fretus haud ſibi defore
illim, atqve in tempore ſubſi-
enturum. Pugnatâ inde ad
ipam pugnâ è re cum viſum
uiſt *Virmondium* de clade ſuo-
um certiorem reddere, ut, ſub-
ſidii

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſidii ſpe devolutus, urbis rad
tionem maturaret. Fictum no
verum à Præfecto credeatur
Rogatum ergo, ut fidum re
exploratorem tuto ablegar
ret. Neqve abnuêre Regi
tamen lege, ne nuntius a T
lium uſqve mitteretur, qvo pr
lixum nimis futurum foret
ſed in *Domitza* tantum arcem
jam Cæſariani de rerum ſ
ſucceſſu abunde ſatis eſſent edo
Rem veram ubi didiciſſet, tq
inſuper militem ad ſeditionem
prehendiſſet promptum, d
conditionibus agere cæpit. Con
ceſſum, ut univerſus miles
tutus, pontificius item Cru
cum mundo & ſupellectile, Duc
Fridlandiæ Cancellarius, Conſ
liarii, Miniſtri, qvos tunc
Megapoli præfecerat, cum for
tunis ſuis atqve mobilibus tut
irent. Ejectus Roſtochio *Vi*
mondius trajecto Albi flumine
cum jam ad Viſurgis penè cum
ſuis eſſet reliqviis, monitus à *Vol*
fango, Mansfeldiæ Comite qv
Magdeburgenſium & Halb

Roſtochii deditio.

ien-

ienum res moderabatur Cæſa-
ians, ut in Halberſtadienſem
eret moveret agrum, cognomi-
em regioni urbem cum ſuis ado-
ire:r reliqviis, multis multa co-
iar, re tandem infectâ, rediit
d Mansfeldium, rationes rerum
ſgeſtarum & cauſas relaturus.
ratum & ipſum *Magdeburgum* à
anerio obſeſſum, ac jam in illas
onctum incitas, ut obſeſſi omnes
umâ laborare inciperent rei an
oriæ penuriâ. Monitus ergo
eim *Virmondius*, ut, adſcito
n ſocietatem *Boninghuſio* ad ur-
er propius accederet, ac occlu-
am annonæ viam intrare cum
ommeatu volentibus redderet
aniiorem. Qvod dum fit,
anerius, qvi inconnivis in ho-
tium motus intentus erat oculis,
rmiſſis qvi Virmondi explora-
eiur veſtigia, primum tam diu
cu excurſoribus ex urbe prælia-
batur, donec per ſubmiſſum à
Banerio *Sackium*, aut à fuga, aut
ab internecione, liberarentur. Et in
huc cum inaudiviſſet Boninghu-
ſianorum irrupiſſe vexilla, ipſe ſuc-
currit

Bannerius obſidet Magdeburgum.

currit Bannerius. Acris hic pugna; ſed qvæ victoriam ceſſit Secis. Fugatorum pars ſe contulit [in Ma]gdeburgum; pars in Brunſvicenſem ſe conjecit Ducatum. Qvi *Wanſleba* haud magni qvidem mœniti oppido; ſupremæ tamen notæ Cæſariani Duces, cum Bannerio pacti ſunt in leges deditionis, ad ejus præſcriptum vo[…] paucis hic verbis ſubſeqvitur.

Wanſleba qvæ acta ſint.

Signa & arma etiam laterali[…] & caballos, ac qvidqvid rei eſſet tormentaria, ſua conſignarent fidei intra ſemeſtre ſpatium contra Regem & Confœderatos non militarent: qvi[…] vellent, ſive Eqvites, ſive pedites in[…] partes tranſire Regias à Ductibus ſuis non impedirentur. Reliqvi Vi[…]ſurgim verſus abitus conceſſus cum ſuis jumentis atqve impedimentis. Gregarius autem miles tantum ferre licitum habebat, qvantum in mantica humeris exportare poſſet. Ereſſi Arce milites, & in Ductores ſuos tumultuantes, extortâ tandem miſſione omnes in univerſum in Regia tranſivêre ſtipendia. Dum altercarentur cum Ducibus,

on-

onficto haſtili ex ſignis unum
ſceptum eſt, reliqva peditum
atordecim, & eqvitum duo
aerio oblata. Nec multum *Calbæ expugnatio.*
oſt *Calba* qvoqve, montanum
fmum ſatis Caſtrum, pari
aifeldiæ fortunâ, in Marchia
egſe dedidit his legibus: *ne,*
vi ontificii eſſent, atqve ad Regem
arre nollent, intra tres menſes,
vi roteſtantes, in perpetuum arma
nt Regem ferrent.

lierim *Achatius Tottius*, occu-
ato Roſtochio, ac impoſito illi
ædio cum Duce Megapolita-
o *Viſmariam* ſe convertit, uni-
unjam in Pomerania reſiduum
ærianorum locum, in qvo Do-
uſtriaca totius maritimæ ar-
are fundamentum poſuerat, ut
acatione toti mari Baltico im-
eret & in vicinas latè regiones
u extenderet dominium. In *Conflictus Svecorum ad Wiſmariam.*
rio acceſſu miſſi mille ex urbe
ites, qvi conflicta acerrime ma-
utrinqve ſtrenue decertarunt,
ecſine utriuſqve partis clade.
cubuit ex Cæſarianis Tribunus
vi:m Italus *Adeſſa Pareyus*, & ex
Regiis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Regiis Sub-Tribunus *Brei cala-*
chius, vir fortis, & qvi ſæp ſcu-
lè rem Regis ſtrenuè geſſera Re-
preſſus in Urbem miles hau
multum poſt, non tam de defenſio-
ne, qvam de deditione age ca-
pit. Conventum tamen, ut *Gram-*
mius Tribunus, loci præfect, a
Bannem *Tiſſenbachium*, Cæſar
Campiductorem, aliqvem ble-
garet, qvi eum de ſtatu ur s f
dei ſuæ commiſſæ informaret a
qve ſimul ex eo reſciſceret, qvi
daturus eſſet ſibi conſilii. Con-
ceſſæ in id hebdomades tres at
integer menſis, nec tres qvatuor
ve dies pactioni fraudi fura
Reverſo *Gloccio* Centurine
qvem ad Campiductorem ur
miſerat Grammius, nihil ini
qvum promiſſis ſtetit, modo has
modo illas nectens moras, & ie
de die trahens, circumduct de-
ditionis termino, tandem ub
Regios impatientius ferre cor
ſpiceret factum, excedere ur-
be ſe paratum oſtendit, & Sve-
cos in urbem recipere. A qvo
jam milliaribus Wiſmaria ceſſ

Wiſmaria dedita Svecis

ani

ni, cum Svecorum Sub-Cen-
riouum ſublegeret militem,
amius manum ei inferri juſſit.
qvod factum cum excanduiſſet
ttia, ſubmiſſis aliqvammultis
ibſeqverentur, Cæſarianos
profligavit cunctos, ut ex ca-
is b mille in Regias tranſierint
rte, reliqvis cæſis atqve fuga-
ſe *Grammius* captivus *Gry-* *Grammius captus.*
ſwaldiam abductus, donec fa-
ceam redderet rationem. Se-
ut nox *Domitza*, qvam expug-
vit *Lobuſius* Tribunus.

P hos rerum omnium ſucceſ-
ordines inferioris Saxoniæ,
ibi Hamburgi conventu, aper-
te decrevêre, *ſex millium pe-* *Ordinum Inferioris Saxoniæ decretum.*
tum, & qvingentorum equitum
lectis, ad omnimodam patriæ à
ſas & Cæſarianorum milite libe-
tionem habendos; qvamvis cum
ane Salvio, Regis Svecorum
omine ad eundem conventum
elegato, tranſigi non potuerit
e cmmuni cum Rege fædere,
c cojunctione armorum; Con-
entum tandem tamen ut paratæ
op: jungerentur Regiis, qvi
proxi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

proximi eſſent ad manus. Re
pararius fuit *Elector Brandeburgi-*
cus, qvod defendendo Ci
& pellendo inveterato huic
cuneus reqvireretur validio
præſentiſſima incumberet nec
tas, qvæ præſentiorem flagar
liberationem: adeo ut poſt
ipſis nonnulli Principibus in R
gias conceſſerint partes. Ip
Archiepiſcopus Bremenſis ſe jungit Regi & alii. *Archiepiſcopus* Bremenſis, ut
ſibi de adminiſtratione diœce
controverſiam, ut & illatas
tas indignè ferens injurias, po
debellatum ad Lipſiam hoſte
palam in Regias abivit pa
qvamvis eum à facto ſtrio
ſatis dehortaretur *Tillius*. F
idem à *Georgio* Duce Luneb
Brunſvicenſi, qvi compellat *He*
bipoli Rege, ſe ejus, certis co
ditionibus, adſtrinxit militiæ. D
item Brunſwico-Luneburg
Princeps Anhaltinus, & alte
Luneburgenſis Chriſtianus de
fecerunt. Facta inde & a
Cæſarianorum barbaries in Miſnia. confæderatio inter Elec
Brandenburgicum & Re
Irritati facto Cæſariani vi
f

…iciut Miſniæ atqve Luſatiæ. …ireta *Gubenna*, *Luca* ingentis …ris multa mulctata: *Lubena*, *Sli*…*na* complures nobilium arces, …ppia & præfecturæ Vulcano …tæ & qvæcunqve obvia miſerri…is …ſtata modis: *Biſchopswerda* …bs obtruncatis qvindecim ho…inius, expilata. *Baudiſium*, *Ga*…*niur*, *Sittoa* militare admittere …æſlium vi miniſqve adacta: …æſumque ſimul, ut, qvibuſ…nce modis Saxoniæ Ducem à …egis avellerent partibus. Qvia …ondignum foret Cæſare, ſi …trodiret Electorem, vel præ…pitnte illata excuſaret arma, …anoſceret crimen: ideo Mar…nio *Lodritanus*, Regis Hiſpania…m apud Cæſarem Orator, ſal…a Cæſareæ Majeſtatis dignatio…e, …ſe in hunc modum ad Saxo…æ ripſit Electorem: *Nihil Re*…*ſuantiqvius eſſe, qvam qva ſemel* …*ale amicitia inter Regnum ſuum,* …*mpeum Germanicum atq; Domum* …*uſtacam, omnesqve ac ſingulos* …*ectores eadem maneret indiſſolubilis* …*q; inviolata; verùm cum incerto*

aliqvo

Conantur Electorem Saxoniæ divellere à Rege.

Regis Hiſpaniarum Oratoris ad Elect. Sax. litera.

aliqvo fato, res jam venerit indiſſ
dium, qvod facile amicitiæ atqe ſi
dei facere poſſet divortium, ſe jamjam
adhibere operam, ut ſine ulteri
triuſqve partis pruritu, totum om
poni poſſet negotium. Procliverim
eſſe viam, ſi duos nomine ſuo delegaret,
qvi ſcripto offenſa exhiberent gravami
na, ut ſubmiſſi totidem à Cæſa ill
examinarent, ac ſuo interventu
tum componeretur diſſidium, idqve,
prima adhuc herba, ne malum ul
ſerpert, noviſqve faceret occaſione
injuriis. Sed ad has ita reſpon

Reſponſum Electoris.

ſum. *De amicitia domûs ſuæ*
in Auſtriacam domum abunde
conſtare Oratori, nec minus q
lum vellet Regiæ Hiſpaniarum
ſtati detractum. Lipſienſium
ta ſibi imputari, aut tem
rum Imperii Conſtitutionum
tionem inſimulari non poſſe,
violatæ accuſari amicitiæ. T
authorem & cauſam eſſe
mali, qvi inſalutato Circuli
cto univerſum invaſit territo
nec militem ab omni prædandi
licentiâ, nedum parcitis propri
ſubditis, in qvos rapinis graſſat
& incendiis, & qvod magis eſt,

a

…is njuriis, quæ ipſam ſuperarent
…baem. Quæ omnia cum nec ra-
…nis deprecari potuiſſet, nec preci-
…s, uthore DEo, ductuque natura,
…legitimam ſui ſuorumque defenſio-
…m d arma proſiluiſſe, & quo tutio-
…ſſet ſe Regi quoque Svecorum jun-
…ſe: atque inde expertum, nutu
…videntia etiam divina, in publi-
… nupera acie Deum ipſum in ju-
…m nclinaſſe partem. Adhac ef-
… atis non poſſe, quàm in Hen-
…bergenſi ſuo Comitatu Aldringerus
…mniter ſe geſſerit: & Campiductor
…ſarius, Baro Tiffenbachius, ty-
…nne, rapinis, incendiis ac cadibus
…as ſuis graſſatus fuerit provin-
…s, ditionibus ac territoriis. Ut
…le ſo meridiano clarius appareat,
…ua male candor ſuus, fides,
…dntia, ut & ipſa reverentia,
…al ſint ſibi à Caſare penſata,
…q ipſa indignè extorta ſit im-
…tutia. Ac tandem additum,
…xpemento ſe jam didiciſſe priva-
…m hactenus conventa non ſopire
…ni; ſed novis potius diſſidiis ad-
…reincrementa; quin & priva-
… la colloquia apud Confœdera-
…os ſuos ullo tegi poſſe velamento.

Publica pacis tractationibus ſe [...]
micis ſuis non defuturum.

Arnhemii progreſſus in Bohemia.

Eluſis ita Hiſpanicis con[...]
miſſus Campiductor *Arnem*[...]
cum exercitu in Bohemiam[...]
ſe ſtatim dederunt *Sluckenon*[...]
ſchena, *Auſicum*, *Teplicium*[...]
tomeritzium, ut & multa [...]
ca, nemine ſeſe opponere [...]
te. Jamqve ſtabat ad ipſ[...]
gæ portas intra qvas p[...]
Regni cum Clero confu[...]
Magnates. Vocatus ergo [...]
ris ex Sileſia miles, qvi p[...]
meditaretur defenſionem [...]
mutato mox conſilio, cum [...]
conclamatum fuiſſe depre[...]
ſent, unà cum Duce ſuo [...]
dia, *Balthaſare de Maradas*[...]
nate Hiſpano, *Wangelero*, [...]
proceribus Bohemis, vel[...]
palatum ſine paſtore gr[...]
deſeruit. Poſtulata ergo [...]
hemio ad occentum tubæ d[...]
minitataqve hoſtilia niſi ſe[...]
rent. Miſſi ergò ex ſingu[...]
bibus, qvæ tres numerant[...]
de traditionis agerent Leib[...]
ac mox reſeratis inde portis[...]

m admiſſus. Seqvuta ſtatim
ſſianorum ad *Limburgum* à
xcicis clades : poſt qvam ſe
ris Saxonibus dedêre *Ellebega*,
ckwerda, *Falckenoa*, ut & a-
no exigui nominis oppida : at-
e ille tota fere Bohemia. Sed
ta mox fortunæ facies, qvæ
pma Confœderatis patuit, ita
xin Cæſaris converſa partes
ſit ſucceſſibus. Deſperatis
viem Viennæ rebus, exaucto-
o *Tillio*, ſupremam militiæ Cæ- *Tillius exauctoratur.*
iaæ poteſtatem in Fridlandiæ
rum conceſſit Ducem : qvi pri-
refragari qvidem videbatur
ncionem, *qvod præteritorum in*
ſam officiorum indebitam reporta-
gratiam; oblatam tamen inſtan- *Fridlandius ſurrogatur Tillio.*
ndem ſuſcepit, ubi *Eggen-*
gensis Princeps apud eum fa-
lenioribus excuſaſſet verbis.
nto igitur *Znaima* in Moravia
ſtio, omnem militum Eqvi-
mpeditumqve contraxit ma-
m auctiorqve factus acceſſio-
legionum *Tiffenbachii*, imma-
mam habuit exercitum, cum
rimus Galliæ Regis Campi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ductorem, in Cæſarianis gr[illegible]
tem ditionibus, ſuis expu[illegible] ſe-
dibus, miſſoqve mox nonull[illegible]
ex ſua ad Regem Veciæ no[illegible] litt[illegible]
te, cauſam ſuæ expedition[illegible] pr[illegible]
lixe aperuit, &, paratis a[illegible]
gentoratenſes litteris, ſig[illegible]fic[illegible]
vit, *ne qva ratione poſtul[illegible]tib*[illegible]
parerent Gallis, qvod proxi[illegible]
cum univerſa adfuturus eſſe m[illegible]
nu.

Agitur de Neutralitate fruſtra.

Sub initium Anni 1632, cu[illegible]
nihil de Neutralitate impetr[illegible]
poſſet, qvòd tum Pontifi[illegible] h[illegible]
reſeos, ut inqviunt, augen[illegible]
per Germaniam nollent, t[illegible]
Regii ſuſpicarentur palam, ſe[illegible]
nihil agi à Pontificiis, Re[illegible] G[illegible]
liarum ſe promovendæ inter[illegible]
paci, datis Marchioni *Breſa* ma[illegible]
datis, ut Regi exponere[illegible]:
Rex Veciæ & ſocii oblata an[illegible]
à Pontificiis qvacunqve ratio[illegible]
ſtarentur, præter pecuniæ ſumma[illegible]
qvam, vi fœderis, qvotanni de[illegible]
bat certo modo, de qvo inter eg[illegible]
& Oratores ſuos conventum ore[illegible]
auxilio iis adfuturum; mo[illegible]
Veciæ ac Socii, ſicubi forte à C[illegible]

omi[illegible]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

*mote Auſtriaca, aut Pontificiis
[..]eras Galliæ Rex armis impetere-
[..] ar pari relaturos, viciſſim in
[..]ecirent.* Perfecitqve ut Rex
[..]ceſenſiſſet, *de reſiduis Pon-
[..]iorm ditionibus, qvæ nondum
[..]ugæ erant, hoſtilitati eximen-
[..] los Inferioris Palatinatus, qvot-
[..]t jn occupaverat, Bavariæ Du-
[..]uſve dum controverſia cum Fre-
[..]co Palatino amicè componeretur,
[..]enis, Trevirenſi Electore in poſ-
[..]ion reſtituendo,* excepta Spi-
[..] & excluſo Bambergenſi Præ-
[..] hac pactione, qvod Re-
[..] tractatu ſuo diutius indignè
[..]iſſet. Rex interim Sveco
[..] poſtulabat à Pontificiis, *Se
[..]micitiam & Regnis ſuis tum
[..]duriis, tum recens partis per
[..]maniam ditionibus, colerent, no-
[..]am autem cum Electore Saxoniæ:
[..]ntium Ordines in ſuum re-
[..]entur ſtatum qvo ab anno
[..]8 gaudebant: Miles ex eorum
[..]cetur territoriis, atqve juxta
[..]araretur ita, ut ne clam qvi-
[..] Cæſaris admitteretur caſtra:
[..]mus utriqve parti ſine fraude
[..]t: dolo:* Occupata per Germa-

Authoritas Regis Galliarum apud Svecum.

Regis Svecorum poſtulata.

 niam

niam provincia in Regiis relinqueren-
tur manibus, donec de to sum-
mâ exactè transigeretur: in vi
Magdeburgenſis qvoqve *Adminiſtr-*
toris expreſſis facta verb
mentio. Acceptatæ Neu
tis Conditionem illicò, Gal O
tores idiographo Ducis Bvar
Regi expoſuêre; ſed cum d
ne diſcrimine loqveretur,
nem in genere pactioni in
vellet Clerum, Rex p
ſtatim ita regeſſit, *Aut ne*
ratarum Legum ſeqverentur
Oratores, aut, ſepoſito par
tractatu, omnimodam impede
operam univerſali paci conc
conceſsâ interim armorum ſ
ſione in duas hebdomadas, eâ
ge: *ſi Pappenheimius cum*
piis è veſtigio ex Inferiori diſce
xonia: miſſus Pontificiorum
ſidium Bohemia miles item ex
ſuum retraheret pedem; atq
publica utrinqve abſtineretur
tate: interim obſidionem aliq
ſe inſtitutam, & locorum ſibi
nem, priusqvam expiraſſent
fraudem nullam paſſuras. D

Hrnium in Franconiam litte- *Inducia cũ Bavaro irrita.*
, *tâ Bavaricis abſtineret expe-*
ionis, & totum ſuum militem
conſſum induciis ſpatium penitiſſi-
ufenri pateretur. Magnæ inte-
Carnaſſæi Monachio ad Re-
m e certa pace pollicitationes;
qe nullum ſortitæ ſunt finem,
qvbrevi in immanius erupêre
lu. Nam & univerſa Ponti-
orm Liga novum parabat ex-
itu & interceptæ Bavari ad
ppheimium litteræ in Infe-
ris axoniæ Circulum certiſſi-
m ainabantur expeditionem,
qvn jam centies mille pollice-
ttuJoachimici, Auguſtæ Vin-
iccum perſolvedi. Inſtanti
æ Breſſæo, qvi â latere
tat Regis, ut conceſſas ha-
ninducias in unum tantum
etneret octiduum, apertè
gaim. Agebatur, tum etiam
prata Neutralitate inter Re- *Neutralitas cum Trevirenſi.*
n : Trevirenſem : datum-
jn erat publicum ad id ab
ſe edictum, *ut, tractatus*
ubtentu, non tantum apud
eoſe excuſarent; ſed etiam in

graſſantem Hiſpanicam ubiqve [illegible]
animadverterent. Et qvamvis [illegible]
boni hujus ſucceſsûs aliqv[illegible]
diſſiluerit per Trevirenſem Cle[illegible]
rum, qvi Auguſtæ Trevi[illegible]
& Confluentibus ad M[illegible]
lam Hiſpanicum receperat [illegible]
dium, excluſo ipſo Electo[illegible]
nec à Svecis Galliſqve in ſu[illegible]
poneretur ſedem; conv[illegible]
tamen iis legibus, ut duo E[illegible]
ris munimenta, Mons H[illegible]
nius, & Philippoburgum, G[illegible]
liæ Regis firmarentur præd[illegible]
idqve maximè propterea, q[illegible]
Galliarum Rex ſe interp[illegible]
ſponſorem, Electorem pact[illegible]
venta inviolabiliter ſerva[illegible]
Exemplum Trevirenſis ſe[illegible]

Neoburgicus petit Neutralitatem.

Neoburgicus, idem tenta[illegible]
riculum. Cauſa poſtulati[illegible]
qvod, nullis hactenus [illegible]
inductus ſtudiis, ab omni [illegible]
rit hoſtilitate; nec *in* [illegible]
unqvam in animum induxiſſe [illegible]
tificiorum ſuis opibus ſublev[illegible]
ceſſitatem: rogabatqve *Rex* [illegible]
finibus belli arceret hoſtilitate[illegible]
ſe pro amico haberet. Verù[illegible]

fficientia ad id deerant manda- *Reſponſum Regis.*
oc tantum à Rege reſpon-
m: *Regi nullas cum Principe inter-*
cedere inimicitias, nec in eum qvid-
meditari hoſtile; caveret tamen,
riorum annorum exemplo,
ſanum Hiſpanicumqve aut
rem Fœderatorum Pontificiorum
cus in ſuis aleret viſceribus,
qui exinde novam ſibi daret
nem aliud qvid contra ipſum
ndi: interim qvem hoſtibus
m conceſſerat tranſitum, eun-
bi non negaret. Exhilaratus
ciſponſo Palatinus, præſens
Rege parabat colloqvium;
od Tillii in Bambergam in-
ou impreſſio, exercitum in
oniam inferentis. Corri-
er jam & Colonienſes metus, *Colonienſium ad Regem Legatio.*
armis cervicem ſubtrahere
xi permiſſos ad Regem Lega
um ſuam ita expoſuerunt:
vitem civeſqve ſuos in Belgi-
tibis tanta ſe cum moderatione
iſſe ut nullis partibus vel nocere vo-
iſſe, vel prodeſſe: eaſdem à Rege
ſ fortunas, ne cujuſqvam partis
a turbarentur commercia. Ad-

miſſi benignè Legati has acipère

Regis ad Colonienſes reſponſum.

conditiones: *Edictum, pubiè pr*
clamari ſolitum de Proteſtantiu nu
mero ac tribubus, penitus aboler:
promiſcuò inter Proteſtantes ac on
ficios commerciorum uſu, deq Co
nubiis ad Pontificii Cleri ben
nem, & educatione juventis
Pontificiarum ſcholarum infor
nem nequaquam adſtringerent R
ſpondentes Legati in hæc & ta
conſentire in ſuis non co
mandatis, dimiſſi, tande
ſponderunt; *quantum illo*
poſſet ſacramento, quo DEo obſ
ſent, Imperioque ac Cæſari,
ſe quoque morem geſturos. R po
ſum hoc ita in indignatione
xerat Clerus ut ex Societa
dam ordine ex publico in
geſtu apertè dicere non eru
Chriſtum ipſum quondam p

Jeſuitica in Colonienſes indignatio.

tum fuiſſe donec Dæmon eum
tum veniſſet, jam verò vel e
tro occurri. Sed breve hoc C
enſium & Neoburgici in tr
llitate gaudium. Rex paul
ſuum Moguntiâ diſceſſum au
ad Lotharingiæ Ducem vrbis

Regis ad Ducem Lotharingia litteræ.

pra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

eco alienis ſe immiſcendi negotiis
inci exprobrauit ſtudium, & ve-
meem aliqvem veluti bellandi
urium, cum nec religionis, nec ju-
qvcunqve alio prætextu, arma in
entſumpſiſſet: Reſponſum hu-
aner: *Regiæ virtuti æmulum ſe*
ſteexstitiſſe nunqvam: majorum
xeplà ſeqvutum, cum per Lipſi-
ia conſilia, hoſtem ſe eminus ar-
e pius maluiſſet, qvàm domi ex-
ercominus. Jam *oblatam à Rege*
plti conditionem, maximè qvod
giis odium quam maximè à ſe
oltur: nec recuſaturum porro,
deid honori ſuo nihil detraheret.
d um facta deeſſent verbis,
cLtharingiæ Dux ab augendis
ifret copiis, ut & ferendis
ptatori auxiliis, ita conven-
maſt cum Galliarum Rege: *il-* *Pactio Sveci Gallo cum contra Lotharingum.*
peqveretur Ducem, donec viri-
eideret ſuis; Svecorum vero
a Gallos contra omnem Impe-
or Hiſpanorumqve tutaret im-
us.

So ipſum ineuntis anni exor-
an Rex apud ſe Conjugem
an habens Reginam. Franco-

 forti

furti multos undiqve excepit le-
gatos, ut ipſos Principes aqve
Ordines, qvorum numerus an-
tus: ut vel unico die vigin au-
diti fuerint, ac parato cum reſon-
ſo dimiſſi. Admiſſus in fæderi
ſocietatem Fridericus Ulcu
Dux Brunſvicenſis, & Brunvig
Civitas. Bohemiæ qvoqve lex
aviti patrimonii, ex qvo ja di
exulabat apud Batavos, à leg
recepit poſſeſſionem Moguti
Dederunt ſe juxta protection Re-
gis Ulma civitas, Comites Vete-
raviæ & Occidentalis Sylva Lu-
becenſes, Luneburgenſes, Bre-
menſes: & apud Halberſtad ſe
reparatus eſt Status Ecclesiaſti-
cus. Hæc dum fiunt, re
gentibus ad finem induciis, Hi
pani, collectis non paucis mili-
bus, Franckendalum ibant qv
Creutznacum, defendendi qv
ſupererant Inferioris Palatinat
reliqviis. Id cum perſenſiſſe
ri Rhingravius, omnes, disjecti c
ſiſqve ſeptingentis, ac multis ap
tis, pacta per victoriam vexill Re-
gi, ipſi Moguntiæ obtulit. S qv

a Ceutznaci expugnatio, & de-
diti Braunfelſæ, Bobenhuſæ &
Kimbergæ. Priſca Moguntiæ
munimenta novis circumdata ope-
ribus, ut & data novæ munitio-
ni haud procul inde fundamen-
ta, cui nomen eſſet Guſtavobur-
gi, & miſſa Electori Saxoniæ ſub-
ſidi. Profligati item in ſuperiori
Rheni tractu & Alſatia ab Argen-
torenſibus Lotharingii, à qvibus
multa fuit præda. Civium exem-
plu ſeqvuti ruricolæ ſuperſtites
adhuc eorum reliqvias ex univer-
ſa ejecerunt Alſatia. Dejecta in-
de Regis juſſu ambo ad Druſen-
heimum & Lichtanavum muni-
menta, qvibus Cæſareus miles
Rhenum qvaſi compedibus vinxe-
rat. Paratus mox novus Regi ex-
ercitus, qvem in Marchionatu
Baeno-Durlacenſi & contermi-
nis ibidem locis Chriſtianus Palati-
nus Rheni collegit. Cæſariani inte-
rim occupant Wilſtetum, ac, Ru-
dolpho ab Oſſa Duce, Lochri poti-
untur oppido, ad qvartum milliare
Argentorato, illudqve valido fir-
mant pręſidio, ut & Offenburgum.
In

In inferiori Saxonia ſtatim à Li-
pſienſi victoriâ Laurentius Ge-
gius Tribunus Regis juſſu e..
gione cum ſuâ atqve Roſæ al-
tzam, Schoenbeckam, Egln,
Stasfurtum, & alia opportuna ir-
cum loca, qvin & ipſum Haler-
ſtadium validis firmaverat præ-
ſidiis, freqventibuſqve diu ac
noctu excurſionibus infeſta id-
debat itinera, ac jam & Mage-
burgum ipſum, vel illius pons
reliqvias velut eminus incire-
rat, donec Bannerius mox iſ-
lentæ illius obſidionis nodum
arctius contraxiſſet, uſqve ado,
ut Cæſarianus inibi miles mutâ
rerum omnium urgeri cæpiſſet
penuriâ. Juſſus itaqve à Bavaro
Pappenhemius, ut contractis n-
diqve viribus, & urbem ab obſi-
dione liberaret, & qvæ reliqva
eſſent loci munimenta omnia in
terram dejiceret; vel ſi arbitra-
retur expeditionem illam ſibi di-
ficilem, præſidiarium ſuum mi-
tem honeſtis inde redimeret con-
ditionibus: Bannerius adventum
Pappenhemii perſentiens, Gil-
ca

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

heni Ducis Saxoniæ auxiliis au-
cti, ne languentem ſuum jam
militem recentioribus objiceret
vinus, in ultrata Salæ ripâ tutus
abioſte conſedit. Venit tamen
Papenhemius Magdeburgum, *Pappenhemius, Magdeburgum deſerit.*
ub jam in itinere, Guelpher-
bytam, Scheningam, Helmſta-
dium atqve Barlebam depopula-
tus fuiſſet. Miſſæ inde multæ mili-
tum manus, qvæ paſſim per to-
tas circumcirca viciniam omnia
comburerent; ſed ſparſo rumo-
rede adventu Ducis Lunebur-
geſis Pappenhemius, poſt multa
crudelitatis indicia, convaſatis ſuis
rebus ad iter ſe accinxit, qvod
arente re annonaria Magdebur-
gi nulla ſpes ſupereſſet vel de-
fendendi, vel repellendi hoſtem.
t: Magdeburgenſes Svecorum *Sveci ingrediuntur Magdeburgum.*
acceperunt præſidium, magno
ſuorum emolumento. Nam & ad
priſtinas ſuas immunitates nova
nati ſunt privilegia, & qvidqvid
reſtaurandæ deerat urbi gratis à
Rege accepêre. Debachatus in-
de Pappenhemius in Brunſvicen-
ſem & Luneburgenſem agrum,
etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

etiam in ipſos Duces irâ, veris,
minisqve exæſtuans, totis pro-
vinciis excidium minabatur; ſed
qvod ſtatim adventus inhibuit
Gvilielmi Saxoniæ Ducis, atqve
Bannerii, qvi Pappenhemium u-
bicunqve eſſet, omni ſtudio cra-
qve inſectabantur; at ille tranſ-
miſſo ad Hamelam Viſurgi in
Weſtphaliam divertens, Lem-
goam Urbem, Hervordiam &
Bilefeldam magna pecuniæ ve-
munxit. Subterfugiente prælium
Pappenhemio Dux Guilielmus &
Bannerius in diverſa abierunt;
ille ad Herciniam ſylvam; hic ad
Albim ejus ſecuritati proſpectu-
rus. Expugnata inde Gottinga;
Duderſtadium in deditionem ac-
ceptum, & Landgravius Haſſiæ
Warburgum & alia occupavit
loca; cui inde etiam Ericoburgum
ceſſit, ut & Amœnoburgum. In
tam lubrico Pontificiorum ſtatu,
Cæſar ab Italis petit ſubſidia. ac vacillante jam penè, Cæſar
legationibus omnes per Italiam
Principes, Reſpublicas, qvin &
ipſum fatigabat Pontificem, ut
communi Pontificiorum ſuccurre-

rint

encauſæ: ſed hæc non iiſdem
omnibus exceptæ animis. Nam
Dux Senatuſqve Venetus reſpondit:
*Antiqvo Reip. inſtituto, ſe non miſce-
ri bellis extraneis & longinqvis, aut
nequidqvam ad ſe pertinentibus. Man-
tuanumqve nuper bellum ita ſuum
exhauſiſſe ærarium, ut neutiqvam
Geri opitulari poſſent.* Idem fuit
aliorum Principum reſponſum.
Mantuanis verò tam grata fuit Le-
gatio, ut pro ſubſidiis, ſuas con-
ſueti juſſerint minas: &, niſi
mature ſaluti ſuæ Legatus proſpe-
xiſſet fugâ, vivus à civibus diſ-
cerptus fuiſſet. Solum Hetruriæ
& Modenæ Ducem ferunt non
reniſſe auxilia in ſpem tituli Re-
gis Hetruriæ. Polonorum item
per hæc tempora fruſtra pulſa-
tæ fores: qvod tum ſexennales
cum Svecis nondum expiraſ-
ſent induciæ, tum qvod ſibi gra-
ve ſatis res eſſent cum Moſ-
covitis. Revixit ergo bellum in
Franconia, ubi Hornius in Bam
bergam, & mox ad Hochſtetum,
Duce Barone *Cochtitzkio*, ita
profligavit Cæſarianos, ut ex
conſli-

Hornius occupat Bambergam, & munit.

conflictu palantes Forchemum profugerint, magna poſt ſe ſuorum clade relicta. Præſul ipſe Bambergenſis ad Bavarum profugus ſuis facile impetravit ſuppetias. Datum igitur Tillio mandatum, ut cum exercitu ſuo viginti millium, qvos paulo ante luſtraverat, & aſſumptis in iis ad octies mille provincialibus in Norimbergenſium iret fines. Iit ergo Forchemum, & in tranſitu occupata oppida Altorphum, Lauſum, aliaqve qvæ uſui eſſent atque præſidiis firmata. Hæc cum intellexiſſet Hornius, dubius primum, an natura infirmam in hoſtem arte firmaret Bambergam, an verò hoſti cederet; mox tamen, intellecto Guilielmi Saxoniæ Ducis adventu, urbem ita munire cæpit, ut brevi tumultuarium urbi induceret vallum. Conſpectus inde hoſtilis levis armaturæ eqvitatus in ſilva, urbi vicina. Miſſus ergo Comes Solmenſis ad extremas eqvitum excubias cum mandatis, ut, ſi in prælium deſcendere avidus
eſſet,

eſſet, in hoſtem abriperentur longius, prius qvam inchoatum conſummaſſet vallum. Nunciatur interim Tillium ipſum cum univerſo adeſſe exercitu. Fugata hic Baudiſiana Legio, & qvæ ſeqvuta eſt Legio Solmenſis. Reſtauratis etiam pugnatum viribus: & qvamqvam hoſtis jam in urbem irrupiſſet, tamen tam diu armis diſtinebatur à præda, donec univerſus Svevicus exinde exportaretur commeatus. Ita Bambergâ ceſſit Hornius & ſtrato per Mœnum ponte tranſmiſit, ſubſeqvutesqve ſe hoſtes profligavit, & tandem ſubſtitit Swinfurti. Rex cum hanc irruptionem Tillii in Bambergam intellexiſſet, ipſi ſuis in ſuppetias venit, cui ſe tandem Hornius qvoqve junxit & Solmenſis; ſed ad hæc pede retulit Tillius, & cum in Bavariæ Ducatum pergere in animum induxiſſet, prohibitus à Duce ne domi ſuæ belli pararetur ſedes. Firmatâ igitur Bambergâ & Forchemo, tandem venit Erlangum tribus tantum Norimber-

Rex ſuis venit in ſubſidium.

ribergâ milliaribus. Eadem va- Tillius Erlango diſceſſerat e, Hornius appulit Winshemum, qvem Rex pone ſeqvebatur à ter- go donec veniſſet Norimbergam, comitem habens Fridricum Bo- hemiæ Regem, Auguſtum Co- mitem Palatini Rheni, & alios. Oblata hic præclara Regi munera, & apparatum opipare prandium. Movente inde Rege Tillius quæ ad Norimbergam occupaverat op- pida illico deſeruit, acceptis ta- men nonnullis qvi in captivitatem irent. Hoc Rex penſaturus a- liqvos Monachos Capucinos, aſ- ſim in nobilium ædibus hæreres, item tamdiu aſſervari juſſit, do- nec à Tillio capti reſtituerentur

Regis in Bavariam expeditio.

ſuis. Sub Bavaricam ergo hanc expeditionem ita cum Norimber- genſibus prius conventum: *Ci- vitatem à partibus futuram Regis e- juſqve pariturum ſecuritati.* Ite- rim ſeqvutus veſtigia Tillii, cum vidiſſet eum qvamcunqve vitæ a- ciem atqve ad Danubium ver- ſus Ingolſtadiumqve contendere, ipſe qvoqve flexo paululum iti- nere,

ere feſtinantiſſimo itinere per-
xi Donaverdam, tantaqve ce-
rite ut adventum Tillii præ-
ertis in ipſum Donaverdæ *Donaverda.*
enit conſpectum. Præerat lo
Rdolphus Maximilianus, Sa-
on: Inferioris Dux, qvi dedi-
onn poſtulantibus reſpondit.
*nil aliud Regi debere, qvàm ſul-
pulveris glandiumq; fulmina,
ſivid porro vellet, ſtrictam qvoqve
ritiem.* Inſtituta ergo obſeſſio,
a oppugnandum parata vis
nis. Ferox primum obſeſſo-
nimus, nec qvidqvam co-
cti Svecorum moratus: ad-
bi tormenta, & aliqvot etiam
ce ſiones; ſed obſeſſorum uſui
eris. Volentibus deditionem
vibus, proximitate adventus Til-
ſabatur cunctos; ſed cum is
ter ſpem expectantes mora-
tu diutius, & jam Hebronius
inus urbem ipſam validè ur-
er, ipſum qvoqve Saxoniæ
ucm diutius reſiſtendi deſe-
itiducia. Inſtituit ergo deſe-
reurbem, ac, qvia per pacem
xit tuto non licebat, incruen-
tus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

tus ſuus eſſet abitus, vi curſui
perrumpere conabatur, tantqve
furore agitabatur miles, ut mul-
ti ex eo cæſi, ac plurimi capti
paucis reliqvis datus fuerit exitus
Unde Rex nonnullos occupandæ
præmiſit urbi, inſeqvendis non-
nullos hoſtibus: ſed qvi ſubſe-
qventium hanc effugerunt rabiem
qvi tamen ne nihil egiſſe viderentur,
tur, Oberndorffium occuparunt
& Fugerianam arcem, perqve to-
tum ſuperioris Danubii tractum
late palantes, inde occuparunt
Guntzburgum, Elchingam La-
vingam, Hochſtetum, Dillingam
aliaqve oppida atqve arces, a
Rex utriuſqve jam Danubii ripæ
potens in ipſius Bavariæ viſceribus
late graſſari poſſet & tuto. Ve-
runcando huic malo Tillius, pau-
lò ſupra Rainam oppidum, è op-
poſito Oberndorffii, inter Icii &
Aichæ fluenta in umbroſa ſe collo-
cavit ſylva, caſtriſqve ſuis deleg
locum; ac excitatis mox ſubari
operibus, validè munivit. Qvo
Rex intellecto, cis Licum, loco
Bavaricis caſtris directè oppoſito

Regius miles graſſatur in Bavaria.

natſibi delegit ſtationem , judi-
annous qvamvis nonnullis hoſti-
um impreſſioni commodiſſimam.
t Ex, qvod altiorem inſediſſet
ripa , ex qva patulus in caſtra
Tilli proſpectus erat, excitatis ad
alivot inibi ſuggeſtibus, ex ſe-
tuginta duobus tormentis ita in
oſtium detonabat caſtra, ut plus
ex confractis per vim arboribus &
ramis eſſet Tillio periculi, qvàm
ex iis tormentorum ictibus. Nam
arbores, qvæ comâ ſuâ velare ho-
ſtem & militem, veluti umbracu-
lo, e ad ictus pateret, tegere de-
bebat, globorum glandiumqve vi
inceptæ, & aſſulatim qvaſi com-
minutæ, ramiqve à ſtipitibus a-
vulſi adeo tota infeſtare caſtra cæ-
perunt, ut nullibi tutus conſiſten-
di relinqveretur locus. Jamqve &
per Licum paratus pons Regi in
alteram ripam viam monſtravit.
Cujus periculum metuens Bavarus,
præmiſſis occultim impedimentis,
noctu ſe cum milite Neoburgum
recepit, atqve Ingolſtadium. Pe-
tit hic *Aldringerus* glande plum-
beâ caput perſtrictus , atqve
Tillius

Tillii mors.

Tillius ipſe trilibri globo in
vulneratus. Moriturus mo
fertur: *Ratisbonæ maximam*
rent rationem, ut quâ perditâ C
ſarem de Corona ac ſceptro peric
rum. Mortuus eſt Ingolſtadii. Re
ſuperato interim Lico, rectà te
dit in Bavariam. Præmiſſ N
colaus Brahæus, Wiſſings
Comes, qvi, ut ante re
rat Rhenum, ita nunc qvoq p
mus tranſmitteret Licum, at
mum irrumperet in Bavaria
gnito inde, Bavaricum exe
priſtinis ſuis ceſſiſſe ſtativis, R
in mandatis dedit, ut fugie
illico ſeqverentur veſtigia.
hoſtium mille: capti pluri
nonnulla in caſtris præda. U
Rainum, à Bavaris deſerta,
tantibus Regiis portas a
Pons reparatus: & novum ad
tum munimentum: inver
claves reſerandæ toti Bava
qventes hic Svecorum excu
omnes ubiqve fatigabant i
fuga rerum & hominum: i
Bavariæ Dux theſaurum
tranſtulit Salisburgum. Ja

llio cis Licum Leonhardo Tor-
oni, rei tormentariæ præfe-
cto, ad Wertachæ fluvium cap-
haud procul Auguſtâ Vindeli-
orum ſtatione ſe communiverat.
ſuccVolfangus Gvilielmus, Co-
mes Palatinus Rheni, dum ipſe
Renum abeſt, ſuum miſit Le-
gatum, qvi Tilliani exercitûs re-
ceptionem excuſaret. At Rex,
croito primùm Neoburgenſe,
qocmulta contra data feciſſet
orſſa, mox obtinuit ut ſibi
tiſqʒ tantundem Dux præſtaret,
tarum conceſſerat Tillianis. Ba-
aru autem, deſperatis interim
eourgenſis rebus, ſe contulit
Igolſtadium. Rex, hoc intelle-
cto, ſtatim per Landsbergerum
ſect Neoburgum, atqve de Au-
guſtæ traditione egit. Actum per
aqot utrinqve litteras, donec
ncm Regi ſe dediſſet Auguſta.
luttus Pontificius Magiſtratus
ſtionaria Civitatis cohors ex-
ſtrata, ut & alii pontificii in
epblica miniſtri: ingreſſus in-
urbem Rex Proteſtantium re-
ſtitu religionem. Motum inde in

Auguſta Vindelicorum ſe dedit Regi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Ingolſtadium. Conſedera
ſub urbe in oppoſitâ Danubi ri
cis pontem valide munitus ſti
Ubi ad manus veniſſent, ac
pugnatum: præjacens ponti un
mentum à Regiis captum: cæ
centi fugatiqve. Tentatu
majus proximè propugnacum
ſed non pari protinus ſucceſſ
Nam Rex ipſe haud procul ſu
fuit exitio, cum parum a
qvin à jactu tormenti periret d
cerpto ad ſuras eqvo, & le
ex eo in terram provoluto. Su
qvi referunt, Bavaros Aſtico
ſub Rege occiſo pellem pomo
dum detraxiſſe, & Ingolſtadii
Baſilica memoriæ causâ ſuſpend
ſe. Chriſtophorus verò, Mich
Badenſis, certiore percuſſu ic
& dimidio mutilatus capit,
lico concidit exanimus. Red
in caſtra Rex, ita diſſeruit: *Ca*
meus & Badenſis interitus me com
nefaciunt mortalitatis; non im
abſterrent à patrocinio juſtè ſu
cauſæ. Miſſus interim ad lan
bium Hornius ſtatum Ratiſbon
explorabat accuratiſſimè,

Regis poſt vitæ periculum ad militem oratio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

tari cum ſuis tendebat.
ters ergo eqvitum globus di-
ſo inere Ratisbonam ire juſ-
ſ ſis penè urbis ſucceſſerat
rtis unde Cænobii cujuſdam
auls & Ordinis Teutonici
er riba abducti, ex qvibus e-
ctu acceſſione bis mille pedi-
q eqvitum qvadringento-
ſ, vi furtim, inſciis civibus,
guli in urbem irrepſerant ſtra-
ente, antiqvum auctum præſi-
m & cives omnes exarma-
, prro haud conſultum ju-
vi pergere, priuſqvam hæc
ni ad Regem retuliſſet: qvi
eavam, conclamatis Ingol-
io aſis, diſceditur, revoca-
reqvo ſe junxit exerci-

au ante Bavaricam expe-
on Rex monuerat *Baudi-*
, ut Daniarum Regis per-
ar animum, an non, com-
ni Proteſtantium bono, in
un contra Pontificios protra-
oſſit; juſſuſqve erat ſuam in-
ore fidem de reſtituendis fi-
Ecleſiaſticis, qvibus in Lu-

becenſi nuper tractation e
ciderat. Res ceſſit in
Venit tamen ad Regem Gall
Regis miniſter De Sanct Ste
phano, procurandis negotiis
Ducis Bavariæ aulâ reſiden,
de Neutralitate ageret. N
ſufficientia ad id aderant m nda
ſed dicendi libertas tanta, qu
tam Principis ferre non off
aures. Commotior und
inconſuetum ſibi dicendi ti p
cis repreſſiſſet modum, tox
reſpondit: Diceret Duc Ba
riæ, *Exercitum paucis exceps*
dimitteret: Cæſari & reliq
hoſtibus opem neqvaqvam fer
neam ea de re præſtaret cauon
&, qvidqvid Regis amicis
tis ereptum eſſet, reſtitueret. D
conditiones omnes. Feſtinta
go armorum cum Duc
landiæ conjunctio, promta
Ingolſtadio ad hæreditats
ſaris appropinqvatio, & n
mis maximè, qvo teneb
Ratisbonam, ut qvæ ja
tas non ita pridem anteſtr
gemate in ejus ſucceſſera po

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

tes. Rex verò Ingolſtadio mo-
tus occupavit Mosburgum &
Landhutum, qvod centies mille
Imperialibus Joachimicis dire-
ptionem exemit pænam. Datæ ta-
men leges in qvas & Præſides vi-
ctores, & præſidiarii, & cives.
Ingrata qvia deditio Epiſcopatus Frei-
ſingeis, qvæ ingentem ſubmi-
niſtrait commeatum. Gravis in-
terim Svecis per Bavariam Agri-
colis, qvam effugere potuiſſet
cum, ſua fraude in ſuas accelera-
vit vices. Palantes paſſim a-
vam Svecos, qvoties à pluri-
bus egredi licebat, trucidabat
omne, & protectores ſuos hinc
reditos miſerrimè habebat, ex-
qviſitiſſimaq; excruciabat morte:
manus pedeſqve præciſi: effoſ-
ſi oculi: nares, aures pudenda-
que amputata, & qvæ plura com-
miniſci poterant. Exacerbatus
Svecorum animus par facile
reddit pari. Nam & ferro graſ-
ſatum & igne: mactati multi, &
ipſorum ſacrificati manibus:
ſimulq; dein centenis pagis,
velut veluti in rogum elata. Pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Monachium ſe dedit Regi.

ximi erant Monacenſes, qui to
tius Bavariæ incolunt Metropo
lim. Hi proximè cervicib
imminere hoſtem arbitrati, miſ
Freiſingam Regi in occurſu
gatis, deditionis flagitabant leg
Præſcriptæ cum non placen
Rex cum univerſo ad urbe pr
movit exercitum: ita oblatæ leg
& urbs dedita. Ingreſſu R
urbem, cum Rege Bohemi,
Auguſto Comite Palatino Rhe
in baſilicam divertit, & dean
tam illam Ducis arcem. Peric
centum & qvadraginta tormen
è terrâ effoſſa, qvorum n
la è Palatinatu deducta, al
Bohemis in Pragenſi acie ept
alia Chriſtiano Brunſvicenſi D
ci, alia Daniæ Regi.
duo atqve octoginta inſig e
celluêre magnitudine. D
ſtatim ex urbe inſuper duce
celebres illi Apoſtoli, ut & ali
opus, prodigioſæ molis,
nomine indigitatum, qvæ
Auguſtam Vindelicorum tral
Inventus hic qvoqve the
tricies mille Hungaricoru
li

orm in ventre unius tormen-
ru abſconditus. Exactus ad
ec:enſus à civibus tercenties
ill Joachimicorum ; qvorum
arsimidia ſtatim ſoluta : pro al-
ra imidia nonnulli primores ur-
s aq; ex Clero Nobiliſſimi Re-
emit vades ſeqvuti. Hoc dum
atbonæ perſenſiſſet Bavarus ,
iſſimille in occurſum delectis
is ilitibus, onuſto præda hoſti
cerrere inſtituerat ; ſed even-
is onſilio non reſpondit. Siqvi-
emRegi cum Bavarorum per-
nſent adventum , non ad exci
enam, ſed ad inferendam ho-
litem parati, adventantem
dive profligavêre hoſtem, ita,
pæter captos & cæſos, qvi ef-
gent, vulnera tantum in præ-
iu tulerint, atqve plagas. Hæc
am Bavaria geruntur, Copiæ,
asRex reliqverat ad Auguſtam
invevia late paſſim graſſantes,
cuarunt Memmingam, Cam-
duum, imperiales civitates,
gem item, Landsbergam &
eſm : Veiſchornum qvoqve
anatum & Echinga. Inſuper

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

qvatuordecim tormentis & duo-
bus mortariis è poſteriori Ulmâ ab-
ductis, jam tandem ipſi Brigantia-
no Lacui ſenſim magis magisqve
appropinqvare Regius videbatur
miles: & Luithkirchi, qvæ Impe-
rialis in ſuperiori Svevia, qvanvis
exigua, Civitas Rudolphi ab Oſſa
Generalis apud Cæſarianos Com-
miſſarii Ala centum triginta qvi-
tibus, armorum eqvorumqv ap-
paratu inſtructiſſimis conſtans mi-
ſerrimè oppreſſa: atqve inde vid
qvid ferè hoſtilis eſſet in his ori
militiæ, omne nomen Reg de
dit. Sola Agreſtium ſuperfuit no
les, qvæ aliqvot millium au cu
la primum mox diſſipata D en
ſuum Svecis in manus capt un
dedit, qvi Ulmam in cuſtodiam
ablegatus. Sed qvod malum re
cedentibus inde Regiis ſtatim re-
cruduit, ubi ad Bregentinum
conveniſſent Lacum, cum an
gam & Ravensburgum expugnaſ-
ſent, trucidatis aliqvot Regiorum
& incolis duriter admodum ha-
bitis. Seqvuti exemplum Algo-
vienſes, per miſſos Ulmâ aqve

A 3 qu-

ugſtâ Regios ad Campodunum
amprioribus rebellibus omnes
rofgati: ex his centum & qvin-
vaginta in ædem ſacram profu-
os iiles ſubjectâ flammâ concre-
av: viſi qvi ex turri ſe præci-
te dabant. Inter hæc multi
n exuſti pagi ac direpti. Da-
m ta Campodunum Regi, &
beionis duces atqve faces in-
ncioni dediti. Per eadem tem-
ore *Oſſa* qvoqve tentabat Briſa-
m qvod jam in Regis ſe contu
rat tutelam. Civitatis enim
onil & Scriba uterqve pontifi-
us cum Clero eum clam in ur-
m accerſiverant, factoqve in-
ic qvibus locis commodè ag-
rederetur urbem, facile novo
nini aperuerant viam. Ve-
m ritus omnis fuit conatus. Si-
dn Proteſtantes, & cuncta
bdis qvoqve eorum turba ſeſe
ſt m objecit impetui, ut la-
de & fervefactas in ſubeuntem
ueri aqvas, atqve à tentato
s ſultu bis qvoqve eundem
actura qvadringentorum re-
lent. Authores capti Ulmæ

Oſſa fru-ſtra ten-tat Briſacum.

 in

in vincula traditi. Appropinqan-
te ad Helvetios belli flammâ ini-
tus Badenæ Conventus, ut illo
à Rege reſponderetur Leato
Miſſus eòdem & delegatus à Leo-
poldo, Archiduce Auſtriæ, qv
avitæ eós cum domo Auſtiac
moneret confæderationis. Re-
ſponſum Archiduci: *Pactis ſta-*
conventis, ſi abrogarentur qv ha-
ctenus in Reip. injecta fuiſſent de[illegible]
tum: ſolenne ſibi non eſſe inter[illegible]
ligari manus, ut, poſtulante neceſſi-
tate, non poſſent ex uſu ſuo con[illegible]
Reipublicæ: publica itaqve ſalut[illegible]
cauſa, minores aut inferiores al[illegible]
non eſſe. Percrebuerat ſimul pu[illegible]
aures Regis de adventu exercitu
Hiſpanici ex Italia in Germaniam
Unde Rex ad Helvetios ita: *N[illegible]*
tranſitum exercitui concederent [illegible]
rùm intra Neutralitatis ſe conti[illegible]
terminos. Ad qvod Helveti[illegible]
reſponſum tale: *De tranſitu ejuſ[illegible]*
exercitus nihil ſibi conſtare, n[illegible]
conſtaret, qvidqvam conceſſuros cu[illegible]
moris ſibi non ſit in uſum cujſq[illegible]
ſuam inqvietari patriam. Neutrali-
tatem libentiſſimè accipere, hau[illegible]

Helvetiorum negotia.

ſi

ſi igis qvoqve militiam ſibi gravem
onfuturam, qvod Germanicis tu-
nubus Reſpublica ſua hactenus ſe
onimmiſcuerit. Ac ſimul inter
Confœderatas Helvetiorum Reſ-
publcas, ſine diſcrimine religio-
nis a conventum: *Omnes qvicun-*
veo aliqvo infeſtarentur, habitis
nſter fortunis, pro communi hoſte
abum iri. Nova hinc Bavari con- *Nova Ba-*
ilia Spes dejiciendi Monachio *vari Con-*
veos cum exilis ſibi videretur, *ſilia.*
ob tenuitatem ſuarum per Bavari-
m reliquiarum, miſſi in Bavariam
is mille pedites Duce Philippo
Cratzio, Comite Scharffenſtei-
ner; ſed is, obvium ſibi conſpica-
us vecum, aliò divertens, in tran-
itu Weiſſenburgum certis occu-
pat legibus: qvas Cratzius cum
non ſervaſſet, Rex ad Bavariæ
Ducem his ſcripſit verbis: *Poſtu-*
areCratzium ut flagitii authorem,
biles item ejus debitâ affici
am: ſpoliatis civibus ſua reſtitui,
at (libertatem; ſecus neceſſitatem
ſibinpoſitum iri, non magis Mona-
nſius ſervare fidem, qvam Weiſ-
enbergenſibus factum à Cratzio.

Penſitabat tum ſiqvidem Re
Bavariâ remetiri in Francon
ubi inaudiviſſet junctum E
cum Fridlandiæ Ducis exerc
redire in Bavariam ; detent ta-
men qvadraginta qvatuor p
ribus tum è civium numero , tum
è clero , qvos primum Mon
ut vades avexerat Auguſtam
duæ pecuniæ ſolvendæ , ave
dæqve urbis direptioni. Rem
te ex Bavaria exercitu , Guiel
mus , Saxoniæ Dux , qvem Re
copiis præfecerat in ſuperiori
viâ , Annibalis , Comitis ab Ho
henembs , non opinatam op
ſit Legionem , & cæſis ultra
gentis , qvadringentos circiter
ipſo cepit Comite ; nec m
juxta ſucceſſu ad Winga
pugnavit cum Cæſarianis : v
riæ qvinqve vexilla fuerunt
mento ; qui tamen à Regen
revocatus rebus ibi Regiis pr
juſſit Bernhardum fratrem , re
bus Chriſtiani , Comitis Pala
æmulum. Adventans in Fra
niam Rex multis ſuorum Leg
bus , adminiculantibus Franc

Rex in Franconiam redux.

C

Ciuli Ordinibus intercluſo undi-
qv aditu, Bambergam coangu-
ſtat ac Forchemum. Facta er-
go Bambergâ excurſio; ſed qvæ
nc niſi cum damno erupit. Diſſi-
pas enim & his, cum nihil ſibi au-
ſpii Fridlandiæ Dux videret in
Fnconia, accerſitis novis Cæſa-
riorum militibus immutato ali-
qntiſper conſilio tetendit in
Bemiam, inde Saxoniæ Ducis
m tem aliqvantulum nidulatum
ejcturus. Miſſus itaqve à Rege
Plippus Reinhardus, Comes
Smenſis, in Miſniam, ad Ele-
ctrem Saxoniæ, ibi tum tempo-
ricommorantem, *ut contracto in
auilium milite, qvo ad Rhenum
Mumqve carere poterat, Danubium
vſus contenderet, atqve ita impe-
tu omnem in ipſa Bavariæ viſcera
iaceret. qvod hac ratione in proclivi
eſt, coarctatâ Bavariâ ut vicina
qqve Auſtria belli perſenſura eſ-
ſemalum: ac ut deniqve ſua ſuis
cojungeret arma.* Fridlandiæ in-
tim Dux, cum magnam undi-
qe bellorum videret remoram,
cmpendio uſurus, omni ſtudio in
pacis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Arnhemius venit in Regis ſuſpicionem.

pacis reconciliationem traere ſtudebat Saxonem, inqve hoſtu dium Arnhemii offerebat c llo qvium. Priuſqvam mitter natæ apud Regem de Arnh ſuſpiciones, qvarum occaſio interceptæ dederant litteræ, eo qve per Comitem Solme Saxoniæ Electori apertæ. S ma fuit. *Ducem Fridlandiæ ri ex animo, qvod ſpes eſſet & inſolentiam non nullibi loc repreſſum, ac pacem in Imperio tutum iri,* (hoc convicio Rex ciæ victricia ſua perſtringi j cabat arma.) *Nil qvidqvam tatum: incurſiones tamen hoſtiles, turmatim & exiguo numero fier neutiqvam intermiſſum iri* (hic ſpicabatur Rex ſuam ſiniſtrè ſui lari famam, qvaſi clam aliis, co rum intereret, aliqvid medit tur) *Arnhemium maximam in rum gratiam, favoremqve ſibi c liaturum inſignem*, qvod dextrè benignè Rex interpretari non terat ut à communi hoſte ſc tum. Addita item & ipſius Arn mii ex literis ad Sparrium app

dicu

dula: *per DEum te obteſtor ne eluſ-
ndi ad me des litteras, alioqvin in
fne, corporis ac vitæ diſcrimen imme-
ſum adduces. Modera ſtylum tuum
hac in modum, ut Electori oſtendere,
qdqvid ſcripſeris, liceat:* qvod re-
ſponſum Sparrius ipſe mero diffu-
ſ, & ob id familiarior factus, ali-
cando legendum præbuerat Hof-
kchio. Auditus Arnhemius, ubi
ſde ſingulis purgaſſet, miſſus eſt
a Fridlandium, cujus hæ fuere
pllicitationes: *Non alia ſe in pa-
ce intentione ferri, qvam ſi ſingulis
ptina reſtituantur bona, ut & Ec-
ſiaſtici ſimul peculii, ſive ante, ſive
p. Paſſavienſes tractatus occupati,
rgionis atqve libertatis reſtituatur
lertas, deqve his omnibus firmiſſimè
teatur;* dulcibus tamen his hæc ſi-
ul adjecta amara: *intentumqve hoc
ſconſeqvuturum qvâcumqꝫ viâ, ju-
vel injuria:* datiſqve inſuper lit-
tis expreſſa adhibuit ſeqventia:
*t ut ampliſſimam de pace tractandi
beret poteſtatem; ad evitandas ta-
n ſuſpiciones, cum exercitu illico
pgreſſurum, ne qua interponeretur
ora.* Nulla hic qvæſita Electorem
per-

Fridlandiæ Ducis ad Electorem Saxoniæ litteræ

permoverunt argumenta, neq; pa-
cem cum Fridtlandio optantem,
nec metuentem minas. Reſpon-
Reſponſum Electoris. ſum ergo Electoris tale fuit: *eſſe
non ſui eſſe ſolius: communicandum
negotium cum Rege, Proteſtantibus
omnibus, ac demum cæteris qvoqve
Principibus atqve Ordinibus, fœderis
vinculo ſibi conjunctis, & amicitiæ
jure qvam maximè obſtrictis.* Non
deſtitit tamen Solmenſis ſuſpici-
onis arguere Arnhemium, & qvamvis
nihil ea in re impetraſſet; obti-
nuit tamen, ut exercitus Electo-
ris, Regis jungeretur exercitui,
ut præſentibus duobus exercitu-
um capitibus qvorumcunqve tu-
tius obviam iretur machinationi-
bus; atqve hinc potiſſima belli-
um moles in ipſum inclinaret E-
lectorem: cujus tamen ut aver-
retur malum in dies ſolicitabat
Regem, ne ubicunqve periclitan-
tem deſereret. Re comperta Arn-
hemius apud Electorem de ſolici-
ta agebat dimiſſione; ſed à ca
majora in Electorem detraxere
merita. Hæc dum inter Regem &
Electorem aguntur privatim,

Fi-

Friandius potitur Pragâ, Saxoni-
cu ejicit ex Bohemia militem, &
tot potitur Regno: retractoqve
Miiam pede, ad Albim primum
ſuſtit Pirnæ, ac mox inde E-
gra verſus flexit: ubi, reſtaura-
tâ axonum fortunâ, poſtulante
itaneceſſitate, receſſit in Bava-
ria. Magni ſane omnes ſucceſ-
ſu niſi eos mutata ſubinde for-
tuæ rota, multa viciſſitudine ita
cotaminaſſet, ut Cæſariani ad
extremas redacti incitas, ſeqven-
tes per Germaniam ditiones, qvas
brevi compendio deſcripturi ſu-
mus, perpetui feudi jure Svecorum
Regno ac Regibus concedere ne-
ceum habuerint.

DUCATUS POMERANIÆ.

Pomeraniæ Ducatus vaſtiſſimis atqve pulcherrimis refertus Ci vitibus, municipiis, arcibus ac pagi omnibus abundat qvæ ad neceitatem faciunt atq; voluptatem. *Deſcriptio Pomeraniæ.*

Situs

Situs illius ad Balticum porrigitur
mare. Conterminos habet Bruſ-
ſos, Polonos, Brandenburgenſes
& Megapolitanos, à qvibus o-
mnibus variis & diſterminatur flu-
minibus & irrigatur. Fuit primum
in Polonorum opibus, donec cum
Miſtovius II. Poloniæ Rex, maſ-
cula prole orbus, amitæ ſuæ *He-
lenæ* Nepoti, ea dediſſet lege ut
Ludgardam, Principem Megapo-
litanam, Barmini II. ex Anaſtaſia
filia, neptem duceret uxorem. No-
men citra controverſiam à Slavo-
nico habet idiomate, illis qvon-
dam antiqviſſimo, ut cui *po morz*
idem ſignificat, qvod Latini *ſe-
cundùm mare*, qvia ſecundum illud
littus porrigitur. Antiqviſſimo in-
colas habet *Lemovios*, de qvibus
Tacitus, & *Rugios* qvorum etiam-
nùm ſuperſunt veſtigia. Freqven-
tiſſimorum paſſim fluviorum a vi
pervia, multis exinde rigatur pa-
ludibus, lacubus, piſcinis atqve vi
variis, qvæ omnia varii generis
abunde nutrit piſces, ad qvos cer-
tis etiam anni temporibus ingens
halecum in ſinu *Friſch-haf* acce-
lit

dicaptura. Datur in littore ſucci-
num, ut & canes atqve catuli
marini, cum Xiphiis, Galeotis &
Delphinibus. Cæduæ hic ſylvæ:
ſaltus & ericeta, ut & alia qvam
plurima cum paſcuis nemora. Sed
& miraberis carbonum hic tum ad
picem coqvendam, tum ad confi-
cienda vitra copiam. Sunt & aſſe-
res ad ſtruendas naves, mali, tra-
bes, tigna. Venationes qvibus
nec jucundiores alibi. Lepores,
vulpes, cervi, alces, eqvi ſyl-
veſtres, fibri, lutræ. Apum in ar-
boribus nidulatio copioſiſſima. A-
natum qvoqve viginti & duo nu-
merantur genera. Gleba pingvis
& fertilis. Ager tritici feraciſſimus.
Siliginem, hordeum, avenam,
atqve panicum in exteras etiam
regiones transfert, pecudis ar-
mentiqve nulla hic penuria: &
pomorum viginti ac ſex celebran-
tur genera: ut exinde ſimul de
fructorum aëriſqve bonitate dubi-
tari non liceat. Vini defectum
præſtantia compenſat cerviſiæ,
qvam multi ipſi præferunt vino.
Fontes hic invenias ſalſos, ut &
alias

alias paſſim ſalinas, unde tantum haberi poteſt ſalis, ut toti ſufficiat regioni, qvæ tota feré plana eſt, præter qvod alicubi in exiguos aſſurgat colles. Omni genere metalli caret. Sub Ducibus in tres diviſus fuit partes ſecundum triplicem regiminis ordinem, nempe Stetinenſem, Wolgaſtenſem & Eccleſiaſticum. Stetinenſis complectitur civitates octodecim, & iſtrictus decem. Wolgaſtenſis civitates tres metropolitanæ & totidem diſtrictus. Eccleſiaſticæ partis caput erat Coſlinum. Incolæ robuſti, fortes, & ſanguine pleni: humanitatis atqve civilitatis non niſi in ſuos amantes, à ut ut moroſi, fideles tamen atqve hoſpitales. Unde priſcorum ferunt relationes, etiam cum gentiles eſſent, fallaciæ atqve furti fuiſſe ignaros, ita caſqve, dolia atqve armaria nunqvam clauſiſſe: advenis cibum & potum in patula paratum ſemper habuiſſe menſa, regionemque totam nullos paſſam mendicos. Filios omnes curatiſſime ſuſtentabant; ex filiabus numero pluribus,
recis

reens interficiebant natas, qvod parnæ judicarent curæ melius prpicere jam natis. Ducum primi fuit *Barnimus I.* ex antiqva Gphorum familia, qvi cum filio ſu *Wartiſlao* Mersburgenſi interfu prælio contra Hungaros, cu Imperatore *Henrico Aucupe.* Uimus fuit *Boguſlaus*, ut qvidam vcint, XIV, qvi natus A. 1580, &Eliſabethæ, Holſatiæ Duci, ccnubio junctus, cum fratres omes ætate ſuperaſſet, tandem obidie 10. 20. Martij. A. 1637. & cu eo ſtirps Ducum penitus exticta. Defuncto Duce *Boguſlao* ſuceſſurus erat in ducatum Electr Brandenburgicus, ex pacto Gnerbinatûs, inſtituto inter utrnqve domum Brandenburgica & Pomeranicam, ut deficiete maſcula Pomeraniæ Ducum ſtpe, jus hereditarium totius Ducaus Pomeraniæ, in Brandeburgam devolveretur domum: Cautnqve erat de facto, non à Cæſeâ tantum Majeſtate, ſed & à cnſenſu omnium Pomeraniæ Ordum; ſed qvod immutatum poſt

pactum

pactum A. 1648. in Oſnabrugenſibus tum tranſactionibus, cum de dividenda cum Svecis ageretur Pomerania, qvæ jam duos agnoſcit dominos; Svecorum Regem & Brandeburgicum Electorem. Ex qvibus Svecorum Rex totam Citeriorem tenet Pomeraniam, & ex Ulteriore, Stetinum, Gartzium, Dammum, Golnaviam & Inſulam Wollin, una cum interlabente Odera & Sinu, vulgo *Viſche-Haf*, ſuiſque tribus oſtiis, Peine, Swine, & Dievenno, de qvibus ſeorſim.

R U G I A.

RUgia Inſula eſt mari Baltico undiqve cincta, exiguo tantum interſtitio à continente diſtincta. Major olim fuit, qvam hodie. Imminuit eam vis tempeſtatis A. 1309, qvę turres, templa, villas dejecit & mari hauſit. Septem milliaribus Germanicis patet. Partes hujus inſulæ tot ſinubus & divergiis à mari interruptæ ſunt,

nlus ejus ſit locus, qvi longius
mri abeat, qvam dimidium mil-
ar aut tres ſaltem milliaris qva-
raes. Eſt horreum Stralſundæ.
ups ignorat & glires. Populi o-
m ugnaciſſimi, Sub *Theodorico O-
gho* ceperunt Ticinum, & pro-
m civitates: ac Danorum Re-
es eqventibus fatigarunt bellis.
ngua ipſis erat Slavonica, ſive
aalica. Idolomaniæ tenaciſſi-
icimi ſub *Ludovico Pio*, Caroli
agni filio. Circa A. 813. à qvibus-
am Monachis primum converſi
nt Mox ad Gentiliſmum reverſi
Vum pro Chriſto adoraverunt
ſt minister Chriſti) qvem Svã-
tum dixerunt. Huic idolum
driceps fabricatum in templo
agifice exſtructo collocatum.
fies hominis forma, reſecta
arba & capillis, in oblonga talari
eſt ſtabat: in dextra poculum
rio metallo fuſum & inſtar
rn efformatum, plenum liqvo-
ptulento; ſiniſtra verò arcum
in ſagitta tenebat. Huic idolo
centi eqvi paſcebantur, inter
uc unus candidus, qvem, niſi
ſum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſummus Sacerdos, nemo aſcend-
bat, & illo, tanqvam vat,
prædicendas res futuras utba
tur, qvem mane pulverulen
& ſudantem in ſtabulo ſæpe o
tabat Sacerdos, jactitans va
to Vitum in pugna contra ho
Rugianorum in illo eqvitaſ
dolum hoc erat in urbe Aron
Witoviæ. Hæc olim fuit mu
ſima in promontorio peniſu
Witoviæ. Hodie ex Urbibus
Berga Rugiæ. cipua eſt *Berga*, qvæ ultra 40
ves vix habet: reliqvi vicati
bitantes, urgente bello,
armatorum ſubminiſtrare po
Urbs ipſa in media fere inſula ſit
apertum habuit municipium
Cænobium Virginum Moni
à *Jaromiro* Principe A. 1139.
datum, atqve inde A. 1445
omnibus ornamentis & tem
gne deletum. Hoc poſtea re
ratum etiamnum conſervatur
bet Parochias 27, & Do
Principis viſu dignam. De B
plura diximus in hiſtoria, cu
ejus diceremus occupatione. C
terum in Peninſula Jaſm

romontorium eſt ſtupendæ alti-
dis, qvod intra excavatum
anis prædonibus tutiſſimum
æbet receptaculum, vulgo *De*
ubenkamer. In eadem penin-
laad oppidulum *Borghwal Lacus*
iger, qvi, etſi piſcoſiſſimus,
ctitamen, nec ſcaphas ferre po-
ſt ut olim ferebatur; hodie con-
at compertum. Princeps primus
ic *Wiſlaus* Gentilis temporibus
tis I circa A. 1100. Ultimus
ſlaus. IV. Dux Pomeraniæ.
ic Cæſari ceſſit, ac tandem ho-
recis.

OMERANIA. CITERIOR.

Ugiæ proxima eſt Pomerania
Citerior, cujus initium facturi
oxima inſulæ parte auſpicabi-
ur qvæ Occidua eſt, & Duca-
i Megapolitano maximè vicina.
iorimum ſeſe aperit vaſta lati-
de *Sylva Der Daſſ*, prolixo api-
inter Balticum mare & ejus ſi-
m, qvem Reckenitza incurrit *Sylva Der Daſſ.*
vis, in ſeptentrionem ſeſe por-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

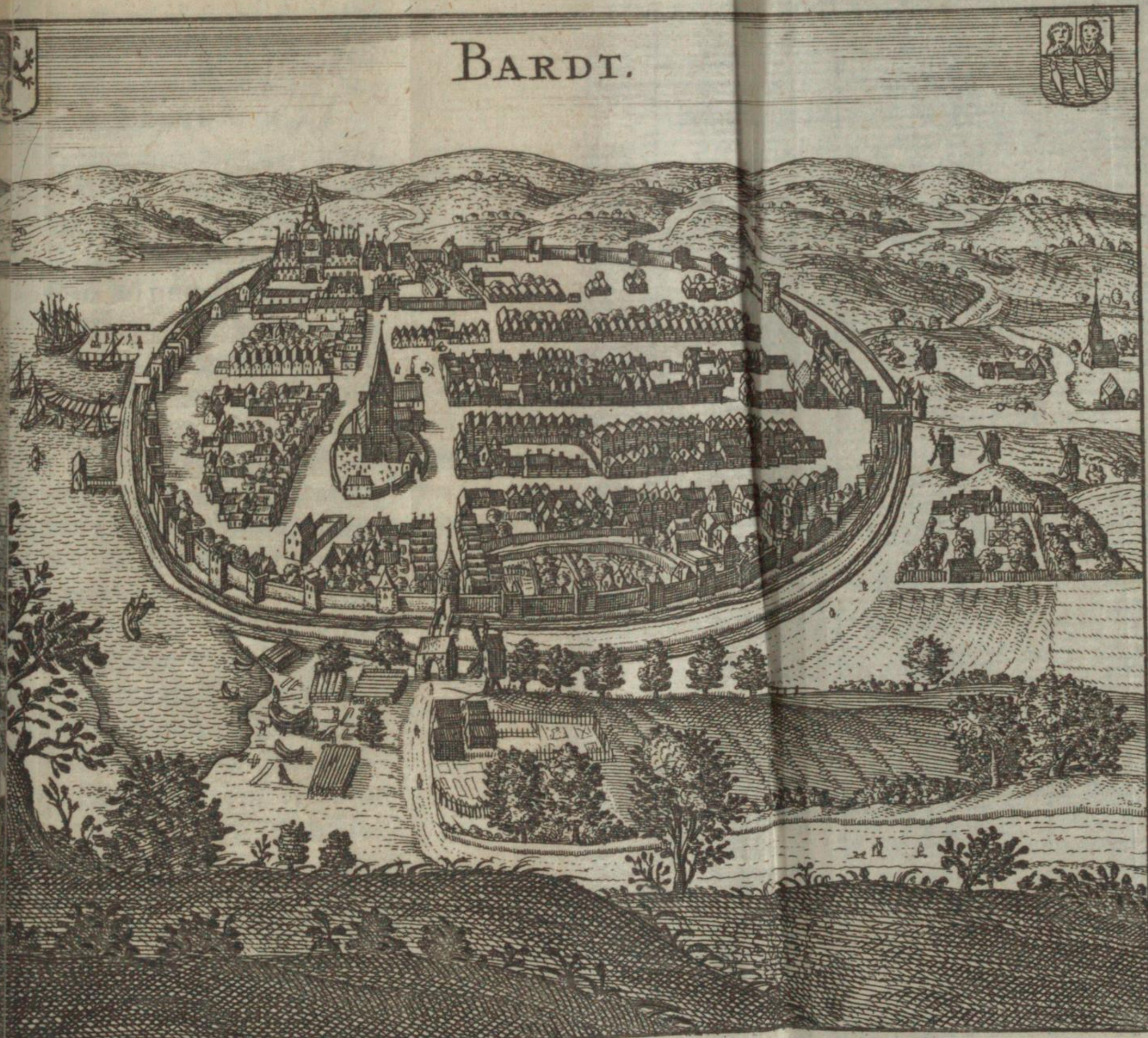
rigens. Vicino Sinus oſtio, a a
fractum ejus littus viſitur *Bard*
Barth. Locus amænus & in fe
ſimo agro poſitus. Nomē ei p
Bardum. ximo illo flumine, incolis *a*
Eſt hic Cerviſia primæ notæ
apud extraneos. Urbs mul
cunfuſa aqvis & ab obſidi
tuta & accommoda negoti
bus. Domus affabrè factæ,
juxta ſplendent arce. Cives
ni & benefici: juventus litt
religioni addictiſſima. Fall
meo judicio, qvi volunt à a
ita dictam civitatem, ut L
bardorum qvondam ſedem
evincant. Diſtat Stralſund
Gripſwaldia 7. milliaribus
pius freqventibus fatigata f
lis Pomeranorum, Rugier
Megapolitanorum & Dan
Primus *Iaromarus*, Rugiæ P
ceps, Bardenſium jus in
cenſe mutavit, facta pollicit
ſe, in civium gratiam, arce
jecturum, nec intra urbis p
ria ullum admiſſurum Cæno
A. 1495 conflagravit tota e
pia imprecatione cerviſiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ITE
tris,
g ad ex
rocipi
itium
e justi
um A.
XIII
nihil ad
ducatione
icatis ty
n offi D
itza cum
, Juv
ilegiis
ecorna
um &
i desider
, Duc
Bogis
Pomer
prælio
Victor
ælio ca
marcar
, quida
sibi erip
caritas
1571
Quo
X

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

coctoris, qvi ignem ſtructu-
cum ad expectationem non
icito conciperentur flammæ,
n omnium diabolorum nomi-
dere juſſit. Idem fuit urbi
tunium A. qvoqve 1587. Hic
aus XIII qvinqve ſuos fi-
udabili ad humanitatem ex-
educatione, & urbem inſi-
xornavit typographia. Ad
am oſtii *Damgardia* eſt, qva
enitza cum ſinûs ſe commiſ-
qvis. *Jaromarus* Rugiæ Prin *Damgardia.*
privilegiis donavit civitatis,
ri exornavit. Ducalem ha-
omum & præfecturam. A.
ſui deſiderio bello involuit
um, Ducem Megapolita-
& *Bogiſlaum VI*, & *Wrati-*
VI. Pomeraniæ Duces: Con-
ſia prælio finita ad Damgar-
Victor *Arbertus* Wratiſ-
n prælio captum, ad lytrum
marcarum auri dimiſit.
tor qvidam *Pantelitz* la-
hic ſibi eripuit vitam, qvod
æ caritas vileſcere cæpiſ-
A. 1571 tota conflagravit
dio. Qvomodo noviſſimo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

bello de ejus poſſeſſione decerta-
tum fuerit, vide in antece
noſtrâ narratione. Proxi
Stralſunda in ipſo littore ſita
tumqve attingens qvod R
Stralſun-da. inſulam à Continente d
Figura ejus ferè ovalis.
ejus latera natura firmant &
Fretum claudit unum latus, qv
in latitudinem qvartæ parti
liaris protenditur, & ab u
ligneos excipit pontes,
ſimis propugnaculis munito
funditas tanta, ut vaſtiſſim
mercibus admittat naves,
dictos exponunt pontes.
urbi parvula in freto inſul
holm, à Danis ita dicta
tur, qvæ ex urbis propu
lis defendi poteſt. Urbs ip
cturâ ædium elegans, plat
nes latæ & æqvales:
inter præcipuas. Ad fretu
tas habet ſex, & freqven
ſim propugnacula, eaqv
ampla & magna atqve for
turres, ad qvas copioſæ ac
paludes ut & Lacus, qvi
ad loci faciunt defenſ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

mplum D. Virginis Mariæ hic
pliſſimum, cupro undiqve te-
u: cujus turris A. 1647 tota
ragravit ex fulmine, ne qvid
n de aliis pluribus notatu di-
ilocis, Templis, Monaſte-
vondam, Xenodochiis, aliiſ-
e qvæ in uſum faciunt religio-
: pietatis. Urbs populoſa &
nis multiſque commerciis fre-
s in Belgium, Norvegiam,
am, & aliò: nec prætereun-
ervifia. In ſumma. *Magna*
tas operoſo ſchemate ſtructa; a-
ans divitiis, & terrâ muriqve
es, adde *Artificiis* ſimul *exor-*
Multa hic privilegia & in-
tates. Per totum Rugię Prin-
um ab omnibus vectigalibus
cives. Jus cudendæ mone-
cri conſervavit propugna-
, etiam in invidiam ipſo-
Ducum, & vicinorum diſ-
am. Fines Urbis extendun-
atè. In Circulo ſuperioris
niæ præcipua Imperii Roma-
vitas eſt: & ratione finium,
maritima eſt, belli tempore
ntum urbi defenſionem de-
X 3 bet;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

bet; item, qvoad tributa, no
ſecundum communes alioru p
tationes; ſed certam tantu pe-
cuniam confert in ærarium ne
Pomeraniæ Duci urbem ſui fa
gare licuit præſidiis. Magi at
Urbis Rugiæ inſulæ ſolus p fic
præfectum, frumentumqve xi
de aliò exportari vetat; q
vetat cerviſiam coqvi, au ul
exſtruere urbes. In Conve ib
Pomeranicis & Comitiis p m
in conſeſſu habet locum. *Suno*
Rex Francorum eam pri
condidiſſe fertur. A. ante Ch
ſtum natum 145, atqve à ſu n
mine *Sundam* appellaſſe. ed
illius poſtea à *Jaromaro* in hu
cum tranſlata, ubi nunc eſt
de A. 1277. incendio confla av
ubi primum Lubecenſes op e
ſet. Hodie nomen habet *St lſ*
dæ ab inſula *Strela*, qvam q ida
eandem putant, qvæ hodie e *D*
holm, qvod nuſqvam appare al
Experta eſt obſidiones var s
graves. A. 1316 ab *Erico*, D ni
rum Rege & Germanis; ut & an
2504, 1615, 1622, 1628

qv vide in Hiſtoria. Proximâ
 Meridiem viâ duæ ſeſe vaſtæ
 ffeant, & ſtagnantes veluti, pa-
 di, qvarum altera *Panninſche*
 ee altera *Molenzee* dicta, va-
 o piſcium genere freqventiſſi-
 æ qvæ juxta Stralſundam ad
 rtum ſeſe exonerant. Haud pro-
 ab iis aperit ſe *Richtenberga*, ad
 exam Trebelæ ripam ſita: ad
 uj ſiniſtrum latus *Frantzburgum*
 ppidum, conditum, ut fe-
 in, ex ruderibus monaſterii
 ape A. 1231: atqve inde A.
 5 excitatum, & à *Boguſlao*
 I. Pomeraniæ Duce, arce
 rri cæptum. Oportunus hic
 datus fuit locus texendæ lanæ,
 va incolæ apud exteros diſtra-
 es, foris magis fovebant opes,
 a domi. Cæterùm ipſe flu-
 u *Trebela* inter Richtenbergam
 rantzburgum præterfluens,
 iuo à Reckenitzæ amnis alveo
 e ſpatio, ac mox aſſumptis a-
 it ſecum fluviolis in Peenam
 eundit ad Demminum. Hinc
 pidum *Grimma* A. 1190 mæ-
 ibs cinctum aſſidet fluviolo, qvi

Richten-berga.

Trebela fluv.

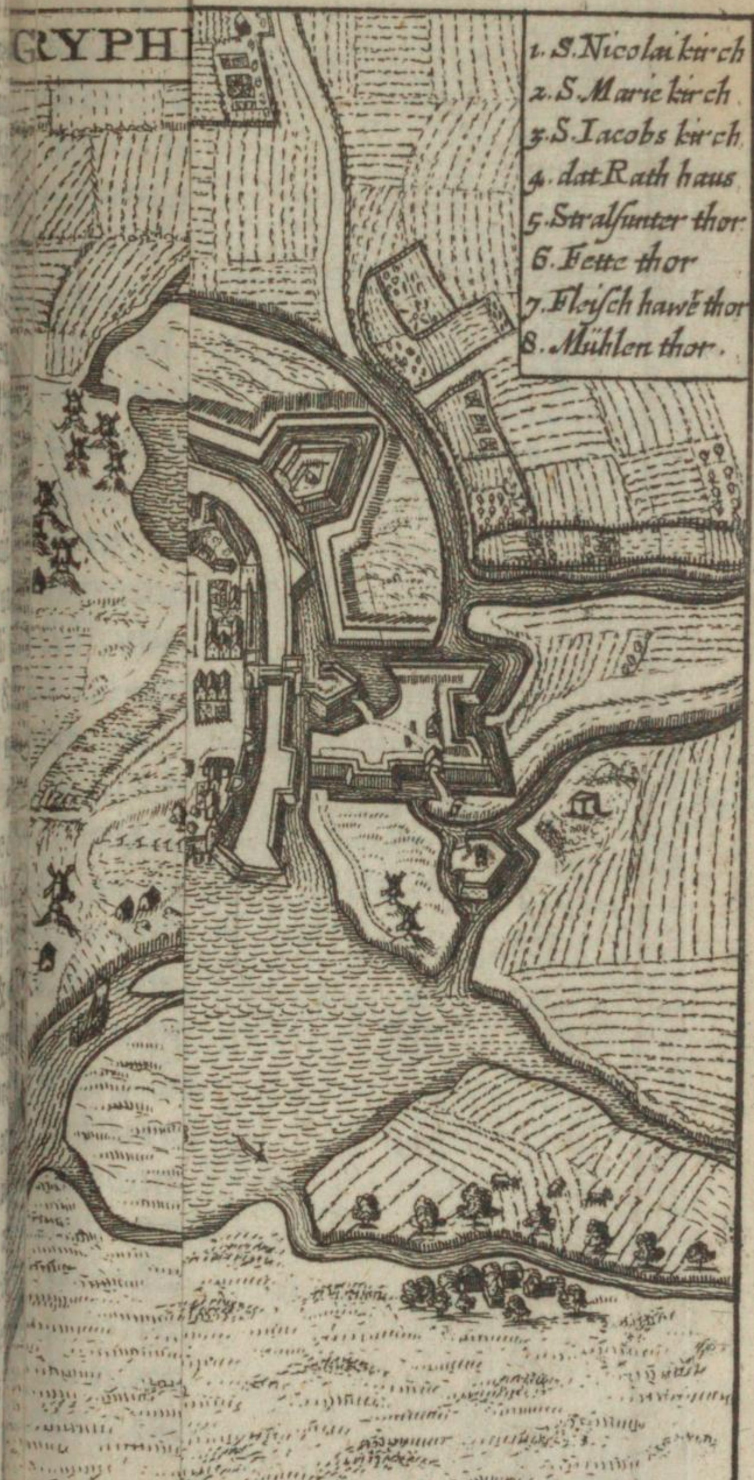
Grimma.

 ſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſe poſtea cum alio jungens inſi-
nuat Trebelæ. Tres annuos ha-
bet Mercatus. A. 1350 fuit Me-
gapolitano Duce occupatum Me-
morabile hic, qvod cum Civis
qvidam arcem aperire Megapoli-
tanis cunctaretur, in ignem conje-
ctus exuſtus fuerit. Sedho brevi
vi poſt a. 1354. *Nicolaus*, Verle
Princeps, militari recuperatum
manu Pomeraniæ reſtituit Duci-
bus. Recta inde in ortum ad

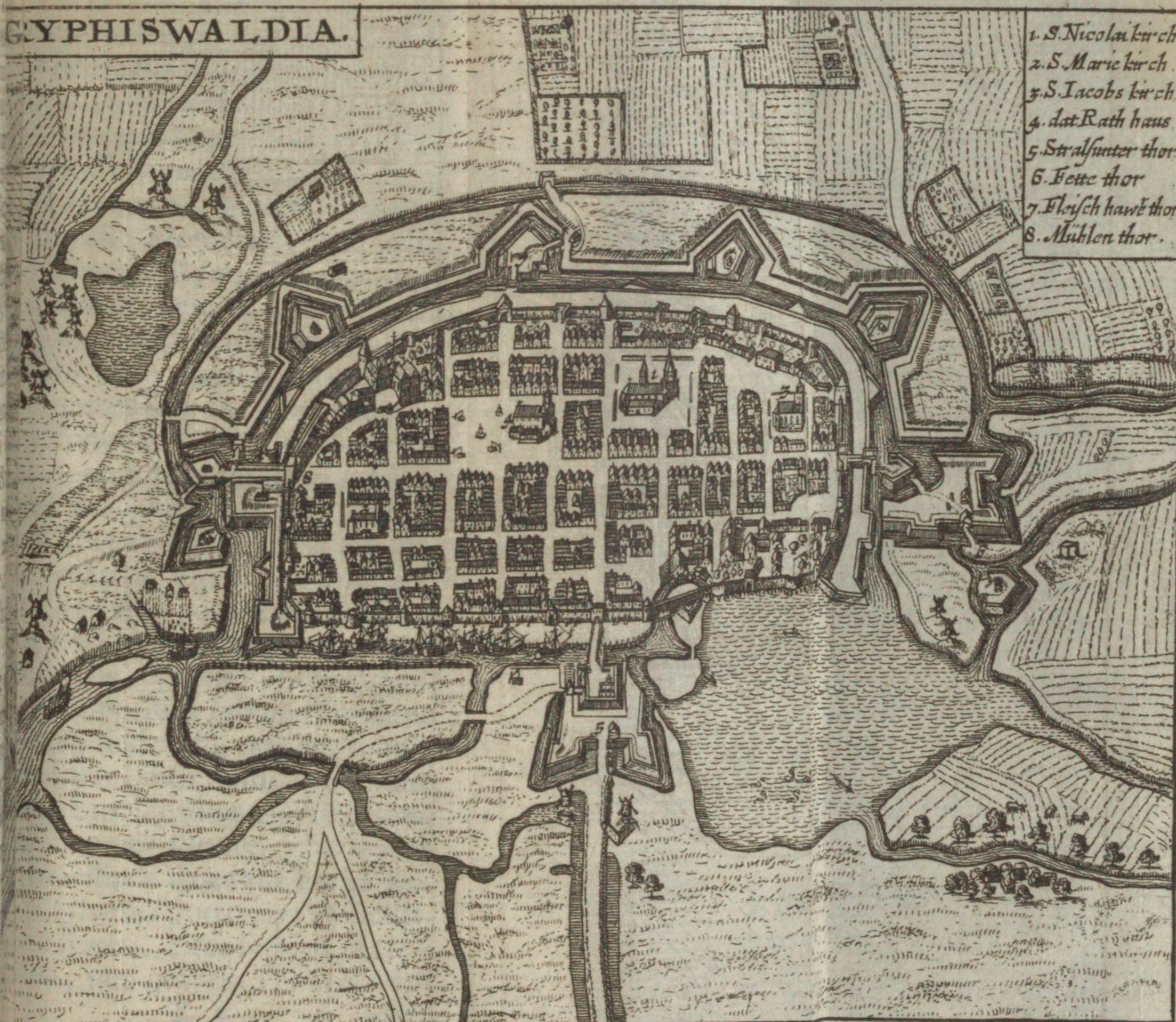
Griphiſwaldia. *Griphiſwaldia*, Orientali ligi
inſulæ apici objecta, ut & ſi
ſtuario, qvod ex Baltico mari
urbem uſqve porrigitur, a cu
delabentibus ex alia parte dob
fluviolis urbem circumlambi m
midio à mari diſtat miliari : fig
ram exhibet qvadratam & olo
gam. Duorum longiorum lat
rum, qvod continenti obve itu
modico ſe intendit arcu, ac alt
ſimis pratis, freqventiſſimaqe pa
ludum tegitur uligine: alteru
autem, qvod ad mare procid
æſtuoſis maris undis defenditu
ac grandiores etiam naves ad u
bem uſqve portu excipit; ca

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

CIT
rum totu
tera sua
ut jam bo
abetur lo
rifse legu
abet tria,
coli: Mo
aleam Gy
um Acade
tus. Privi
us urbs g
omnes fide
Pomerania
contra M
de infu
fibi habet
maritis a
in fylvis,
rentes, vag
qvos, qv
temporibu
; fed ex
forte ca
s cum face
erentur
ecoliaris q
fylveftri p
flores, c
s, tam gra
X

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

C i t

tem in totum
tercea ſua
rut jam ho
habeatur lo
riiſſe legun
habet tria,
acobi: Mon
ſalteum Gy
um Academ
ens. Privil
ius urbs ga
omnes fide
Pomeraniæ
contra Me
de inſula
ſibi habet i
maritis aq
in ſylvis,
rentes, vag
eqvos, qvi
temporibus
; ſed ex
forte caſu
cum face
erentur
eculiaris q
ſylveſtri p
flores, ci
, tam gra
X

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

is non in totum oneratas. Reli-
va latera ſua tutantur munimen-
,ita ut jam hodie inter munitiſſi-
a habeatur loca. Salſi hic olim
aturiiſſe leguntur fontes. Tem-
ja habet tria, Mariæ, Nicolai
Jacobi: Monaſteria duo, qvo-
um alterum Gymnaſio dicatum,
erum Academiæ. Curia item
egans. Privilegiis & immuni-
tibus urbs gaudet inſignibus,
as omnes fide ſua promeruit a-
d Pomeraniæ Duces, cum bel-
n contra Megapolitanos gere-
ur de inſula Rugia. Subje-
ūm ſibi habet inſulam *Oje* undi- *Oje inſula.*
ce marinis aqvis circumfluam.
ec in ſylvis, qvas olim habebat
qventes, vagos ut plurimos ale-
t eqvos, qvibus hybernis qvo-
q; temporibus ſubminiſtrabatur
num; ſed ex his tandem inopi-
no forte caſu fame perierunt
res, cum ſacellum ingreſſi fores
lderentur ſponte. Invenitur
i peculiaris qvædam herba *Ra-*
n, ſylveſtri porro non abſimilis,
ius flores, circa feſtum pente-
ſtes, tam gravem ſpirant odo-

rem, ut vix qvis eum ferre poſſ
& qvod mirêre magis, etiamnu
hodie ferunt, hinnulorum in in-
la carnes, ut & butyrum vacı-
rum, eâdem herbâ veſcentiu,
eundem redolere odorem. P-
ro Gryphiſwaldia Mercatus h-
bet duos, & in Hanſeatico fæ-
re una cum Sedino alternat
conventibus intereſſe ſolet. e
nominis origine nil certi. E-
ctam habuit Academiam a. 146
à *Wartiſlo IX* Pomeraniæ Du
à Cæſare *Frederico & Calixto* Pa
confirmatam, cujus primus Rect
fuit Magnificus *Henricus Rube-
wen* Griphiſwaldenſis Conſul, &
Cancellarius *Henricus Iroen*, (a-
minenſis Epiſcopus, Stolpa U-
terioris Pomeraniæ civitate ori-
dus; ſed cujus Academiæ exig
fuit ſplendor, ut qvæ vix nata
mul cum *Rubenovio* periit,
per tumultum in curia occiſus
Eldena-via. Vicina huic ad Ortum eſt *Elde-
via*, Monaſterium qvondam in-
gni opulentia nobilitatum. Co-
tores habuit *Caſimirum II*, *Bo-
laum II*, & *Jaromarum*, omnes h-
me-

mraniæ Duces. Initium cæpit
a.1207, & tantis mox invaluit
pbus, ut ejus Abbas jam a. 1233
pus Griphiſwaldiæ fundamenta
ære potuiſſe feratur, ac ean-
da tandem per Saxones exſtru-
xit. Ad Meridiem *Rantzinum* *Rantzi-num.*
ſoppidulum, ad fontes fluvioli,
decurſu ſuo, ad Gutzkoviam,
is ſe immergit aqvis. Ipſa au-
tem *Gutzkovia* ad Peenam flu- *Gutzko-via.*
vim, Gutzkovienſis Ducatus
aut eſt & metropolis. Fuit ei
ata qvondam poteſtas, ut Gri-
ſwaldiam, Loitzium, & El-
novianam Abbatiam ſibi ſub-
cam habuerit. Chriſtianam am-
lxa eſt fidem tempore *Ottonis*,
Eſcopi Bambergenſis, verè Po-
mranorum Epiſcopi, cum illius
Cmes *Mitzlavus* in publicis Co-
miis ſacro nomen dediſſet ba-
pimo. Urbs præclariſſimi quon-
dam nominis, maxime ante a. 1386,
qo Stralſundenſes & Griphiswal-
dnſes ejus diſturbarunt arcem.
Dmus qvondam fuit & habita-
cum *Ottonis* Epiſcopi, qvi ido-
latricum ibi dejecit templum,

 & pro-

& propriis ſumptibus excivit
novum. Temporibus Friderici I
Imp. eam Dani turpiſſimè eva-
ſtarunt. Ultimus illius Comes a.
1375 ſine prole fato functus co-
tum Comitatum Ducibus Pome-
raniæ in feudum reliqvit. A oc-

Loitzium caſum ſedet *Loitzium*, ad ee-
nam, ſeu Panim fluvium. No-
men habere creditur ab antiqviſſi-
mis populis *Loytzis*, aut *Lu*
qvaſi dicas *Virilibus*. Varia
fortuna. Nam & ſuis pare
Comitibus, & Pomeranis ali-
qvando, aliqvando & Megapo-
litanis. Mercatus habet qva
Opulentum *proventu Cereris*, *n*
morumqve & divitis undæ. Tu
ejus templi haud integra ad faſti-
gium ſtuctura erectam, per
a. 1621 *Sophia Hadviga*, Brunſvi-
cenſis & Luneburgenſis Dux
Ducis *Erneſti Ludovici* vidua, &
Philippi Julii mater. Multis ſpe
fatigatum bellis, potiſſimum
tem à Rugianis ſubinde vexatum.
Nobilis hic loci de ſpectro *Clin-*
mecke fabula, qvod in arcis cu
famulitium qvendam coqvi pe-

r

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

rum in fruſta conciderit, & in
ol excoxerit. Ad Ortum inde
Tribeſea jacet ad *Trebelæ* fluminis *Tribbe-*
ripam, commodiſſimus ex Po- *ſea.*
merania in Megapolitanum Duca-
tum tranſitus. Hanc qvondam
tenuit Rugianis Pomeraniæ Prin-
ceps *Ratiborus*, cujus obitus inci-
diſſe fertur ad a. 1151, & qvi pri-
mus incolas ex idololatria in Chri-
ſtianam pellexit religionem; ſed
eam mox recepit *Jaromarus*, auxi-
lii Danorum. Ex qvo poſtea tem-
pore a. 1325, cum Rugiæ Prin-
ceps *VVitzlaus* ultimus ſine maſ-
culis obiiſſet liberis, tota regio
cum oppido ad Pomeraniæ devo-
luta eſt Principes. Tranſiit inde
ad Megapolitanos. Inde poſtli-
minio item ad Pomeranos, atqve
imò ad Svecos, in qvorum
amnum arbitrio. Proximè vi-
cia huic ad Septentrionem eſt
Neringa, inter Tribenſæam & *Neringa.*
Demminum, à qvo certus amnis
labitur in *Panim.* *Demminum* *Demmi-*
ctum habet valde amænum, qvi *num.*
is frumenti feracibus, & pratis
men fænumqve abunde lar-
gien-

gientibus, ſilvas juxta addit om
nis generis animantium copi
refertiſſimas. Cervi hic, capreæ
apri, vulpes, lepores, & qvæ no
alia? Venatio hic civibus promi
cua: qvare etiam ſubinde Nobi
les, conſeqvendi hujus privileg
gratia, jus ſibi parant Civitati
Confluxus hic multorum flumi
num ingentem ſimul piſcium con
fert copiam. Locus ipſe ſatis ſpa
tioſus, & multorum nobilium ha
bitationibus freqventatus. Mer
catus habet duos. Legitur illiu
nomen ad tempora *Caroli Magni*
qvi circa a. 800 imperarit, qv
tempore limitanea fuit contr
Winetas, Obotritas, Kiſſinos &
& Circipanos. Et Imperato
Otto. I, qvi præfuit a. 936, a
civitatem *Demminum* uſqve exer
citium religionis Chriſtianæ pro
pagaſſe ſcribitur: ut vel exinde pa
teat, etiam iſtis temporibus inte
ſplendidiſſimas Wendarum fuiſſe
civitates. Primus hic cives Chri-
ſtianos fecit *Otto*, Epiſcopus Bam-
bergenſis a. 1126. A. verò 1146,
Henrici Leonis Brunſvicenſis Ducis
nomine,

mine, Holſatiæ & Schaumbur-
gComes *Adolphus IV*, cum tri-
bs aliis Comitibus, urbem cir-
cenſedit, & à *Caſimiro* ac *Bogu-
ſlo* Pomeraniæ Principibus, &
Pbiſlao Obotritarum, ac Wenda-
rn Duce, ex urbe, in qva erant,
eampentibus fuſus & fugatus eſt:
dolphus ipſe, ut & *Reinholdus*,
Ithmarſiæ Comes, vulnerati &
ccisi. Eadem fortuna fuit *Chri-
ſtini* Oldenburgici, & *Guntzelii*,
omitis Sverini, qvi ex cæſis fu-
gtiſqve qvingentos ſupra tria mi-
lum millia amiſerunt. Urgen-
bus ferocius poſtea hoſtibus,
bjectis ignibus ædes ſuas dede-
nt Vulcano, ſeqve inter ſylvas
cculuêre, atqve paludes. Re-
duas urbis reliqvias Dux Pome-
niæ tamdiu munivit præſidio,
onec & vulneratis priſtina reſti-
ta eſſet ſanitas, & qvæ ſuper-
ierunt domus cum vallo aliiſqve
unitionibus ſolo æqvatæ eſſent.
Iinc *Pribiſlaus* Princeps ab *Henri-*
Duce paternis pulſus bonis,
Pomeranniæ Ducum auxiliis,
d eadem redintegratus cæpta vi-
cinorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

cinorum ſuorum Comitum R-
zenburgi & Sverini ſæpius inv
fines, incolaſqve cum pecorib
atqve armentis abduxit; prob
tus tamen poſtea à Ducibus Po
raniæ, qvi ob immane hoc fact
vicinorum ſubire odium recu
bant. Iteratum tamen pa
poſt obſidium ab *Henrico* Du
cujus milites difficile illud at
diuturnum arbitrati, prædan
tantum ac depopulando circu
jacentes vaſtabant terras. An
item 1183 *Canutum*, Daniæ R
gem, cum *Abſolone* Epiſcopo, tu
temporis militiæ præfecto, u
bem aggreſſum ſpes primùm q
dem fruſtravit; ſed, redintegra
mox viribus, in illius conceſſit a
bitrium. Deficiente inde à Dan
Lubeca, ac tota Nord Albingia
trucidatis Danorum præſidiis a
qve pulſis, impoſitum ſibi hoc ex
cuſſerunt jugum, totamqve ſimu
vicinam libertati reſtituerunt Ru
giam a. 1226. A. 1266 Slavo
rum Dux *VVartiſlaus. I.* magna
urbi conceſſit privilegia, & aba-
vitis olim Principibus conceſſa li-

bera-

[li]beraliſſimè confirmavit. Qvæ [n]oviſſimo contigerunt bello; pro[li]xius in noſtra hiſtoria. Seqvitur [C]*lempenoa* arx paluſtri in loco ſita, [q]vem diviſus Tollenſææ alveus [t]otum ambit, à qva totus circum [c]irca diſtrictus Clempenovienſis [d]icitur Præfectura. Hanc Præ[f]ecturam Pomeraniæ Dux. a. 1630 [p]ignori dedit *Henrico Ludovico ab* [H]*atzfeld* pro centum & viginti [m]illibus imperialium, qvos illi [d]ebebat Pomerania; ſed qvam [m]ox illi Svecorum extorſit miles, [c]um eam *Cniphuſii* intercepiſſet [a]ſtus. *Treptovia* ſita eſt in ultimis [M]archionatûs Brandeburgenſis fi[n]ibus, ad flumen Tollenſæum. [O]lim populoſior urbs, & milita[r]ium operum firmitudine robora[t]ior, campo multis rivis pervio [c]incta. Adeſt ipſi Arx & præfe[c]tura. *Otto*, Epiſcopus Bamber[g]enſis, cives primus ad Chriſtia[n]iſmum permovit. A. 1461 à Ducibus Megapolitanis ad mediam ferè partem exuſta, ſuorumqve præſidio firmata; ſed qvam *VVartiſlaus*, Pomeraniæ

Clempenoa.

Treptovia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Dux, cujus Citerior Pomeran
commiſſa fuit tutelæ, hoc aſ
iterum recuperavit :] Præmi
ſus cum auriga currus ita adorn
tus, ut ad illius arbitrium diſſili
poſſet: qvo in media porta collap
ſo, cum porta derepente clauc
non poſſet, præſentes eam i
ſubſidiis occuparunt milites. A
1631 in Svecorum venit poteſta
tem. Aliqvot exinde in Ortur
Uckera fluvius. milliaribus nobilis eſt fluvius *U*
kera, ex Uckerano Brandenbur
genſi Marchionatu profluus, qv
continuo delapſu ſeſe tandem i
aqvas, *Das groſſe Haff*, evolvit. A
hujus oſtium eſt *Uckermunda*
qvaſi *Uckeræ oſtium.* Vaſta hic e
riceta, vulgo *Uckermundiſche Hey
de*, copiâ ferorum qvondam e
qvorum inſignis: in qvibus ho
erat admirabile, qvod variorum
colorum crinibus tecti longâ & lu
teâ in tergo naturali notabantu
lineâ. Mænibus cingi cæpit a.
1190. Anno 1370 nobilis qvi-
dam *Zacharias Haeſe* cum comita-
tu ſuo totum urbis Magiſtratum
in ſuam arcem captivum abduxit.
A. 1469

A. 1469 Electori Brandenburgi-
o tantum hic faceſſitum nego-
ii, qvum cum Megapolitanis ſe
unxiſſet Ducibus, ut irrito in-
e diſceſſerit conatu. A. 1630
n Svecorum venit manus. A.
630 Pomeranica hic celebra-
a Comitia. A. 1637 eam oc-
uparunt Cæſariani. Anno de-
num 1638 iterum in Svecorum
venit poteſtatem. Ad eundem flu-
ium ad meridiem ſita eſt *Tergeloa*, *Tergeloa.*
grandi ſylvâ circumfuſa. Tractus,
n qvo jacet Uckerani Marchio-
natus pars eſt; ſed ad Pomeraniæ
Duces pertinens. Diviſus ſiqvidem
Marchionatus duos agnoſcit do-
ninos, Electores ſcilicet Branden-
burgenſes, & Duces Pomeraniæ.
Apud antiqvos & Novæ & Ve-
eris legere licet Tergeloviæ.
Arx eſt ſplendida, & Præfectu-
æ ſedes. Freqventibus exagi-
ata bellis inter Pomeranos &
Brandenburgenſes. Pertinuit hæc
qvondam ad *Nobiles ab Arnimb*
um *Clempenoa*, *Stolteburgo*, *Boecke*,
Lamme, & qvidqvid inter Via-
drum intereſt & Ranowam; ſed
tranſla-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

tranſlatione ad Pomeraniæ Du
ces tranſlata. Fuit hæc Præfectu
A. 1628 à Pomeraniæ Duce op
pignorata *Antonio Sleiffen* Colbe
genſi Cæſareo Tribuno ob ce
tam ſummam erogatæ pecunia
Hoc jus poſtea Svecorum Re
Guſtavus Adolphus, poſt ſuum i
Pomeraniam adventum Secreta
rio ſuo donavit *Philippo Satlero*
unde nonnullæ natæ controve
ſiæ. Ultimum ad hunc fluviu
Paſwalc-kum. eſt *Paſwalckum.* Hujus civibu
maximum hoc beneficium, qvo
fluentis commoditate omnes me
ces ſuas in *das Groſſe Haff* deportar
liceat. Deſcribitur complexu ſa
tis ſpatioſo, & amplas habere pla
teas: Templa duo *Mariæ* &
Georgii, ut & amplum ſatis Mona
ſterium. Tota civium in Prin
cipes fides, ut & in Pomerania
Duces omnes: unde negotia mul
ta, & plurimæ vexationes. Cer-
viſia hic, *Paſenelle*, fama celebris
& lucro opulenta. Chriſtianæ re-
ligionis lumen hic innotuit a. 1128,
autore *Staniſlao* Sacerdote, ab
Ottone, Pomeranorum Apoſtolo,
huc

ùc miſſo, qvi mundana hac frui
ıce deſiit a. 1139. Anno 1322,
eficiente ſtirpe Brandenburgicâ,
)tto, Dux Stetinenſis, ut Mar-
hionatum Uckeranum, ita &
'aſwalckum, proprias qvondam
'omeranorum terras, & à Duce
'omeraniæ *Barnimo. I*, dotis loco
ƚrandenburgenſibus conceſſas, re-
)etiit. Verùm antevertit eum
Ienricus Leo, Megapolitanorum
)ux, *VValdemari* Electoris Bran-
lenburgici gener. Pomeraniæ
)uces *Otto* & *VVartiſlaus. I*, mag-
ıâ ſe manu Megapolitano Duci
)pponentes, militem ejus Prentz-
ovia, Paſewalcko & toto illo tra-
ctu exturbarunt. Poſtea *Ludovi-*
i IV filio *Ludovico* Marchiona-
um Brandenburgenſium conſe-
qvuto redditæ dictæ ſunt civitates
ı. 1345 recuperatæ à Duce Po-
neraniæ *Barnimo*, qvo tempore
nolitor qvidam defunctum Ele-
ctorem *VValdemarum*, mentitus
ſt. Extincta molitore, Elector
Saxoniæ, & Anhaltini Principes,
anqvam proximi agnati, Mar-
chionatum ſibi vendicantes Pren-
tzlo-

tzloviam, & Paſewalckum ſubj garunt. Qvibus ea loca ereptu ibant *Barnimus* Dux, & Ma chio *Ludovicus Romanus*, int qvos amica convenerat tranſactic ne. A. 1354 adortus Paſewal kum *Barnimus* eam ſibi ſubjecit ab eo poſtea tempore Ducu Pomeraniæ poteſtati ſubjectan Lite inde a. 1359 renovata, Pa ſewalckum cum exercitu ſu obſedit; ſed qvo ab obſidion remoto, tandem in eam conven tum eſt tranſactionem, ut Pa ſewalckum cum veteri & nov Tergeloa in Pomeraniæ Ducun tamdiu maneret poſſeſſione, do nec ipſis tredecim marcarum, pu ri argenti perſoluta eſſent millia Verùm a. 1445 *Fridericus*, Electo Brandeburgenſis Palſwackum, & Tergeloam vi in ſuam poteſtaten redigere molitus; qvamvis omne ejus conatus in irritum tendere vi derentur, parũ abfuit qvin per ſce leratam proditionem in hoſtium incidiſſet manus hac occaſione: Duo ex Marchionatu oriundi ci ves. Langhenhalſii dicti, defoſſis clam

am in terram opibus ſuis, dum
expugnanda urbe occupaba-
ır hoſtis, ſuas incenderant æ-
es. Occupatis in reſtinguendo
cendio civibus, & Principum
ilitibus in defendendo hoſte,
oſtes, effracta Prentzlovianâ
ortâ, cum jam duæ incendio
onſumptæ fuiſſent plateæ, in ip-
m penetrarunt urbem. Extin-
to incendio, & duobus iſtis pro-
toribus cum uxoribus & liberis
ignem conjectis, tantâ ſuis ala-
itate tulerunt opem, ut hoſtes
xegerint, &, ſpe potiundæ urbis
bjecta, inſtitutam obſidionem
olverint, reqve infectâ abierint.
nde ſimul præſidium Paſewal-
enſe cum adjunctis ſibi civibus u-
iverſum Marchionatum Uckera-
um invadens, qvidqvid erat ob-
um penitiſſima diripuit depreda-
one. Cujus injuria ſpirantes
indictam Prentzlavienſes, mul-
s inſtructi laqveis, ut captos Pa-
lvacenſes vincirent præſidiarios,
fugam conjecti, ducentos ex
iis reliqverunt, qvi omnes pro-
riis vincti funibus in urbem de-
ducti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ducti. Triſtis etiam fuit ejuſde loci obſidio Electoris Brandebu-gicia. 1468. Qvanam item rati-ne ſub tertio Epiſcopo Caminen *Sigifrido* Viri multi ac fæminæ v-luntariam ſubierint mortem, c animarum ſuarum paſtorem *Sa-lium Schunemannum* a. 1367 excu-ſerint, atqve eandem ob cauſa per octennium uſqve ſub publi hæſerint excommunicatione, pa-ſim apud alios legere eſt author. Non tamen major unqvam fuit i cives hic exercita crudelitas, qva qvibus temporibus, triennii ſp-tio, Cæſarianis præter extorta hoſtibus hoſpitia ſolverunt ult centum & qvadraginta ſeptem im-perialium millia. Exinde ſiqvi-dem factum, qvod urbs, dilapſa qvacunqve civibus, adeo reddi fuerit deſerta, ut vix tertiam i-colarum habuerit partem. Seqvi-tur cum ſuâ arce *Pencunum*, N-bilium *ab Oſten*, ad Randova fluvium, qvo loco Pomerania communis cum flumine termin palus, ſedes. Primus eam m-nibus cinxit annus 1190, atq

Pencunum.

in

ide à nobili Schulenburgiorum
oſſidebatur familia, devoluta
ide per venditionem ad proſa-
am Generoſorum nobilium *ab*
ſten. Ager circumpoſitus ferax,
palus cum flumine piſcibus fe-
x. Vinea, qvæ prope arcem
t, vinum ſatis fert ſapidum. A.
468 Electorem Brandenburgi-
im clauſis excluſit portis. A.
479, interveniente *Wernero à*
hulenburgh, reddita fuit pax inter
lectorem & Civitatem, atqve
ide à *Bogiſlao* Duce Elector feudi
btinuit jure. A. 1610 urbis pars
iedia incendio abſumpta. Nec
iinus poſtea diſcrimen fuit a.
630, qvod horrenda mox Cæ-
irianorum excepit graſſatio. Ad
)rtum inde ad ripam fere Viadri
rimum obvenit *Gartzium*, qvod *Gartzium.*
arnimus I a. 1258 primus mæ-
ibus cinxit, & multa ſubinde
oſſeſſione auxit. Locus oppug-
andæ Pomeraniæ opportuniſſi-
ius, ita ut qvoties qviſqve eam
nvadere moliebatur hactenus,
emper hunc primum tentarit lo-
um. Mercatus annuos habet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

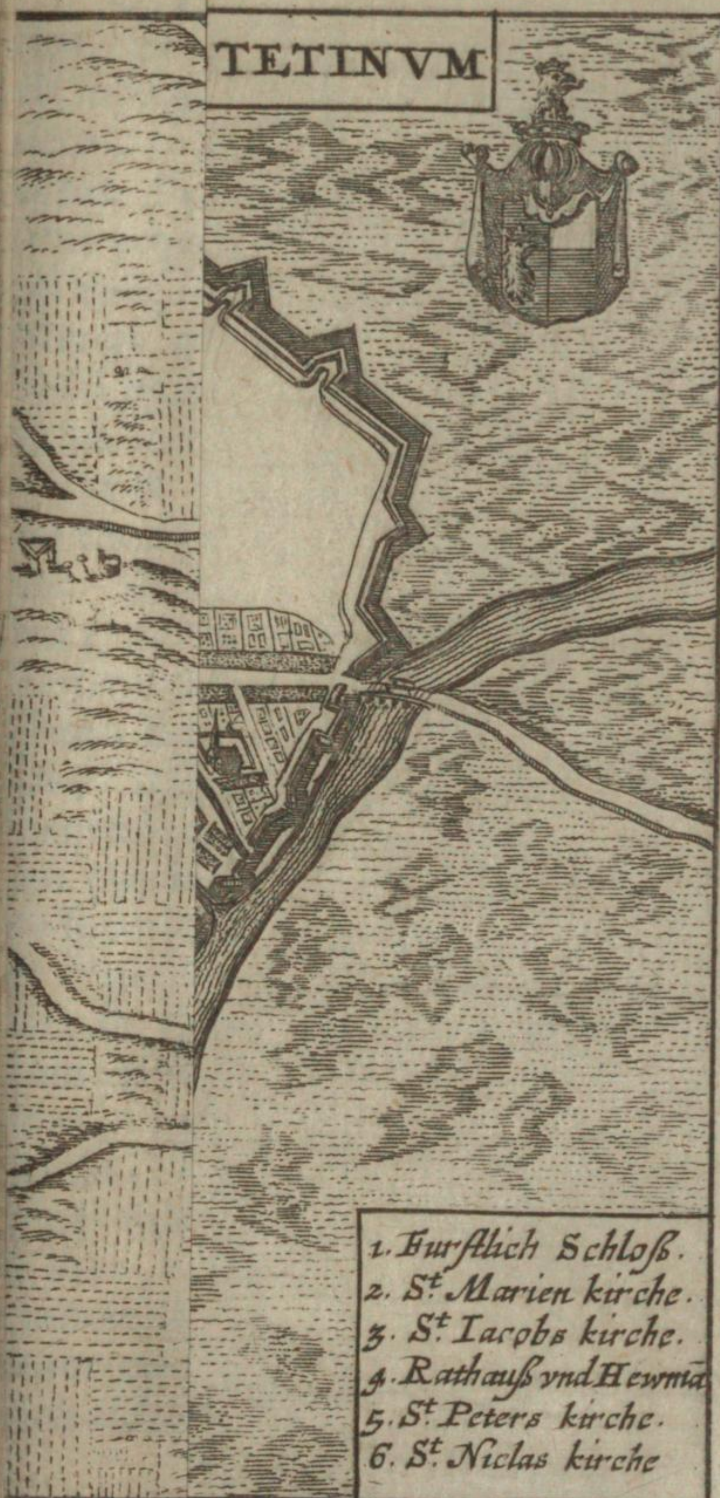
qvinqve. A. 1469 Elector Br
denburgicus, loci invitatus c
portunitate, novam in oppido
cem condidit; ſed decimo cir
ter poſt anno iterum in Pome
norum rediit poteſtatem, qvi
ſtu eam receperunt, ſub præte
tu ſubvehendæ avenæ. Seqv
tam inde Electoris obſidion
valida eluſit defenſione. A. 163
poſt duo incendia, qvornm al
rum qvinqvaginta abſumſit
mos, alterum trecentas, in C
ſaris venit manus, atqve inde
poteſtatem Guſtavi Adolphi S
corum Regis, cum occupa
Gryphenhagâ panicus terror C
ſariana ad Gartzium invaſiſſet
ſtra, & *Schaumburgius*, Cam
marſchallus, urbem cum copic
admodum incendiſſet commea
A. 1635 iterum occupatum f
à Cæſarianis Gartzium & mul
divexatum cruciatibus. Seqve
ti mox anno 1636 illud ſibi ſubm
ſit *Wrangelius*, Svecicæ milit
præfectus Generalis; ſed qvo m
anno ſeqventi 37. excidit. R
diit inde ad Svecos; ſed & iiſde

a

. 38. iterum ereptum: donec
rimò in Bannerii venit poteſta-
m, qvi totum cum omnibus æ-
ficiis atqve munitionibus peni-
ſimè dejecit, ac cuncta cum i-
o æqvavit ſolo, excepta ſcholâ &
mplo. *Dammum*, vulgo *Dam-* *Dammum.*
u, uno milliari diſtat Stetino, ad
tium Plœnæ ſitum, qvod in
ammenſem inde paludem ſeſe
fundit. Populoſa qvondam Po-
niæ Duci portas claudere auſit.
ic *Boleſlaus* Dux a. 1121, ubi
r vim expugnaſſet locum, fer-
ſæviit crudeliſſimè. *Bogiſlaus*.
& filius ejus *Barnimus I*, Po-
eraniæ Duces, ipſa circumdede-
nt mænia, ex qvibus hic etiam
lam ſuam habuit ſæpiuſculè ob
cinitatem Stetini A. 1299
omeraniæ Dux *Otto* amænum
um hic exſtruxit aggerem, ar-
ribus utrinqve conſitum, qvi
r utramqve Regelitzam Majo-
m, minorem, & fluvium Par-
tzam Stetinum uſqve ducit.
agnà civibus cum Stetino de na-
gationibus fuit controverſia;
d ducali deciſa judicio, ſenten-

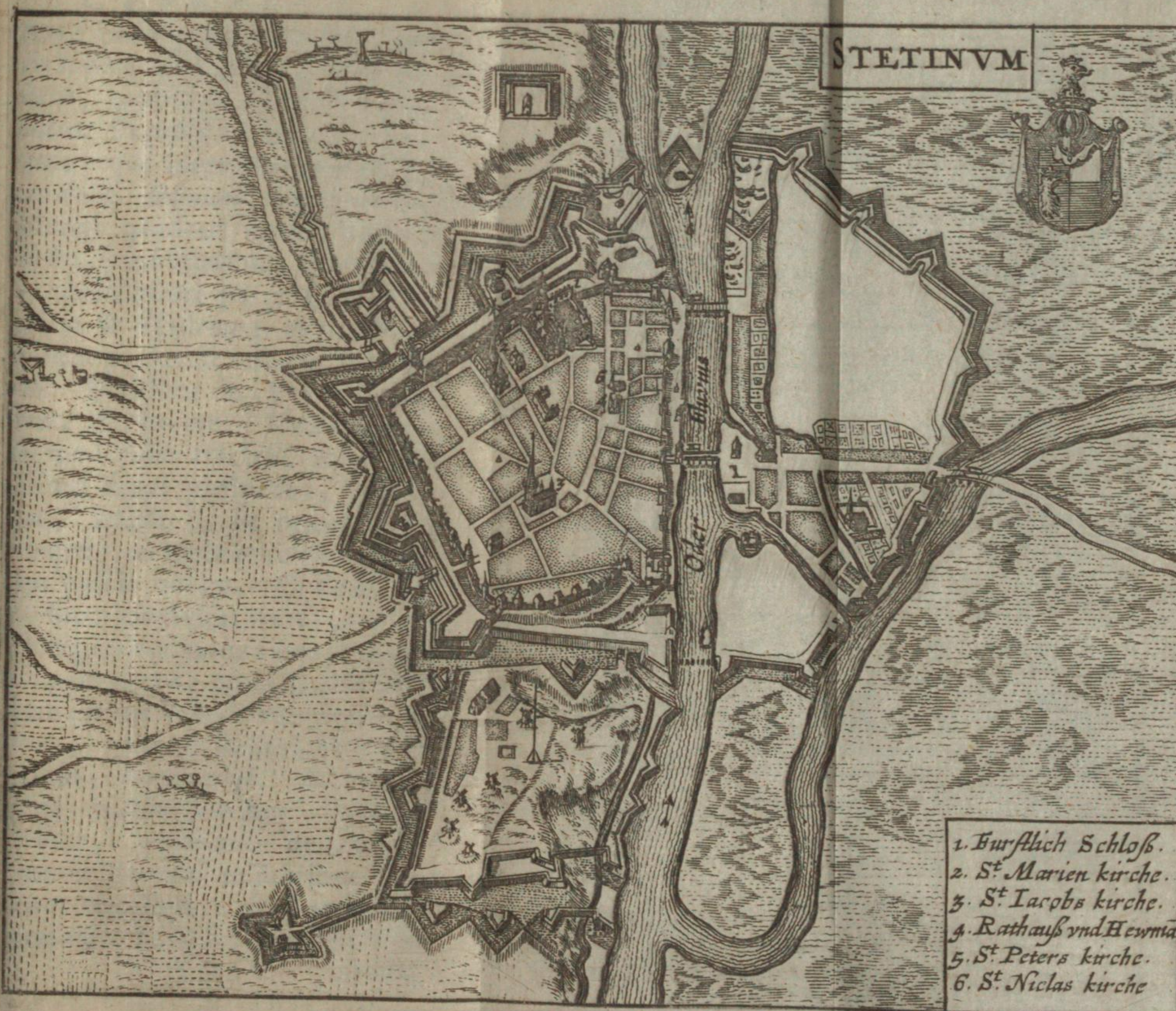
tia ita pro Stetinenſibus cecidit
ut jam Dammenſibus navigatio
nem in mare prohibendi jus h
beant & poteſtatem. A. 1630
Svecorum venit poteſtatem.
1635 duobus incendiis turpite
fædatum. Mercatus habet tre
Golnovia. *Golnovia*, Hanſeaticarum per Po
meraniam civitatum decima & u
tima, ad *Ihnam* jacet amnem, q
Stargardia decurrens Viadri
immiſcet aqvis. Venationis privil
gia hic magna. Beneficio & cu
Bogiſlai II cincta eſt mænibus.
1190: ſylvis opulentior, qvam agr
Territoriũ habet tredecim circit
milliarium. Ager arenis refertu
Qva Dammum hinc itur, ſylva e
qvatuor milliarium: in hac Pom
raniæ qvondam Dux ſclope
trajecit cervum, in cujus corn
nibus triginta & qvatuor num
rati apices. In cujus rei mem
riam erecta inde columna qvar
unius milliaris parte à viâ. In e
dem ſylva prope Inenburgum
1625, qvo per peſtem mille
qvingenti Golnoviç periêre hom
nes, ingens & horribilis appar

urſu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

rſus, qvod genus animalis in his
ris infreqvens fuit, ac plane in-
lens, captuſqve Golnoviam de-
uctus. Populoſa qvondam, jam
rbis atqve incendiis in ſolitudi-
em abiit. *Sedinum*, aut *Stetinum*, *Sedinum.*
blongi qvadrati figurâ ſiniſtræ
iadri ripæ accumbit, clivoſoqve
tu ab inferiori parte Orientem
ectat & Viadrum; at in Occi-
entem paulatim aſſurgit in col-
m. Dividitur in Vetus Steti-
um, & Novum. Vetus amœ-
iſſimo inſidet tractui, & jucun-
iſſimo ſimul proſpectu, per a-
vas, inſulas, & remotiſſima
væqve loca eminus contemplan-
um paſcit oculos. Collem, in
vo ſuperior civitas hæret, diſtin-
is bipartitur nominibus: qva-
m pars altera, apud Arcem Du-
lem, *Oltboeterbergh* nuncupatur,
tera, qvæ ad Paſſavienſem eſt
rtam, *Roedenbergh*. Priſca ex
pide mænia pluribus renident
rribus, ambiuntur item foſsâ,
novis demùm militaribus cin-
ntur operibus, qvæ proximo
ermanico bello à Svecis excitata

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

urbem reddunt firmiſſimam. T-
tius Pomeraniæ Metropolis. A-
tiqviſſimi ejus incolæ creduntur
fuiſſe σιδῆνοι, *Sideni*, Germani
populi, Ptolomæo etiam cogni-
Hoſſ Wendę cum ſuis efformaſſe
tum lingua ac legibus, tum re-
gione ac moribus aliam ſane h-
buit faciem. Nam qvod D. Petri
templum eſt medio urbis fuit n
loco, Principiſqve Arx conſpic-
batur, ubi nunc B. Virginis te-
plum habetur: & qvæ nunc P-
rochia eſt S. Jacobi, extra ve-
rem Stetinenſium excludebatur
arcem. Adventantibus Saxo-
bus, atqve invaleſcentibus civium
fortunis, ita qvadrangularem
ctam nacta eſt figuram, ut D. Petri
templum ſuis excluderetur pom-
riis, ut & ipſa *Ladſtadia*, in q-
bus pleriqve habitant nautæ,
freqventes ædificantur naves. Su-
creſcenti ultimò civium numero
in tantum exſtructarum ædium
numerum abiit, ut in inferiori
co 137, in Ladſtadiis 372, &
vico ſuperiori 280 numerarentur.
Tantam incolarum freqventiam
tanden

ndém multi ac varii bellorum
iminuerunt motus. In templis
abet Baſilicam D. Virginis, ex-
ructam liberalitate Ducis *Barni-
i I*, & Conjugis illius *Mechtildis*
1261. Templum Cathedrale
. *Ottonis*, ex qvorum poſtea re-
itibus, multi bene de rep. meri-
ſuſtentati ſunt cives, ut & ere-
um Ducale Pędagogium. a. 1451,
ui ſumma præfuêre virtute, *An-
nius Gwalterus*, *Caſparus Lang-
edel*, *Matthias VVolphius*, *Marti-
us Roelius*, *Salomon Geſnerus*, po-
ea Profeſſor Wittembergenſis,
hriſtophorus Butelius, *Daniel Ca-
ir*, *Chriſtophorus Hunichius*, &
Iartinus Leuſchnerus. Templum,
vod in arce eſt, vetus eſt, opus
arnimi III. a. 1347, poſtea à
uce *Joanne Friderico* ampliſſimè
xornatum. Templum D. Jacobi
onditorem habuit *Beringerum*,
obilem illum Auguſtanum, qvi
lud erexit a. 1187, & additis
uobus pagis, Cletzkovia &
riebeno, ampliſſimè dotavit, ut
liqvot inibi alerentur Monachi.
c dein ſuis reliqvum ornatum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

debet Curatoribus, qvi priſtinu
illius decus auxerunt, organ,
ſuggeſtu, Senatorum ſubſelli,
Baptiſterio, altari, Theatro M-
ſico, artificioſo horologio, atq
luculentiſſimâ demum biblioth-
câ. Turris a. 1604 ſtructuram
non ſatis firmam nacta a. 166
firmior reddita eſt, & aliqvot p-
dum longitudine auctior. Te-
plum *D. Nicolai* a. 1335 ſuis m-
catores ædificarunt ſumptibus, c
poſtea adjuncta eſt turris a. 157.
Templum *D. Joannis* cum adju-
cto cænobio ædificavit Princ
Mechtildis a. 1210, ex cujus cœno
reditibus hodie pauperiores al-
tur cives. Qvæ inchoata fuit temp
ſtructura Monachorum Ordi
Carmelitarum, ſed necdum per-
cta, in ſcholam mutata eſt, eoq
tranſlata, qvæ a. 1390 ad templ
fuit *D. Jacobi*, cui poſtea a. 16
præfuit *Joannes Micrællius*, vir e-
ditiſſimus juxta atqve laborioſi-
mus. Templum etiam eſt ext
urbem *D. Ottonis*, ab ipſo Otto
exſtructum, cui tandem a. 16
nova acceſſit turris. Eſt & Te-
plu

plum *Gertrudis* in magna Laſtadia, novo organo inſigne, ne qvid dicam de pluribus ædibus ſacris, & pauperum domibus, maximè autem illa, qvæ dicitur *Spiritus Sancti.* Reliqvas recentiores munitiones facilius qvis inſpiciat, qvam hic legere poſſit. Jus civibus commune fuit Magdeburgenſe ab a. 1243 à *Barnimo I* inſtitutum, cui poſtea ab a. 1464, acceſſit peculiare jus Municipale, qvod prolixè explicat *Micrællius* in ſua Pomerania. Privilegia omnia magni momenti, inter qvæ hoc etiam ſingulare, qvod Stetinenſem civem in peregrinum judicium vocare non liceat: qvòd qvæcunqve merces vel adverſo, vel ſecundo flumine adveniant, Stetini, tanqvam loco ſtapulæ, relinqvi debeant: Frumentum niſi ſtatuto tempore peregrino coëmere, aut avehere, ſine Conſulum permiſſu, non liceat: item hamo minoribuſqve retibus cuivis civium fas ſit, præter ſolam Dammenſem paludem, in qva confectis ex filo naſſis piſcari prohibetur: nec ulla exinde

perſolvuntur tributa; adhæc nu-
qvam terrâ mariqve, qvà Duc-
tus patet, vectigal pendunt, i-
ſi Wolgaſti, ubi dimidium ta-
tum vectigalis remittitur. Ad tr-
um milliarium ſpatium circa u-
bem nullam cujuſcunqve nobis
arcem admittit; imo ipſis Prin-
pibus ad nullas Wiadri fluminis
pas, ut & littora paludis *Friſ-*
haf, qvaſcunqve permittit mu-
tiones. Jus qvoqve habent c-
dendæ monetæ; ſed certi tantu
generis, qvod habent à Duce J-
anne Friderico. Mercatus hic fr-
qventiſſimi. A. 1121 *Boleſlau*,
Poloniæ Dux, ſuperata glac
cives obruit, imperatoqve trib-
to, octo circiter juvenum virg-
numqve captiva abduxit milli,
qvorum ſinguli, ante ſuſcepta
genti Chriſtianiſmum, baptiſat,
per ſingulas regiones diſtribut
ipſoſqve inde Stetinenſes ad ſuſc-
piendam religionem Chriſtianam
coëgit. Idem inde tentamen -
tiam fuit *Ottonis*, Epiſcopi Bam-
bergenſis a. 1124, ſed non ſimi-
li ſucceſſu; donec tandem Du-

Polo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ʼoloniæ remittente omnibus Se-
inenſibus tributo, prompto ſimul
c alacri animo ad religionem pro-
liiſſent. Unde nata *Ottoni* ad con-
erſionem occaſio. Dejecta Ethni-
orum templa, & triceps illud, tri-
m gentium Stetinenſium, Pome-
anorum & Slavorum DEus, Ido-
ım dejectum, & Romam Pon-
ifici Romano mittendum reſerva-
um. Datum mox & novum tem-
lum cum ſchola *D. Adelberto* di-
atum. Qviſe defendendo Eth-
iciſmo opponebat *Ottoni* vali-
ius, Sacerdos qvidam *Ratibor*,
octu inventus eſt mortuus. Per
bſentiam poſtea *Ottonis*, cum
ontagioſa qvædam urbem inva-
ſſet calamitas, Sedinenſes ex-
ructum ab *Ottone* ad chorum uſ-
ve demoliti ſunt templum, reſti-
uto ſuo tricipite DEo *Triglaffi*,
t ita ſe unum colere viderentur
DEum, altero non neglecto. No-
atum juxta fuit qvaſi in miracu-
um, qvod in deſtructione templi,
um qvidam ſecurim teneret ma-
u, qvâ chori columnam detrun-
aret ligneam, manus hominis

diriguerit ſtatim, ita ut ex inſtitu
to opere neqvidqvam perficer
valuerit. Redierat inde *Otto*
1128, ad qvem in Comitiis Uſ
domienſibus præſentem miſſis S
dinenſes legatis defectionis imp
trarunt veniam: Epiſcopus ip
Idolum *Triglaffi* cum ejus deſtru
xit ſacello; ſed cum porro *Nuce*
qvoqve, quæ incolis ad idolo
latriam exercendam ut plurimu
inſerviebat, excidere moliretur
non ſine vitæ evaſit periculo. In
valuit tamen poſtea exercitiu
religionis Chriſtianæ. Bello Hu
ſitico cives in ſuum inſurgeban
ſubinde magiſtratum. A. 1622 Du
Philippus primum poſuit lapiden
in horto Ducali verſus Viadrum
qvem poſtea cum arce *Oderburg*
triſtia ſeqventia dejecerunt tem
pora. A. 1616 vulgus hic cum i
ſuum inſurrexiſſet magiſtratum
publicum urbis miniſtrum in con
ſpectu ipſius interfecêre Conſulis
interfectumqve per feneſtram i
publicum ejecêre forum: dura
vitqve ſeditio ad a. 1631, qvo 4
Id. Auguſti demum compoſita eſt

Habet

Habet Pædagogium celebratiſſimum, & Scholam Ducalem locupletiſſimis reditibus præditam. Qvi ſtudioſi litteris navant operam, in qvibuſdam collegiis ſumptibus vivunt perexiguis. Habet Bibliothecam inſignem. In templo *D. Jacobi* cernitur Epitaphium duorum Conjugum, qvi 48 annos in uno vixêre connubio: Maritus *Petrus Eckſtede* annum agens 76, & uxor *Margaritha Pyle* nata annos 87. Arx, adjuncta, ſi excipias atria, longa 188 pedes, ubi ſimul inſignis conſpicitur Bibliotheca, ut & rariſſimarum rerum Camera tam artificioſorum operum, qvam mercium exoticarum. Arca argentea diverſi generis continens vaſa. Campana, qvæ à qvatuordecim movetur viris. Cænaculum adeo magnum, ut novem contineat caminos, & fornaces præterea nonnullos, cum artificioſis veneſtris, ac Muſicis inſtrumentis pretioſiſſimis. Eſt hic & Conditorium ſepulchra complectens Ducum, armis ſupernè atqve vexillis ſuperbè ſuſpenſis. Viſuntur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

alibi ædificia nova, hortus, ſi-
bulum, &, parvo ab arce milli-
ri prolixiſſima vinifera vine.
Urbs, priuſqvam infeſtaretur be-
lis, civibus freqventiſſima, t
plurima ſub terris habebat forı-
cati operis habitacula, in q
ex plateis derivabantur lumin.
Ædificia urbis elegantia. Cun
urbis à fronte & à tergo ita min
opere habet facta, ut non ſolid
ſed undiqve pervia fractaqve
numqvemqve facile in admirati-
nem rapiant. Qvomodo ultim
Pomeraniæ Dux *Bogiſlaus* ſe ded-
rit *Guſtavo* Svecorum Regi alti
repeti poteſt ex data à nobis h
ſtoria.

INSULA JULINUM.

Julinum. JUlinum inſula & urbs, illa vulg
Wolliniſch Werder, hæc *Wolli*
appellatur. Singulæ cinguntur *Di*
venoâ ad ortum, ad ſeptentrioner
mari Baltico, ad occaſum *Svevo*
& palude Friſch-haff ad meridiem
Urbs *Julinum*, *VVollin*, ſita eſt a
ſini

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſiniſtram ripam *Divenoæ*, qvæ ex palude *Friſch-haff* & ulterioris Pomeraniæ Continente emergit, ac ultimo in Balthicum ſe exonerat mare. Emporium olim fuit celebratiſſimum & potens: hodie ob infreqventiam civium minus valida, hodieqve, ex proximis bellorum injuriis vix trecentos numerat cives. Nobile hic qvondam fuit monialium Monaſterium, jam anno 1288 fundatum. Habet adhuc arcem Ducalem, Julinenſis Præfecturæ ſedem. Hic natus eſt celebris ille *Johannes Bugenhagius*, Pomeranus vulgo, Profeſſor, Paſtor ac juxta Superintendens Wittenbergenſis. Notatur hic etiam ſtirps *Bogdale*, vel *S. Ottenſlager*. Mercatus habet tres. Sunt qvi arbitrantur temporibus *Auguſti Cæſaris* inſulam hanc appellatam fuiſſe O*ſtroſmam* inqve eam appuliſſe *Schittam* qvendam, qvi in honorem *Caii Julii Cæſaris* hic erexerit columnam, ad qvam cum freqvens confluxiſſet populus primum urbi factum initium, cui poſtea natum *Julini* oppidi nomen à Germanis

ſub

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſub *Julio Caſare* ſtipendia mereri-
bus, ac poſtea paulatim in *VVoi-
ni* abiiſſe appellationem. Qui-
qvid ſit, antiqviſſimam fuiſſe civi-
tem vel exinde patet, qvod Wi-
nenſium Sclavorum paſſim re-
riatur mentio, ex qva colligi
à Sclavis ita vernaculo ſuo idiom-
te à *bove* ita appellatam, ut qi-
bus *Bos* dicitur *VVol*. Ad priſcn
illius potentiam facit, qvod qv-
dam *Svenotinum*, Daniarum R-
gem, ter abduxerit captivum: d
freqventiam verò populi, qvo,
cum Chriſtianam aſſumpſiſſet r-
ligionem, ſimul viginti duo h-
minum millia baptiſarentur ab O-
tone, Epiſcopo Bambergenſi. Pt
cujus tamen diſceſſum cum i
gentiliſmum reduces, inter priſ
ſua ſacra, horrendum in modu
Chriſti Domini execrarentur n-
men, delapſo cælitus igne, ur
univerſa flammis concidit, ci-
bus neqvidqvam poſtea urbis r-
ſtaurationem molientibus, don
ultimo a. 1170 Daniæ Rex *VVa-
demarus* cum claſſe ad inſulam ap
pulſum ſuperſtites omnes illius d

levil

eviſſet reliqvias, ex qvarum ruderibus novum hoc natum creditur *VVollinum*. Qvam cladem urbs perpeſſa ſit ſub Cæſarianis, qvia prolixus hic eſſe nolo, & qvomodo in Svecorum pervenerit manus, inſpice paulo ante dictam à nobis hiſtoriam.

INSULA USEDOMIA.

USedomia inſula ambitur *Svevo* ab Ortu, à Septentrione mari Balthico, ab Occaſu flumine *Peena*, & à Meridie palude Friſch-haff, ſive *Das Groſſe-Haff*. Proximi bellorum exitus omnem hic Ducum extinxerunt venationis voluptatem, ut qvæ ſupra fidem, oblectabat delectationem, leporum, caprearum, cervorum, aprorum, & qvarum non ultra ferarum, Locus hic *Puglia*, ubi præfectus Ducis præſidebat nomine. Dicta fuit primum *Uſna*, ſive *Uſena*. Proxima huic qvondam *Uſedomia*

dam

dam fuit *Vineta*, poſt cujus inte
tum multis ſuccrevit fortunis, i
ut ſæpiuſcule non tantum Pol
nos, aut Danos non extimueri
ſed ſubinde etiam iiſdem multu
faceſſerit negotii, donec, fla
ceſcentibus tandem ſucceſſibus
in eorum veniſſet manus. *Ott*
Bambergenſis Epiſcopus, pri
mus hic Chriſtianiſmi autho
Cum à religione deſciviſſent, re
dux in Pomeraniam ipſo Pent
coſtes feſto a. 1128 in Comiti
Uſedomienſibus, qvicunqve ex p
tiſſimis erant familiis omnes C
mites, Barones, Nobiles bapt
ſavit atqve patricios, qvos ſeqvu
tus vulgus confeſſæ poſtea religio
ni firmius adhæſit, A. 1183 Re
Daniæ irrito obſidionem tentavi
conatu. Magnæ illi & jam cum
Polonis moleſtiæ. A. 1473 incen
dium totam abſumpſit urbem cum
Curia ac reliqvis ſingulorum orna
mentis: ex qvo tempore nunqvam
civium priſcæ reſtauratæ fortunæ,
aut gloria, qvas omnes ultima Cæ-
ſarianorum penitiſſime abolevit
controverſia. Rex Svecorum in
eam

am primum appulit a. 1630, diffugientibus Cæſarianis, ac nullo ſeſe opponente; ſed cujus præſidiarios poſtea a. 1637 trucidarunt Cæſariani, qvos iterum exinde ejecit *Banierus*, ſummus Svecicæ militiæ præfectus, qvod, occupatione hujus loci, *Stralſundam* periculum arbitraretur paſſuram. Sed hic etiam aliqvid de *Wineta*. Urbs qvondam in maximis & potentiſſimis fuit Europæ civitatibus, qvam Sclavi cum aliis permixti inhabitabant populis. Saxonibus liberæ hic admiſſæ negotiationes, latâ lege ne in gentis qviſqvam moliretur ſuperſtitionem, aut qvi eſſent Chriſtiani, eorum juri qvidqvam detraheretur. Cives etiamnum omnes ad honeſtatem & probitatem nati qvaſi, atqve facti: hoſpitales omnes, candidi & ſinceri. Maximæ illi qvondam ex Moſcis divitiæ atqve proximioribus inde Ruſſis. Fertur æreas hic qvondam fuiſſe portas, & argentum jam vùlgare, ut ad viliſſimam etiam adhiberetur ſupellectilem. Diſtat *Wineta.*

ſtat *Wolgaſto* duobus tantum m-
liaribus olim fuit. Cedunt arg-
mento reliqviæ ſub aqvis cælo ſ-
reno latentes, atqve conſpicuæ
regione *Damerovia*, dimidio à l-
tore maris milliari. Ultimi exi
cauſa fuit Seditio Civium. Inh-
bitabant eam Wendæ, Vand
& Saxones: qvibus de prima
decertantibus, Vandali & Svec
Regem *Haraldum*, & *Heram-*
gium Regem Daniæ in ſuas voc-
rant partes a. 796, temporib
Caroli Magni Imperatoris, q
Vandalis mox in ſubſidium venie-
tes totam penitus deſtruxeru
Vinetam. Reliqvias urbis abſor-
ſit poſtea mare: cujus calamita
pars etiam maxima fuit Pomer-
nia, ita ut conſtans Sit fides, un
verſum illum ſub aqvis tractum
qvi inter *Rugiam* eſt & *Garoica*
paludem, pulcherrimas fuiſſe atqv
fertiliſſimas totius Pomeraniæ re-
giones. Proxima in Continent
Ancla-mia. ad Ortum eſt *Anclamia*, Hanſea
tico fæderi inſerta civitas. Situ
amænus, in agro fertili ad Peenan
fluvium; pars altera tractum ha-
bet

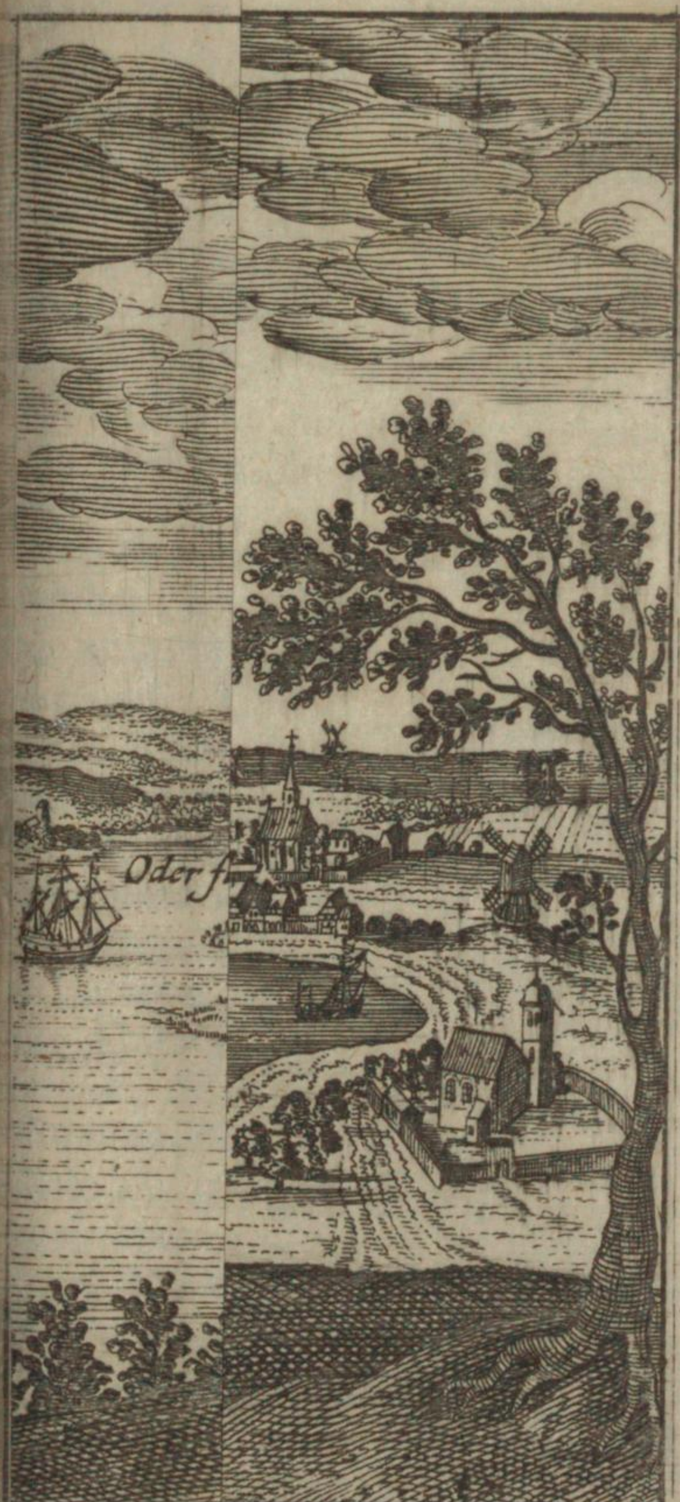
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

t uliginoſum & pratis cum ag-
re munitum, altera munitio-
bus validis & perprofundis mu-
tum foſſis: Mœnia & turres an-
qvitate nobiles: abundat piſci-
is, & onuſtas mercibus in mare
educit naves: unde navigatio
ommoda & negotiatio. Incolæ
cives naturâ modeſti, in pere-
inos benevoli, & civiles in ſin-
ulos. Mercatum habet unum.
roxima hic fuit civitas *Groſvina* *Groſvina.*
am *Canutus*, Daniæ Rex, a.
183 funditus evertit. Ipſa
nclamia, antiqvi dicunt Chro-
ologi, condita fuit a. 1191 à
uce *Bogiſlao III.* Sed an errat
c *Tacitus*, qvi eam ab *Anglis* cul-
m ſcripſit? Unde qvorundam
onjectura *Anclam* dici, qvaſi *An-*
len Heym, qvod *Anglorum patriam*
gnificat. Conſtat enim *Anglo-*
m, vel ut alii volunt, *Angilo-*
m hic qvondam fuiſſe ſedes, at-
ve exinde tranſmigraſſe in Angli-
m, àqve ſeipſis regioni dediſſe
omen. *VVratiſlaus*, *Bogiſlai IV*
lius, Auguſtini Ordinis Mona-
is hic in Cænobium ſuam dona-
vit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

vit arcem, data poteſtate in ſu-
mam colligendæ pecuniæ, q
erogaretur in ſtructuram lapid
aggeris. A. 1387 ſeditio civiu
univerſum trucidavit magiſtr
tum. A. 1459 ingens fuit cu
Schvertinenſibus controverſia. Co
muni fato diverſa experta fuit i
cendia. Templum, Cænobiun
Curia flammis funditus conſum
ta a. 1376, alii 77, alii 84. Mea
hic non facio controverſiam. Co
ſurrexit tamen ex ſuis cineribu
ſplendidior. A. poſt 1424, f
ſto Nicodemi, itidem ſuo da
Vulcano, paucis exceptis ædibu
propter Cæmeterium *D. Virgini*
Centum itidem poſt annis, p
incuriam Miniſtrorum Curiæ, it
dem cum omnibus ſuis incenſa p
riit civitas. Ultimò à Cæſarian
a. 1630 deſerta in Svecorum per
venit manus. Ad Septentrioner
Wolga-ſtum. reſpicit *VVolgaſtum*, urbs admo
dum antiqva, Ducali arce exor
nata, in qva titulo Wolgaſten
ſium Principum reſidebatur titulo
Sita eſt paulo ſupra oſtium Peen
fluminis. Alveum habet ſatis pro
fundu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſudum & navigabilem, ut &
portum ſub inſula *Rudern* toti
Pomeraniæ commodiſſimum, &
periclitantibus per tempeſtatum
injurias ſæpiſſimè freqventatum.
Qvicunqve Stetinum tendunt aut
Starlamiam, hic primùm ſolvunt
vectigal. Omnia hic civibus ſuppetunt, qvæ ad neceſſitatem faciunt, aut voluptatem. Totus
regionis tractus uber ac fertilis;
nec venationi qvoqve deſunt feræ.
Reliqvum, ſi qvis eſt, loci defectum abundè peregrinæ ſuggerunt naves. Unde Ducum ſæpius
deliciæ. Templum in urbe unum
tantùm; ſed ſplendidiſſimè exſtructum, & plurimorum Ducum
munificentia liberaliſſimè exſtructum. Mercatus habet duos. Ducalis ſuperba hic qvondam ſtructura; Collapſam Dux renovavit
Bogislaus, & Peenam circumduxit fluvium. Proximis annis novæ
munitiones penè fecerunt inexpugnabilem. Diu de eo inter Cæſareanos & Svecos certatum: fuêre multæ ſimul principum ante
contentiones, qvoties bella gerebantur

bantur inter Wendenſes, Rugi
Megapolitanos atqve Pomeran
Converſionem ad Chriſtianiſm
debet *Ottoni*, Epiſcopo Bamb
genſi; ſed non ſine multo labo
atqve difficultatibus. Qvod *F*
veitii (fuit apud incolas b
DEus) erat templum, ut & *z*
roveitii, Negotiationis DEi, Ep
copus dicavit Chriſto. Circa
1164, Imperatore *Friderico I*, I
niæ Rex cum *Tetzlao*, Rug
Principe, nullis reſiſtentibus, o
cupavit, cum cives omnes c
liberis rebuſqve omnibus in p
ximas ſe abdidiſſent ſylvas. C
ſit tamen poſtea Pomeranis, n
qvidqvam laborantibus Danis, a
te adhuc tempora *Caſimiri* & *B*
ſlai, Citerioris Pomeraniæ D
cum, qvos Imperator *Fridericu*
Imperii Romani Duces creavit
1181. Anno verò 1183 *Canut*
Danię Rex, & *Jaromarus*, Rug
Princeps, irritâ etiam urbem ob
dione tentabant. A. 1512 u
per incendium avitum ſuum an
ſit ſpendorem, qvem poſteà ha
ullis reſarcire modis potuit. E
de

em inde Arcis qvoqve Ducalis
nit calamitas, qvæ per incuriam
iſtoris cujuſdam ebrii inter flam-
as periit, & cum illâ tredecim
omines, in qvibus duæ erant vir-
ines, pueriqve nobiles duo: ip-
qve Dux *Philippus* cum uxore
junioribus principibus non niſi
gre effugit. In hanc poſtea
rneſtus Ludovicus, a. 1592 dena-
is, aqvam, cujus penuriâ labo-
bat, ab integro milliari per ſub-
rraneas deduxit fiſtulas, ipſiuſ-
ve arcis ſtructuram additione no-
ac pulcherrimi operis abſolvit.
. 1628 *Chriſtianus IV*. Daniæ Rex,
xercitum ſuum huc adducens, vi-
num montem *Ziſenberg* munivit,
qvidqvid in arce erat cum mul-
s inde tormentis in Daniam
ranſtulit, ut & pleraqve alia loca
i juris fecit, uſqve dum à Cæſa-
anis ejiceretur; ſed qvi prius,
vàm fugeret ſubjectis ignibus ur-
em totam evertit, qvem ſeqvuti
æſariani, injectas qvidem re-
inxerunt flammas, at in civium
mnium rapaciſſimis involarunt
anibus, urbemqve totam expila-

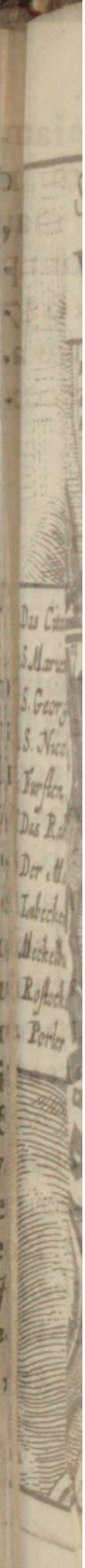
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

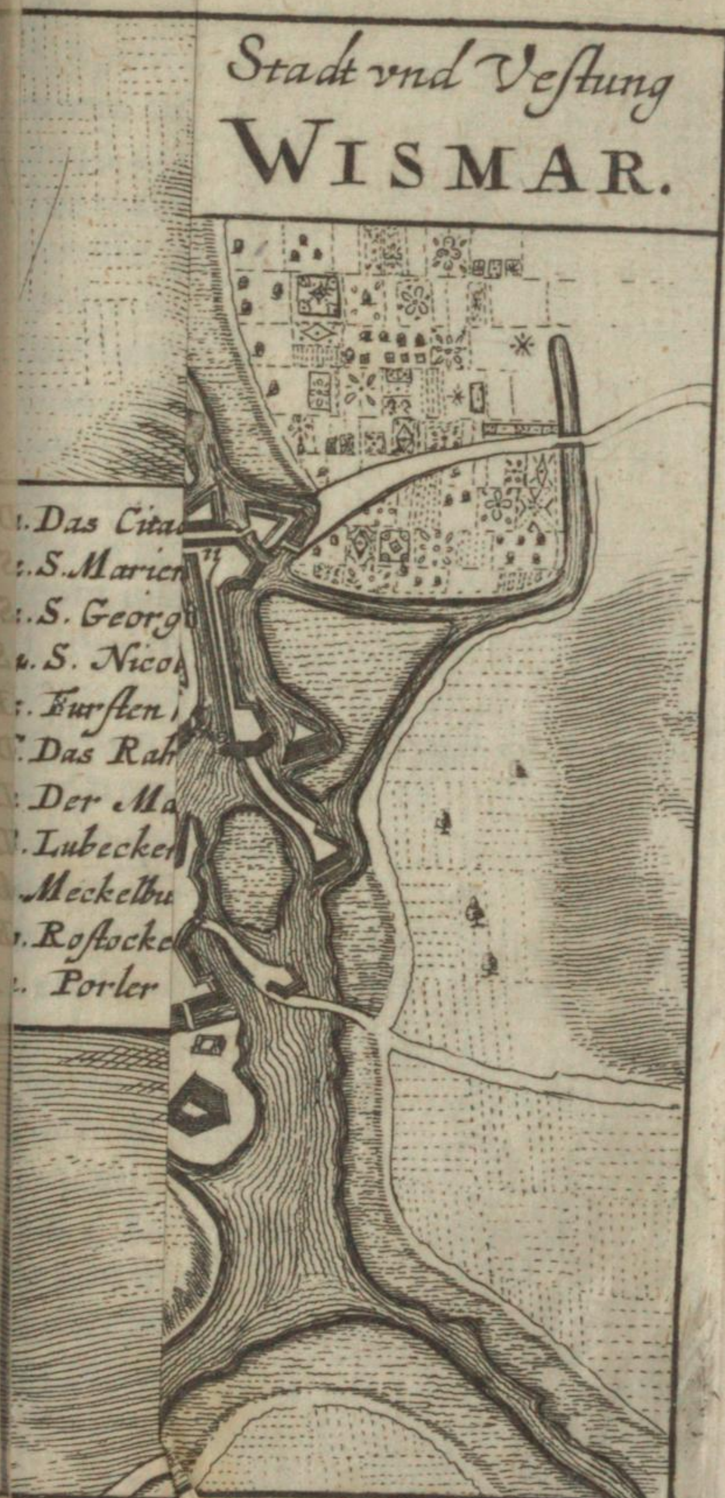
runt inſulamqve Uſedomiam o
cuparunt. Anno demum 16
in Regis Svecorum venit manu,
authore *Cniphuſio*, vigiliarum præ
fecto Generali. Inde a. 1637 r
diit ad Cæſarianos; ſed qvæ a. ſ
qventi 38 iterum à Svecis exp
gnata.

DOMINATUS WISMARIENSIS.

EST in Ducatu Megapolitan
verſus Septentrionem ad litt
maris Baltici in ipſo ſinus receſſ
Wiſmaria. nobilis atqve præclara urbs *W*
maria inter Lubecam atqve Roſt
chium ſita. Hanc Regnum ac R
ges Sveciæ occaſione Tranſactio
nis Oſnabrugenſis & Monaſterien
ſis a. 1648 titulo feudi occuparun
Imperii Romani, cum fortaliti
Walfiſch atqve Præfecturis *Pole*
Neuwenkloſter cum terris utriuſqv
lateris opportuniſſimum comple
ctentis portum, exceptis in Præ
fectura *Pole* qvatuor pagis *Schedorff*
VVettendorff, *Brandenhuſen* & *Wan*

gern,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

gern, qvi ad Hoſpitale pertinent S. Spiritus in urbe Lubeca. *VViſmaria* urbs magnitudine ſpatioſa haud cedit Roſtochio: mœnia ejus maris alluntur fluctibus, qvi acceſſu ſuo atqve receſſu civibus multa accumulant bona: nam & tutiſſimam navibus præbent ſtationem, & ab omnibus tempeſtatibus tuentur firmiſſimè, ne qvid dicam qvod onerarias qvaſcunqve naves pleno cum onere ipſi admoveant urbi. Ædificiorum elegantí ſuperbit ſtructurâ, additiſqve novis hodie munitionibus qvaſvis hoſtium molitiones irridet. Inter Ortum & Meridiem caſtellum habet qvinqve propugnaculis munitum, & foſſa cinctum duplici, præter largiores alias aqvas, qvæ meridiem verſus ac ortum circumfunduntur latius. Templum *B. Virginis* in medio eſt urbis, ſtructuræ & ſplendoris elegantiſſimi. Cancellatum hic miraberis ferrum, Baptiſterium ambiens, vel exinde qvod Diaboli artificio extructum credatur. Nam cum faber ferrarius perficiendum opus in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſe ſuſcepiſſet, ac ſpem jam abje-ciſſet omnem, Diaboli hujus au-xilium imploraſſe dicunt, poſtea ope illius ita abſolviſſe, ut nullu jam artefex ad illius aſſurgat imi-tationem: & ut ut vile appareat funium tamen laqveorumqve in-ſtar nexus ubiqve ſibi impliciti in-ſignis præ ſe ferunt artificii. Ar-cuatum ſub tecto opus ex ligni affabre factum eſt. Obſervabi etiam hic poſt chorum Horolo-gium, qvod cum aliis artificioſi operibus dierum ſimul & menſium oſtendit diſcrimina. Ex turri qva qvaverſũ jucundiſſimus patet pro-ſpectus. Ad Occaſum Templum eſt *S. Georgii* haud procul à Palatio Ducum qvondam Megapolitano-rum. Inde conſpicere licet ampliſ-ſimum forum ad ortum, cum Curia ſplendidiſſimè exſtructâ. In foro medio fons eſt hydraulici operis, aqvam promens dulciſſimam. Foro contiguum eſt Pharmacopolium urbis publicum ut, & Cella vinaria publici inſtituti. Ad vallum proxi-mè, qvod Caſtellũ ab urbe dirimit, Cœnobium eſt Monachorum atri

veſti-

veſtitûs, ut & aliud à Curia verſus Septentrionem non nihil remotum, eorum qvi colorem ſeqvuntur cinereum. Inde Templum eſt *S. Nicolai*, ut & alterum templum Veteris Wiſmariæ: unde non nulli opinantur pagum qvondam fuiſſe. Plateæ vaſtæ & ſpatioſæ, ædes ſuperbæ; at incolis non ad dignitatem tantæ urbis freqvens: hodie tamen Svecis eam tenentibus procul dubio felicior. Ager ubiqve fertiliſſimus, oppidulis, pagis atqve viciniis multis abundat, Wiſmarienſibuſqve qvæcunqve ſunt neceſſaria copioſè ſubminiſtrat. De authore urbis nihil certi aut parum conſtat. Sunt qvi putant *Wiſmarium*, *Alberici* filium: alii populos ex urbe *VVisbuy*, Gotlandiæ metropoli, ortos ſuam hic ſibi poſuiſſe ſedem, ac tum ob ſecuritatem maris, tum ob portus commoditatem, loco nomen impoſuiſſe *VViſmaria*. A. 975 tempore *Ottonis II*, qvo ibi celebravit comitia, pagus tantum fuiſſe, ſed ingens legitur. A. 1238 Comes Swerinenſis *Guntzelus II.* in-

 videns

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

videns ſuas Lubecenſibus fortunas, ex dejecti Mekelenburgi ruderibus eam auxit: & poſtea Dux Mecklenburgicus *Henricus* cognomento *Hieroſolymitanus*, Joannis Theologi filius, civitatis promovit juribus. Ultimò in Hanſeaticum admiſſa fædus, ut, occaſione bellorum, in portum ſuum ſociorum admitterent naves. A. 1262 tota fere conflagravit incendio; ſed poſt ſplendidior ex ſuis aſſurrexit cineribus, lapideis exornata ædibus. A. 1301 *Henricus*, Dux Mecklenburgenſis, ſibi refractariam armatâ manu in ſuum deduxit obſeqvium. A. 1407 hic Faber qvidam Lignarius prægnantem ſuam uxorem diſſecuit ſecuri, & liberis vitâ privatis, tandem ſibi qvoqve ipſi cultro mortem intulit. A. 1409 Cives, remotis priſcis Senatoribus, novum ſibi elegerunt Magiſtratum. Remedium volente Duce, juſſiſqve comparere novis, ubi concurrere cives intellexiſſet, conſcenſo eqvo ex urbe aufugit; reſtituit tamen priſtinum magiſtratum a.
demum

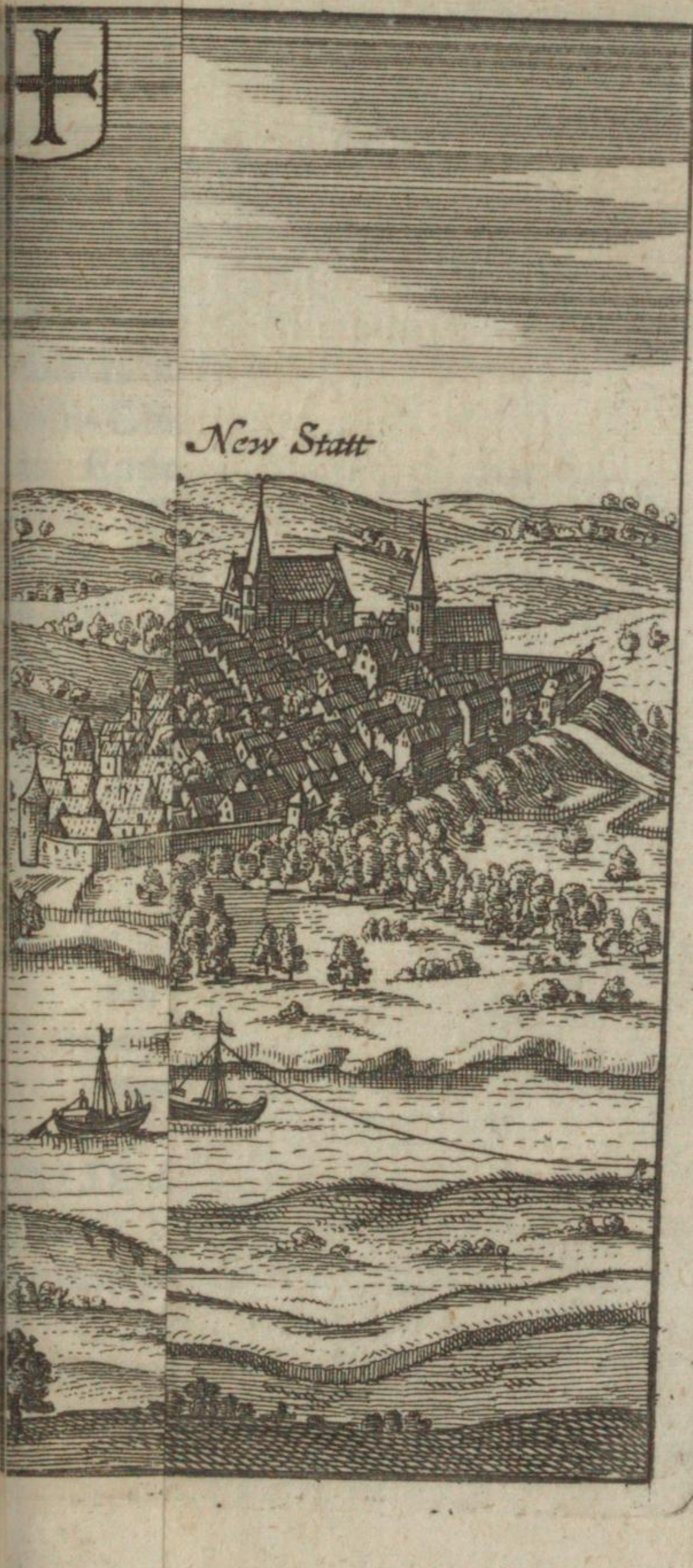
emum 1417, civitatemqve mul-
tavit decem millibus marcarum.
ide a. 1427 Conſulem ſuum
oannem Bantſchavium & *Henricum*
b Haren Senatorem in vincula
onjecerunt; innocenteſqve in fo-
o decollaverunt: ac porro octen-
em adhuc principem ſuum addu-
erunt, qvi ipſorum juſſu novos
anu prehenſos Senatores in ſuis
ollocavit ſoliis, & publicam re-
endæ urbis curam habere juſſit;
d intercedente Imperatore *Sigiſ-*
undo res fuit compoſita a. 1430,
ovuſqve Senatus abdicatus, &
etus reſtitutus, indictaqve civi-
us mulcta. Sunt qvi dicant, in
oro prope fontem in memoriam
nocentis cædis erectum fuiſſe
pidem cum inſcriptione anni
430. A. 1520 qvicunqve prima-
i erant civitatis, tam in, qvàm
xtra Senatum, ſummo Civium
iorum cum incommodo omne
er Ducatum Megapolitanum
oëmerunt frumentum, navibuſ-
ve in peregrinas exportarunt re-
iones: ex ratione cujus mono-
olii poſtea natæ fuerunt qvæcun-

qve in urbe eſſent calamitat
A. 1524 duo Concionatores qv-
rum alter in templo *D. Georgii*, a-
ter in Monaſterio Franciſcanoru
Pontificios abuſus in ſuis carpe
ceperunt concionibus. Dato *Walle-
ſteinio*, Fridlandiæ Duci, Duca
Megapolitano, hæc qvoqve civ-
tas in ejus ceſſit poteſtatem, di-
qve ſub *Caſparo Gramma* gemui
urbem acerrime defendente co-
tra qvemcunqve Svecorum mil-
tem, donec occuparetur ab *Ach-
tio Tottio*, ſummo Svecicæ mil-
tiæ per Megapolim Præfect
a. 1632.

DUCATUS VERDENSIS.

DUcatus Verdenſis inter Bre-
menſem & Luneburgenſe
Ducatus, Comitatumqve Hoy
exiguis clauditur limitibus. Hu-
jus Epiſcopatum primus inſtitu
Carolus M. a. 776 in Saxonia O-
rientali trans Viſurgim in *Konend*
vel, ut alii volunt Bardevici, it
deqv

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

New Statt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

D u
re transit
Episcop
Anglos ,
um a. S
Successio
Scotu
em Scotus
tanis Nor
alis Christ
n Epperk
at, XV.
nde Pap
XXVI. N
pbergam
patos m
XXVIII D
io Colo
t Epitap

Daniel Au
ubi f
Optans
non

XLIX E
llegit B
rgum pr
A. 16
uit, ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

eqve tranſtulit *Verdam*. Primus il-
us Epiſcopus fuit *Svibertus* natio-
: Anglus, alii Friſium volunt:
cum a. 807 deceſſiſſet, ſcribi-
r Succeſſorem habuiſſe *S. Patto-
m*, Scotum. Tertius fuit *Tanco*,
dem Scotus. X. *Erlulphus*, qvem
manis Normannorum cum mul-
s aliis Chriſtianis extinxit crude-
as Eppeckſtorpii. XIV *Adel-
ardus*. XV. *Bruno*, Saxoniæ Dux;
einde Papa Rom. *Gregorius V.*
XXVI. *Nicolaus* qvi arcem Ro-
enbergam, tutiſſimum Epiſ-
opatus munimentum exſtruxit.
XXVIII *Daniel Carmelita*, qvi in
xilio Coloniæ mortuus tale me-
uit Epitaphium:

*Daniel Antiſtes, non curat Clerus
ubi ſtes,
Optans ut valeas, dum modo
non redeas.*

XLIX *Bertholdus*, qvi inſignem
ollegit Bibliothecam & Roten-
urgum profundioribus cinxit foſ-
is. A. 1629 præfuit huic Epiſco-
atui, ut & Oſnabrugenſi *Philip-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

pus, Dux Brunſvicenſis & Lune-
Verda. burgenſis. *Verda* Civitas, olim
Epiſcopatus, jam verò Ducatu,
ſita eſt in dextra *Allera* fluminis ri-
pa, qvam occidentali ſuo attingit
latere, tota à Meridie in Septen-
trionem exporrecta; ad Occaſum
clivis ſepitur ac collibus. Lapideum
murum interjectæ per intervalla
turres reddunt firmiorem; ſed
qvarum antiqvum opus novæ
militiæ molitionibus reſiſtere in-
validum. Duplex eſt, Vetus &
Nova, nullis diſtinctæ muris. In
Nova, Templum eſt Cathedra-
le & *D. Andreæ*: & ad Tem-
plum *D. Nicolai* Domus eſt Epiſ-
copalis. Curia item ad templum
S. Johannis. Non admodum ſpe-
tioſa eſt, nec multas admodum
in anguſtum cogit ambitum;
unde neqve civium ingens fre-
qventia. Fluvius minora tantum
admittit navigia, qvæ in ad-
verſum fluvium eqvis propel-
luntur aut hominibus. Habet
hic Ducatus aliqvot pagos ad
utramqve fluminis ripam, ut &
Inferius Rodenburgum, oppidulum
ac

Leſmonam amnem, atqve a- duo *Huttelhof* & *Ramſolam*: cibus adjunguntur *Ammendorff*, *hurwalden*, *Spickar*, *Beinſelcko*, *ltzen*, *Scuſwinckel*, *Sckarlo*, *alben*, *Neukirch*, *Stellagde*, & *inchhauſen*.

DUCATUS BREMENSIS.

Tractus ille qvi in inferiori Saxonia, à Septentrione clau- tur Oceano Germanico, Albi lvio & Stormariâ, Holſatiæ par- , ab Occaſu Friſia & Comita- Oldenburgenſi, Ferdenſi Epiſ- patu à Meridie atqve Comitatu oyenſi, ut & ab Ortu Ducatu aneburgenſi, Archiepiſcopatus it à Carolo Magno inſtitutus a. 788 uſqve ad a. 1648, qvo er ceſſionem ab Imperio; in jus udi ceſſit & poteſtatem Regni egumqve Svecorum titulo ac ucatus, qvo nomine etiamnum odie gaudet. Nomen habet ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Ducatus Bremenſis. antiqviſſima urbe *Brema*, non obſcurequondam *Phabiranon* dicta Ptolomæo, qvod & ſedes evincit Phabiranorum & affinitas voc. Antiqviſſimos habuit incolas cum vicinis Chaucos, & proximos ſibi Cheruſcos, ex qvibus celeberrimus ille prodiit Arminius, qui *Qvintilium Varum*, Imperatoris Auguſti militiæ per Germaniam præfectum cum tribus Romanis Legionibus ad internecionem delevit. Regio tota humili æqvatur planitie, qvâ freqventes ſubinde paludes piſcoſiſſimis perviæ ſunt fluviis: unde fertilis ager, & paſcua amœniſſima. Sylvæ raræ aut exiguæ; ſed qvarum defectum, qvidqvid ad uſum humanum judicatur neceſſum abunde compenſat rerum omnium copia, qvæ tanta eſt, ut & ſibi habeat ſuperfluam, & remotioribus etiam ſubminiſtret copioſiſſimè. Pecuaria res hic freqventiſſima: nec boum, vaccarum, ovium, porcorum eqvorumqve qvæſtuoſiſſima hic deeſt commoditas, & ſi cujuſcunqve frumenti percupias ſcire copiam, vix ali-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

bi conſpicias majorem. Aër ſalu-
bris omniumqve animantium ge-
neri accommodatiſſimus: qvæ ex
paludibus inopinatæ interdum
ſubſurgunt nebulę in pervia ventis
planitie à vicino mox diſpelluntur
mari. Incolæ corpore validi, ſa-
ni, robuſti: & ſi mores velis, ho-
ſpitales, humani, juxtaqve be-
nevoli ac liberales: omnes adhæc
proclivibus in ſtudia animis & re-
igioni dedidiſſimi, neqve ad bel-
a præliaqve ignavi, in qvibus om-
nibus prudentes ſemper fuerunt
tqve providi, ut ex ſubſeqventi
patebit narratione. *Viſurgis*, qvi *Viſurgis.*
rbis alluit mœnia, in Franconiæ
atus finibus & Thuringiana ſylva,
vam Semanam etiam vocant at-
ve Bacenem, inter Haſſiam pro-
pſus atqve Thuringiam vaſto
actu per Ducatum inde Brunſvi-
enſem, & hanc noſtram latè
anſit regionem, ac tandem ubi-
ve navigantibus in Germanicum
exonerat oceanum: ita ut vel
xinde pateat qvibus beneficio
ijus fluminis & qvam freqventia
icolis eſſe poſſint commercia.

Cæte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Cæterum piſcium omnium ferax ſalmones hic, paſſeres, aſelli ne qvid dicam de aliis commun bus fluviatilibus: ipſi etiam ad ſtium haleces, ad ſtata tempora magnâ copià ac freqventi: neqv etiam eſt qvod dubites de marinis qvos vicinum à ſeptentrione ſub miniſtrat littus. Ad hujus ripa *Brema*, urbs Metropolis, omne ex ſuperioribus provinciis ſola ex cipit merces, ex qvibus tant percipit emolumenta, dum ea in exteras maritimas protrudit re giones, ut mirum non ſit eam hodie in maximo conſpici faſtigio. Habet, præter dictum Viſurgim fluvium, etiam alios non poſtremi nominis, ut *Alrem*, *VVummam*, *Dreptam*, *Lunum*, *Geiſtam*, *Stotelam*, *Bollam*, *Oeſtam*, *Swingam*, *Auwam* & *Eſſam*, piſcoſiſſimos omnes, ac amænitate ſua ad omnium uſum maximè proficuos atqve jucundiſſimos. In præfecturas etiam diſpeſcitur varias, qvarum hic ordo.

Præfecturarum ordo.

Wurden.

VVurden ſ. VVoerden, qvæ qvamvis exiguis limitibus conſpicua ſit; atqve

atqve in meditullio qvodammodo
renoſa ; nihilotamen minus ad
a, qvà Viſurgim & Geſtanæ tan-
it latera, fertiliſſimis abundat
aſcuis: parochias habet tres, &
agos novem. Hanc præfectu-
am Comes qvondam Oldenbur-
enſis, ut & reditus, qvos in fo-
Civitatis Leha habet, Civitati
ro 1800 oppignoravit aureis. A.
407 vetuſta & hæreditaria hæc
acta cum Comitibus renovata &
ivitati in manus tradita, additæ-
ve piſcationes in fluvio *Hunte* ad
ſum uſqve pontem. A. 1414
rveſcente Saxoniæ atqve Weſt-
haliæ Ducum in Bremenſes bello,
agna fuit Wurdenſium in Civi-
tem fides, ut qvorum operâ aper-
t Civium hoſtes *Dido* & *Gerol-*
us cum ſuis captivi in urbem de-
dcti. Eadem qvoqve præſtita a.
171. Gens ſemper bellicoſa, &
Achiepiſcopatui ita ſubjecta, ut
ſmper ferè libera fuerit, qvam-
v interdum debellata, & gravi-
bs ſubinde affecta fuerit animad-
vrſionibus. Arces habet nullas,
nqve fortalitia: & maxima hic
veteris

veteris Germaniæ veſtigia, qvò
maxima qvæqve conſilia omne
habeant inter pocula. Proxim
Hadleria. huic *Hadleria*, ſive *Hadelaria*, qv
priſcis qvondam annexa fuit Fr
ſiis. Gens hic ſuperba, & in ve
ſtium ornatu ita ſe efferens, u
qvas geſtare ſolent ad ſplendo
rem, eaſdem in viliſſimis non de
ponant laboribus: unde freqvens
Nullum in Hadleria deprehendi ruſti
cum. Totus hic diſtrictus olim
pertinuit ad Principes Saxoni
Lauwenburgicos. Hodie in e
Hamburgenſes habent præfectu
ram *Ritzenbuttel* & Arcem ad o
ſtium fluminis Albis cum oppoſit
littori inſula, & ad exitum flumi
nis ſitam, vulgo *Het Nieuwe VVerck*
qvaſi *Novum Opus.* Pars reliqva
cujus caput eſt *Atterndorff*, etiam
nùm Saxonici juris eſt; ita tame
ut parum abſit, qvin ſua gaudea
libertate. Exigua, qvæ ſupereſt
portiuncula in arbitrio eſt Bre
menſium, cujus caput eſt *Nieu*
wenhaus, ad oſtium fluminis Oſtæ
Tritum illius nomen eſt *Het land*
Kedingia *Hadelen.* Huic vicina eſt *Kedingi*
inte

iter Oſtam & Swingam fluvios, vulgo *Keidingerland.* Inde ſuccedit *Altlandia*, ſive *Das Olde Stadeland*, diſtrictuum omnium amæniſſimus, exornatus hortis & pratis jucundiſſimis: porrigitur à Swinga uſqve ad Elſam fluvium, & Buxtehudam oppidum. Primaria illius Civitas eſt *Stada* Swingæ flumini accumbens. Præfectura *VVildshuyſen* à capite ſuo nomen habet Situm ad Huntam fluvium, qvi ſupra oppidulum Huntenburgh, Oſnaburgenſi Epiſcopatu exortus in Dummel lacum illabitur, atqve ex eo ſupra Diepholt oppidulum aliqvot egreſſus alveis eoſdem in unum iterum contrahit, atqve exinde anfractuoſo admodum flexu ad Oldenburgum defluens oppidum tandem ad Enſlietam in Viſurgim deponit. Oppidum *VVildshuyſen* Oldenburgenſium qvondam fuit juris; Vendita poſtea Archiepiſcopis Bremenſibus à *Nicolao*, itidem Archiepiſcopo Bremenſi oppignoratum eſt Epiſcopo Monaſterienſi A. 1429 pro 4200 florenis; ea tamen

Altlandia.

Stada.

Wildshuſen.

men

men lege, ut qvando vellet
pignore eximeret ſolutione. N
dus hic fuit Monaſterienſibus, e
qvo multum damni ſubinde ill
tum eſt Oldenburgenſibus. Su
Huntelo-ſen. hic præterea *Huntelofen* oppidu
non contemnendum ad ejuſde
Cnethem. Huntæ ripam, ut & *Cnethem* a
fluvium Lætum, qvi ex Vecter
emergens territorio Wildeshuſe
ſem percurrit præfecturam & ſ
pra Oldenburgum Huntæ ſe jun
BREMA. git. Seqvitur BREMA, ut o
lim Archiepiſcopatus, ita hodi
Ducatus totius caput atqve m
tropolis, & inter Hanſeaticas c
vitates præcipua, ſita ad Viſurg
ripã dextram; antiqviſſima Chat
corum ſedes, qvibus aut ſucce
ſerunt Saxones, aut nomen ta
tum aſſumptum. Dicebantur etia
Oſtwali, h. e. Saxones Orientale
qvi etiamnum inter Viſurgim hab
tant & Albim, ad differentiam *Weſt*
phalorum, qvi ad occidentem
trans Viſurgim, ſuis hærent in ſe
dibus. Nomen habet, à Ptolo
mæi Φαβιρανῷ; reliqvorum ad nota
tionem vocis alluſiones abludunt
verita

etate, in qvibus nunc non mo-
Urbs vetus ita priſcis & no-
recens munitionibus munita,
omnes hoſtium impetus aut
ari, aut penitus eludere poſ-
Additum haud multis retro
is novum urbis ad oppoſitam
m augmentum, ac validiſſi-
ornatum ad tutelam muni-
tis totum fluminis defluxum
atiſſimè defendit. Habuit hoc
ium a. 1623 & finem paulo
ad octo uſqve præpugnacula
duabus portis per qvas omni-
patet aditus. Initio ædibus
us, nunc incremento civium
ventius. Utraqve ripa arti-
ſiſſimo jungitur ponte, addi-
molis qvæ omnibus ſufficiunt
bus. Ad frontiſpicia pontis in
o opere munitiſſima conſpici-
turris *die Braut*, *Sponſa*, dicta.
oppoſitam ripam, in priſco o-
, verſus occaſum nobilis illa
itur rota, qvæ hauſtam ex
rgi aqvam in varias civium æ-
, per ſubterraneos tuborum
ales, miro artificio optatum
peditat liqvorem: &, qvod
mirêre
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

mirêre magis, ſingulis horar
ſpatiis decies millia exhauſta ab
miniſtrat urbi dolia; ſed nec
ſunt & aliis putei, qvamvis co
qvendæ cerviſiæ minus ido
Ædificia pleraqve ex lapide
cocto qvam vivo, qvi ex mont
exciduntur lapidicinis, qvæ
mnia pulcherrimè decoctis te
guntur imbricibus, qvod n
li neminiqve liceat uſtibili
domos tegere materiâ, cum
nibus idem ſit animus com
nibus operis commune arcere in
cendium. Multum item faci
ornatum, qvod æqvabili pla
ei interſtitio omnes ſaxis ſtr
ſint plateæ, exceptis illis qvæ
Cathedrale ſunt templum.
Veterem, qvam dicunt, Urb
prçter eam qvç ad urbem admi
patet aditus qvinqve portis:
rum Orientalis, præter turrim
teriorem, exterius validum et
habet præpugnaculum, cui p
ximè cornutum militare vici
eſt opus. Hinc *Gregum* ſeqvi
Porta, cujus inſcriptio:

Brem

Bremæ, ut ſis ſoſpes, ſic fortior
hoſpite hoſpes.

Seqvuntur mox aliæ, ut *Anſ-*
rii, qvam exſtruxit *Hartwicus* in
emoriam S. Anſgarii Epiſcopi
emenſis a. 1182, ut & Dovana
ephani, & aliæ. Si nume-
s propugnacula, multa ſunt,
his adhuc plura intra triennium
ldita, adeo munita ut paucos in-
a annos noviſſimam ante Wran-
elii obſidionem partis illius fa-
em totam immutatam dixeris.
rbem veterem multa priſca ex-
rnant templa, ut *Stephani* ad
ccidentem, & in urbis ferè angu-
, ad dictam à ſe portam, ele-
ans & undiqve luci pervia: qvon-
am in ſuburbio fuit, cum ſuo
anonicorum cætu, qvò & Wil-
hadi tranſlatum collegium, ab
dalberone Archiepiſcopo ut &
arvum *S. Nicolai* fanum ubi
unc pauperes recipiuntur vi-
uæ. *S Jacobi*, *S. Angarii*, primis
remenſium Epiſcoporum, ab
. 1182, cui *Hartvicus II*, Archie-
piſcopus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

piſcopus Bremenſis Canonico
adjecerat Collegium, atqve i
ſepulturam ſuam habere perh
tur. Multa in hoc templo e
phia, & candelabra perpul
in coronæ ſpeciem accommod
nec ſvavius ullibi muſicum q
hic organum. Hujus turri
fulmine periiſſe dicitur a. 1
ſed qvæ reſtaurata eſt a. 1160.
& templum *S. Martini* ad dext
Viſurgis ripam prope ponten
vium liberalitate exſtructur
1375: pulchra & hic notabis e
phia. Qvod Cathedrale T
plum eſt D. Petro dicatum ſc
tur. Hoc *Willehadus* a. 788
ſtruxerat ex ligno; at a
poſt 250 novum qvaſi ex
neribus magnificentiſſimè ſ
tarunt *Adelbertus* & *Liemarus*
chiepiſcopi, & vivo totum
ornarunt lapide, ubi ſimu
tiamnum hodie multorum e
coporum conditoria. Hoc
bus primùm ſuperbiebat t
bus, qvarum altera, qvæ
huc exiſtit conſtrui cæpta e
1446; altera a. 1638. 6. Cal. F

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

te primam pomeridianam cum
mpanis omnibus, qvarum de-
m fuit numerus, corruit. Te-
um ejus ad a. 1553 fuit cupre-
n, qvod ex fulmine periit, cui
ſtea ſuffectum plumbeum. A.
130 abrogatis Pontificiorum
ribus, ac mox ann. 1533, &
134 inter Senatum urbis & Ar-
ciepiſcopum *Chriſtophorum* illis
anſactum conditionibus, ut in
athedrali hoc templo ad conci-
lm uſqve generale pontificiæ
bſiſterent ceremoniæ & Augu-
næ Confeſionis admitterentur
ercitia auſpiciis *Friderici* Archie-
ſcopi, poſtea Daniarum Regis.
t & in ſuburbio Xenodochium
m templo *S. Remberti*, ad qvod ſi-
ul nonnulli pertinent pagi: hoc
1547 per obſidionem Bremæ
euſtum, a. 1596 iterum extructum
tandem iterum a. 1523 unà cum
Pauli monaſterio vi metus ho-
lis à Bremenſibus dirutum. Ex
liqvis qvæ in urbe fuerunt Cæ-
obiis, ut S. Catharinæ, muta-
m eſt poſt reformationem in
holam illuſtrem & Gymna-
ſium,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſium, & *S. Johannis* in Xeneo-
chium, in qvo aluntur homin
ſenectute confecti, aut mente ca-
pti, cujus reditibus acceſſêre e-
tiam reditus Xenodochii *S. Georg*
poſtqvam illud incendio deletum
fuit, ut & *S. Gertrudis.* In Dom
S. Eliſabethæ aluntur provectio
ætatis viduæ: in domo autem S.
Nicolai extra matrimonium ali-
qvot viventes puellæ. Orphano-
trophium inſtitutum eſt ex libera-
litate cujuſdam *Tarqvinii de Mo-
tignano*, natione Neapolitani, q
nuncupatus Bremæ vixit, & mor-
tuus eſt a. 1598, ac poſtea acceſ-
ſione donationis civium perfe-
ctum, atqve reditibus auctum.
Domus Nautica fundata eſt a.
1545 ex Nautarum & Mercato-
rum largitionibus, in qva nautæ
Senes, aut qvi per naufragium
pauperes ſunt facti habentur ho-
neſtiſſimè. Eſt & extra urbem Xe-
nodochium *S. Remberti* ab Arche-
piſcopo ejuſdem nominis funda-
tum, in qvo ſenes utriuſqve ſexus
nutriuntur. Nec negligendum
Ergaſterium profligatæ juventutis

bi ab otio & prodigalitate ad me-
iorem reducuntur frugem, vul-
o *Zughthauſſ*; ſed cum hoc ab a.
629 collabi cæpiſſet, inde a. 1644
dem Ampliſſimus Urbis reſtaura-
it Magiſtratus, novamqve inſtau-
avit. Domum aliam in qva ſponta-
ei operarii, tam maſculi qvam fe-
nellę publicis impenſis victum ſibi
værunt, illi exotica ſervis dimi-
uendo ligna, hę ducendo fila aliiſ-
ve puellaribus operibus. Turris
yrii pulveris qvæ a. 1647 cum aliis
am privatis qvam publicis incom-
nodis ac damnis incenſa corruit,
Magiſtratus maximis iterũ reſtau-
avit impenſis a. 1650. Scholæ a.
522 inſtitutæ primus præfuit Re-
tor *Joannes Oldenburgius*, qvi omni-
us bonis litteris, artibus liberali-
us atq; linguis in uſum publicum
eceſſariis prima pulcherrimè po-
uit fundamenta. Huic Scholæ, ex
cto claſſibus conſtanti, poſtea
dditum eſt Illuſtre Gymnaſium, in
vo hactenus Philologia, Philo-
ophia, & tres aliæ ſuperiores fa-
ultates, Medicina, Juriſprudentia
ocentur atqve Theologia, ad

 qvas

qvas audiendas publice & priva-
tim diſcendas ex remotioribus e-
tiam regionibus freqventiſſima
confluit juventus. Hujus diſcipu-
li fuerunt *Euricius Cordus*, *Joachi-*
mus Meiſterus, *Joannes Molanus*,
Nathan Chytræus, *Chriſtophorus*
Pezelius, *Urbanus Pierius*, *Joannes*
Eſychius, *Matthias Martinius*, *Jo-*
annes Lampadius, *Henricus Bu-*
ningius, *Henricus Iſſelburgius*, *Lu-*
dovicus Crocius, *Conradus Bergius*,
Joannes Compachius, *Gerhardus a*
Neufvillius, *Juſtus Reiffenbergius*,
Joannes & Balthaſar Willius, *Joan-*
nes Coccejus, *Hermannus Hildebrand*,
Joannes Teſmarus, *Reinoldus Adami*,
Principis Januſii Radzivilii in Li-
thuania moderator, *Michaël We-*
phardus, Academiæ Gelro-Zutpha-
niæ Profeſſor Theologiæ, ut & e-
tiam incomparabilis Juridicę facul-
tatis ibidem primarius Profeſſor
Dn. Arnoldus Schône J.U. Doctor &
Collega meus, ne qvid dicam e
aliis. Addita nuper etiam inſignis
Bibliotheca tam manu, qvam
typis præclara, cui ab a. 1647 (...
verſæ urnæ cum combuſtis acc...
sé...

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſêre oſſibus, cineribuſqve, nuper in Bremenſi præfecturâ *Behderckes* repertæ inter Tumulos & monumenta Chaucorum, cum variis antiqvis ferramentis. Forum, Curia, Armamentarium, Domus Mercatoria, Burſa, Granarium, Cella urbis Vinaria, & qvæ alia publica ſunt ædificia ampliſſimæ ſunt ſtructuræ. Forum muro cinctum. Curia ſui initium refert ad a. 1405, exterior ejus facies ſtatuas exhibet Imperatoris, Electorum, ut & priſci qvondam ſæculi ſapientum, Platonis, Ariſtotelis, Ciceronis, aliorumqve ex lapide. Sub Curia Cella Vinaria omnis generis vina pro exiguo promit pretio. Ante Curiam poſitæ in qvincuncem tiliæ ambulacra præbent jucundiſſima, in qvibus ad Ortum Imperatoris *Caroli Magni* lapidea ſeſe exponit ſtatua, cum imperialibus ſupra caput inſignibus. Mercatoria Domus, ex vivo cæpit lapide a. 1537 pulcherrimis tricliniis exornata, atqve conclavibus. In altero lateris illius angulorum locus eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Prangher, in qvo malefici public notantur infamia, in altero ſtatu eſt Rolandini dextra gladium te nentis, & ſiniſtra ſcutum, in qv conſpicua eſt Aqvila. Signum e libertatis, & conceſſæ huic Urb à *Carolo Magno* immunitatis qvam ſeqvens ſcuti teſtatur in ſcriptio.

Vryheit/ die ich yn open-
bahr/
De Carll/ und männig
Forſt vorwahr.
Deeſer ſtadtt gegewen hatt.
Des danckett Gode/ is
min Rath.

Ad Occidentalem fori plagam ſplendidiſſima itidem cernuntu ædificia, ex qvibus publica ſunt Pharmacopæa urbis, Domus Ve ctigalium, Taberna Vinaria pu blica, in qva Magiſtratus nomin venale eſt vinum in recreationem potiorum civium, ex ritu & mo re Saxonicarum & Weſtphalica carum civitatum. Armamenta

rium

rium urbis omni belli apparatu in-
ſtructiſſimum ad paſtoralem habe-
tur portam, Granariorum alte-
rum eſt ad templum S. Stephani,
alterum ad S. Martini, qvibus
Tribuum ſingularum peculiaria
accedunt horrea, ex qvibus in ſuos
dimetiuntur uſus: ubi ſimul me-
morabile, qvod piſtoribus qvo-
qve ſingulis ex publica præſcribi-
tur lege qvantam qviſqve frumen-
ti præſto teneatur habere copiam.
Eadem ſimul habetur & Salis, &
carbonum foſſilium, ne urbs ali-
qvando, urgente neceſſitate cu-
juſcunqve rei laboret penuria.
Habet & ſuburbia duo *Am ſtein thor*, & *Vth Bremen*, utrumqve à
ſeptingentis habitatum familiis.
Sed nec prætereundus hic locus,
qvi in veteri eſt civitate, ad dex-
tram Viſurgis ripam, inter S.
Martini templum & dictum jam
Granarium, ſpatioſus lapidibuſ-
qve ſtratus, vulgo *Slacht*, in qvo
& merces ex navibus deponuntur,
& ex qvo itidem in naves de-
feruntur. Civitas Hanſeatici fæ-
deris tertium ſeſſionis locum obti-

net, ſeqvuta Coloniam, qva
proximè ſeqvitur Lubecam in or
dine primam. Inſigne Urbis eſt
Argentea clavis in rubra area. *Ca
rolus V.* Bremenſibus jus cudendæ
conceſſit pecuniæ cum imprimen
da etiam Aqvila inter recepta ſib
inſignia. Cives benigni, libera
les & hoſpitales: in peregrino
humani, in parandis facultatibu
induſtrii & laborioſi. Mercatur
hic habetur freqventior & coctu
ra Cerviſiæ: agricultura rarior
Civitas adeo populoſa ut nulli pe
regrino liceat ſuis hic fortunis lo
care ſedem ſine publica Magiſtra
tus authoritate, aut ullam exer
cere negotiationem priuſqvam
jura compararit civitatis, atqv
eidem jurejurando ſe obſtrinxe
rit: ad qvod tamen juramentum
nullus admittitur peregrinus, niſi
prius in præſentia duorum ſpon
ſorum civium juraverit, ſe inte
græ vitæ ſtudioſum ab omnibu
abhorrere ſeditionibus, nec cui
qvam mancipii jure obſtrictum eſ
ſe: & ſi qvis forte civis mancipio
alicui obſtrictus fuiſſet, poſt de
curſum

curſum unius anni à data civitate, pleniſſima tamen conceditur libertas, jure privilegii à *Carolo Magno* Bremenſibus conceſſi, & à *Friderico I.* a. 1186 confirmati. Incolæ ſunt aut ſenatus, aut Eruditi, ſive Eccleſiaſtici, ſive Politici, Patricii, Mercatores, atqve Opifices. Mercatores in ſuas ſocietates diviſi ſuos habent Seniores; Opifices in ſuas diſtincti tribus aut ſuis ſubſunt præſidibus, aut à Senatu ad id delectis, qvibus adjunguntur Tribuni, qvorum qviſqve & Senatui & Tribui ſuæ juramento ſe obligat fidelitatis. Interim ſingulæ tribus præter impoſita à Magiſtratu onera, certum ſclopetariorum numerum, tempore bellicæ neceſſitatis, ad urbis defenſionem ſubminiſtrare tenentur. Regiminis politici primùm adminiſtratio fuit penes ipſum Imperatorem ad uſqve *Ottonem I*, qvi urbem per ſuos regebant Proconſules: intercedente inde *Adeldago* Archiepiſcopo in Conſulum venit arbitrium a. 1307. Poſtea cum potentiores ad Oligarchiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

aſpirarent, multæ ex veteribus familiis à recentioribus cum conjugibus ejectæ ſunt atqve liberi, imperatumqve ne imperantium numerus ultra triginta ac tres aſſurgeret perſonas, ac præterea ut in defuncti locum ex eadem ſubrogaretur parochia, in qva aliqvis mortuus eſſet, & non ex aliâ. Sed hanc legem mox ſuſtulit *Bulla* Pontificis *Bonifacii* a. 139, data poteſtate ut ſine parochiarum delectu qviſqve eligeretur digniſſimus. A. 1426 per ſeditionem Senatus ejectus novuſqve creatus, ſed qvi mox per Principum interceſſionem iterum remotus. A. 1530 recrudeſcente ſeditione cives CIV Viros elegerant, ſed qvi a. 1534 iterum remoti, ac priſca regiminis forma reſtituta: cautumqve ſerio ne privata agitarentur conventicula, nec in tribubus qvicqvam ageretur, qvam qvod concerneret opificia, nec tribus ipſis inſcio convenirent Magiſtratu. Senatus qvatuor conſtat Conſulibus ac Senatoribus 24; ita ut ſingulo Conſuli ſex adſint Senatores,

cum

cum qvibus diviſæ in qvatuor partes Civitatis partem qvartam adminiſtrat. Inter hos Conſules & Senatores omnia Civitatis diſpertiuntur munera. Ex Conſulibus, qvibus Magiſtratus eſt ad vitam, duo ſingulis præſunt annis, diviſo in ſemeſtre anno, ita ut primo ſemeſtri unus præſit, ſecundo verò alter. Senatus ipſe à Civibus Sapiens Conſilium vocatur, vulgo *den Weiſen Rath*. In electione ratio habetur doctorum & prudentum exclusá omni gratiâ atqve cognationis favore. Electuri Conſulem aut Senatorem jurant ſe electuros reip. digniſſimum, mox conclave ingreſſi non prius dimittuntur, qvam comprobata omnium electione. Cura vero Ærarii, Armamentarii, Granariorum, Munimentorum, Templorum, Xenodochiorum, aliorumqve redituum publicorum etiam privatis aliis committitur civibus; ſed qvibus plerumqve unus adjungitur ex Senatoribus, ut concreditarum ſibi rerum curam conjunctis gerant operibus, qvi ſingulis
 annis

annis ipſi rationem reddunt Sen
tui, ſed à qvo ad Cæſarem datu
appellatio, aut Cameram Spiren
ſem; ea tamen lege ne litis con
troverſæ ſumma infra ſexcento
Rhenanos ſit aureos, & qvi pro
vocat, datis ſponſoribus jura
mento ſe obliget, ſe appellatio
nis jure in fraudem adverſæ parti
non abuſurum, atqve, ſi contu
maciæ petulantiæqve condemne
tur, qvinqvaginta aureorum mu
ctam Bremenſi ſoluturum Sen
tui, ex privilegio *Caroli V.* E
hic & Inferius Judicium ex tribu
conſtans judicibus, Senatoribu
duobus & Juriſconſulto. Ad ho
deferuntur lites Civiles ducento
rum tantum aureorum, à qvo pro
vocatio ad Superiorem tantum e
Senatum. In hoc Conſilio qvidqvi
controvertitur de plano deciditur
etiam in ipſis feriis. Eſt juxta i
hac Urbe Judicium Cameræ, ub
diſqviritur de injuriis itidem cum
appellatione ad Superiorem Sena
tum. Ultimum judicium eſt Vigi
liarum & Cuſtodiarum, ubi agi
tur de rixis excubantium. Habe
etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

tiam Civitas præter communia &
cripta jura, privata etiam ſua
tatura, qvæ ab a. 1281 conſcri-
ta, poſteaqve aucta & emenda-
a abqve Imperatoribus confirma-
a. Cæterum Gubernamen Civi-
atis ita ſemper Magiſtratui abſo-
utum fuit, ut etiam cum Archie-
iſcopi eſſent, Senatores ſuos e-
egerit citra aſſenſum Archiepiſco-
orum aut diſſenſum, & qvæcun-
qve publica eſſent munera diſtri-
uerit, publica omnia adminiſtra-
verit, & jura Civitatis qvibuſ-
cunqve vellet donaverit: leges &
tatuta tulerit, mutaverit, & ju-
iſdictionalia omnia, tam in civi-
ibus, qvam in criminalibus, co-
gnoſcendo, exeqvendo merum
& mixtum imperium adminiſtran-
do exercuerit: Urbis item muni-
tiones, mænia, valla & foſſas ad
lubitum, ſine ullius alius arbitrio
conſtruxerit, emendaverit: in &
extra civitatem inter ſuos jure col-
lectandi, diribitoria aſſignandi,
delectuſqve agendi, ac ſimilibus
juribus, nullo impediente penitiſ-
ſimè gaudebat; qvæ omnia terri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

torialia jura liberæ Imperialis C
vitatis indubitata poſſunt eſſe a
gumenta. Inſuper qvotqvot oli
fuerunt Archiepiſcopi, Civitate
Bremenſem in ſuam fidem adſtr
cturi ſemper jurabant omni ſtudi
qvamcunqve daturos operam n
qvid detrimenti civium caperen
privilegia, immunitates aut ali
qvæcunqve conſuetudines : n
qvid de aliis dicam Regalibus, u
de Juriſdictione, pacificatione &
protectione viæ Regiæ, & Viſur
gis fluminis ab utriuſqve ripæ par
te ab urbe uſqve ad ipſum in ma
re exitum: jure cudendæ mone
tæ tam aureæ, qvam argenteæ
eiqve inſcribendi Reip. tituli cum
Imperiali Aqvilâ: jure imponen
di ſtapulæ, & qvorumcunqve a
liorum, qvæ non niſi illis compe
tunt civitatibus, qvæ immediat
ſubjectæ ſunt imperio. Item qvod
Senatus & Conſules Bremenſe
à nullo judicari poſſint niſi ab ipſa
Imperatoria Majeſtate, aut Cæ
ſareo Spirenſi judicio. A. tandem
qvoqve 1640 Bremenſes ab Impe
ratore *Ferdinando III.* ad Imperia
lia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ia invitati Comitia ſuos miſerunt Legatos Ratiſponam, qvi inter liberas Imperii Civitates locum ſuum habuerunt & conſeſſum: & in Comitiorum actis a. 1641 expreſſa fit mentio *D. Bethmanni Herdeſiani*, Syndici Bremenſis, qvi dictis interfuit Comitiis, in qvibus & numerus notatur militum, qvos, poſtulante belli neceſſitate Bremenſes Imperiali adjungere debeant exercitui: & a. 1646 Brema, publico Cæſaris diplomate Imperialis dicta Civitas, ſexdecim juſſa eſt ſuſtentare eqvites, atqve pedites triginta & duos, qvorum ſumptus in ſingulos aſſurgebat menſes ad trecentos atqve viginti florenos; qvi tamen ne ab ipſis qvidem Imperatoribus jugiter exigi poſſunt, niſi totius Imperii conſenſu. Dominia ejus cis & trans Viſurgim qvæ Bremenſi Civitati immediate ſubjiciuntur eſt *Vielandia*, ſita nobis eſt cis Viſurgim ad ſiniſtram fluminis ripam, tractum ſuum habens totum inter Viſurgim & Oeſtum fluvios, circuitu qvinqve ferè milliarium, *Vielandia*

pin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

pinguiſſimæ glebæ, & fertiliſſ
mis tum agris, tum lætiſſimis pa
cuis freqventata. Parochias com
plectitur tres, & pagos tredecim
in qvibus *Arſten*, *Warthorn*, *Scau*
ſen, *Buren*, & alii. Non ab
ſone judicarem eam dici *Vielan*
diam, qvaſi *pecorum terram*, qvo
abundantiſſimis gaudeat pratis a
lendis pecoribus aptiſſimis. Di
viditur in *Superiorem* & *Inferiorem*
qvorum illa ab urbe Brema remo
tior; hæc autem urbi propior, i
ſiniſtram Ochti ripam tres exci-
piens fluvios *Varrel*, *Delmam*, &
Wels, inqve ipſum tranſmittit Vi
ſurgim. Hæc Regio ſe in fidem
dedit Urbis a. 1313, ea lege, u
ei, qvacunqve urgente occaſio-
ne, præſto eſſet. Ortum verſus,
ſuperato Viſurgi, *Hollerlandia* eſt,
qvæ ad ortum Wummæ fluvii ſini-
ſtrum tangit latus. Hæc aliqvan-
tulum priori major eſt, & nonnul-
lis inter monticulos ſylvulis amæ-
nior, in qvibus agri ad omnis
generis frumenta cultiſſimi. Pa-
rochias habet tres, & pagos tan-
tum qvinqve ſed populoſiſſimos;
in

Holler-landia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

n qvibus *Oſterholt*, *Ravena*, *Elen.* &c. *Blocklandia* cum juriſdi- *Blocklandia.*
ctione *Borchfeldia*, qvarum illa ſiniſtram fluminis majoris Wummæ
oram tangit, hæc utroqve fluvio
Wummæ majore & minore clauditur: utraqve piſcibus dives,
qvorum uberrimam piſcationem
n incolas prædicti conferunt fluvii. Armenta itidem hic in paſcuis copioſa, & alia qvæ concerrunt ad victum. *Weerderlandia*, *Weerderlandia.*
nter Viſurgim & Leſmonam,
qvamvis paſſim ſabuloſa & arenoſis interſpergatur ſpatiolis, egregios tamen alicubi reperias locos
uberrimis ad frumenta agris, &
paſcuis armentis gregibuſqve aptiſſimis. *Blumenthalia* & *Neoclesia*, *Blumenthalia.*
vulgo *Daſſ Gericht Nieuwen kirche*, *Neoclesia.*
dextro Viſurgis adjacent lateri,
qvarum tractus plane lætiſſimi atqve jucundiſſimi: ac *Blumenthalia*, ſane à propria ſui conditione
nomen vel exinde accepiſſe videtur, qvia nuſqvam præfecturarum ipſa rerum parens Natura
plures in unum contulit delicias
aut amænitates profudit, atqve
hic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

hic loci. Nam ab uno latere j- cundiſſimi ſcatent ſaltus & opa paſſim nemora, ab altero pro- xi atqve jucundiſſimi colles cu gratiſſimo proſpectu in receſſus tiam longiſſimos. Eſt etiam Br menſium ditionis *Behderka* præf ctura, ad Hadelariam terram ſit cum arce egregiè munitâ & ſu firmata præſidio. Hæc propriu olim fuit Dominium, ut ex vic no patet municipio *Lehe*, qvc incolis ſemper fuit freqvens bellicoſum. Omnes hæ præfe cturæ ac tractus Bremenſium pa rent Senatoribus, & ab iiſde adminiſtrantur, qvi Droſten a Vooghden, h. e. Satrapæ aut Præ fecti appellantur: horum ſingu jus dicunt; ſed cum appellation ad ſummum Urbis Magiſtratum qvi omnimodam in omnes territo rialem exercet ſuperioritatem at qve juriſdictionem.

Behderka.

HISTORIA.

Phabiranum, unde *Bremam* di ctam diximus jam fuit temporibu *Ptolomæi*, qvi vixit circa a. Chriſt 139. A. 449 proficiſcentibus in Britanniam Angilis Saxonibus

contra

contra Scotos ac Pictos vocatis Brema navigia ſubminiſtravit & qvemcunqve belli apparatum. A. 788 à *Carolo M.* primum accepit Epiſcopum *Wilhadum* Anglum, qvi patriâ harum regionum lingua utebatur. Conſtat tunc muros necdum habuiſſe; eminentiorem tamen cæteris fuiſſe argumento ſunt non *Phabirani* nomen, ſed & ſedes Epiſcopalis, ut & privilegia à Carolo conceſſa qvæ vilioribus locis aut pagis conferri non ſolent. A. 923 eam bis Hunni, Hungari, incendio deleverunt, majus damnum paſſura, niſi Imperator *Henricus Auceps* decimum qvemqve ex agrariis in urbes coëgiſſet, qvas muris cingerent. A. 934 Gubernatoribus juriſdictione abutentibus abiit in Oligarchiam, atqve inde auſpiciis *Adaldagi* Archiepiſcopi, ſuæ reſtituta libertati. A. 1000 muris cingi cæpit ob piratas Danos qvi tum Saxonica vaſtabant littora, & *Bernhardi* Saxoniæ Ducis inſidias, qvi tum Ducatus ſui limites acceſſione vicinarum augebat regionum. Is

nepos

nepos fuit *Hermanni Billingi*, qvem *Otto I.* in Italiam abiturus 965 Saxoniæ Ducem creavera[t.] Ornatum hunc urbis ſeqvuta e[ſt] donatio *Emma*, viduæ *Luderi* C[o]mitis paſcuorum a. 1032, qvæ [Al]tiamnum civium appellantur. [A.] 1035 muri perfecti & ab Archi[e]piſcopis perampla ad occaſum a[d]dita turris. Sub a. 1035 graſſan[tes] in Viſurgi piratas & vicinu[m] populantes agrum ad Leſmona[m] profligati. A. 1042, tota confla[gravit] gravit funditus cum omnibu[s] templis, baſilicis & ornamenti[s.] *Bezelinum* inde reſtauratione[m] molientem mors civibus eripui[t,] qvem ſeqvutus *Adalbertus* Archi[e]piſcopus muros cum dicta dejec[ta] turri, lapideſqve ad reparatione[m] Baſilicæ tranſtulit a. 1043, cæt[e]roqvin homo ambitioſiſſimus; ſe[d] magnæ apud *Henricum III.* Imp[e]ratorem exiſtimationis, adeo [ut] dignus habitus fuerit, qvi educa[tioni] tioni *Henrici IV.* præponeretu[r.] Idem nihilominus tria hic fundav[it] templa, Willehadi, Stephani & S. Pauli. Hunc excepit Archi[e]

piſco

ſcopus *Liemarus*, qvi ſub Pontificatu *Hildebrandi*, poſtea *Gregorii VI*, flagrante bellis Germaniâ contra *Henricum IV.* à Lothario capis eidem urbis judicium temporale, ſive Advocatiam dedit, anumeratis juxta trecentis pro lieratione marcis. Hinc natæ cm Ducibus Saxoniæ lites de hæreditario urbis jure, & ſolicitæ vium exinde contra prætenſum hc jus defenſiones. A. 1096 Bremenſes ſuas qvoqve ſub *Henri-IV*, Duce *Gothofredo Bullionæo*, i ſacram expeditionem copias miſerunt, tantamqve meriti ſunt ratiam, ut maxima qvæqve tulrint privilegia non tutandi tanum Viſurgim, ſed & auri ac riis operis in veſtitu, qvi hos Eqveſtris eſt dignitatis, cum ypeo Rulandi & inſignibus imerii. A. 1138 Occupata fuit ab *lberto* principe Anhaltino ſuaſu *onradi* Imperatoris, qvi ferre on poterat *Henricum Superbum* avarum duos tenere Electoatus: atqve inde ab ejus hoibus Rudolpho Comite & Fri-
derico

derico Palatino expugnata fu-
atqve depopulata. A. 1147 ubi
reſpiraſſet, authoritate Impe-
ratoris *Cunradi*, inſtructa claſſe,
cum ſuis Saxonibus & Weſtpha-
lis, cum in Galliciam appuliſſent
Saracenos *Ulyſſibona* ejecerunt,
& reſtituerunt Chriſtianis, un-
de etiamnum illis eadem
vibus commerciorum jura.
1158 ad Dunæ, in Livonia, ap-
pulere fluvium: Chriſtianiſmum
propagarunt, Rigam fundarunt,
& inſtituerunt Epiſcopatum.
1164 Ab *Henrico Leone*, Hen-
ci Bavariæ Ducis filio, neqvi-
qvam contra moliente *Chriſtia-*
Oldeburgico, urbs expugnata
atqve direpta; tranſactum ta-
men negotium interventu *Ha-*
vici Archiepiſcopi, & redemtio-
ne mille drachmarum argenti.
A. 1168 *Fridericus Barbaroſſa* da-
ta à Carolo M. privilegia confir-
mavit: Henricum in exilium
pepulit, Hartvicumqve Archie-
piſcopum ejecit, donec ab Im-
peratore reſtitueretur a. 118
A. 1188 in Livoniam deducta

Meini-

nardus, Canonicus Segeber-
genſis, qvi poſtea Livonum à
ntifice confirmatus eſt Epiſ-
pus. Itum inde cum Lubecen-
bus in Syriam, ubi expugna-
Ptolemaide, novus Teutho-
nius datus Ordo, qvi ſub præ-
tu reformandi gentiliſmum,
gnam Livoniæ occuparunt par-
, ut & totam inde Boruſ-
m. Ordinis hujus primus fuit
ricus VValbode, qvem ſeqvu-
eſt *Otto von Karpen* Nobi-
& civis Bremenſis. A. 1198
em fundarunt Rigam auſpi- *Riga fun-data.*
Alberti Epiſcopi Livonienſis,
Bremâ ortus ſimul Rigenſis
iſcopi nomen tulit, & Ri-
ipſa Bremenſis civitatis in-
nia ſuſcepit. A. 1208 cum
nium rem urgerent Wolde-
ri, Ducis Sleſvicenſis contra
hardum de Lippia, Oſnabru-
nſem Epiſcopum eccleſiaſtico
jecti interdicto donec ad au-
ritatem Pontificis ſeqvuti Ger-
rdum eſſent, atqve ei ſublatis
aſſent manibus; qvod tamen
ſtea Archiepiſcopus publico
ſuo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſuo civitati cavit diplomate, e
qvidqvam exinde civibus præju
cii futurum ; ſed cum poſtea G
hardus telonia in Viſurgi B
menſibus eripere moliretur,
qve id injecta flumini catena
vibus tranſitum prohibere vel
Bremenſes roboratâ ſervis pr
dictam diſcidere catenam &
luti rei benè geſtæ ſecum ab
lêre trophæum. Conſpicatus
de navem hac lege pacem conc
ſit Bremenſibus, ut arx ab
chiepiſcopo recens in id inſtru
Bremenſium cederet ditioni : c
poſtea diruta, etiam à Bremen
bus admiſit, qvæ hodie *Lang*
del dicitur in locum prioris *A*
Seqvuta inde teloniorum omni
immunitas per univerſam diœc
ſim, qvæ & ann. 1328 & 14
repetita & confirmata. Con
cto cum Stedingis bello terti
prædæ tulit partem, cum Old
burgenſem prius Comitem in a
cecidiſſent. Inde a. 1235 bell
cum Ottone, Henrici Leonis
Guilielmo filio nepote ; ſed q
facile poſtea redemptum diſſi

a. 12

1236. A. mox 1243 nova inſti-
ita pactio cum Comitibus Ol-
enburgenſibus, ne ſe invitis qvę-
inqve Viſurgi imponerentur for-
litia, & in toto ſuo Comitatu à
loniis eſſent liberi: urgente ne-
eſſitate de auxiliis eſſent certi, &
qvid intercederet controverſiæ
l amica tranſactione ſopiretur,
vod poſtea etiam ſubinde reno-
atum ann. 1257, 61, 1403
408 & 1461. A. 1252. Wilhel-
nus, Hollandiæ Comes privile-
ia confirmavit ab Henrico V. da-
a. A. 1258 incendio conſumpta,
c cum Hildebaldo hac lege ſopi-
um diſſidium, ut Chariſſimi di-
erentur filii, nec ullæ ripis impo-
erentur arces. A. 1275 expila-
æ ædes Archiepiſcopi ob vulnera-
um aurifabrum; pax redempta
onfeſſione culpæ. A. 1285 in-
endio vexata urbs, & ann. 1291
c 1297 jus acqviſivit piſcandi in
Ochtmunda *Ericus*, Rex Nor-
vegiæ inter familiariſſimos Regni
ſſumpſit a. 1294. Conventum
tiam cum Giſelberto Archiepiſ-
copo a. 1301 ut Civitas jure ſuo
libere

libere uteretur, nec qvaſcunq;
in diæceſi pateretur arces. A. 13
Stephaniana parochia muro c
cumdata. Cauſam facit diſco
dia civium, qvam ſeqvuta fuit t
tius civitatis inde accuratior m
nitio. A. 1316 Wurda ab Olde
burgenſibus Urbi oppignora
pro 1800 aureis. A. 1344 Par
chia Martiniana tota prope ign
conſumpta, & anno ſeqven
cum Oldenburgum à Duce ſu
privilegiis donata eſſet, eoru
cuſtodia Bremenſibus commiſſa
& teloniorum remiſſio urbi con
ceſſa. A. 1351. peſtilentia per to
tum ferè orbem graſſata Brema
ex potiorib. 6766 extinxit, qvibu
non adnumerantur ex vulgo 1359
A. 1361 Bremenſes cum aliis Han
ſeaticis juncti civitatibus ac Sve
ciæ Norwegiæqve Regi *Waldema*
ro ſe oppoſuerunt Dano, & inſi
gne laudis tulerunt præconium.
A. 1369 magnæ cum Brunſvicen
ſium Duce ac ſeditioſis civibus diſ
cordiæ, qvibus finem non niſ
qvorundam fecit pæna. A. 138
Haſonem Nuſenem piratam ultimo
ſuſtu

ſtulerunt ſupplicio, ejuſqve ter-
torium *Lubbe Onecken* Friſio poſt
ræſtitum fidelitatis juramentum
onceſſerunt. A. 1386 *Elm, Lith* &
unenberg urbis evaſerunt vaſalli.
. 1400 Butiadingenſes Friſios ob
trocinia vicerunt & ſubegerunt.
. 1307 Chriſtianum Oldenbur-
um, qvod Butiadingenſibus o-
em tuliſſet, commiſſo ſupera-
unt prælio, captumqve Bremam
dduxerunt, & a. 1420 Sigiſmun-
us Imperator Butiadingenſis tra-
tus adminiſtrationem Bremenſi-
us ceſſit. A. 1426 Bellum fuit
um Friſiis, captum ſuum Ar-
hiepiſcopum *Nicolaum* ex ho-
tium eripuerunt manibus. A.
429 tantus fuit calor, ut feſto
Nicolai arbores iterum floruerint,
qvem ſeqvuta gravis peſtis. A.
433 *Sigiſmundus* Imperator Bre-
nenſibus aqva interdixit & ig-
ne, qvod Conſulem ſuum inno-
centem ſupplicio affeciſſent: res
compoſita ſolutione pecuniæ de-
functi hæredibus. A. 1442 Con-
tentio fuit cum Philippo Burgun-
diæ Duce, qvod halecum turbaſ-

 ſet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſet piſcationem; ſed reconcil
a. 1446. Cum a. 1475 *Carolus*
dax obſideret Noveſium, Brem
ſes auſpiciis *Friderici III* Imp.
obſeſſis miſerunt auxilia duce
nero à Berſen, Senatore ſuo, u
altera occaſione cum Impera
filium ſuum Maximilianum à B
genſibus in Flandria captivum
beraturus eſſet. A. 1522 *Henr*
Zutphanienſis, Monachus Ord.
Auguſt. Vir latinè, Græcè & l
braicè doctus, Bremæ contra p
tificiam religionem primus ace
mè concionatus eſt, qvem pro
mè ſeqvuti ſunt *Jacobus Prob*
Antverpienſis, & *Jacobus Tim*
nus Amſtelodamenſis. A. 15
Miſſa in omnibus templis, excep
Cathedrali, abrogata, ex q
tandem etiam ultimò excluſa
1532. Brema item inter civi
tes prima fuit qvæ Luthero ſu
petias tulit; ſed à qvo poſtea
ſcivit a. 1561 ad Calvinianos. In
dit interim memoranda hic Viſ
gis per utramqve ripam inund
tio, qvam inde a. 1539 deplora
da ſeqvuta fuit peſtis. A. 15

q

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

vidam *Barkthaſar* Dominus in E-ens, Stedeſdorff & Witmond iverſis piraticis Bremenſium de-rędatus naves novæ civibus hoſti-tati occaſionem præbuit. Nam atim atqve à Spirenſi damnatus uit judicio, aſſumptis in ſocieta-em Principibus atqve Civitatibus, vibus mandata fuerat exeqvutio, rcem Eſens cum toto territorio i in poteſtatem redegerunt, qvam oſtea rogatu *Philippi* Haſſiæ andgravii, in feudum conceſsê-e Comiti *Joanni Redberga.* Hanc ltimò Bremenſes a. 1554, poſt econciliationem, cum aliis do-niniis in manus tranſtulêre *Ca-li V*, qvi iiſdem Redbergenſi-us Comitibus, ut & eorum ucceſſoribus, Orientalis Fri-æ Comitibus perpetuo poſſiden-am jure largitus eſt. Natis nde cum *Carolo V* diſſidiis a. 547 juſſu Imperatoris obſidio-e urbs cincta fuit ab *Erico* Brunſ-icenſi & Luneburgenſi Duce, t *Chriſtophoro à Winsbergh*; ſed vam obſidionem facile ſolvit a-nicus Confœderatorum exerci-

tus, auſpiciis *Alberti* Mansfel
Comitis, & *Wilhelmi Tomshi*
qvi pertæſi qvadrimeſtrem civi
obſeſſorum calamitatem, i
Luneburgenſem Ducatum im
tum fecerant: qvem conat
præventurus Dux Luneburgen
obſidionem ſolvit, inqve Dr
kenburgii vicinia, haud proc
Viadro, obviam progreſſus c
ſuſqve in Hamburgenſium inc
manus, Bremenſes victoriæ p
mium tulerunt, omnem *Erici* b
li apparatum, impedimenta it
omnia, cum bellicis octodecim t
mentis. A. 1555. ingentes natæ f
runt de Religione controverſię
ter *D. Albertum Hardenbergh* &
teros urbis concionatores atq;
ficultates, adeoqve periculoſæ
qve moleſtæ ut a. 1560 ex vigi
& octo Senatoribus, Senatum c
ſtituentibus, viginti duo ſpo
ex urbe exceſſerint, & ſex t
tum in urbe remanſerint. A. in
1563 cum urbs ex communic
Hanſeatici fæderis ejecta eſſ
Imperator *Ferdinandus* qvod in
diſſidentes de judice conven

on poſſet, litis controverſiam
d ſe revocavit, ac multas tandem
er ambages ſuam in civium favo-
m dixit ſententiam. A. 1564
omus Theutonicæ Mariæ cum
nnibus bonis hactenus poſſeſſis
dominium venit civitatis. A.
566 graviſſima epidemica per
bem inter cives ſæviit lues, &
is illa controverſia, qvæ inter
cedentes ab urbe & tumultuan-
em intus civem ob religionem
xtiterat apud *Maximiliani* Impe-
atoris ſopita Commiſſarios, &
ommuni Electorum decreto
ommendata. A. 1567, *Anto-
ius* Comes Oldenburgicus ad ri-
am Viſurgis cum in Dedeſtor-
ienſi Wurdæ parochia novum
oliretur munimentum Impera-
or, interventu Bremenſium, il-
ud prohibuit. A. 1575 compoſi-
a cum Wurſatis de ceſpitibus fo-
iendis controverſiâ, datis & ac-
eptis utrinqve cladibus ac dam-
is. A. 1576 Inteſtinum de reli-
gione diſſidium iterum recruduit;
ed qvod invitis nonnullis Hanſea-
icis civitatibus amicè compoſi-
 tum
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

tum eſt in aulâ Cæſaris; & urge-
te Revalienſes Moſcho, jamq
penè fatiſcentibus pyrium ſubm
ſit pulverem, & alia qvæ ad d
fénſionem facerent. A. 1577 Cu
Stephanus Poloniæ Rex bellu
moliretur in Gedanenſes, eaqv
res totum maris commercium a
qve navigationes per mare Balth
cum turbatura videretur, vocar
te *Friderico* Rege Daniarum Ha
ſeaticas Civitates in ſocietate
Segebergam inter convocatas, ſo
fuêre Bremenſes, qvi conſiliis diff
cultatem citius, qvam armis ex
pediri poſſe judicarunt. A. 158
natam de finibus controverſia
inter Lubecenſes & Hamburgen
ſes interventu Imperatoriæ Maje
ſtatis in ſe ſuſceperunt Bremen
ſes & Brunſvicenſes. A: 1598 No
vum cum Wurſatis diſſidium; ſe
qvod iterum Bremenſium compo
ſuit prudentia. A. 1599 *Franciſ*
cus Mendoza, Amirallius Arago
num, ubi cum Hiſpanico exer
citu in vicinum Weſtphalorum ir
ruiſſet agrum, ac cuncta incen
diis fatigaret atqve populationi-
bus,

us, ita ut jam ipſi imminere vi-
eretur Saxoniæ, cum Archiepiſ-
opus cum *Henrico Julio* & *Erneſto*,
runſvicenſibus & Luneburgenſi-
us Ducibus tentaret fædus, non
rius eſt ſortitus eventum, qvam in
Bremenſis conſenſiſſet civitas,
Principes ipſi de reciprocatio-
e auxiliorum per litteras ſatis ab-
nde caviſſent. A. 1600 Diſſi-
entibus inter ſe Duce & civitate
runſvicenſi, ac jam jam de cor-
piendis ipſis cogitaretur armis,
um Imperatoria Majeſtas ad pu-
licam omnia tranqvillitatem per
anſeaticarum Civitatum dele-
atos dirigeret, in his maxime
dhibiti ſunt, qvamvis tum tempo-
s re infectâ, Bremenſes. A. 1601
oſtulante Imperatore ut, urgen-
e Turcici belli neceſſitate, pro
ucenties mille imperialibus ali-
vando ſolvendis Civitas fidem
uam interponeret, ex propria
beralitate non exiguam pecuniæ
ummam expoſuit, novumqve ur-
i adjecit propugnaculum ad Ste-
hani etiamnùm portam ſitũ. Me-
morabilis hic ſimul fuit conventus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

inſtitutus ab *Eliſabetha* Angliæ Re-
gina, & *Chriſtiano IV* Daniarum
Rege, in qvo componerentur qvæ-
cunqve intercedebant de grava-
minibus negotiatorum Anglorum
ad Hanzeaticas confluentium ci-
vitates, cum an. 1564 exclude-
rentur Belgio, ac illis paſſim jam
inundaret qvaſi Embda, Ham-
burgum & Stada, qvæ omnes
peregrinorum horum ægre fere-
bant confluxum; qvamvis brevi
poſt ob inſperatum Reginæ obi-
tum tandem evanuerit irritus.
1611 multa hic graſſata lues ali-
qvot hominum abſtulit millia,
a. 1624 diverſa fulmen loca teti-
git, atqve in iis maximè ad orienta-
lem portam qvadratæ formæ tur-
rim pyrio pulvere refertiſſimam,
cujus pars ſumma ipſo citius diſſi-
liit momento: inexpectatus inde
ictus qvingenta ædibus detraxit
tecta, confractiſqve ut plurimis
feneſtris qvam plurimos peremit.
Miraberis hic ſeptem ſimul in tur-
ri eadem captivos evaſiſſe incolu-
mes. A. 1627 Peſtis hic iterum
gravis, ut qvæ ex vario undiqve
gen-

ntium per bella concurſu ad de-
es hominum ſuſtulit millia. Se-
utus illam Cæſareus exercitus
ctu *Morgani* Generalis, à qvo
ollerlandia & Werderlandia
iſerrimè vaſtatæ. Natum inde
unimentum *Ter Burgh*, qvod
erum a. 1631 occupatum & de-
ctum. A. 1638 minor Cathedra-
s templi turris corruit. A. 1638
Iolſatiæ Dux & Archiepiſcopus
remenſis Lutheranæ religionis
xercitium in templum introduxit
Cathedrale, ſive D. Petri. Cui
um Senatus Bremenſis ſe vehe-
menter opponeret, tandem Rege
Daniarum *Chriſtiano IV*, Confæ-
eratæ Belgicæ Proceribus, at-
qve civitatibus Lubecâ & Ham-
burgo intercedentibus Stadæ con-
ventum a. 1639, ut Conſules,
Senatus & Cives Bremenſes Ca-
pitulum Cathedrale, ac cives
ſuos Lutheranæ religioni addictos,
ut & alios incolas, aut extraneos
Auguſtanæ confeſſionis in templo
Cathedrali, ſive in ædibus ſuis
neceſſitate ita poſtulante, exer-
citio operam dantes nullo modo

aut ratione impedirent, qvav-
cumqve moleſtia afficerent; C
ves autem & incolæ Lutherani
beros ſuos ſuis concionatoribus
templo Cathedrali baptizand
offerentes nihilominus Breme
ſibus concionatoribus priſco
freqventato more ſatisfaceren
utriusqve partis concionatores
tiam utriuſqve baptiſmi ſuſcept
res admitterent: Lutherani Civ
matrimonii futuri proclamati
nem Bremenſium Parochiaru
concionatoribus committerent
Clerus verò, & qvi Senatui no
ſunt ſubjecti, Lutheranis in Cath
drali templo concionatoribus illu
peragendum concederent. Cath
dralis autem templi Concionat
res nullum ſibi in Lutheranos cive
jus arrogarent: ac tandem utriu
qve partis miniſtri & concionato
res à convitiis & vexationibus mu
tuis abſtinerent. A. 1642 circ
nativitatem Chriſti pluviarum at
qve nivium tanta hic fuit copia
ut, intumeſcentibus aqvis, Vi
ſurgis alveum ſuum egreſſus ex
undationem a. 1599 integro pe
de

e ſuperaverit, & occiduas urbis
remæ regiones involvens diverſa
iſturbarit ædificia, & præcla-
iſſimas domos diruerit. A. 1647
rgaſterii turris cælitus tacta, in
qva pyrius aſſervari ſolet pulvis,
excenta disjecit ædificia, & ad
qvadraginta fere extinxit homi-
nes. A. item 1648 immanis hic
aëris ventorumqve fuiſſe legitur
tempeſtas.

De Epiſcopatu & Archiepiſcopatu Bremenſi

Epiſcopatum Bremenſem (ſupra in genere tantum diximus) fundavit *Carolus Magnus* a. 788. Imperator *Ludovicus Pius* eum cum Hamburgenſi Archiepiſcopatu conjunxit, reluctante quamvis Archiepiſcopo Colonienſe qvi Bremenſem hunc Epiſcopatum tanqvam ſibi Suffraganeum vindicabat; perfecit tamen inſtitutum *Ludovicus* Imperator auſpiciis Gregorii Pontificis, ejuſqve juriſdictioni ſubjecit Daniam, Sveciam, Norvegiam, Farriam, Groenlandiam, Halſing-landiam, Iſlandiam, Scridefindiam & Slaviam. Inde temporibus S. *Anſgarii*, Archiepiſcopi, oppreſſo ab incre-

dulis & ethnicis Hamburgo, Archiepiſcopatus tranſlatus e Bremam, ibiqve fuit ad annos u que, qvibus tranſiit in Ducatun I. fuit *Wilhadus* Anglus, à *Carolo M.* inſtitutus: Mortuus Blexe micœ in Ruſtingerlandia a. 790, a Bremam delatus, mandatus e terræ in templo Cathedrali. Feſtum ejus celebratur 8. Novembris. II. *Willericus*, *Willehadi* diſcipulus: mortuus a. 840, & ibid. ſepultus. III *Tendericus*, qvem Saxonica Chronica ſcribunt à *Ludovico* ab Epiſcopatu remotum ob ſuperbiam, & in ejus locum ſubſtitutum eſſe IV *Anſgarium*, qvi Bremenſem & Hamburgenſem Archiepiſcopatus conjunxit a. 850. V *Rembertus*, *Anſgarii* diſcipulus. VI *Adalgarius*, primùm Monachus Corbejenſis, inde *Ludovici* Cæſaris Conſiliarius: tumulus ejus eſt in templo S. Michaëlis. VII *Hojerus*: Corpus ejus conditum legitur in templo Cathedrali; ſed cum poſtea poſt annos 120 in ſepulchro ejus nil fuerit repertum præter ejus cervical & cru-

& crucem, in cælum inde ablatum creditum. VIII *Reginwardus*. IX *Unni* in Sveciam ad annunciandum evangelium profectus obiit Bimæ, qvæ fuit Gotthiæ Metropolis. X *Adaldagus*, Hic Cancellarius fuit trium *Ottonum* Imperatorum, qvi in vicinia Bremæ nonnunqvam, Wildeshuſæ ſuas habebant ſedes. XI *Libentius* ex Italia ab *Adaldago* vocatus. XII *Unwannus*, qvibuſdam *Wimarus*. XIII *Libentius II*, Libentii I. fratris filius, itidem natione Italus. XIV *Hermannus*. Hujus Sacellanus fuit *Svedegerus*, Nobilis Saxo: poſtea Epiſcopus Bambergenſis, ac tandem Pontifex Romanus, ſub nomine *Clementis II*. XV *Benelinus*, cognomine *Alebrandus*, origine Coloniensis. XVI *Albertus* ſ. *Adelbertus*, ex Bavariæ principum familia oriundus, Vir magnæ apud *Henricum III* authoritatis. XVII *Liemarus* Nobilis Bavarus. Sub hoc Hamburgenſium nomen evanuit, aſſumpto titulo *Lundenſis* in Scania, impetrata authoritate ab

Erico

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Erico Daniæ Rege, ut, rogatu Pontificis Daniæ, Sveciæ atqve Norvegiæ tanqvam Suffraganeis ſibi præeſſet Epiſcopatibus. XVIII *Humbertus*, qvi primus ſolo Archiepiſcopatus Bremenſis titulo utebatur. XIX *Fridericus*. XX *Adalbertus*. XXI. *Hartvicus I*, Comitis de Franckelewe Filius. XXII *Baldvinus I*, Præpoſitus Halberſtadienſis. XXIII *Sifridus*, Alberti Marchionis Brandenburgici filius. XXIV *Hartvicus II* ex genere Nobilium de Litthe. XXV *VVoldemarus* ex Regia Danorum ſtirpe: primùm Dux & Epiſcopus Sleſvicenſis, inde Archiepiſcopus Bremenſis, tandem depoſito Archiepiſcopatu mandato Pontificis monaſticam degit vitam. XXVI *Gerhardus I*, Epiſcopus Oſnabrugenſis: is obiit Frankofurti. XXVII *Gerraldus II*, Lippæ Comes. XXVIII *Hildeboldus*, ſ. *Hildebrandus*, Bruchhauſæ Comes, Romæ à Pontifice *Alexandro IV* conſecratus. XXIX *Giſelbertus* de Bronckhorſt, anteceſſoris *Hildeboldi* amitinus. XXX *Henricus I*,

ricus I, ſ. Goltboren, qvatuor tantum menſibus præfuit. XXXI *Florentius* de Brunckhorſt, Giſelberti nepos, in ſchiſmate electus cum Præpoſito *Bernhardo zu VVolpe.* XXXII *Johannes*, Epiſcopus Londenſis & præpoſitus Roſchildenſis, nobili in Dania genere natus. Cum non bene ei conveniret cum ſuo Ordine, conflato magno alieno ære Pariſios profectus obiit. XXXIII *Burchardus*, ex Grellorum patritia Bremenſium familia, ex Pontificis aula in Archiepiſcopatum evectus XXXIV *Otto I*, Comes Oldenburgi & Delmenhorſti. XXXV *Gotfridus*, Ludovici Comitis Arnſpergenſis filius, & Oſnabrugenſis Epiſcopus: ultimò ſe Archiepiſcopatu abdicavit. XXXVI *Albertus*, Dux Brunſvicenſis, vivo adhuc anteceſſore electus. XXXVII *Otto II*, Alberti antecedentis fratris filius. XXXVIII *Joannes II* à Schlamſdorff, Nobilis & juris peritus. XXXIX *Nicolaus*, Delmenhorſtæ Comes, Archiepiſcopatum vivus dedit ſucceſſori. XL *Balduinus*, Decretalium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

lium doctor, ex nobili *Wendorum* familia, qvæ Monaſterium *Rid-daghshauſen* ante Brunſvigam fundavit. XLI *Gerhardus III*, Hoyæ Comes. XLII *Henricus III*, Comes Schwartzburgenſis, & Epiſcopus Monaſterienſis. XLIII *Joannes*, ex *Rodkenorur* patricia Bremenſium familia, Decretalium Doctor, & Præpoſitus Bremenſis. XLIV *Chriſtophorus*, Brunſvigæ & Luneburgi Dux, ante Epiſcopus Verdenſis. XLV *Henricus IV*, Saxoniæ, Angriæ & Weſtphaliæ Dux, Adminiſtrator Epiſcopatuum Oſnabrugenſis & Monaſterienſis. XLVI *Joannes Adolphus*, Holſatiæ Comes. Hic poſt obitum patris *Adolphi*, Holſatiæ Ducis, ubi ſe abdicaſſet Archiepiſcopatu, paternum adiit Ducatum. XLVII *Joannes Fridericus*, anteceſſoris *Joannis Adolphi* frater, Lubecenſis etiam Epiſcopus. XLVIII *Fridericus*, Holſatiæ Dux, *Chriſtiani IV.* Daniarum Regis filius, Epiſcopus Verdenſis, & Coadiutor Halberſtadienſis, Archiepiſcoporum ultimus. Siqvidem

em a. 1644 orto inter Danos & vecos Bello, Achiepiſcopatus remenſis, & Epiſcopatus Verenſis in Svecorum redacti ſunt oteſtatem: poſtqve pacem utrimve conſtitutam, ac obitum Daiarum Regis *Chriſtiani IV*, filius *ridericus*, paternam ſeqvutus hæreditatem Rex creatus eſt Daniæ tqve Norvegiæ, atqve Archieiſcopatu Bremenſi & Epiſcoatu Verdenſi ceſſit, qvi nunc, ut ntea dixi, ſub Ducatuum titulo vecorum parent imperio. Qvæ roximis Guſtavi Adolphi bellis contigerint Urbi atqve toti jam Ducatui paucis ſuperius attigimus, am ſeqventia contuebimur. Proximi inde loci, qvi paludes ſunt, dicuntur *Duwels moer* & Dat *Corte Moer*, qvorum tractus penè infames verſus Occidentem ad Verdenſem ſe porrigit Ducatum, maximè *dat Corte Moer*, qvæ duos ex ſe projicit fluvios *Dreptam* & Oeſtam, illum in Occidentem, hunc in Septentrionem. Hinc à Verdenſi Ducatu haud procul abſunt *Satterum* & *Cluverborſtel*, qvo-

Duwels Moer.

Corte Moer.

qvorum territoria etiam allui
VVemme rivus, ad cujus dextram
qvoqve ripam ſita eſt *Ottersberga*
qvam Bremenſes in ſuam item
redegerunt poteſtatem, cum
in hoſtilitate cum ſuo viverent Ar-
chiepiſcopo. Eſt & *Otterſtede* in-
ter Ottersbergam & Bulverſte-
dam. *Bulverſtede* & *Elsdorp* ad dex-
tras ſuorum fluviorum ripas ja-
cent, qvibus, veluti medius in-
terponitur *Northen*; ſed Norweck
ſiniſtræ adjacet ripæ, unde ad-
confluentias duorum iſtorum rivo-
rum conſpicitur *Tarnſtede*. Eſt hic
& notabilis pagus *Vermulen*, alii
Ilermoelen, qvatuor Brema mili-
aribus, qvæ per vicina & vaſta
Bremervurdam ducit ericeta, in tria
patentia milliaria: Inter Dreptam
& Wimme conſpicua ſunt *Pening-
buttell*, *Nienbrugge*, *Svanen* vel
Swanner, *Scharmbeck* & *Vellershude*,
atqve inde ad influxum cujuſdam
in Viſurgim fluvioli *Liliendal*, ut
& *Leſe* cum *S. Georgio* ad Viſurgis
oram dextram. Inde *Schoinbeck*,
& *Vegeſack* ubi Bremenſium por-
tus, in qvo majorum navium o-
nera

era laxantur, & in Bremam ur-
em deferuntur Hinc *VVillembroek*
d oſtium Hontæ. Ad dextram
Viſurgis ripam occurrunt *Werſup-
e*, *Santſtede*, *Santvliet*, *Worth-
liedt* & *Aſchwarden*: ad ſiniſtrum
Dreptæ marginem *Butela* & *Ha-
en* Arx, qvam primùm A. 1644
occupaverat Koningſmarchius;
ed poſteâ in Archiepiſcopi venit
manus. In extremis tractus Ol-
lenburgici finibus qva Bremenſis
ab eo dividitur tractus, ad fontes
fluvioli in Dreptam prorepentis
Uthede eſt & *Scharmecke*. Terri-
torium, qvod Drepta & Luna flu-
minibus clauditur, habet *Nyſte-
len*, *Kurſtede*, *Ackſtede*, *Huder-
broeck*, *Barmſtede*, ſive *Harmſtede*,
Neſſe, *Opter Drepte*, *Dreſtorp*, *Lettel*,
Thon Holte, *Stotel*, *Hethoren*. In Diſtri-
ctu, qvem ambiunt Luna & Gei-
ſta, deprehenduntur *Buſdale*,
Steingrove, *Oerle*, *Beverſtede*, *VVrie-
ſchen*, *Lunenbergen*, *Vlieſtede*, *VVolſ-
dorp*, *Faſelhuys*, *Liſmarhude*, *Geinſ-
dorp*, *Lee*, proximè influxum
amnis Geſtæ in Viſurgim, ubi ſi-
mul celebre municipium eſt, agro
admo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

admodum fertili, pertinens a
præfecturam & arcem *Bederhoſen*
ſ. *Bedekers*, Bremenſibus ſubje-
ctam. Hinc *Bramel*, *Scipdrop*, O
Lunenbergen, &c. Inter Geiſtam
& Stotelam amænitate ſua nitent
Depenbrughe, *Cranenborg*, *Elma*, *Neu*
Kloſter, *Seipdorpe*, *Depſtede Hollerhu-*
de. Reliqva jacent inter Stote-
lam, Lange Moer & Oceanum
Germanicum, ut *Lutkerode*, *Brick-*
malen, *VVedwart*, *VVerworden*,
Imeſum, *Imſen*, *VVreem*, *Meſter-*
ferde, *Ziverden*, *Miſſelwaerde*, *Mol-*
ſum, *Krayerberg*, *Boltem*. Hi
Bolla flumen ex latere lacus palu-
dem *Lange moer* tangentis ſepten-
trionali excedens, & in Occaſum
vergens, priuſqvam ad Otten-
dorp pervenit, duorum vicorum
acceſſione augetur. *Grote Otte*
dextram & *Kleine Otter* ſiniſtram
perrumpit. Illius ingreſſus ſupe-
rior, hic inferior: utriuſqve au-
tem eſt ſupra oppidulum dictum.
Ab Oppidulo progreſſa Bolla in
Viſurgis ſe recondit oſtium infra
Boltem. *Otterendorp*, Hadelariæ
oppidulum, in Bollæ dextro la-
tere,

ere, ubi flumen illud *Klein Otter* fluvioli aqvas admittit; ſub hoc oppidulo duo itidem alii in Bollam e immittunt fluvioli, inter qvos *Dornhem*, & ad latus dextrum alterutrius fluvioli, haud procul à fonte, conſpicitur *Padingbuttel*. *Nienwolde*, *Holtziel*, *Olderhude*, ſedes ſuas habent in fluvio, ex cujus lacu, paludi Lange moer proximè vicino, orti nomen in tabulis non exprimitur. Primus prope Lange moer dextro, *Holtziel* medius, & *Olterhude* extremus, & oſtio vicinus ſiniſtro margini accumbunt. *Vleugelingh* ſitum eſt ad lacus meridiem, qvod ex ſe flumen edit in mappis ſine nomine. Sed *Spyck*, *Kappel* & *Midlum* inter dictum fluvium & partem paludis Lange moer, qva in Occaſum, Septentrionem & Meridiem ſe late porrigit eleganti ſe offert conſpectui. *VVeſterhude*, *Hadlerot* & *Lutkeſand* marinis alluitur fluctibus. Qvæ reliqva Hadelariæ pars eſt extra dictam paludem Lange moer ab Oldekloſter ad Oſtæ fluminis in Albim influ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

influxum, nos in ſeqventia duc
Qvi à *Lutkeſand* adventant pr
mùm obvia habent *Oldekloſte*
& *VVeſtenbutel* : hinc ad ſiniſtra
fluvioli apicem, qvi in ſiniſtru
item Albis exit ripam eſt *Ritzenbu*
tel, Arx ſatis firma, & qvæ to
huic præfecturæ, ad Hambur
genſes pertinenti, nomen dedit
vulgo *dat Ampt Ritzenbuttel*, Po
mum qvondam conventionis inte
Hamburgenſes & Bremenſes; ſe
qvam tandem Adminiſtrator Mag
deburgenſis expugnavit a. 1627
Oldewold inter eundem fluviolun
& ſeptentrionalem extremitaten
paludis Lange moer. Ad originen
dicti fluvioli *Hadaleria* eſt oppidu
lum, & in ejuſdem progreſſu a
ſiniſtram ripam *Payenbultel*, *Gnien*
ſ. *Thom Groden*, ut & *Thom Olde*
broecke accubat oſtii Albis ſiniſtr
margini inter Ritzenbutel & A
terndorp, Ipſum littus qvod in
Ducatu Bremenſi Germanico op-
ponitur Oceano, abqve oſtio
Viſurgis ad ipſius Albis deducitur
finem, multis repletum eſt ſyrtibus
ac vadis, areniſqve adeo exæſtuat,
ut

at utriuſqve fluminis Albis atqve Viſurgis, ſpatioſa alias ſatis oſtia, anguſtiore navigationibus claudat itinere. *Teutel* inſula admodum parva, jam in iiſdem cernitur arenis, ſuis ſoſpitatoribus penitus deſtituta. Opus qvod dicitur Novum, vulgo Dat *Neuwe VVerck*, exigua itidem inſula eſt, præter turrim nihil præterea habens, ex qva noctu, veluti ex ſpharo accenſi præternavigantibus conſpiciuntur ignes. *Atrendorp* ſ. *Aterndorp* in littore eſt, qvam percurrens fluviolus tandem etiam immergitur Albi. *Keimberge* ſupra Atrendorp colli inſidet, qvi radicem ſuam vaſto tractu in paludem Lange-moer porrigit. Hinc *Belum* pagus haud procul ab Oſtæ fluminis exitu. *Generſdorp* jacet ad ſiniſtrum Oſtæ latus; *Kambarge* autem in monticuloſo ponitur loco, ſed ab Oſta & Generſdorp remotiore. Ipſum flumen *Oſta* ex *Oſta fl.* palude Korte-moer ejectum alveum ſuum plurimis huc atqve illuc flexibus fluentum detorqvet ſuum, ac tandem in ſeptentrionem

pro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

proflua receptis aliqvot fluviol
& rivis, ubi præterlapſa eſt Br
mervordam & Himelportam, c
viſis Keydingia & Hadelaria ſe
in Albim exonerat, cum Sving,
ex ultimis finibus Ducatûs Br
menſis orta oblongum claudit te
ritorium, cujus pars inferior, i
ter vtriuſqve oſtium Keidingia,
Keidinger land appellatur, cuj
præcipua hæc ſunt loca. In litto
re, & proximè littus, inter
triuſqve fluminis in Albim ingre
ſum, eſt *Ther Ballie* pagus inſiden
fluvii Oſtæ apici, qvà infundit
Albi. *Oderclnvart* pagus ſitus e
ad dextram ripam fluvioli in C
ſtam delabentis, remotior paulu
lum ab aggere, qvo inundant
Albis arcentur aqvæ. *Friborg* i
aggere eſt littoris, inter H
melhorden & oppidulum Ballie
qvod Dani a. 1632 occuparant
ſed ejecti iterum à Worſtenſib
atqve militibus Epiſcopi qvi ini
Danos paulo incultius habuerun
Huic proximus eſt pagus *Hamel*
fort, ut & *Sileflet* in eodem agge
inter Aſſel & Hamelhorden. Eſt i
eode

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

eodem aggere & pagus *Butzflet* & qvidem ad ſiniſtram ripam fluminis Schede, qvod eodem in loco aqvas ſuas cum Albi conjungit. Reliqva hic itidem ſunt ut *Broeckerhude* & *Averendorp* in dextro Oſtæ latere, *Ter Horſt* in inſula Oſtæ undiqve fluctibus circumfuſa. *Worden* ad caput fluvioli in Oſtam ſe effundentis. *Nordwachteren*, *Suydwachteren* ad qvandam aqvarum congeriem ſita. *Himmelport* item oppidulum ad dextram oram Oſtæ, inter Bremerfurdam & *Orle*, qvæ eſt inter Himmelport & Ter-Hoſt. *Boterhuyde* & *Keyenberg* inter Oſtam & Lange moer. Inde proximæ viciniæ *Haſel*, *Staterheyde*, *Laerhude*, *Hagenouw Croegh* & *Friesbecke*. *Voerda* ſ. *Bremerfurde* pagus cum arce ſplendidiſſimus, Bremenſium qvondam Epiſcoporum ſedes, nunc Regis Svecorum Gubernatoris, qvi huic Ducatui præeſt. Aucta illius elegantiæ incrementa ex qvo adventante Guſtavo in Germaniam Rege in ejuſdem venit poteſtatem. Siqvidem ipſa loci invitabat opportu- *Bremerfurde*

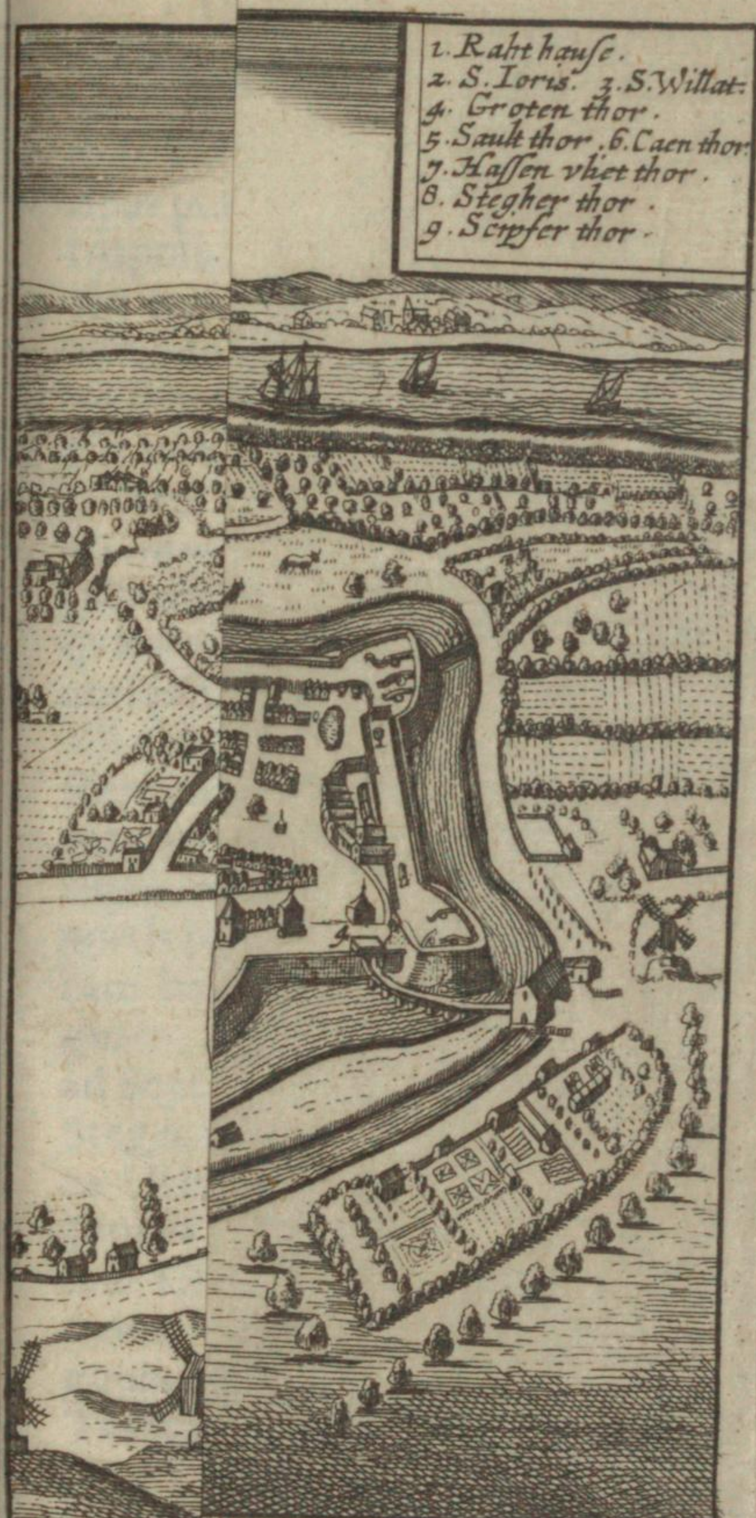
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

nitas ut qvæ deerant munitiones magno omnes adderentur apparatu: unde vallum, propugnacula & qvæcunqve ſucceſſerunt militaria. Situs ejus eſt in dextro margine Oſtæ, atqve in ipſa via Bremâ tranſeuntibus Hamburgum. Arcis conditor creditur *Luderus*, Saxoniæ Dux. Bremenſes a. 1547 in ſua habuerunt poteſtate, cum Archiepiſcopo eripuiſſent, cui inde non ſine multis reſtituta difficultatibus. Seqvuntur *Kockſted, Blene* & *Zewen*, qvorum primus trans flumen in ſiniſtro, reliqvi duo cis illud in dextro ſunt margine.

Ultimum eſt Territorium Stadenſe, *Daſſ Olde Stade-land*, ab urbe Stade dictum, qvod duorum fluminum Svingæ & Eſſæ amplexu comprehenſum ſeqventes exhibet fluvios & loca. *Swinga* fluvius oritur in finibus Luneburgenſis Ducatus, unde vicinæ paludis extremitatem permeans, laxato aqvarum decurſu, deſertoqve Meridie Septentrionem petit, tandemqve ſub ipſam Urbem

Stadam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

s
unitiones
r appara-
ugnacula
t milita-
o margi-
Bremâ
n. Arcis
, Saxo-
1547 in
cum
cuiin-
ta diffi-
us trans
qui duo
margi-
um Sta-
d, ab
duorum
amples-
tes ex-
urgen-
paludis
laxato
rroque
petit,
Urbem
Stadam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

D
Stadam
nit. *Hy*
ſede itide
ripas po
tropolis
vio tota
admodu
bis flumi
Eſt una,
Dictam
Multum
jam doc
qvæ tori
antiqviſ
alii volu
ſtum co
caſu ad
rigens v
portis p
tam ha
gnam:
ad Sept
Stegen
ca Urb
copalis
lum O
tanum
guum,
Templ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Stadam ſe in Albim exponit. *Heſling*, *Selmhorn*, *Berghſtede* itidem pagi ſunt ad Swingæ ripas poſiti. *Stada*, caput & Metropolis Territorii, à Swinga fluvio tota circumdatur, parvoqve admodum loci intervallo ab Albis fluminis ſiniſtra ſejungitur ora. Eſt una ex Hanſeaticis urbibus. Dictam qvidam putant à *Statione Militum* Romanorum; ſed qvæ jam dudum ante fuit cognita, ut qvæ totius Saxoniæ civitatum eſt antiqviſſima, & jam 323, vel ut alii volunt 633 ante natum Chriſtum condita. Situm ſuum ab Occaſu ad Ortũ in longitudinem porrigens validis munitur turribus, ſex portis patula. Ad Meridiem portam habet Scipſerianam, & Magnam: ad Occaſum Caenam, & ad Septentrionem Haſſenvlietam, Stegeranam & Saultanam. Loca Urbis præcipua, Domus Epiſcopalis, Abbatiam proximè vallum Orientale, Templum Montanum Septentrionali vallo contiguum, & ad Saultanam portam Templum *D. Willati*, ut & tem- *Stada.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

plum *D. Nicolai* ad Haſſenvlietanam & Caenam portas. Eſt & templum Sancti *Coſmi*, *S. Joannis S. Georgii* atqve *Pancratii*, præter alia ut plurima, qvondam Cænobia. In Monaſterio *D. Virginis Mariæ* ſepulta eſt *Agnes* uxor *Conradi*, Comitis ad Rhenum Palatini, fratris Imperatoris *Otthonis IV*, qvi Conjuges, inter alia liberalitatis ſuæ munera Cænobium hoc donarunt pago Heredorff. Epitaphium *Gothofredi*, Archiepiſcopi Bremenſis in Choro hic templi *S. Georgii* lapidi inciſum tale legitur: *Anno Domini* 1363 *in die Beatæ Barbaræ obiit Venerabilis Pater, Dominus Godefridus Nobilis de Arneſberga, Sanctæ Bremenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, hic ſepultus, Orate pro eo, qvi per* 12 *annos injuſtas injurias, à ſui f. paſſus; ſed tribulantes eum graviter à DEo puniti fuerunt.* Curia ſplendidiſſimè ante *S. Coſmi* templum exſtructa conſpicitur, Xenodochium è templi *S. Georgio* Sacri Meridionali regione fori eqvorum latus claudens. Baſilica Mercatorum, ubi merces imponuntur

nuntur navibus & exponuntur conſpicitur prope plateam, qvæ in Caenam ducit portam. Habet & Gymnaſium in qvo, præter artes liberales, præcipuæ etiam docentur linguæ, ut Hebræa, Græca, Latina. In hoc Gymnaſio floruerunt *Caſmannus* & *Severinus Sluterus*. Cives urbis humani, civiles, & maximè in exteros liberales atqve munifici: peregrinos item, maxime ſi ad virtutem atqve eruditionem facti ſunt, ſummâ colunt benevolentiâ. Situs amænus, aër ſalubris, & ambiens urbem ager variarum rerum ubertate fertiliſſimus, ut & horti, & qvæ alia ſunt civium prædia, inſigni ſua pulchritudine atqve amænitate delectant. Suburbia incolis plena, & utriuſqve fluminis ad negotiationes accuratiſſima commoditas. Mercatura civibus undiqve lucroſa. Jus habet cudendæ monetæ, ut & alia privilegia, inter qvæ haud minimum ſane, qvòd, qvæ naves volunt Hamburgum, ante fluminis Swingæ oſtium, fortalitio probe munitum, ad anchoras

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſe ſiſtere, atqve Archiepiſcopatus Domino, nunc Ducatûs, Senatuiqve Stadienſi telonium pendere cogantur atqve vectigal. Notare hic ſimul licet: Nemini licere vel unicum cujuſcunqve vini dolium navi Hamburgum deferre, niſi conſueto prius more expenſum ſit exactoribus vectigal, qvi cum comitibus ſuis atqve ſatellitibus ſolenniter in id invitantur, ut ex qvovis, vel minimo etiam, dolio guſtu explorent vinum, aut ſibi retineant, ſi juſto pretio perſolutum velint. Contra facientibus mulcta imponitur. Fuit olim Stadienſibus controverſia cum Hamburgenſibus de jure Dominii in Albi flumine, atqve exportatione frumenti. Senatus in ſubjectos cives abſolutam habet poteſtatem. Paret hoc ex locis exercendæ juſtitiæ dicatis, qvæ ad utramqve fluminis ripam conſpiciuntur, erecta tam in puniendos piratas, qvam alios paſſim facinoroſos. Olim proprios habuit Comites ac Marchiones. Incolæ antiqvitus appellabantur *Stadingii.*

Comi-

Comites ſeqvuti ſunt Domini, donec ſubjiceretur Archiepiſcopis. *Philippus* Imperator, Sveviæ Dux Hunc Comitatum Bremenſibus dedit Archiepiſcopis, relictis tamen juribus atqve privilegiis urbis civibus. Stadenſes grave item experti ſunt bellum propter imputatam hæreſin excitatum à Pontifice *Gregorio*. Unde ab Imperatore *Friderico II* & Pontifice proſcripti a. 1294 ad internecionem fere deleti. Sunt qvi dicant totam qvoqve Dithmarſiam Comitatui huic Stadenſi qvondam fuiſſe adjectã. Inter Dominos, qvos diximus poſt Comites ſuos habuiſſe Stadenſes, fuit etiam *Henricus Leo*, Saxoniæ Dux. *Ottho IV* Imperator, & *Henricus* Comes Palatinus, *Henrici Leonis* filii cum jure ſuo, qvod in Stadam habebant, cedere nollent, graviſſimo urbem aggreſſi fuerunt bello a. 1206, *Hardvicumqve* Archiepiſcopum captivum abduxerunt. Legitur tunc habuiſſe arcem, qvam poſt urbem à Danis & Normannis deletam, àqve Marchionibus atqve Comitibus reſtauratam ubi *Si-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

giſfridus, *Henrici Boni* filius circa a. 1000, *S. Pancratii* exſtruxiſſet templum, *Henricus*, Comes Palatinus, a. 1227 Bremenſibus reddidit Archiepiſcopis: qvod alii factum volunt ab illius fratre Imperatore *Otthone*. Diſplicuit hoc Duci *Ottoni*, utriuſqve fratris filio, qvi tantum Comitatum ab avo ſuo, Duce *Henrico Leone*, ad ſuos devolutum, eoqve pacto ſibi ereptum dolebat. A. 1619 Rex Daniarum Stadam in ſua habuit poteſtate. *Hertzfelda* ſita eſt ad Auwe fluminis latus ſiniſtrum; Monaſterium eſt cum municipio. *Uddo II*, qvi a. 1100 Vandalis extorſerat Brandeburgum, & à *Primiſlao* Wandalorum Rege expulſus erat 1105, hic mortuus eſt a. 1106. *Horneborgum* jacet ad fluvium Auvam. Hunc locum Duces Brunſvicenſes a. 1424 obſidione cinctum habuerunt, atqve inde ubi proximum Monaſterium Herſefeldum expugnaviſſent, templaqve hinc inde incendiſſent, & oppugnaſſent *Buxtenhudam* bellum amica tranſactione extinctum. Seqventia minoris
ſunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

ſunt momenti, præter *Buxtenhudam*, qvæ Hanſeatici fœderis eſt, tribus tantum Hamburgo diſtans milliaribus, qvamqve Eſt fluvius ſecat. Eſt hic Cænobium à qvibuſdam nobilibus Buxtenhudanæ proſapiæ extructum, atqve ſacris Virginibus dicatum. Tantis aliqvando invaluerat incrementis, ut ad tempora Imperatoris *Rudolphi I* à *Giſelberto*, Archiepiſcopo Bremenſi, civium juribus fuerit donata. Undiqve fertiliſſimos habet agros, & hortos ad tria uſqve milliaria porrectos. Tentabat illam obſidione Dux Brunſvicenſis a. 1424; ſed fruſtra, ut & *Voldus* Mansfeldiæ Comes a. 1552, qvi dictum Virginum Cœnobium flammis conſumpſit.

FINIS.

INDEX

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

INDEX

Rerum in hac Secunda part[e] maximè memorabilium.

A.

Achatius Tortius *Megapolitana militia præfectus.* 346.

Acies Regis ad Lipſiam. 377

Ackſtede. 593

Adolphus Fridericus, *natu major Ducum Megapoleos.* 349

Adolphus, Holſatiæ Dux mittitur Polonis in ſubſidium. 21

Albertus Hardenbergh. 578

Aldringerus. 372. *globo trajicitur.* 455

Alexander Hamiltonius propriis ſumptibus legit militem. 352 *invenit novas machinas.* 353. *mittitur in Archiepiſco[-] patum Bremenſem* 353. *ejus miles pau[-] latim evaneſcit.* 35[...]

Altlandia. 54[...]

Alvenſleba recupera[-] tur. 20[...]

Amſterodii virtus. 27[...]

Andreæ Aneri factum 23[...]

Aqvilæ Romanæ in ſubſidiis Polonicis. 21[...]

Archiepiſcopus Bremenſis ſejungit Svecis. 430

Arma moventur in Superiorem Saxoniam. 11[...]

Arnhemius *mittitur ad Regem.* 312. *illius progreſſus in Bohemia.* 434

Arnhemius *venit in*

Regis

Regis ſuſpicionem. 468
Aſcwarden. 593
Auguria eventus prælii ad Lipſiam. 384
Auguſta Vindelicorum ſe tradit Regi. 457
Auſtriaca Domus in imperium evehitur. p. 1. quibus auſpiciis. 2. Monarchiam affectat, ibid. Non vult cohiberi legibus Aureæ Bullæ. 3. Studia diminuendæ Principum poteſtatis. ibid. Diſſidiorum ſemina ſpargit inter Principes. 4. Pontificiorum accedit partibus. 5. Pacta de extirpanda hæreſi. ibid. Proteſtantes arcet à maximis officiis, 5. multis ſuſpecta. 18

B.

Badenſis Marchio damnatus. 13. Bamberga occupatur ab Hornio 449
Bambergenſis Epiſcopus. 406
Bannieri ad Peruſium litteræ. 222. obſidet Magdeburgum. 425
Barmſtede. 593.
Barnimus. I. 475
Bardum. 480
Bavaro quare conceſſus Electoratus. 9
Bavariæ Ducis controverſia cum Brandenburgico de Pomerania. 16
Bavariæ Dux theſaurum ſuum transfert Saliſburgum. 456
Bavari nova conſilia. 466
Baudiſii virtus. 343. 182
Baumgartnerus Tribunus. 377
Bederhoſen. ſ. Bedekers. 594
Behderka. 566
Belli Cauſa & Clauſula. 109

Belluræ

Bellum in Cæſarem diſſuadetur Regi, & quibus rationibus. 48. *Suadetur*, 56. *judicium Senatus Regni Sveciæ.* 73 *finaliter decernitur.* 93. & 98
Berga Rugiæ. 478
Bernhardus Saxoniæ Dux ſtrenuè pugnat. 344
Bernſteiniana Legio oppreſſa. 341
Bewerſtede. 593
Bielckii ad Fridlandium littera. 41
Bielckius Stralſundenſe præſidium excuſat. 42. *iteratim reſpondit.* 45
Blocklandia. 565
Bloementhalia. 565
Bockii Stratagema. 162
Boguſlaus *Ultimus Ducum.* 475
Bohemica turba. 8.
Bohemia abit in ſervitutem Auſtriacorum. 8.
Bonighuſius. 425
Boſius. 273
Braheus *Comes à Wiſingsburgh.* 415
Bramel. 594
Brandenburgici ad Regem Legati. 205. 304
Brandenburgicus excipit à Rege Legatum. 207. *reſpondet.* 209. *exponit Duci Saxoniæ cauſam pactorum cum Rege Guſtavo.* 315. *mittit litteras ad Cæſarem.* 316. *accipit reſponſum à Cæſare* 317
Breitenbachius Subtribunus ingentem capit prædam à Croatis. 348.
Bremenſis Ducatus. 537
Brema. 544
Bremerfurda. 599
Breſſaus Marchio apud Regem Sveciæ. 436
Brunſvicenſis Dux damnatur

mnatur ad reſtitunem uſurpatorum bonorum. 14
Bulwerſtede. 592
Buſdale. 593
Butela. 593
Butzovia. 348

C.

CÆſar meditatur ſeqveſtrum Juliacenſis Ducatus. 16. *ab Italis petit ſubſidia.* 448
Cæſariani invadunt ſuperiorem Saxoniam. 12
Cæſariani injurii in Svecorum ſubditos. 22. *exercent piraticam.* 23. *Svecorum Cohortem cædunt.* 77. *diffugiunt Wolgaſto.* 130. *Julinam relinqvunt.* 131. *ceduntur.* 143. *odium in Sedinenſes.* 145. *iterum cæduntur.* 181. *pedites ſe ſtrenue gerunt in prælio ad Lipſiam.* 380. *illorum barbaries in Miſnia.* 430
Cæſariani inſidiantur Croſnæ. 328
Cæſorum Cæſarianorum ad Lipſiam numerus. 383
Caggius Tribunus. 348
Calba expugnatur. 427
Campidunum. 332
Carolus Ludovicus, *Comes Palatinus à Lauterech.* 342
Carolus V fratrem Ferdinandum Regem Romanorum creat. 3
Caſmannus. 603
Chriſtianus IV, Daniæ Rex, à Cæſarianis pulſus. 12
Chriſtianus Guilielmus Adminiſtratione dejicitur. 157
Civitates Confœderatæ à Liga divelluntur. 10
Claſſis Svecorum obſidet Cæſarianas naves

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

res Wiſmariæ. 24
Colonienſium ad Regem Legati 441. & Regis reſponſum. 442
Commercia interdicuntur cum Svecis. 20
Conflictus Svecorum ad Wiſmariam. 427
Contractus pacis inter Cæſarem & Svecos diſſiliunt. 105
Coſta, Hennebergenſis Comitatus præſes, capitur. 401
Croatæ fugati. 343. ad Roſtochiam oppreſſi. 348

D.

Daniæ Regis in pacem ſtudia 82. Reſponſum ad Campiductorem Cæſarianum. 83
Danus & Svecus metuunt de Mari Balthico. 23
Delegatorum Regis ad Saxonem propoſitum. 252
Deliberatio Regis Sveciæ an bellum eſſet ſuſcepturus in Cæſarem. 47
Deliberatio Guſtavi, An bellum eſſet differendum? 85. Rationes Affirmantium. ibid. Negantium. 86
Diſcordia partium in Comitiis. 7
Ducis Pomeraniæ ad Regem Legati. 123

E.

Edictum de reſtituendis bonis Eccleſiaſticis. 17
Electoratus Palatini traditur Duci Bavariæ. 8. 9
Electorum ad Regem litteræ. 193
Epiſcopi & Arciepiſcopi Bremenſes. 585
Erfurdenſium apud Regem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

gem ſupplicatio 391 & Regis reſponſum. ibid.
Exercitus paſſim miſſi ab Imperatore. 18. in Svecos. 40

F.

Falckenburgii Pappenheimio reſponſum. 273
Fontes ſalſi. 473
Francofurtenſis Mercatus reſtitutus. 420
Franckenhuſium deletum. 337
Francofurtenſis Conventus irritus. 404
Franconia ſe dedit Regi. 405
Fridericus Ulricus Dux Brunſvicenſis. 444
Fridlandia Dux creatur Dux Megapolitanus. 14
Fridlandus reſpondit Bielckio. 44. ſcribit ad Pomeraniæ Ducem. 121. exauctoratur. 190. ſurrogatur Tillio. 435. ſcribit ad Electorem Saxoniæ. 469
Fuggerus Comes mittitur in Landgraviatum. 356. cum Aldringero fugit. 399
Furſtenburgius Italica militiæ præfectus. 332

G.

Galliæ Rex ſe interponit ſtudio promovendæ pacis. 436. ejus authoritas apud Regem Sveciæ. ibid.
Georgius Dux Luneburgo Brunſvicenſis Regem compellat Herbipoli. 430
Gratſchius in prælio captus mittitur ad Electorem Saxoniæ. 388
Griphiſwaldia. 486
Gryphenhaga occupatur à Contio. 119. deditur Tottio. 319

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Guſtavus Rex offenditur ob interceptas litteras. 19. *litteras ſcribit ad Electores.* 30. *ad Senatum Svecicum.* 31. *Reſpondet legatis Ducis Pomeraniæ* 124. *Venit in Pomeraniam.* 126. *Orationem habet ad milites.* 127. *amicè loquitur cum Sedinenſibus.* 138. *clam monetur.* 148. *venit in Megapolim.* 171. *moratur Stralſundæ.* 174. *accepit litteras ab Electoribus.* 193. *reſpondet.* 197. *reſpondet Cæſari.* 198. *ſubmittit Magdeburgenſibus pecuniam.* 200. *excipit Legatos Brandenburgici.* 205. *reſpondet.* 206. *mittit Legatum ad Brandengicum.* 207. *fœdus init cum Gallo.* 213 *clementia in Quintium.* 220. *ad Electores ſcribit.* 239. *ad Electorem Saxoniæ.* 240. *ad Magdeburgenſes.* 241. *ejus ad Lipſienſes delegati,* 250. *ejus acta cum Electore Saxoniæ.* 260 *in deſperatis Magdeburgenſium rebus ad Saxonem litteræ.* 246. *amolitur à ſe miſeriam Magdeburgenſium.* 300. *init fœdus cum Landgravio & Saxone.* 301. *tentat fœdus cum Brandenburgico.* 302. *ſimulat abitum ex Marchia.* 303. *novas cum Electoribus habet controverſias.* ibid. *offenditur à Brandenburgico.* 309. *Ultima Regis ad Brandenburgicum reſolutio.* 310. *diſſidium.* 313. *pacta cum Brandenburgi-*

burgico. 314. ſucceſſus. 321. movet in Tillum. 339. Legatio ad Venetos, & eorum reſponſum. 355. ad Helvetios. ibid. paciſcitur cum Landgravio. 356. Ad Electores præſentes Oratio. 367. Oratio ad milites. 369. Tranſit flumen in prælium 376. pugna cum Tillio. 377. Monet Saxonem de victoria. 382. Somnium ante prælium Lipſiacum. 385. occupat Merſburgum. 387. recipit Halam Saxonum. 388. Oratio ad Erfurdenſes premeditata. 396. tranſit in Thuringiam & Franconiam. 398. mittit litteras ad liberas per Franconiam civitates. 403. littera ad Ducem Lotharingiæ. 442. pacta cum Rege Galliarum contra Ducem Lotharingiæ. 443. Francofurti multos excipit Legatos. 444. in Bavariam expeditio. 451. ad Licum fluvium Tilliana infeſtat caſtra. 455. ejus poſt vitæ periculum ad milites oratio. 457. mittit Baudiſium ad Regem Daniæ. 458. ad Helvetios littera de non permittendo Hiſpanis per Helvetiam tranſitu. 465. redit in Franconiam. 467

H.

Hanovia fruſtra poſtulatur à Cæſarianis. 406. occupata ab his. 407

Hanſeaticæ civitates ſolicitantur à Cæſare & Hiſpano. 22

Haſſiæ Landgravius venit in Caſtra Regis Suecorum. 357

Henricus Gvilielmus Comes Solmenſis. 412

Henricus Zutphanienſis, Monachus. 576

Herbipolenſe caſtrum ſe dedit Regi. 403. *Res Herbipolenſes.* 406

Hiſpaniarum Regis Oratoris ad Ducem Saxoniæ littera. 431

Hornius *venit in Pomeraniam.* 163. *ejus ſtudium.* 228. *fugientibus ad Lipſiam ſuccurrit.* 381

I.

JOannes *Baptiſta proditor.* 147

Jeſuitica in Colonienſes indignatio. 442

Imperatoris ad qverelas Reſponſio. 11. *ſcopus.* 13

Imperator filium ſuum obtrudit maximis Epiſcopatibus. 17 *qvare primum tentabat ſubigere Sv cos* 19. *Stralſun patrocinium Guſt vo vitio vertit.* 3 *pacem init cum G lo.* 191. *ſcribit lit ras ad Angliæ R gem.* 192. *ad Reg Sveciæ.* ibid. *ej ad Proteſtantes l teræ.* 328 *revoc mandata.* 330. *m tit ad Saxonem l gatos.* 358. *jubet T lium in Saxoni ire.* 3

Imperator palam hiat Ducatui Jul cenſi.

Induciæ cum Polon 46.

Induciæ cum Bava 4

Inveſtitura Bav conſummatur Comitiis.

Joannis Bannieri prælio ad Lipſi virtus. 3

Italicus miles ſe jun Ti

Tillio. 333
[J]ulinum Inſula & Urbs. 516

K.

Konigſtenum munitiſſimum Caſtrum. 418

L

Landgravii ab Imratore perfidè in gratiam recipiuntur 15. Munitiſſimus eorum locus Imperatoris firmatur præſidio. 16. Obeſt paci inter Suecos & Polonos. 20
Legati Suecorum deſtinantur Lubecam. 25. eorum mandata. 26
Legati Ducis Pomeraniæ inhumaniter habentur Ratiſbonæ. 146
Leſleus invadit Rugiam. 112. ejus diploma. 118. à Rege revocatur. 127
Leſleus tranſit in Pomeraniam. 398
Libertas Germaniæ ſublata. 9.
Liga Proteſtantium. 7
Lipſia cingitur. 363. Suburbia dejiciuntur. 364
Lipſienſis Conventus. 245. ejus conſultationes. 246. Conventus litteræ ad Pontificios. 247. ad Cæſarem. 248
Litteræ ad Daniæ Regis Legatos. 95. ad eas reſponſum. ibid. ad Regis Daniæ Legatos iteratæ. 102
Lotharingiæ Dux ſe jungit Tillio. 403. ejus miles peſtem contrahit. 413
Lubecæ omnia concluduntur in præjudicium Regis. 30

M. Mag-

M.

Magdeburgenſium Motus. 155. parant exercitum. 161 diſcordia. 202. conditiones fœdiſſimæ. 203. ad Regem litteræ. ibid. res deſperata. 264. reſponſum ad litteras Tillii. 268. litteræ ad Proteſtantes Principes. 269. Gubernatoris litteræ ad Tillium. 270. obſidentur a Pappenheimio. 277. Adminiſtratoris cura. ibid. excurſiones. 278. iterum erumpunt. 283. vicinæ civitates Magdeburgenſibus infeſtæ. 284. La niena. 293

Mauritius Haſſiæ Landgravius magnam ditionis ſuæ partem amittit. 13.

Megapolitani Duces ſuis deficiuntur partibus. 14. 25

Megapolitani Duc[es] preces vertunt in a[r]ma. 346. proteſta[n]tur. ibi[d.]

Megapoleos pars in D[u]cum ſuorum abit p[o]teſtatem. 35[.]

Mergethemum ſe ded[it] Hornio. 42[.]

Merſburgum occupat[ur] à Pappenheimio. 36[.]

Miles Cæſarianus ven[it] ex Italia. 33[.]

Moguntia ſe dedit Reg[i.] 41[.]

Moltkii Stratagem[a.] 22[.]

Monachium ſe ded[it] Regi. 46[.]

Monoculus Cẽturio. 40[.]

N.

Neoburgum occupa[]tur. 216. & 23[.] diripitur. 23[.]

Neutralitas cum Tre[]virenſi. 43[.]

Norimberga ſe ded[it] Cæſari. 33[.]

Norimbergenſes ad pa[]cta difficiles. 38[.]

O Olden

O.

OLdenburgicus Neutralitatem offert. 185. init neutralitatem cum Emdano. 224.

ppida ad Mare Balthicum muniuntur. 17

ſſa fruſtra tentat Briſacum. 464

xenſtierna in Gallia ſucceſſus. 354.

P.

PActa de extirpanda hæreſi. 5

alatinus Rheni eligitur Rex Bohemiæ. 8

appenheimius ſolicitat Falckenburgium. 272. ad Electorem Brandenburgicũ litteræ. 345. mittitur in Saxoniam. 363. conſulit Tillio ineundum prælium. 372. abit in Weſtphaliam 412. Magdeburgum deſerit. 447. debachatur in

Brunſvicenſes. ibid.

Pax maturatur cum Danis. 29. ejus Conditiones. ibid.

Peruſii ad Bannierum reſponſum. 222

Pomeraniæ Dux Hornium rogat ut Stralſundam præſidio liberet. 78. Hornii reſponſum. ibid. mittit ad Regem Legatos. 137. venit ad Regem. 138. ſcribit ad Cæſarem. 144

Pomeraniæ Deſcriptio. 471. ejus olim vaſtitas. 472. populi ejus antiqui. ibid. ubertas. 473

Pontificis Romani interventus. 156

Præda ex Cæſarianis ad Lipſiam. 384

Principum Confœderatorum calamitas 11

Prodromus Legationis Suecicæ Lubecam. 26. ad Fridlandium 40

Præſagia in novam

Regis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Regis expeditionem. 324

Prodigia futuri belli. 110. ante expugnationem Magdeburgenſium. 298

Proteſtantes arcentur à maximis officiis. 5

Proteſtantium incommoda vertuntur in uſum Pontificiorum. 5

Proteſtantium clandeſtina conſilia. 195

Proteſtantes injuriarum pertaſi. 245

Q.

Quintius de Ponte Proditor Regis. 146

R.

Rames Herba. 487

Regina Sveciæ venit cum ſupplementis. 346

Reliquiæ Cæſarianorum ex prælio ad Lipſiam exiguæ. 383

Rex Bohemiæ exul apud Batavos. 4

Rhingravii virtus Moſellam. 4

Ridiculum factum. 2

Roſtochienſes monent à Rege. 1

Roſtochii obſidio. 42 deditio. 42

Rudolphus ab Oſſa. 4

Rudolphus Imp. C vitates palam pr ſcribit.

Rugia Inſula. 47 Horreum Stralſun dæ. 47

S.

Salvius ſubdelegat Regis Sveciæ. 2 Jubetur procul abeſ Lubeca. ibid. Ej ſecundæ litteræ. ibid ejus litteræ ſuppreſſ 2

Sanctus Vitus Idolum 47

Savellii tyrannis. 21 mittitur Vienam 22

Saxoniæ Elector indic

Conver

Conventum Lipſiæ. 196. ſcribit ad Cæſarem. 145. ejus zelus. 248. ejus ſecreta conſilia. 251. ejus dubium reſponſum. 252. reſpondet Legatis Cæſaris. 358. repetitæ Cæſaris ad eum literæ 359. reſpondet Tillio 360 ſuum militem jungit Regiis. 365. Conditiones ibid. mittit litteras ad Tillium. ibid. in ſententia ſua apud Regem pertinax. 368. venit ad Regem. 387. recuperandam Lipſiam in ſe ſuſcipit. 387. & recipit. 388

Saxonia liberata à Cæſarianis. 388

Secretum proditur à Daniarum Regis Legatis. 105

Sedinum utrinque tentatur. 134. expugnatur. 220

Sedinum. 507

Spandoa traditur Regi. 258

Stada. 543. 600. 601

Stralſunda occupatur. 18. negat præſidia Cæſaris. 24. ſe committit fidei Svecorum. ibid.

Stralſundenſium apud Guſtavum querela. 32

Stralſunda. 482

Sveci ingrediuntur Magdeburgum. 447

Svecia deficit à Rege. 335

Swartzburgenſis litteræ interceptæ. 210

T.

Tillius Dux militiæ. 191. ſuccedit Fridlandio 227. diripit Neoburgum. 232. tendit Magdeburgum. 233. ſcribit Magdeburgenſibus. 268. mittit ternas litteras ad Magdebur-

gdebur-

deburgenſes. 279. *ad Adminiſtratorem.* 280. *ad Civitatem.* ibid. *Ad Falckenburgium.* ibid. *venit in Thuringiam.* ibid. *Sueviam ſubigit & Franconiam* 356. *litteras ſcribit ad Ordines Landgraviatus Haſſiæ.* 357. *mittit ad Saxonem Legatos* 359. *invadit Saxoniam.* 362. *ad militẽ Oratio.* 372. *ejus acies & ſtupor.* 375. *imprudentia.* 376. *pugna cum Rege* 377. *ante victoriam canit.* 380. *penè capitur.* 382. *fugit* Hallam *Saxonum.* 383. *faſcino fuit duratus.* ibid. *maceratus redit Halberſtadium.* 300. *molitur redintegrare fortunas cum Svecis* 403. *inhiat Norimberg* 912. *mittit milite in Bohemiam* 41 *exauctoratur.* 43 *in crure vulnerat* 456. *moritur Ingo ſtadii.* ibi

Torqvatus Contin 119. *ſe opponit Sve cis.* 133 *ejus conat* 155. *factum.* 15

Tragica Hildeſii Co mœdia. 38

V.

Verdenſis Ducatu 53

Vſedomia Inſula. 51

W.

Wildenſtenii fid in Baudiſiu 34

Wirtenbergenſis diti occupatur à Ceſa rianis. 33

Wiſmaria. 52

Wiſmarienſis Arx occu patur & Tottio. 34

Wolgaſtum. 52

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 F 25 vol. 2